arta plastica 6-7

1964

arta plastică

REVISTĂ EDITATĂ DE COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ
ȘI UNIUNEA ARTIȘTILOR PLASTICI

cuprinsul 6-7

• ION JALEA: Două decenii 280

MĂRTURII LA A XX-a ANIVERSARE A ELIBERĂRII: 282

PETRE ABRUDAN • CORNELIU BABA • IOSIF BENE • LUDOVIC BOROȘ • BORIS CARAGEA • HENRI CATARGI • SPIRU CHINTILĂ • DUMITRU CIONCA • AL. CIUCURENCU • AUREL CIUPE • GHEORGHE COMAN • VASILE CONDURACHE • ȘTEFAN CONSTANTINESCU • HORA CORIOLAN • BRĂDUȚ COVALIU • VASILE DOBRIAN • EMILIA DUMITRESCU • PAUL ERDÖS • IOSIF FEKETE • DUMITRU GHIAȚĂ • OCTAV GRIGORESCU • GINA HAGIU • IULIA HĂLĂUCESCU • ION IRIMESCU • MARTIN IZSAK • ZOLTAN KOVACS • TIBERIU KRAUSZ • ROMULUS LADEA • CONSTANTIN LUCACI • ETHEL LUCACI-BĂIAȘ • LIGIA MACOVEI • RADU MAIER • OVIDIU MAITEC • PAUL MIRACOVICI • PATRICIU MATEESCU • IOSIF MATYAS • ALBERT NAGY • ION PACEA • VASILE PINTEA • MIMI PODEANU • VIKTOR ROMAN • VLADIMIR ȘETRAN • GRAZIELLA STOICHIȚĂ • ȘTEFAN SZÖNYI • FLORICA VASILESCU • GEZA VIDA • MIRCEA VREMIR

• Acad. Prof. G. OPRESCU: Ceva despre critica de artă 324
• MIRCEA POPESCU: Critica de artă și problemele actuale ale creației 328
• MAC CONSTANTINESCU: Să învățăm frumosul 332
• MARIA BENEDICT: Două noi înfăptuiri în decorația urbanistică romînească 334
• EUGEN SCHILERU: Profiluri de scenografi: Al. Brătășanu, Liviu Ciulei, Paul Bortnovski, Mihai Tofan 340

Filiale • Cenacluri

• P. COM.: Printre artiștii din țară și realizările lor 350

• MARCEL CHIRNOAGĂ: Însemnări 353
• DAN GRIGORESCU: Arta tinerilor 354
• ION SĂLIȘTEANU: Relativitatea noțiunii de meșteșug 359

Simeze

• N. ARGINTESCU-AMZA: Al. Ciucurencu 360
• PETRU COMARNESCU: Gh. Ionescu 365

• JACK BRUTARU: Arta romînească pe meridianele globului 367
• MARINA VANCI: Modalități ale apropierii artei de public 375
• Cifre semnificative 382

Colegiul redacțional: Corneliu Baba, Brăduț Covaliu, Mihai Danu, Mircea Deac, Ion Irimescu, Ovidiu Maitec, Jules Perahim (redactor șef), Paul Petrescu, Eugen Popa, Mircea Popescu.

Fotografii: Florin Dragu
Coperta: ZOE BĂICOIANU: Avînt

ANUL XI — 1964

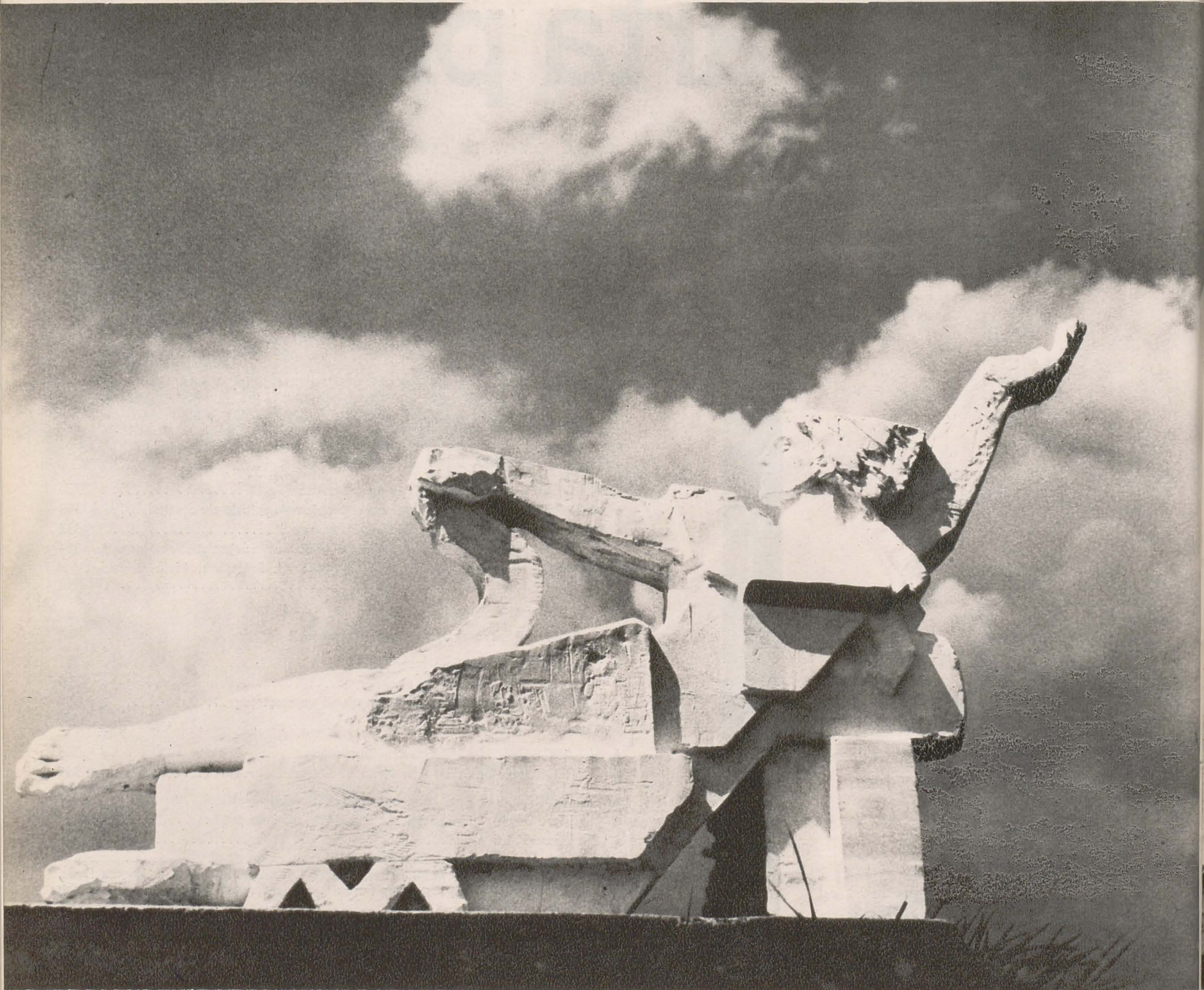

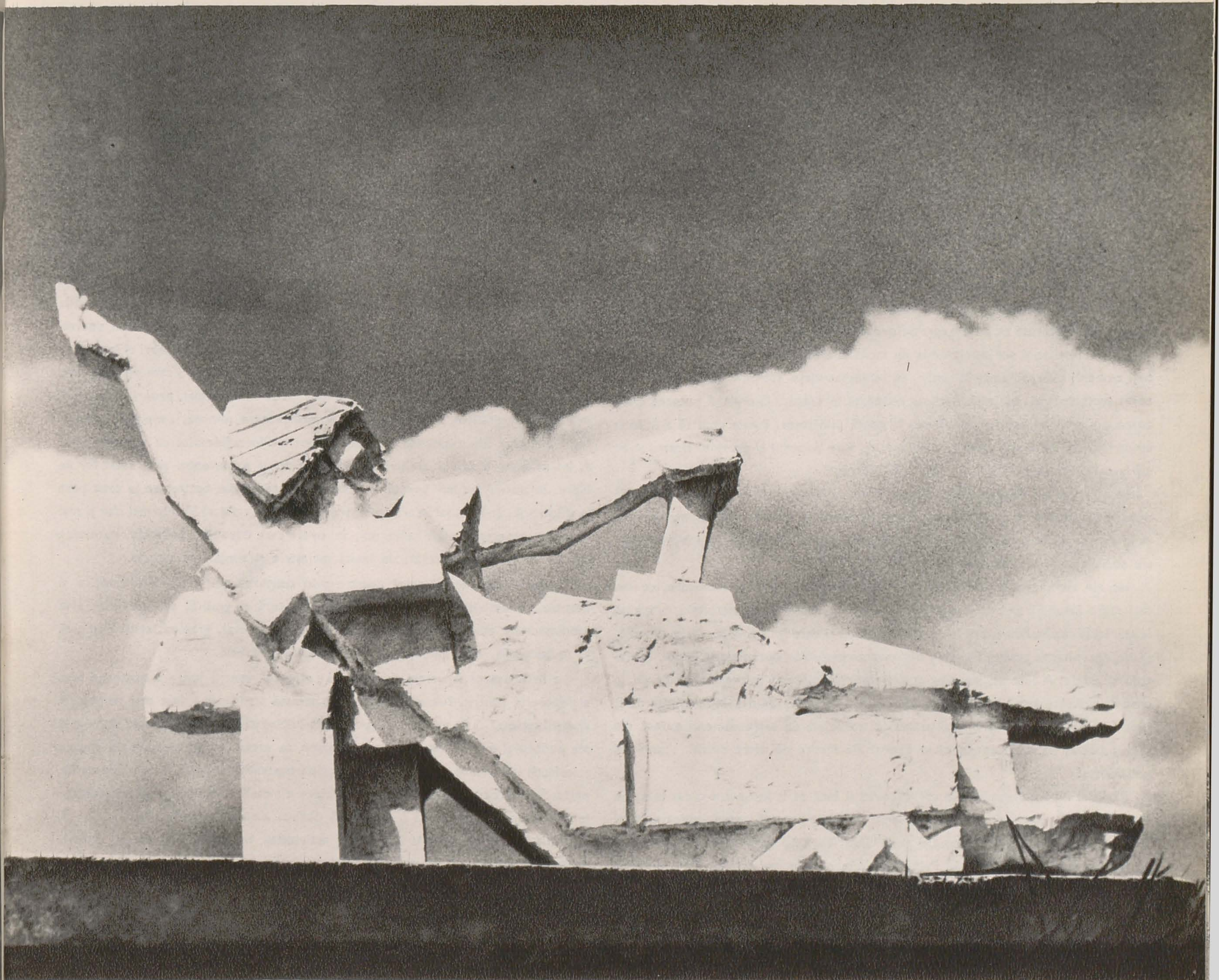

OVIDIU MAITEC: Proiect pentru Panteon

DOUĂ DECENII

Acad. ION JALEA
Președintele Uniunii Artiștilor Plastici din R.P.R.

La capătul drumului parcurs în cei douăzeci de ani ai puterii populare din țara noastră, privirile ni se întorc înapoi pentru a considera în chip sărbătoresc întinderea străbătută ca pe o expresie deosebită a succeselor obținute pînă acum. Țara s-a schimbat și s-a înnoit de la un capăt la altul. În ritm impetuos de luptă, toți oamenii muncii, umăr la umăr, au schimbat viața, făcînd-o să progreseze în toate sectoarele ei, așa cum n-a fost niciodată în trecut. Energia și puterea creatoare a poporului nostru s-a afirmat în toată plinătatea. Patria noastră a înflorit cu strălucirea unei noi demnități umane, cu care poporul și partidul nostru și-au cîștigat un imens prestigiu în fața lumii întregi.

În aceste două decenii care s-au scurs de la înfăptuirea insurecției armate și eliberarea poporului nostru, s-au afirmat cu forță și claritate înalta înțelepciune și pricepere cu care partidul a condus poporul nostru către cele mai înalte țeluri ale socialismului și comunismului.

Ies, de asemenea, în evidență meritele harnicului nostru popor care, cu cea mai mare însuflețire și devotament, l-a urmat cu desăvîrșită încredere, ajungînd la mărețele rezultate pe care le constatăm astăzi și care fac mîndria patriei noastre.

În dezvoltarea generală a vieții din țara noastră, s-au dezvoltat științele, literatura și artele. A luat un mare avînt dezvoltarea culturală în toate formele ei. În ceea ce privește arta plastică, ea a atins astăzi un stadiu de dezvoltare important, judecînd după felul în care este primită și apreciată de către oamenii muncii din țara noastră, după succesele ei în expozițiile făcute de către artiștii romîni în străinătate.

Partidul Muncitoresc Romîn sprijină arta și încă de la început a creat cele mai bune condiții pentru dezvoltarea ei, pentru răspîndirea și înrădăcinarea culturii și artei în cele mai largi mase ale poporului. Vorbind despre artă, Lenin arăta că « Arta aparține poporului. Prin rădăcinile ei cele mai adînci, ea trebuie să pătrundă în adîncurile maselor largi ale oamenilor muncii. Ea trebuie să fie pe înțelesul acestor mase și apreciată de ele, să unească sentimentele, gîndirea și voința acestor mase, să le ridice. Ea are menirea să trezească și să dezvolte în ele simțul artistic. » În sprijinul pe care partidul l-a acordat și îl acordă în mod consecvent creației artistice, se reflectă înțelegerea adîncă a rolului și importanței acesteia în noua noastră orînduire socială, în care arta constituie un bun al poporului și o necesitate de viață.

Încă de la început, covîrșitoarea majoritate a artiștilor noștri au aderat cu entuziasm la lupta oamenilor muncii pentru socialism, pentru pace. În mijlocul oamenilor muncii și învățînd de la ei, artistul nou a putut să-și făurească o nouă concepție despre om și viața lui, o nouă mentalitate și o nouă înțelegere a misiunii și artei sale în societate. Toate acestea l-au ajutat să capete simțul nou al colectivității din care face parte, să confere un sens umanist creației sale. De aceea arta epocii noastre este o artă realistă, strîns legată de popor și care reflectă în conținutul ei viața înconjurătoare, privită cu optimism și dragoste, frumusețea acestei vieți noi.

Artistului nostru contemporan îi sînt profund străine toate formele de artă decadentă care diminuează și nesocotesc viața și frumusețea ei, toate exhibițiile de negare a vieții și a demnității umane. Trebuie însă spus că în drumul dezvoltării noastre artistice, din cauza insuficiențelor de înțelegere, uneori creatorii au făcut pași înapoi. Datorită înțelepciunii și grijii permanente cu care partidul ne-a sprijinit am reușit să depășim unele confuzii, false interpretări, proprii înțelegerii imitative, naturaliste, care duceau la o interpretare minoră, simplistă, a realității. Am dus, de asemenea, o luptă împotriva formalismului cu multiple fețe. A învins bunul simț al artiștilor noștri, în focul experienței și la masa lor de lucru, în activitatea lor bogată — înlesnită de condițiile optime ce le erau puse la dispoziție. În înfățișarea artei noastre de astăzi se reflectă în chip mai clar și mai pregnant aspectele vieții celei noi, în opere care dovedesc, totodată, puternice calități ale unei interpretări de înaltă măiestrie și simțămînt artistic.

În cadrul dezvoltării artei noastre s-au conturat noi modalități artistice și domenii de activitate. Pe lîngă pictură, sculptură și grafică, s-a dezvoltat arta monumentală, scenografia, artele decorative, în general, gravura, critica de artă și muzeografia, care îmbogățesc arta noastră socialistă.

La baza dezvoltării artei noastre stă respectul pentru lunga tradiție de artă a poporului nostru. Niciodată în trecut această tradiție n-a fost mai respectată și mai înțeleasă ca în anii puterii populare. Niciodată valorile culturale și de artă ale poporului nostru n-au fost mai prețuite ca astăzi, cînd, păstrate în muzee și colecții impozante, sînt puse la dispoziția oamenilor muncii. Toate acestea fac parte din marea preocupare de culturalizare a maselor populare care, deșteptate la o viață nouă, manifestă o puternică dorință de ridicare spirituală.

Artiștii din țara noastră își duc activitatea în sînul organizației Uniunii artiștilor plastici din țara noastră. Sarcinile pe care Uniunea și le asumă sînt multiple și importante, începînd cu aceea a educației și propagării artei în mijlocul poporului. O grijă deosebită a Uniunii este aceea a creșterii și educării artiștilor tineri, pentru afirmarea talentului lor, creîndu-le posibilitatea de a călători în țară și străinătate. O mare atenție se acordă organizațiilor de artiști amatori, în mare număr în țara noastră, și care dezvoltă o activitate foarte bogată

în cadrul acțiunilor de culturalizare a maselor. A fost creată o universitate populară cu diferite filiale răspîndite în regiunile țării, în care profesori și critici, din cei mai buni membri ai Uniunii, predau cursuri de istoria artei, care sînt urmărite îndeaproape de un mare număr de cursanți și se bucură de cel mai mare succes.

Manifestările membrilor Uniunii noastre apar în expozițiile anuale și de stat, în expoziții periodice, în cele de grupuri și personale, în expoziții retrospective. Acestea sînt așteptate și cercetate cu interes de către un mare număr de cetățeni din țara noastră — elevi și studenți, colectiviști și muncitori din fabrici și uzine — al căror nivel de înțelegere crește tot mai mult.

Pe lîngă expozițiile artiștilor noștri din țară, pe baza unor acorduri culturale, artiștii deschid expoziții personale și de grup în străinătate, participînd de asemenea la expozițiile internaționale, la care au obținut succese din cele mai frumoase.

Deosebirea între situația socială a artiștilor noștri de astăzi față de cea din trecut — caracterizată prin dispreț și total dezinteres pentru munca și valorile artistice — este fundamentală. Artistul nostru de astăzi este un cetățean liber în țara lui liberă. Partidul și guvernul acordă artei și artiștilor distincții și însemnate ordine și decorații, premii de stat ; ei participă la viața obștească, prin alegerea lor ca deputați în Marea Adunare Națională, ca membri ai celui mai înalt for de cultură al țării — Academia R.P.R., și în diferite conduceri de treburi obștești și de onoare.

Mișcarea de artă din țara noastră, care-și conturează caracterele ei de viziune proprie, în care se reflectă viața noastră contemporană și chipul omului nou, poartă semnele fericite ale unei dezvoltări și străluciri de viitor, demne de încrederea și sprijinul pe care conducerea partidului în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, le acordă creației plastice romînești contemporane.

MĂRTURII LA A XX-A ANIVERSARE A ELIBERĂRII

EUGEN POPA: Peisaj

PETRE BALOGH: Proiect de monument (Galați)

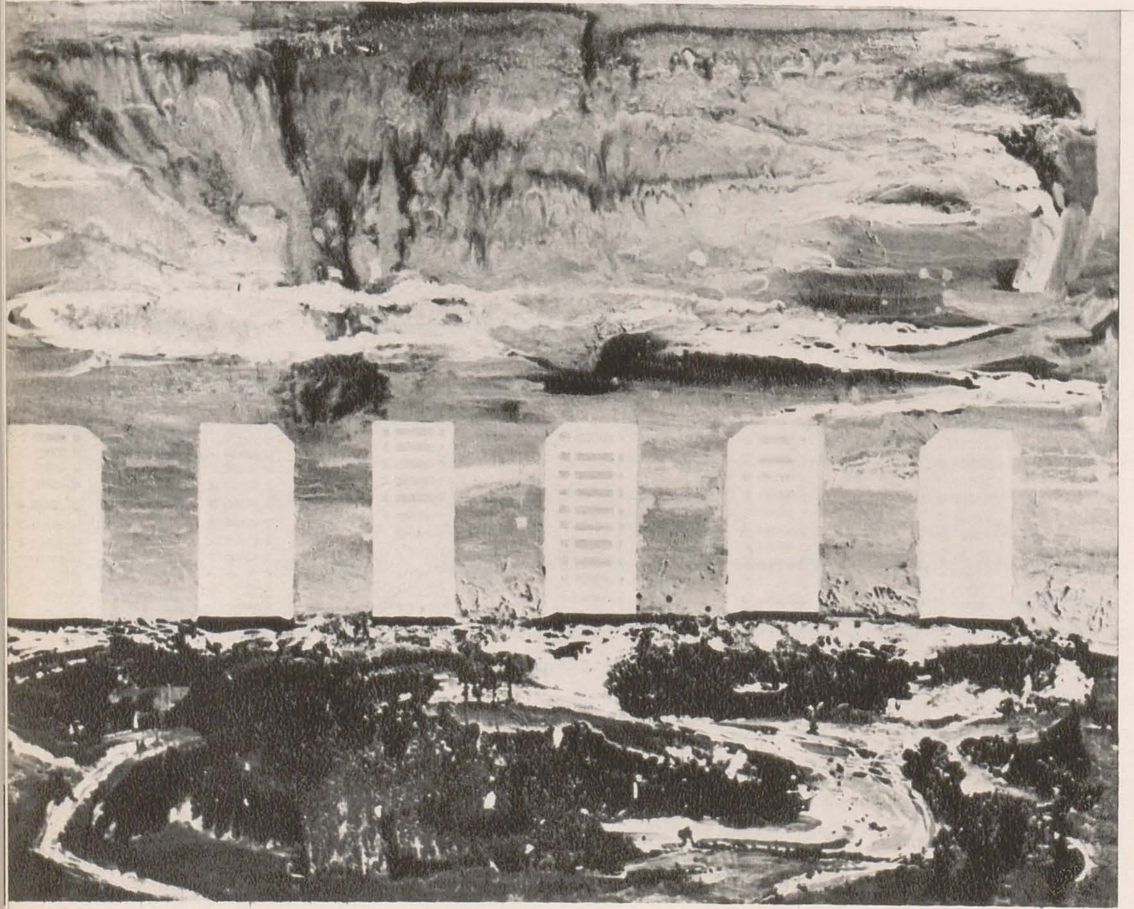

PETRE ABRUDAN

Însuflețit de succesele și victoriile revoluționare obținute în construirea socialismului, odată cu alți artiști, am angajat creația mea în efortul colectiv al oamenilor muncii din patria noastră.

În cei douăzeci de ani ce au trecut de la eliberare, prin grija deosebită a partidului și guvernului, au fost create acele condiții care au făcut posibilă nașterea unei arte noi, socialiste, parte integrantă a revoluției noastre culturale.

Creșterea continuă a conștiinței socialiste a permis limpezirea problemei funcției sociale a artei, stabilind, în același timp, importanța poziției artistului față de problemele societății din care face parte.

Succesele obținute de arta noastră nouă, reflectă dragostea și grija partidului nostru care a orientat și îndrumat cu înțelepciune munca noastră, pentru a făuri tipul artistului capabil să îndeplinească cu succes sarcinile ce-i revin în măreața operă a construirii socialismului.

Munca însuflețită a oamenilor muncii din fabrici și de pe ogoare, de pe șantierele de construcții, oferă bogate și inepuizabile izvoare de inspirație, îngăduind artistului plastic să se integreze în munca avîntată și plină de abnegație a eroilor operelor sale, transmițînd generațiilor ce vor veni mesajul social al unei perioade de mari înfăptuiri.

Sub ochii noștri, peisajul patriei se schimbă. Fabrici și uzine noi îmbogățesc peisajul minunat al patriei noastre, slăvind măreția epocii și capacitatea creatoare a poporului nostru.

Însuflețit, și profund impresionat de succesele obținute de industria și agricultura noastră socialistă, în anii care au trecut, am rămas credincios preocupărilor reprezentării omului, cu preferință a țăranului romîn pe care îl cunosc mai bine. În majoritatea lucrărilor compoziționale am încercat să redau cît mai convingător momentele și aspectele cele mai semnificative din munca și viața lor în plină transformare.

Așa au luat naștere cele mai multe din lucrările mele.

Odată cu aceasta, am găsit motive de inspirație și în alte domenii de activitate.

Închinată celei de-a XX-a aniversări a eliberării patriei, pregătesc o compoziție inspirată din agricultura noastră socialistă.

CORNELIU BABA

Simbol al eroismului civic, actul social de la 23 August se cere evocat de către artiști la o mare tensiune creatoare.

Pictorul, desigur, încearcă din primul moment să renunțe la instantaneul istoric și povestirea episodică în care gestul și mimica — inevitabil teatrale — sînt solicitate de momentele culminante ale temei. Pentru paleta diferențiată, ostilă narațiunii, subiectul epic, pretinzînd localizări istorico-geografice, creează dificultăți greu de acceptat.

Mult mai avantajat, condeiul scriitorului povestind de la o masă de lucru, fapte, poate urmări gesturi și emoții pe toată lungimea duratei lor. Descrierea face pe cititor să trăiască întreaga evoluție a momentelor respective. Scrisul folosește succesivități fără limită ca durată și ca tensiune ; nașterea și existența unor mișcări, agonia sau frîngerea definitivă a unor pretinse eternități, dinamica eroismelor generoase etc. Pentru pictor, spațiul vast al scriitorului este un domeniu ce nu-i aparține. Cînd, uneori, furișat hoțește dincolo de hotarele ce îi sînt îngăduite, e readus la locul lui, gîndul ostenit se *regăsește* lîngă paleta trădată și amenințată din ce în ce mai mult de concurența concretizării fotografice. De fapt, din punct de vedere documentar, efortul pictorului nu poate realiza ceea ce înregistrează atît de perfect declanșatorul automat. Documentele arhivelor de filme conservă materiale neprețuite în legătură cu *evenimentul istoric.*

Ciocnirea armată, războiul, în general, este o temă ce refuză pictorului imparțialitatea sa sentimentală și mai ales apelul la sensibilitate, la poezie. Admirabilul exemplar al Renașterii, « Bătălia » lui Paulo Ucello, trăiește tocmai printr-un complex eminamente poetic, ca document local rămînînd lipsit de importanță. De aceea, operele pictorului istoric reușesc să satisfacă sau pe una sau pe alta din aceste două cerințe.

În atelierul împovărat de ficțiune plastică, conștiința își caută o împăcare, gîndirea — o linie proprie specifică meseriei. Sensibilitatea se ciocnește de *realitatea obiectivă* pe care o vrea transfigurată și supusă legilor.

Tema *insurecției* încearcă să se înfiripeze, nu atît ca fapt istoric cît ca prezență simbolică. Și, se pare că acest lucru, este mult mai mult.

Printr-o asociație justificată, mă gîndesc la *lumea* mea, la eroii pînzelor mele din ultimii douăzeci de ani. Toți apar pe rînd, fantomatici, mă înconjoară. Oțelari, țărani, femei și copii, oameni bătrîni sau tineri, toți simpli și demni. Ideea de a mă întîlni cu toți pe o pînză mi se pare un omagiu adus prezenței lor colective, și, în plus, *universului* meu uman . . .

IOSIF BENE

23 August 1964. Douăzeci de ani de la eliberare. Moment de evaluare a tot ce s-a făcut și s-a creat în această perioadă. Moment de confruntare al aportului fiecăruia dintre noi la aceste realizări și al aprecierii condițiilor ce ne-au fost asigurate și de care ne bucurăm.

Înțelegînd menirea noastră de artiști cetățeni, în toată această perioadă ne-am dăruit fără precupețire talentul și puterea noastră de muncă.

Marile transformări, revoluția social-culturală înfăptuită sub conducerea Partidului Muncitoresc Romîn

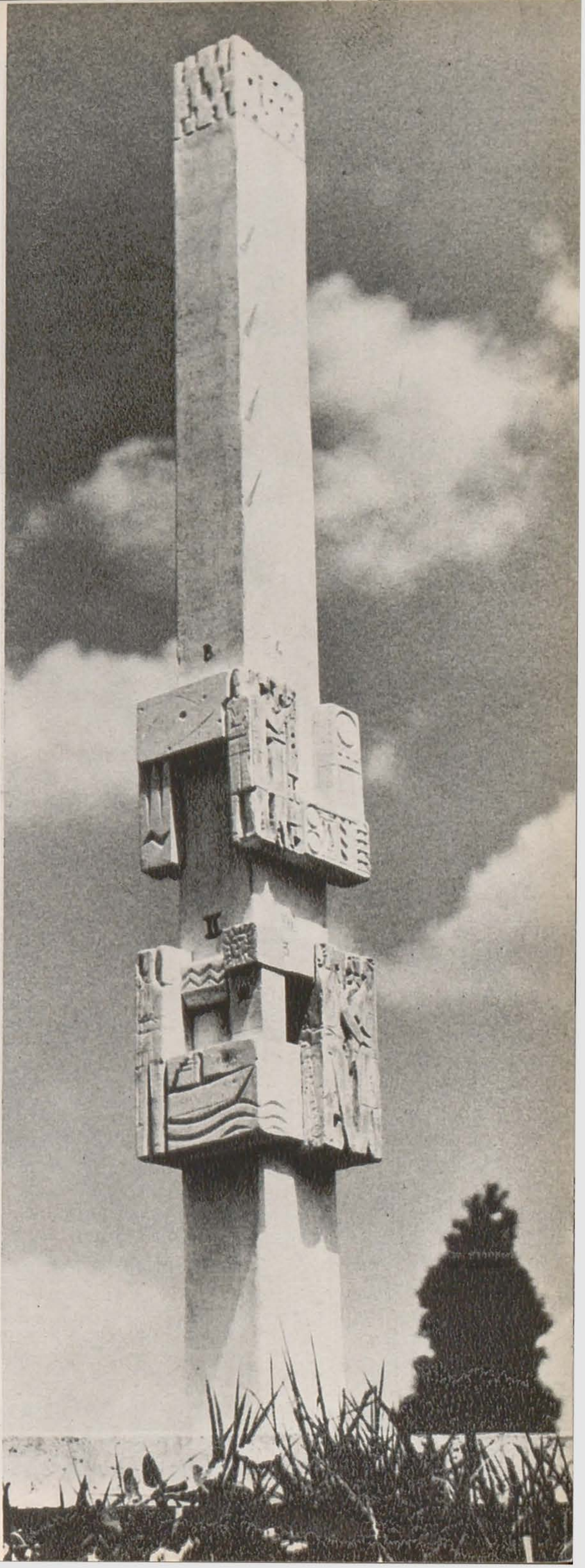

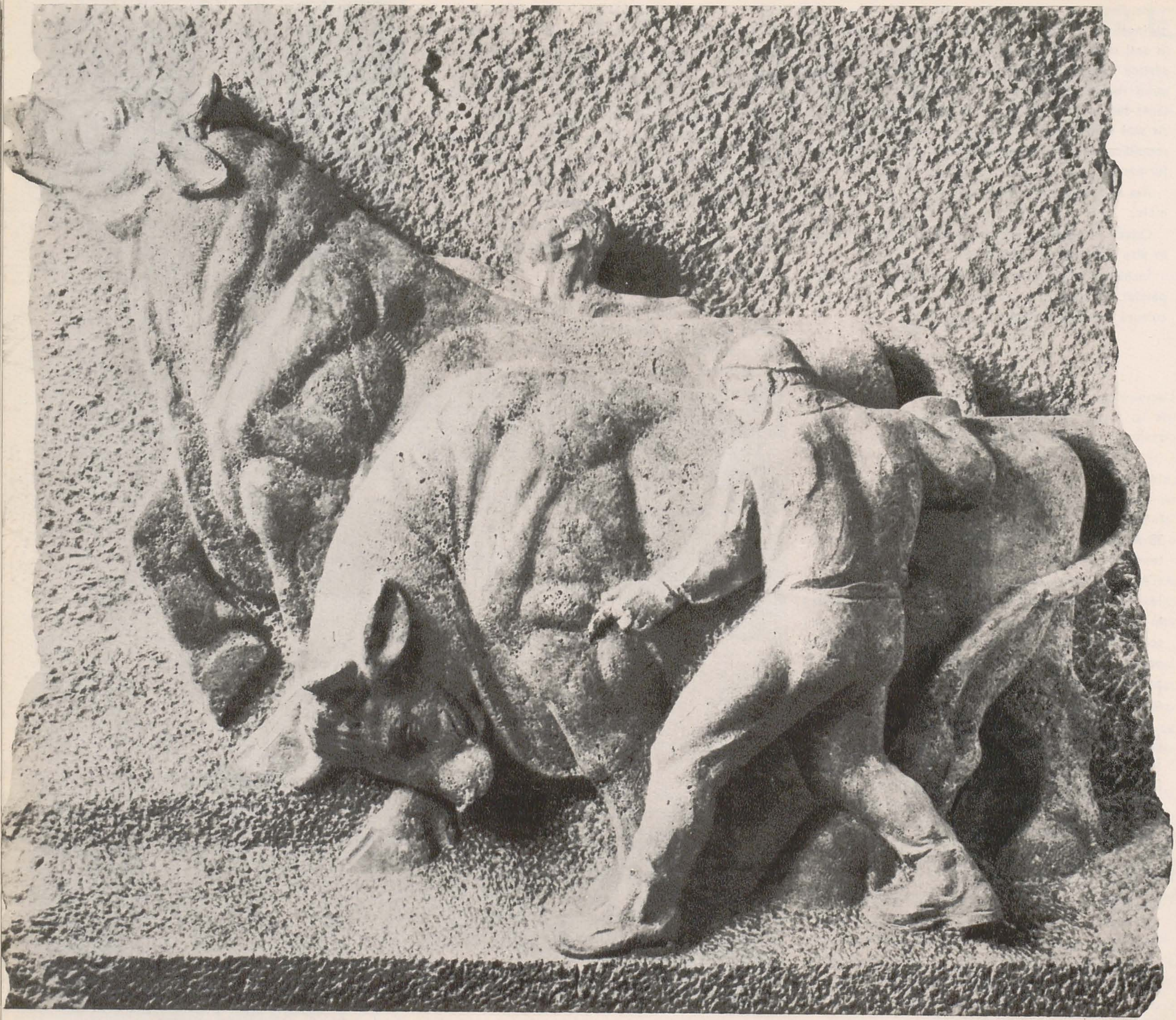

au creat condiții și posibilități vaste pentru dezvoltarea și fructificarea creației artistice, primind ajutorul, înțelegerea și aprecierea cuvenită.

Țin să-mi exprim și eu cu acest prilej recunoștința și mulțumirea în numele artiștilor plastici din Filiala Cluj și al meu personal pentru grija și condițiile create artiștilor plastici.

LUDOVIC BOROȘ

Țelul meu, spre care năzuiam cu ardoare, era acela de a mă face pictor. Poarta spre drumul artei mi-a fost însă larg deschisă de către 23 August 1944 și insurecția populară victorioasă asupra cotropitorilor fasciști. Cunoștințele utile acestei meserii artistice le-am putut căpăta în anii de democrație populară, în școlile pe care le-am urmat — inclusiv Institutul de arte plastice. Curînd după aceasta, activitatea mea de pictor și-a găsit un necesat izvor de inspirație în frumusețea orașului Brașov, și în cea a peisajelor învecinate, cu siluete magnifice de obiective industriale cunoscute și dincolo de fruntarii.

Primele înfăptuiri pe tărîmul artei au însemnat și cele dintîi probleme serioase care mă frămîntau permanent: structuralitatea lucrurilor, dialectica fenomenelor, poezia naturii înnobilată de munca omului, muzicalitatea culorilor așternute pe o pînză. Cert este că mobilul muncii mele de creație l-a constituit în permanență o îndîrjită strădanie de a ajunge în posesia unor modalități plastice adecvate subiectelor pe care le abordam, de a stăpîni pe deplin un limbaj viu și expresiv prin care să fixez cu emoție pe pînză motivul ce-mi solicita în chip deosebit atenția. Și nu odată mi-am pus întrebarea dacă pășesc în lucrul meu pe drumul cel mai just ! Cu toate incertitudinile, pot spune că numai munca tenace și perseverentă mi-a ajutat să-mi clarific multe probleme ale creației plastice, să trag pe parcursul lucrului învățăminte prețioase, să-mi îmbogățesc treptat observațiile teoretice despre meșteșugul picturii, — la care aș adăuga și discuțiile vii, animate, pe teme de artă, duse cu colegii mei de breaslă.

ION JALEA: Oameni cu tauri

VASILE KAZAR: Din ciclul « Petrecere » III

Năzuința mea vie este să ajung la cristalizarea unui limbaj propriu de exprimare plastică, prin care să zugrăvesc lumea noastră socialistă, viața și aspirațiile poporului nostru; căci aspirațiile oamenilor epocii socialiste sînt și aspirațiile noastre, ale artiștilor plastici.

În cei douăzeci de ani ce s-au scurs de la eliberare, patria noastră a devenit o țară înfloritoare, iar creația artiștilor noștri este apreciată și peste hotare. Viața nouă, bogată, a poporului ne solicită să realizăm opere de artă care să reprezinte cu pregnanță frumusețea timpului în care trăim și muncim.

Personal, în lucrările realizate pînă acum, am oglindit și eu o părticică din munca constructivă a poporului nostru. Aș cita în acest sens cîteva lucrări: « Discuții în gospodăria colectivă », « Tineri constructori », « Vizita colectiviștilor în uzină », « Unitate ». Dacă ar fi să-mi apreciez lucrările, nu m-aș sfii să spun că ele constituie tot atîtea experiențe pe care le-am întreprins cu dorința de a cînta în forme și culori viața nouă a poporului nostru, eforturile constructive ale geniului uman, iar pe de altă parte, de a-i smulge picturii tainele meșteșugului ei.

Intenționez să deschid cu rodul muncii mele o expoziție personală — omagiu pe care să-l aduc constructorilor vieții noi, socialiste.

EMILIA NICULESCU-PETROVICI: Spre stația de desbenzinare

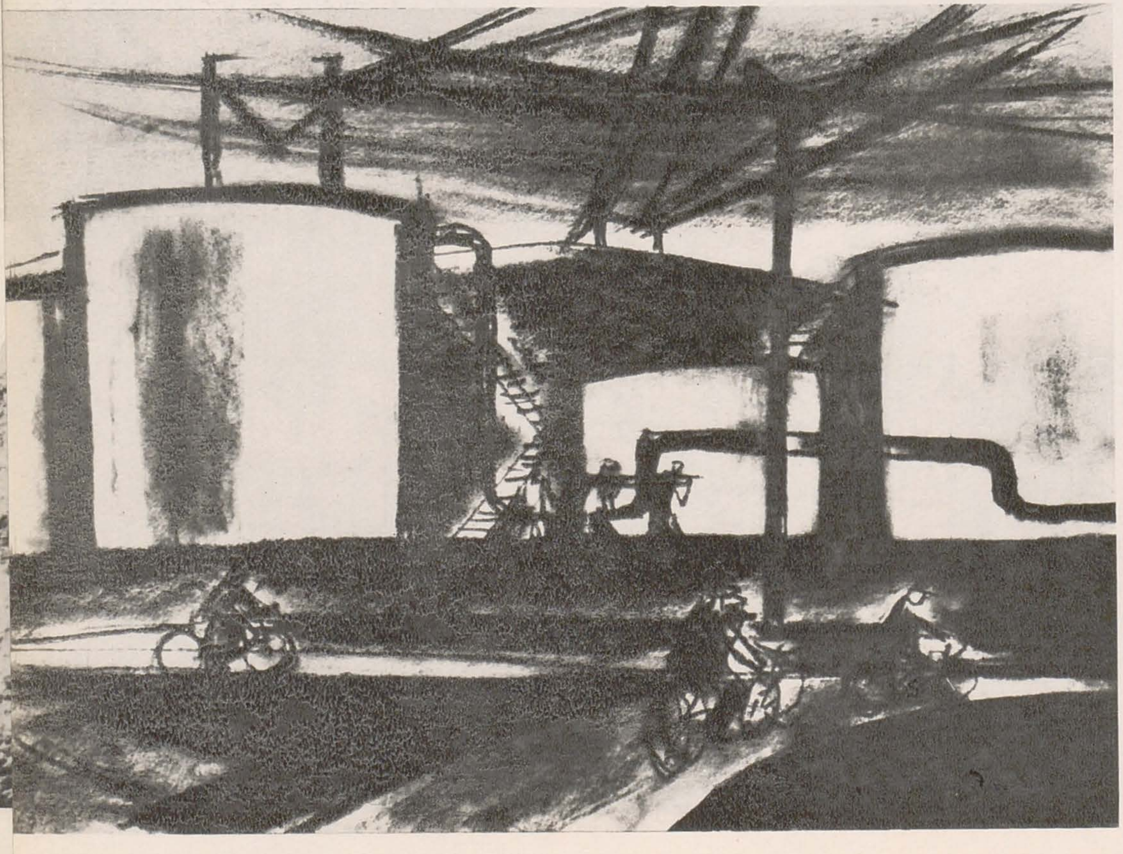

BORIS CARAGEA

Libertate înseamnă pentru mine, în înțelesul adevărat al cuvîntului, situarea pasionată a artistului pe pozițiile masei largi a oamenilor muncii. 23 August 1944 ne-a adus libertatea. Din prima zi de libertate și pînă astăzi, în pragul aniversării a două decenii de viață nouă, toată creația mea am închinat-o oamenilor.

Partidul mi-a fost cel dintîi și cel mai mare dascăl. Partidul m-a învățat să-mi îndrept munca în scopul slujirii omului, a libertății, în scopul construirii socialismului și făuririi umanismului contemporan. Ceea ce oamenii au socotit a fi mai bun din activitatea mea creatoare desfășurată în aceste două decenii de libertate poate să spună mai mult decît mărturisesc cuvintele unui artist deprins a-și exprima gîndurile și simțămintele prin graiul sculpturii.

În drumul străbătut, am continuat tradițiile realiste ale artei noastre și cele mai bune tradiții ale artei universale. Drumul acesta ne este larg deschis înainte. Urmîndu-l, vom putea să dăm formă, cu sinceritate și adîncă simțire, ideilor, gîndurilor și sentimentelor izvorîte în viața noastră nouă. Monumentalitatea și complexitatea ei ne obligă să găsim forme noi de exprimare, mai contemporane, mai grăitoare, evidențiind ceea ce este omenesc în expresia plastică.

Mă bucur din adîncul inimii că aceste năzuințe îi însuflețesc pe artiștii tinerelor generații, alături de cei ce s-au afirmat, prin experiența bogată și îndelungata lor activitate în viața noastră artistică. Și bucuria mea sporește gîndindu-mă că multora le-am fost profesor întru însușirea meșteșugului sculpturii și pentru conturarea propriei lor personalități creatoare. Ei vor duce mai departe arta noastră, conduși de înțeleapta învățătură a partidului.

Trăiesc mulțumirea acestor simțăminte, mărturisind cu adîncă recunoștință că sînt format ca om și ca artist, de către partid, în cei douăzeci de ani de libertate pe care îi sărbătorim cu fruntea sus, încrezători.

VASILE PINTEA: Eliberarea

G. MIKLOSSY: Partizanii

HENRI CATARGI

Artiștii plastici sînt în preajma unui eveniment de o deosebită importanță: aniversarea a douăzeci de ani de la eliberarea patriei noastre. Sînt sigur că toți colegii noștri se străduiesc, de luni de zile, să făurească opere de mare calitate, că vor răspunde cu toate posibilitățile unor oameni de talent, că vor întîmpina cu tot elanul măreața sărbătoare.

Țara noastră a avut de-a lungul veacurilor o istorie plină de încercări și suferințe. Prin toate furtunile care au bîntuit pe pămîntul nostru, romînul, cu vitejie și răbdare, a apărat și a reclădit căminul distrus, a vorbit și a scris în limba strămoșească, îmbogățind-o neîncetat, a făurit o artă populară cum nu sînt două.

Pentru noi, care am trăit sfîrșitul ultimului război, cînd privim cum arată țara noastră azi, cînd ne gîndim cum va arăta peste cîțiva ani, trebuie să mulțumim acelora care, piatră cu piatră, au clădit o Romînie nouă.

Să mulțumim muncitorilor din uzine și fabrici, țăranilor de pe ogoare, savanților, intelectualilor, tuturor — bărbați și femei, tineri și bătrîni — să mulțumim partidului, conducerii țării, în frunte cu tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, care cu iubire de neam muncesc pentru viitorul copiilor noștri.

SPIRU CHINTILĂ

La capătul acestor două decenii marcate de eroicul 23 August 1944, răgazul unei meditații ne invederează saltul istoric petrecut în contextul politic și social al țării noastre, mutațiile operate în conștiința și mentalitatea oamenilor.

S-a schimbat profilul economic și cultural al Romîniei, altădată hinterland agrar al capitalismului european ; s-a schimbat felul de a gîndi al oamenilor ; s-au făurit cetățeni cu o conștiință nouă, mai complexă, mai generoasă.

RODICA LAZĂR și IACOB LAZĂR: Naționalizarea (Frescă pentru Casa de cultură a tineretului din Raionul 23 August)

VIKTOR ROMAN: Brigadieră

Integrarea activă a artistului în viața socială a dus la apariția unor noi ramuri artistice, la o lărgire și înnobilare a orizontului tematic, la apropierea maselor de artă, la creșterea receptivității pentru fenomenul plastic în rîndurile publicului nostru.

În scopul educării gustului pentru frumos și a înțelegerii față de artă a fiecărui cetățean, s-a făcut apel la cele mai diverse modalități.

S-au înființat și reorganizat o seamă de muzee, de la cele de importanță republicană, pînă la muzeele din orașele reședință de raion sau din sectorul sătesc. Muzeele de la Piatra Neamț, Medgidia sau din satele Liman și Perieți etc., au devenit — prin bogăția și varietatea colecțiilor — centre de interes cultural. Organizării unei largi rețele muzeale i s-a adăugat campania largă de expoziții inițiate de C. S. C. A., de Muzeul de artă al R.P.R. sau de Uniunea artiștilor plastici și Fondul Plastic.

Expozițiile au devenit o formă obișnuită de manifestare a artistului în fața unui public mereu mai exigent și doritor de artă autentică. Larga circulație a valorilor artistice din acești ani a făcut posibilă deschiderea unor expoziții de prestigiu și într-un oraș de la celălalt capăt al țării sau într-un club de uzină.

Crearea unor galerii permanente de artă își are finalitatea tot în educația estetică a omului. Menite să satisfacă unele necesități legate de înfrumusețarea ambianței locuințelor, — (cetățeanul găsind aici diferite obiecte, de la o gravură pînă la o piesă de mic mobilier), — aceste galerii sînt din ce în ce mai frecventate și apreciate de public.

O atenție deosebită s-a acordat în acești ani artelor monumentale și decorative. Ritmul și volumul construcțiilor din țara noastră, imperativele unei noi concepții urbanistice, necesitățile de viață și spirituale crescînde au contribuit ca artelor decorative — cenușăreasa familiei pînă nu de mult — să li se creeze astăzi posibilități de afirmare egale cu ale celorlalte arte. În zilele noastre artistul decorator e solicitat să se gîndească la structura unui cadru de muncă și viață cît mai legat de atributele frumosului, să studieze forma fiecărui obiect, de la linia unei piese de ceramică pînă la aceea a unui autobuz, de la prezentarea grafică a unei cărți la organizarea funcțională a unui magazin.

Înființarea Fondului Plastic, organ al U.A.P., a creat premisele promovării unor artiști valoroși în sectorul artelor decorative și aplicate. Creațiile lor — adevărați pioni în ofensiva împotriva citadelei prostului gust — au dat o lovitură decisivă acelor obiecte decorative care viciau ochiul publicului, oferind totodată sugestii înnoitoare producției de mare serie. Rămîne încă un deziderat înființarea unui institut de artă decorativă și aplicată, cum și punerea bazelor unei colaborări permanente a artiștilor cu industria producătoare de bunuri de larg consum, prin realizarea unor stații pilot de experimentare. Rodul eforturilor creatoare din acest

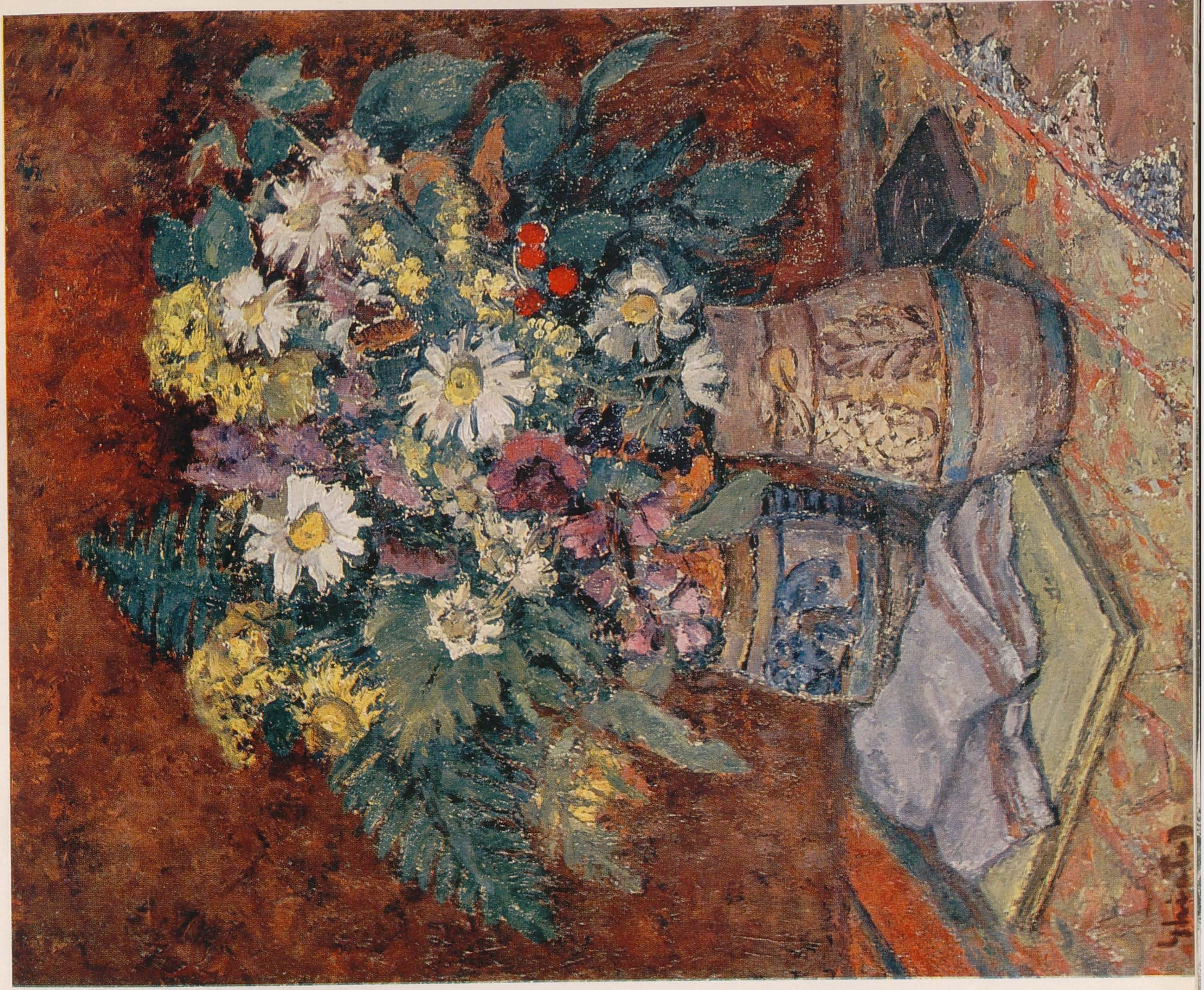

DUMITRU GHIAȚĂ: Flori de munte

sector îl vom putea aprecia mai bine în expoziția de artă decorativă și aplicată, organizată de U.A.P. și Fondul Plastic în cinstea celei de a douăzecia aniversări a eliberării, cum și în expoziția proiectată la sfîrșitul acestui an, de către C.S.C.A. și U.A.P., pe un profil de prototipuri legate de necesitățile industriei.

Succesele înregistrate de toate ramurile artelor plastice au la bază îndrumarea și sprijinul acordat de partid și guvern creatorilor din domeniul frumosului. Prin înființarea U.A.P. și a Fondului Plastic s-au asigurat — expresie a politicii de stat în sectorul culturii — condiții materiale de dezvoltare artei.

S-a încurajat creația în sectorul artei monumentale, ca și în alte ramuri, prin comenzi de stat; s-au acordat împrumuturi de creație; au fost sprijiniți material tinerii artiști la început de carieră; s-au asigurat drepturi sociale artiștilor; s-au construit ateliere de creație atît în Capitală, cît și în alte orașe, ca Sibiu, Constanța, Iași, Ploiești, Tg. Mureș etc.; au fost date în folosință noi săli de expoziție; s-a creat pe lîngă Fondul Plastic un combinat cu multiple ateliere destinate producerii materialelor necesare practicării disciplinelor plastice; s-au amenajat case de creație. O altă formă în care s-a manifestat grija organelor de partid și de stat a fost ajutorul acordat artiștilor plastici în vederea documentării, a luării de contact cu realitatea vie, pasionantă din țara noastră.

În același spirit, pentru a sprijini formarea unor creatori cu personalitate fermă, cît mai pregătiți, cît mai multilateral informați, pentru a le da posibilitatea să cunoască tezaurul culturii universale, se trimit anual peste hotare numeroși artiști.

Toate aceste condiții au creat un climat favorabil artei. Alături de maeștri, pe care regimul nostru i-a înconjurat cu o înaltă stimă, au apărut și s-au dezvoltat tinere talente, care n-au mai fost nevoite să cunoască vicisitudinile unui mod de viață în care practicarea artei impunea multe sacrificii artistului.

La capătul unui drum glorios, am credința că fiecare dintre noi va ști să răspundă grijii și prețuirii pe care ne-o arată conducerea partidului, că vom ști să imprimăm căutărilor creatoare acel sens major pe care-l reclamă spiritul și frumusețea epocii noastre.

Am credința că fiecare simte obligația morală de a fi un militant activ în domeniul culturii, că fiecare dintre noi se străduiește să sporească patrimoniul artei romînești. Noi toți dorim ca realizările noastre să se integreze patosului constructiv desfășurat de întregul nostru popor, ale cărui victorii au asigurat țării un prestigiu internațional.

LIGIA MACOVEI: Ilustrație la « Poezii » de Eminescu

VASILE DOBRIAN: Se aprindeau lumini în noapte

DUMITRU CIONCA

Creațiile de artă ale unui popor totalizează într-o largă sinteză valorile lui spirituale, idealurile estetice ale societății într-un moment istoric dat. Prin însăși natura și legile ei, arta are un caracter universal nelimitat în timp și spațiu. La noi în țară, în această epocă de mari înfăptuiri colective, artele plastice cunosc o dezvoltare nemaiîntîlnită. Artiștii s-au pătruns de faptul că datoria lor este de a sluji cu sinceritate și devotament năzuințele spirituale ale poporului, idealurile sale estetice nobile.

Tezaurul artistic al trecutului, ca și pilda înaintașilor, sînt îndemnuri vii pentru artistul contemporan de a-și spori eforturile creatoare spre a îmbogăți patrimoniul național cu noi piese de valoare, caracteristice epocii socialiste. Este, de aceea, cu atît mai necesar pentru un artist plastic de a păstra în permanență contactul cu realitatea zilelor sale, de a-i cunoaște și înțelege în profunzime fenomenele ei noi, din seva cărora să-și inspire arta. Dar, pentru a servi cu eficiență mersul ascendent al artei noastre socialiste mai este nevoie și de altceva, anume, de desăvîrșirea personalității artistului, — lucru ce presupune din partea creatorului înțelegerea esenței fenomenelor noi din societate, pe de o parte, iar pe de altă parte, capacitatea sa de a mînui variate mijloace de exprimare plastică prin intermediul cărora să dea viață, în imagini realist-emoționale, ideilor cu o înaltă semnificație socială.

Personal, alături de colegii mei, îmi concentrez tot mai stăruitor eforturile pentru a investiga în profunzime realitatea, pe care încerc s-o transpun în imagini artistice, expresive, eliminînd șabloanele, debarasîndu-mă de chingile unor canoane strîmt înțelese. Mă simt chemat, împreună cu toți creatorii plastici, să contribui cu puteri sporite la afirmarea artei noastre socialiste, pe plan național și internațional, să slujim cu ardoare idealurile estetice ale poporului ce-și construiește o viață nouă pe calea deschisă de August 1944.

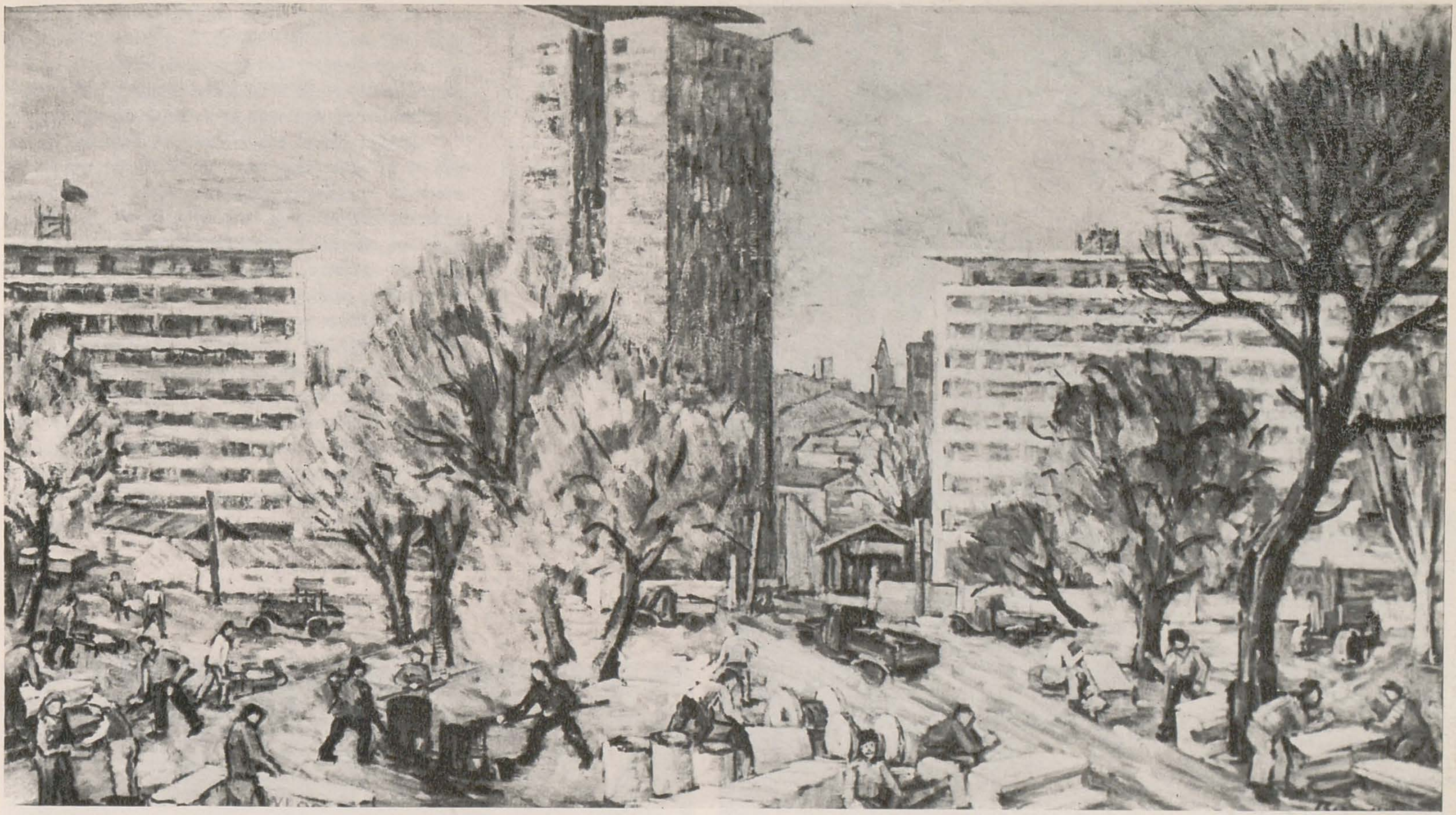

MARIUS BUNESCU: București 1959

ALEXANDRU CIUCURENCU

În aerul familiar al atelierului lui Alexandru Ciucurencu, încercăm să notăm, în ajun de august, din gîndurile despre pictură ale maestrului mai darnic în simfonii cromatice decît în cuvinte.

— Să ne întoarcem, maestre, cu douăzeci de ani în urmă.

— Cu douăzeci de ani în urmă, nu te-aş fi putut primi aici şi nici nu mi-ar fi făcut plăcere să-ţi vorbesc despre condiţiile de muncă ale pictorului. Pe vremuri, deşi eram cunoscut, aveam expoziţii şi publicul, în genere, aprecia pictura mea; lucram într-o cameră care era de fapt şi bucătărie şi dormitor. Era o situaţie obişnuită pentru un artist, aşa cum obişnuit este astăzi să ai un atelier spaţios. Doar nu mi s-au asigurat numai mie sau artiştilor de vîrsta mea asemenea condiţii de muncă !

— Ştim cu toţii, maestre, condiţiile de muncă şi de viaţă ale artistului din ţara noastră.

— Le ştim şi prea le ştim. Mai ales dumneavoastră tinerii le cunoaşteţi atît de bine, încît totul vi se pare firesc, normal, şi uitaţi de viaţa grea a artistului, de truda lui pentru agoniseala pîinii într-o lume nedreaptă, pentru noi apusă acum două decenii. Da, s-au ridicat un Luchian, un Tonitza, un Brâncuşi, dar ce sacrificii au depus pentru a crea artă ! Şi ce puţini au fost aceia care i-au înţeles şi i-au preţuit ! Iar noi ne bucurăm de stimă, statul ne acordă distincţii, publicul larg, contemporanii noştri ne înţeleg şi se bucură de rodul muncii noastre. . .

— Această demnitate a artistului pretinde o atitudine nouă faţă de viaţă, o înaltă responsabilitate.

— S-au schimbat multe în aceste două decenii : concepţia despre lume şi viaţă, felul nostru de a gîndi şi simţi, mentalitatea oamenilor. S-a schimbat peisajul — cu cîmpuri fără haturi, cu castele industriale,

cu monumentale baraje, cu arhitectura poetică a blocurilor de locuințe. Artistul e solicitat de toate aceste transformări. Lui îi revine sarcina de a vorbi despre stilul nou de viață, stilul epocii socialismului.

— Stilului de viață nu-i corespunde un stil în artă?

— Spre realizarea acestuia năzuim. Pare paradoxal, dar viața noastră de azi, deosebit de complexă, pretinde o expresie simplă în artă. Ne reînnoim arta, ducînd mai departe tradițiile unui înaintaş ca Negulici, ale unor maeştri ca Grigorescu, Andreescu, Luchian, Petraşcu, Pallady — ca să amintim numai cîteva nume mari. Şi ne întîlnim cu tradițiile meşterilor vechilor noastre fresce care au înflorit aici, pe pămîntul nostru şi din pămîntul nostru. Dar sîntem contemporani epocii de construire a socialismului. Ea constituie izvorul nostru de inspirație. Viața, gîndurile, sentimentele contemporanilor trebuie să-şi afle întruchiparea în artă într-un mod simplu şi sintetic. Expresia simplă în artă nu trebuie să ducă la sărăcirea emoției ci, dimpotrivă, la sporirea potențialului emotiv. La aceasta ajungem prin muncă.

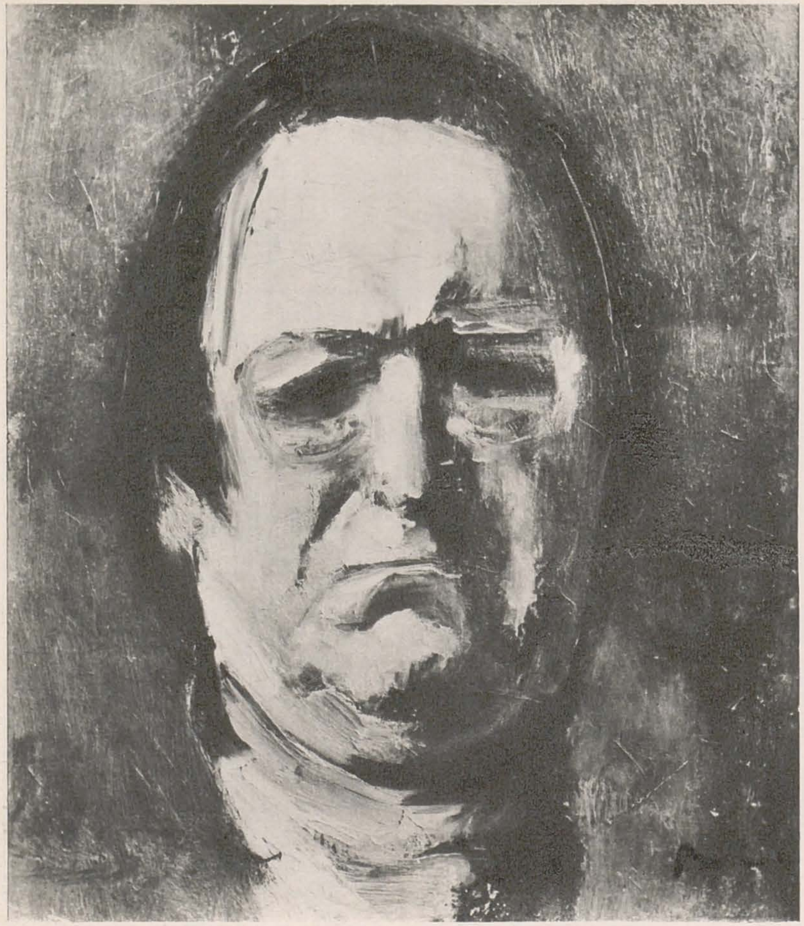

CORNELIU BABA: Autoportret. 1963

IOSIF FEKETE: Oțelari

Generațiile tinere mai ales se frămîntă, învață și caută, cercetează limbajul modern al picturii de pretutindeni, și nu pot să am decît încredere în această frămîntare, de a crea o artă contemporană nu numai prin temă, ci și prin însuși felul de exprimare. . .

— Ne întoarcem, deci, maestre, la prezent, în ajunul aniversării eliberării.

— E un prilej de a ne gîndi la ceea ce am făcut și mai ales la ceea ce va trebui să întreprindem de aici înainte. Ne bucurăm de sprijinul permanent al conducerii înțelepte a partidului nostru, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Sîntem după două decenii de la eliberare: gîndim și simțim în libertate. Avem un folclor viu și minunat. Trăim într-o țară bogată și frumoasă. Gîndește-te numai la ceea ce poate să însemne pentru un pictor varietatea inepuizabilă a peisajului cu munte, codru, cîmpie, deal, mare, scăldate de patru anotimpuri și însuflețite de munca prosperă a omului eliberat de orice exploatare. Premizele s-au creat. Nu ne rămîne decît să ne străduim a da artei noastre pecetea stilului epocii socialiste. Și avem încredere în slujitorii artei.

H. H.

CONSTANTIN PLĂCINTĂ: Automatizare

AUREL CIUPE

L-am căutat pe pictorul Aurel Ciupe. L-am căutat cu dorința de a afla, ce anume îl preocupă în preajma celei de a douăzecea aniversări a eliberării, dar și pentru a evoca unele evenimente însemnate la vremea lor, care însă au primit o și mai adîncă semnificație între timp, permițînd să tragem unele concluzii de actualitate.

Pictorul Aurel Ciupe completîndu-și studiile la Paris, întors în țară, a simțit mai mult ca oricînd lipsa instituțiilor de artă în Ardeal. Devenind custode al pinacotecii din Palatul Culturii în orașul Tg. Mureș, a încercat să stimuleze cu insistență conducerea orașului — primăria — să acorde fonduri pentru achiziționarea unor opere de artă. Răspunsul primit

BRĂDUȚ COVALIU: Studiu pentru compoziție

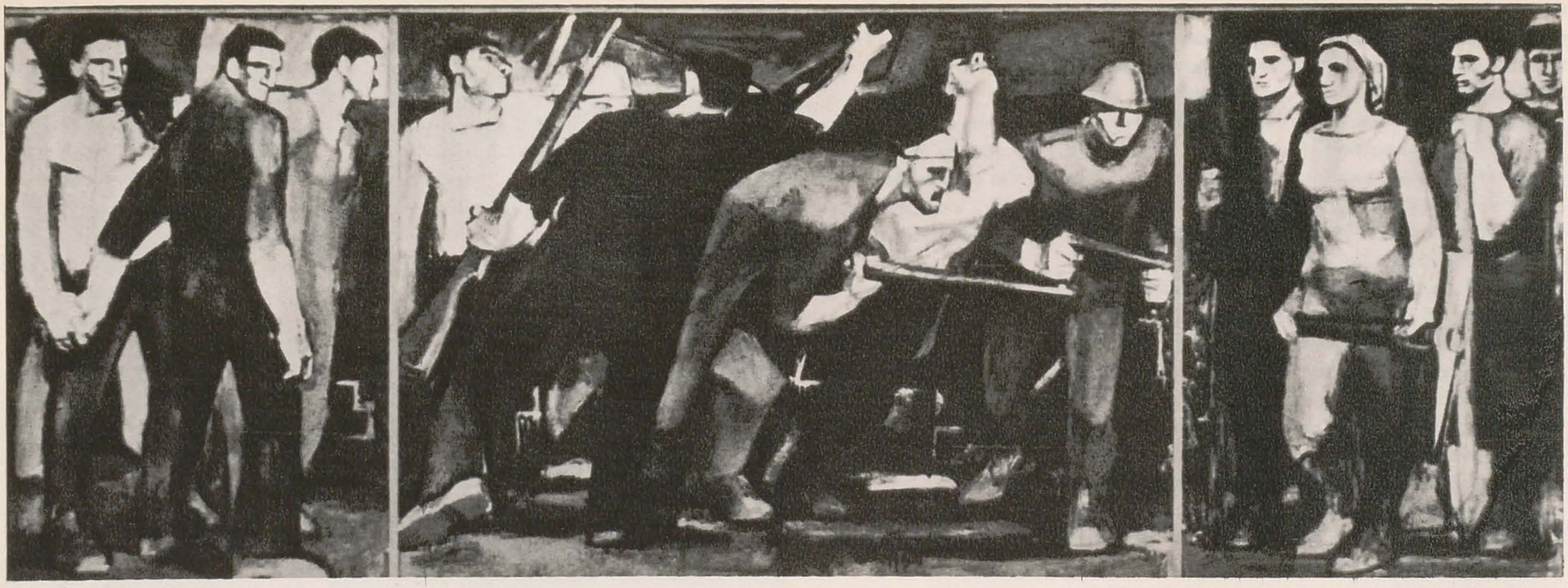

LUCA ADALBERT: Tripticul Eliberării (Solidaritate, Insurecție, Construcție) — ulei

atunci, ne pare azi « clasic »: « Tablouri nu ne trebuiesc; fiți bucuros că aveți o slujbă ».

Mulți ani au trebuit să treacă pînă cînd, datorită regimului de democrație populară, lucrurile s-au schimbat radical.

Azi ni se pare cît se poate de firesc că instituțiile de artă — atît cele care formează artiștii, cît și cele care păstrează operele demne de a ne reprezenta în fața generațiilor viitoare — au primit o altă însemnătate, un alt grad, și — bineînțeles — un altfel de sprijin material și moral din partea statului socialist. Astfel și drumul pictorului Aurel Ciupe a luat cu totul altă direcție decît cea indicată de primăria orașului Tg. Mureș. A devenit profesor al Institutului de arte plastice « Ion Andreescu » din Cluj. Azi numără nu mai puțin de 37 ani în activitatea lui de pedagog, fiind totodată unul dintre îndrumătorii permanenți ai vieții artistice, timp de șase ani președinte al Filialei U.A.P. și tot atîta ca rector al Institutului de arte plastice « Ion Andreescu » — Cluj. Printre foștii săi elevi găsim nume de rezonanță, ca Alexandru Mohi, Ion Vlasiu și alții.

Acum îl preocupă toate problemele vieții plastice din Cluj și din țară, și ori de cîte ori i s-a cerut o contribuție personală în viața obștească și artistică a Clujului, maestrul Ciupe și-a lăsat șevaletul pentru a aduce un aport la dezlegarea problemelor multiple, acute, și într-adevăr greu de rezolvat.

Distins cu titlul de Maestru emerit, propus pentru Premiul de stat, i-a fost dat să simtă îndeaproape grija pe care o are statul socialist față de oamenii de artă. Maestrul Ciupe participă an de an la expozițiile de stat și cele regionale de artă plastică: în ultima regională a prezentat nu numai picturi, ci și o serie de interesante lucrări de grafică. Ca pictor el a rămas fidel tradițiilor artei naționale, — tradițiilor create de Grigorescu, Andreescu, Luchian. Prin excelență colorist, maestru al peisajului și al naturii statice, el acordă totodată o atenție crescîndă omului.

Vorbind despre eliberare și despre aniversarea ei, maestrul Ciupe, în graiul lui calm și simplu, mi-a spus:

« Ce s-a creat în acești douăzeci de ani este uluitor. Prin munca și creația mea, caut să particip la realizările oamenilor muncii din țara noastră, pentru a confirma ca artist și pedagog cinstea și încrederea care mi s-a acordat. »

Cuvinte puține, simple și sobre, exprimînd concentrat crezul unui artist contemporan.

E. F.

GHEORGHE COMAN

Ne aflăm pe piscul semeț al unei aniversări, prilej de bilanț pentru oamenii muncii, prilej de bilanț și pentru noi.

Folosind o imagine proprie artei noastre, putem spune că soarele lui 23 August ne-a luminat paletele, uneltele de lucru, ca și simțirea, reliefînd în oameni și înfăptuirile lor, sensuri și semnificații astăzi

proprii fiecăruia dintre noi. De aceea, acestui om, făuritor al unei tradiții revoluționare i-am închinat munca mea de creație, eu, artist format în anii puterii populare, ca urmare a grijii societății socialiste pentru destinul artei și al artiștilor, avînd îndreptar exemplul comunist al demnității civice și al abnegației în muncă.

Sculptura, prin specificul său, reclamă poate mai evident ca celelalte arte — prezența fizică a omului. Fuga de figurativ, proprie abstracționismului, duce la sărăcirea mijloacelor de exprimare ale acestui gen, lipsind arta de bogăția unei lumi de forme și idei, anulînd creației artistice posibilitatea comunicării cu oamenii.

Arta noastră, artă a epocii noastre socialiste, a redat sculptorului omul — ca mijloc plastic de exprimare a gîndurilor și sentimentelor de care este animat în societatea noastră socialistă, grai cu care se face înțeles de semenii săi și de timpul viitor.

În atelierul meu am urcat și eu « pe schelă » un băiat și o fată . . . simbol prin care aduc cu prilejul acestei mari aniversări, omagiu constructorilor socialismului în patria noastră.

1

VASILE CONDURACHE

Actul eliberării țării noastre de sub dictatura fascistă prin insurecția de la 23 August 1944 a însemnat începutul transformării radicale a vieții întregului nostru popor. În procesul care a urmat — de transformare revoluționară a țării și a conștiinței oamenilor — eliberarea a avut urmări profunde și în domeniul culturii. Partidul a urmărit neîncetat valorificarea întregului potențial intelectual al poporului, pentru ca toate forțele existente în societate să fie puse în serviciul întregului popor. El a ajutat pe artiști să înțeleagă înaltele principii ale artei noastre socialiste. Artiștii și-au dat seama că pentru a crea o artă autentică, profundă și veridică trebuie să participe la rezolvarea principalelor probleme ale vieții sociale.

Alături de creatorii din întreaga țară, artiștii plastici ieșeni au dus în toți acești douăzeci de ani o luptă stăruitoare pentru întruchiparea în artă a ideilor care servesc mersul înainte al societății, într-o formă artistică valoroasă, emoționantă. Ei au înțeles că arta poate să contribuie la făurirea conștiinței socialiste a omului noii societăți, la mobilizarea întregului popor în lupta pentru pace și socialism. Creația artistică a căpătat un avînt nemaiîntîlnit. S-au îmbogățit și adîncit izvoarele de inspirație ale artiștilor, care au păstrat un viu și multilateral contact cu viața, cu omul nou, care a stat în centrul preocupărilor lor. Artistul s-a legat afectiv de realitatea nouă în plină transformare și s-a solidarizat conștient cu țelurile constructorilor socialismului. În felul acesta s-a născut o artă nouă, continuatoarea demnă a marilor noastre valori și tradiții, capabilă să exprime bogăția de sensuri a actualității noastre, o artă născută din viața poporului și dedicată lui.

Realizările de pînă acum sînt premize prețioase și temelii pentru creațiile care se vor împlini de aici încolo, — creații care vor trebui să fie pe măsura uriașelor transformări care marchează epoca socialismului.

2

1. PUIA MASICHIEVICI: Fete din pădure

2. BORIS CARAGEA: Chemare

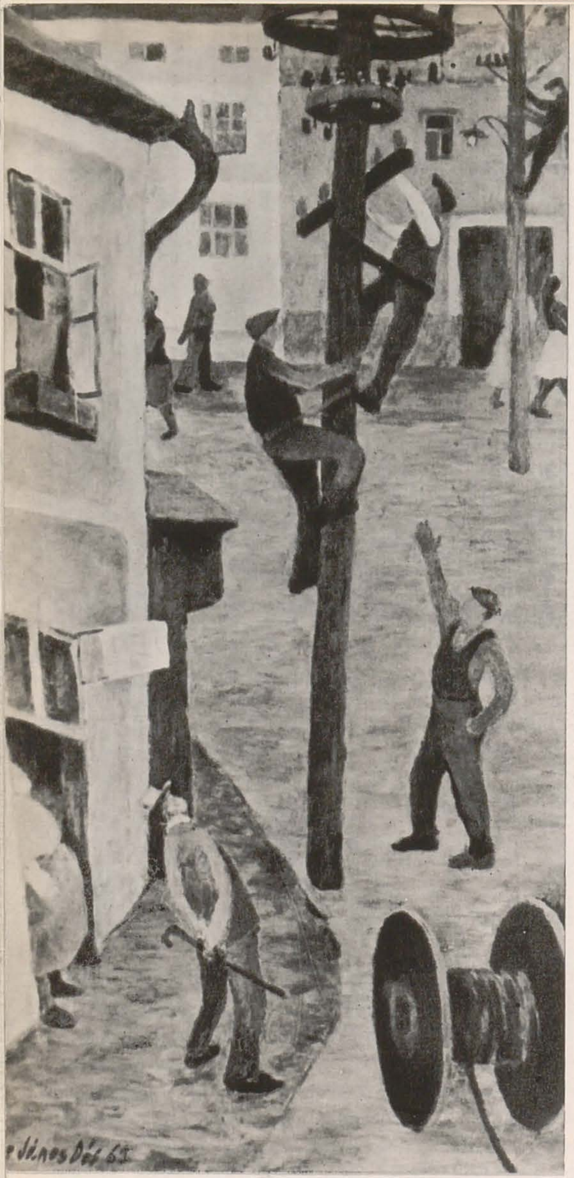

ȘTEFAN CONSTANTINESCU

Saltul în istorie pe care țara noastră l-a făcut de la eliberare și pînă astăzi echivalează cu o mare victorie a cărei realizare se datorește în întregime atît conducătorilor, cît și marii și puternicei armate a poporului muncitor.

Sentimentele care trăiesc astăzi în sufletele noastre sînt acelea pe care le are orice ostaș după o bătălie cîștigată: mîndrie, recunoștință și dragoste pentru cei care l-au condus, încredere în propriile lui forțe și o vie dorință de a lupta mai departe pentru noi și noi realizări.

Aș vrea, în aceste rînduri, să mă opresc asupra unui singur moment din numeroasele cuceriri ale culturii noastre socialiste.

Este vorba de pictura monumentală. Munca mea și experiența pe care am acumulat-o, mă îndeamnă și-mi dau dreptul să încerc a releva semnificația și importanța celor ce s-au realizat în această direcție în anii regimului de democrație populară, ca și perspectivele ce se deschid în anii noștri luminoși.

Oamenii din generația mea, muncitori, artiști, intelectuali, își amintesc foarte bine aspectul și esența orînduirii sociale dinainte de 23 August 1944 și de aceea realizările de astăzi le apar în adevărata lor lumină. Tînărul care se dedica, atunci, artelor plastice, răspunzînd acelei misterioase chemări care a pus în mîna omului primitiv piatra ascuțită și în aceea a lui Michelangelo dalta și ciocanul, tînărul care renunța de bună voie la înșelătoarele promisiuni și la aparenta facilitate a unei cariere funcționărești pentru a porni pe drumul aspru și lung al artei, stîrnea compătimire și sfaturi binevoitoare. Și dacă el le nesocotea totuși, întrezărind posibilitățile unei afirmări și ale succesului, cel care se simțea atras de pictura monumentală nu-și putea îngădui nici o speranță de acest fel. Într-adevăr, pictura monumentală era ca și inexistentă sub regimul burghezo-moșieresc. Așezămintele culturale se mărgineau, în materie de artă, la oarecari divertismente arhitectonice iar cele industriale erau lipsite cu totul de ceea ce ar fi putut constitui o încîntare pentru ochiul muncitorului. A vorbi de o lipsă de preocupare în acest domeniu, ar însemna să falsificăm cu bună știință realitatea. Exista, fără îndoială, o preocupare: aceea de a nu sustrage pe muncitor de la munca lui de robot.

Intrînd pe poarta zăbrelită a uzinei cu înaltele ei ziduri terne, muncitorul nu vedea nimic ce ar fi putut să-i descrețească fruntea. Sufletul lui rămînea

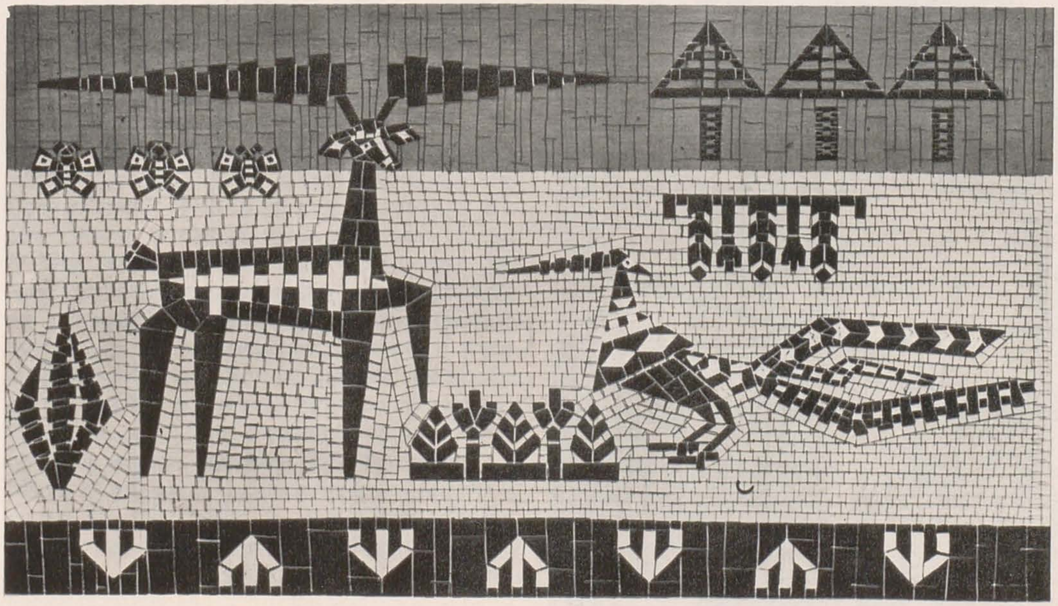

INCZE JANOS DES: Electricieni

OLGA PORUMBARU și GH. ȘARU: Proiect de paviment pentru Piața din Suceava

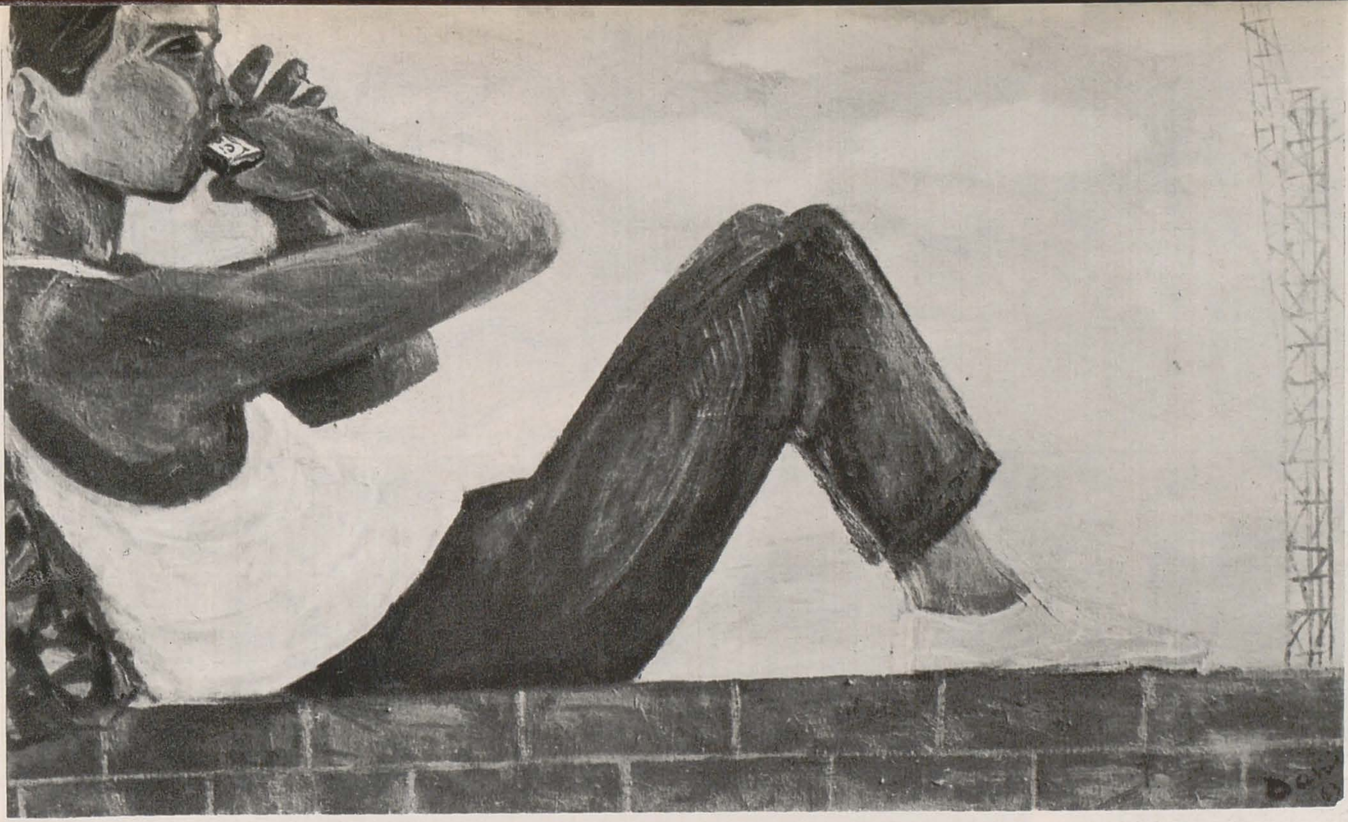

MIHAI DANU: Odihnă

afară, ca și speranțele, din nemuritoarea frază a lui Dante.

Setea de frumos e tot așa de stringentă ca și aceea de apă. Cei care ne conduc astăzi au simțit-o și n-au uitat-o. De aceea, una din principalele lor griji și preocupări a fost aceea a « frumosului » la locul de muncă. Nici o unitate industrială nu se mai construiește astăzi fără a se avea în vedere aspectul estetic, astfel ca muncitorul să-și socotească întreprinderea ca pe o a doua lui locuință.

Grija pentru frumos a devenit primul comandament în tot ce se realizează. Localitățile care prin așezarea și resursele lor constituie stațiuni de cură sau de odihnă, sînt zi de zi înfrumusețate și înzestrate cu opere de artă. Orașele adăpostesc astăzi în piețele și parcurile lor frumoase lucrări de pictură monumentală, fresce sau mozaicuri.

S-ar fi putut imagina în trecut o asemenea dezvoltare, aproape explozivă, a picturii monumentale, acest dar pe care țara îl face poporului? Fără îndoială că nu. Oricît de democratic s-ar intitula un regim, e limpede că numai socialismul are la îndemînă mijloacele de realizare a acestei uriașe manifestări de artă. Pictura monumentală cere, în primul rînd, artiști cu o serioasă pregătire și o întinsă experiență. Este vorba de tehnici deosebite și dificile care se însușesc în mulți ani de ucenicie și de muncă. Și, dacă în trecut acești ani însemnau renunțări și sacrificii, astăzi institutele de artă plastică din țară pregătesc în condiții excepționale pe tinerii artiști care se simt atrași de această ramură a picturii. Cît despre perspectivele de activitate ce se deschid astăzi tinerilor absolvenți în direcția picturii monumentale, e deajuns să privim în jurul nostru la sutele de șantiere și să cugetăm puțin și la planul de perspectivă. În mod practic vorbind, perspectivele de activitate în domeniul picturii monumentale sînt infinite, identificîndu-se cu cele din domeniul construcțiilor. Sîntem de asemenea în fiecare an martorii creșterilor rapide ale bugetelor ce se alocă pentru nevoile culturii, atingînd nivele la care nici nu s-ar fi putut visa altădată și care nu pot fi accesibile decît într-un stat socialist.

Pentru cei care au luat parte la această istorică transformare și au contribuit cu munca lor la îmbogățirea patrimoniului de artă al poporului și la pregătirea generațiilor actuale și viitoare de artiști plastici, acest popas, după douăzeci de ani de rodnică muncă, este un prilej de satisfacție, de adîncă mulțumire sufletească, de acea incomparabilă mulțumire pe care o simte omul care a contribuit la o frumoasă realizare sau la o strălucită victorie.

HORA CORIOLAN

23 August 1944 m-a găsit lucrînd ca ucenic într-un atelier. Deși la acea vîrstă nu înțelegeam pe deplin însemnătatea acelui eveniment nu am întîrziat să-i

VLADIMIR ŞETRAN: Natură statică

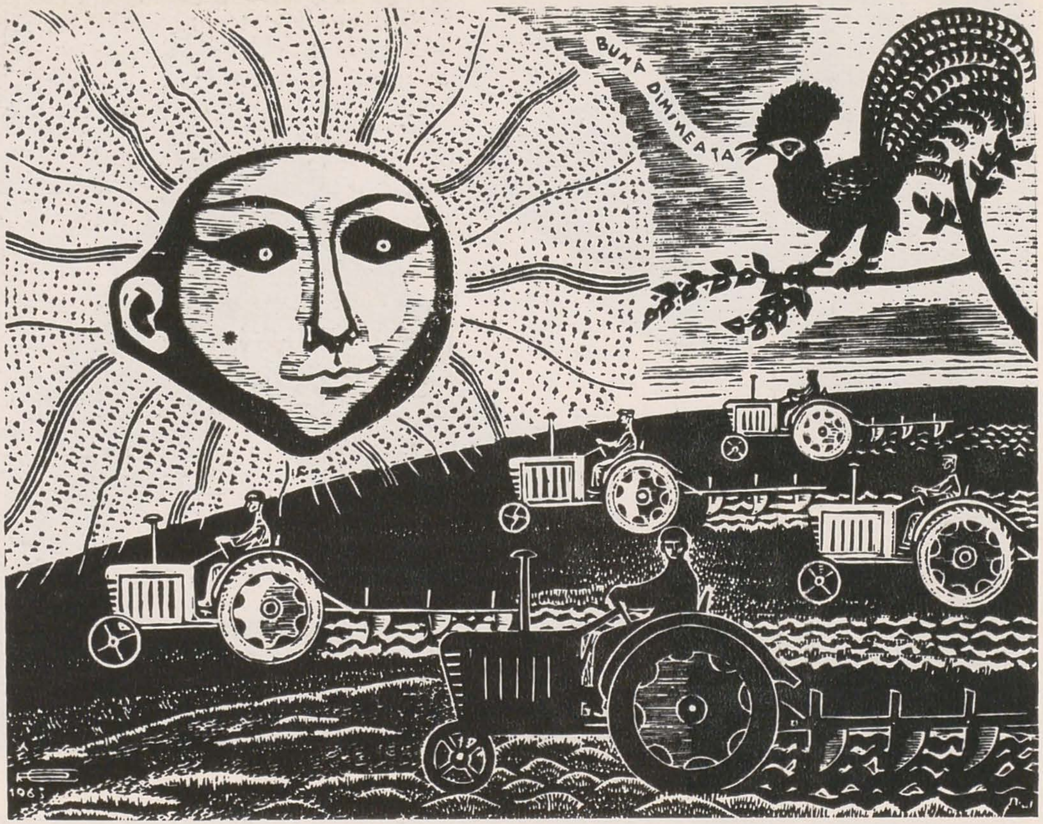

VICTOR RUSU-CIOBANU: Bună dimineața

înțeleg semnificația. Prin grija partidului am devenit din ucenicul de odinioară, studentul cu bursă de stat.

Mă străduiesc să pătrund în tainele picturii, ca să pot exprima în culoare minunatele transformări din țara noastră.

Retrăind în gînd uriașa muncă depusă de poporul nostru, pentru binele tuturor, sînt tentat de multe subiecte din marile realizări înfăptuite, să fixez în dreptunghiul unui tablou echilibrat și armonizat în culoare, acele sentimente care mă copleșesc. În fața mea se desfășoară construcția a numeroase clădiri din Oradea; doresc să redau în « Sudori » munca oamenilor de pe aceste șantiere. Din schițele și studiile aduse din Delta Dunării, a rezultat compoziția « Pescari ». M-a impresionat, în mod deosebit, talentul poporului nostru, exprimat la concursul brigăzilor de artiști-amatori — și doresc să realizez compoziția « Brigada de artiști amatori ».

Prin modesta mea muncă, doresc să contribui împreună cu oamenii muncii din toată țara la marea sărbătoare a eliberării patriei noastre.

BRĂDUȚ COVALIU

Anii prind a-și depăna firul. Ne amintim de ei de cînd eram copii. Dar nu toți anii se aseamănă, nu toți se înscriu sub același semn. 1964 ne duce cu gîndul la 1944. Sînt douăzeci de ani de cînd poporul nostru condus de partid urcă un drum plin de mari înfăptuiri înnoitoare.

Sînt douăzeci de ani de la eliberare. Sînt ani în care s-a deschis o poartă spre noi orizonturi, spre realizări nenumărate. Patria noastră arată azi altfel, idealurile fiecărui om se contopesc cu ale tuturor. Toți oamenii își aduc aportul lor în desăvîrșirea construirii socialismului. Trăim într-o țară liberă, bogată, înfloritoare. Avem în față un viitor măreț, viitorul tuturor.

Artistul plastic își are rolul lui în transformarea modului nostru de viață, în înfrumusețarea cadrului în care omul de azi trăiește. O parte din hrana spirituală a omului muncii o creăm noi.

Arta noastră a făcut paşi mari înainte. Ea e astăzi interpreta gîndurilor celor mulţi, ea ilustrează în cele mai reuşite lucrări năzuinţele noastre, năzuinţele întregului popor muncitor.

Maeştrii noştri au realizat în aceşti ani numeroase opere impunătoare. Artiştii tineri lucrează cu pasiune şi înfrigurare ajungînd la reuşite deosebite, unele din ele cu adevărat remarcabile, înnoitoare.

Mă pregătesc şi eu să întîmpin, asemeni întregului popor, aşa cum se cuvine, marea sărbătoare. Lucrez la o compoziţie reprezentînd un moment din insurecţia armată din 23 August 1944. De asemenea, am în lucru un peisaj cu hidrocentrala de pe Argeş şi un peisaj panoramic, din regiunea Bran.

Cu gîndul la marile înfăptuiri realizate pînă astăzi de întregul nostru popor, văd în viitor noi succese, şi mai mari şi mai impunătoare, în toate domeniile. Cu siguranţă vom obţine, cu toţii, în continuare deosebite reuşite şi în domeniul artei.

VASILE DOBRIAN

Începuturile mele artistice se confundă cu dorinţa exprimării oprobiului faţă de o societate nedreaptă ale cărei contradicţii se desfăşurau cu brutalitate pentru un tînăr pornit în viaţă cu dorinţa de a schimba ceva, spre binele semenilor săi. Primul meu desen tipărit a apărut în revista de atitudine progresistă « Cuvîntul Liber », în anul 1935. Titlul acestui desen era « Accidentaţii » şi înfăţişa doi muncitori răniţi în urma unui accident de muncă, accidente atît de frecvente atunci din cauza condiţiilor grele de muncă, de exploatare, a lipsei celei mai elementare griji pentru protecţia muncii. Au urmat alte desene şi gravuri care reflectau convingerile mele sociale şi politice. Nu pot să nu-mi amintesc şi să revăd aceste lucruri astăzi cînd mă refer la ziua de 23 August, ziua eliberării patriei noastre de sub jugul fascist, prin victoria insurecţiei armate. Alături de toţi cei care au căutat să contribuie la lupta pentru crearea

noile condiții de viață, realizările și noile perspective m-au îndemnat să-mi schimb și metoda de lucru. Gravurile mele au părăsit sobrietatea petelor de alb-negru folosite în trecut. Ele s-au îmbogățit prin culoare, prin tonuri puternice și expresive, capabile să redea viața nouă cu toate bucuriile ei. În scenele de muncă care ocupă în creația mea un capitol important, caut să înfățișez în culori calde și luminoase ritmul vesel al mașinilor conduse de istețimea oamenilor, în peisaje cu uzine monumentale sau baraje, pînă la poetice colțuri de natură, a florilor sau obiectelor cu semnificații deosebite, prin toate caut să exprim acest climat nou al unei țări cu un puls activ și sănătos.

În anii din urmă, anii de maturitate, cînd mi-am verificat mijloacele de exprimare utilizate, privesc cu optimism etapele de mîine, căutînd neîncetat să-mi perfecționez metodele tehnice și să ajung la noi procedee care să-mi permită să redau cu mai multă forță de expresie ceea ce e propriu și specific epocii noastre, și, totodată, cît mai frumos despre omul de astăzi. Aceste îndemnuri văzute de la înălțimea retrospectivei celor douăzeci de ani pe care îi sărbătorim, timp relativ scurt dar atît de bogat în transformări, mă îndeamnă să nu preget pentru a putea ajunge și eu — cu sentimentul deplin al răspunderii și al misiunii îndeplinite — de a ține acest ritm și pe mai departe în arta mea.

EMILIA DUMITRESCU

Alături de toți artiștii plastici din regiunea Galați, doresc ca lucrările mele viitoare să exprime tot mai convingător integrarea profundă și permanentă a artistului în miezul transformărilor înnoitoare ce au loc în acest frumos și îmbelșugat colț al țării.

Sînt hotărîtă să folosesc condițiile fericite ce se oferă artiștilor în prezent pentru a dezvolta creația pe drumul ascendent al artei noastre. Căci avem datoria să creem imagini cu un bogat conținut afectiv și intelectual, care să răspundă celor mai înalte exigențe. În această ordine de idei, se impune însă cu necesitate preocuparea pentru o îmbogățire a viziunii artistice, printr-o sinteză bine înțeleasă. Este nevoie în munca noastră de un limbaj expresiv, de forme de expresie care se nasc, firește, din dezvoltarea

unui regim democratic, 23 August 1944 a însemnat momentul hotărîtor spre afirmarea tendințelor progresiste, concretizate în opera de construire a socialismului.

Dată istorică de covîrșitoare importanță, 23 August a însemnat pentru mine personal, pentru arta mea, o nouă etapă. Încetul cu încetul am înlocuit imaginile în care scoteam în evidență consecințele nedreptei orînduiri capitaliste sau cele în care înfățișam lupta grea a proletariatului condus de partid, în condițiile grele ale ilegalității, cu viziunea asupra noilor fenomene sociale. Am continuat să înfățișez muncitori, aspecte de luptă. Am încercat să redau un nou climat social-politic, să conturez alte fizionomii, determinat de procesele petrecute în conștiința oamenilor, în societate, odată cu dezvoltarea spre socialism. Dar

MIHAI HOREA: Colectivistă din Ardeal

ALMA REDLINGER: Calea Griviței la Podul Constanța

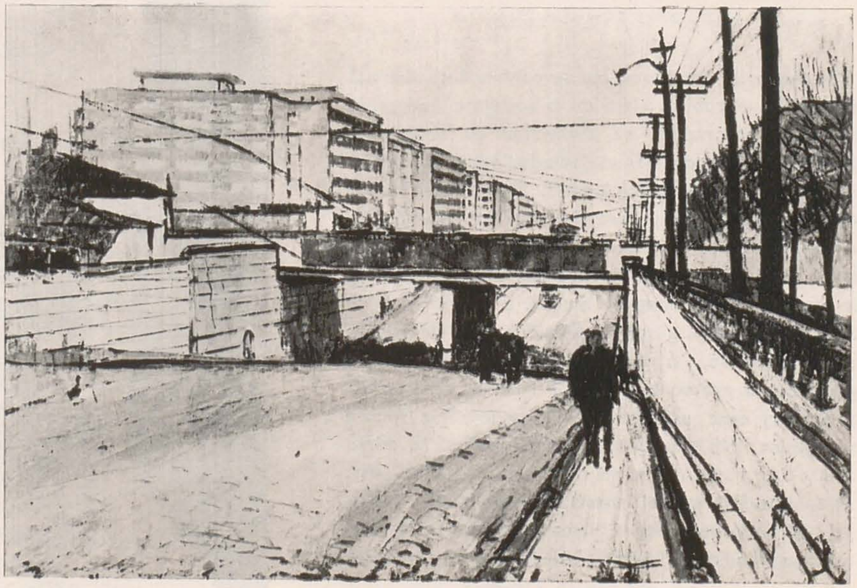

SPIRU CHINTILĂ: Insurecția armată

SILVIU BĂIAȘ: Anteproiect pentru decorarea pereților casei scărilor de la Institutul de mine din Petroșeni (fragment)

ale cărei mărturii sînt nenumărate realizări socialiste în toate domeniile de activitate.

Geneza acestor înfăptuiri pornește din ziua eliberării. De însemnătatea ei am fost preocupat în munca mea de creație în toți acești ani. Astăzi pășim peste un prag și sufletul nostru se avîntă spre astre. Ne bucurăm de înflorirea vieții de astăzi și de certitudinea vremurilor tot mai fericite de mîine.

Aceste gînduri am căutat să le concretizez, să le redau în « Cîntecul eliberării Oradiei », cu o figură înaripată, cioplită în marmură, așezată pe un bloc, unde două siluete se îmbrățișează în entuziasmul eliberării.

Închin această lucrare, în cinstea marii noastre sărbători, celor douăzeci de ani petrecuți în pace și muncă constructivă.

DUMITRU GHIAȚĂ

Sînt convins că lucrările noastre — cele mai bune dintre ele, cele care şi-au aflat drum sigur spre inima privitorului — spun mai mult despre noi, despre gîndurile şi sentimentele noastre, decît ar putea să spună cuvîntul scris, pictorii ori sculptorii fiind deprinşi a se exprima mai limpede prin graiul imaginii plastice, decît prin cel al cuvîntului. . . Stăm totuşi şi gîndim la strădaniile noastre întru ale creației, care de-a lungul acestor două decenii de libertate ne-au dus la înțelegerea deplină a tradițiilor artei romîneşti, la aprecierea fondului sănătos al minunatei creații populare romîneşti şi a ținutei meşterilor frescelor noastre. Ne-au dus la cunoaşterea adîncită a transformărilor revoluționare înfăptuite în țara noastră de către oamenii muncii sub conducerea înțeleaptă a partidului, la trăirea nemijlocită a acestor transformări, la îmbogățirea lumii noastre interioare, a acestui univers intim al creatorului, în centrul căruia stă omul cu complexa sa structură sufletească, specifică constructorului epocii noi, socialiste, în peisajul bogat şi sublim al patriei noastre.

Drumul străbătut de noi nu a fost uşor. Am trăit frămîntări şi a trebuit să dezlegăm contradicții, pentru că viața însăşi a adus în fața creatorului — vîrstnic sau tînăr, maestru sau ucenic — sarcini noi, în năzuința creării unei arte noi. Avem mulțumirea de a socoti, astăzi, toate acestea depăşite. Ceea ce nu înseamnă că strădaniile noastre sînt sau vor fi mai puțin intense. Răspunderea noastră a crescut şi, odată cu ea, necesitatea de a cunoaşte şi de a învăța tot ceea ce priceperea creatorului de pretutindeni a născocit pentru înfățişarea sinceră şi convingătoare a umanismului epocii noastre în artă.

Încrederea în noi înşine, în forța partidului şi a poporului nostru, ne îndeamnă să aspirăm cu toată siguranța la realizarea unei arte monumentale, specifice epocii noastre şi poporului nostru. O artă care să vorbească contemporanilor noştri şi generațiilor viitoare, prin ea însăşi — mai bine decît ar vorbi propriile noastre cuvinte — despre anii eroici ai făuririi unei vieți fericite, în libertate şi pace, în patria noastră.

În acest sens voi căuta să realizez și în viitor, căutînd să aprofundez cunoașterea creației poporului nostru în toate domeniile. De aceea, vreau să mă apropii treptat — străduindu-mă să dobîndesc o cît mai bună înțelegere a sensului lor filozofic, social, artistic — de temele folclorului, ale literaturii populare ; caut, nu o traducere directă a lor în plastică, ci regăsirea lor firească într-o modalitate proprie a viziunii și exprimării.

De aceea, mă străduiesc să cunosc tot mai bine mijloacele tehnice vechi, clasice, pe cele contemporane, în contextul lor stilistic și din ce în ce mai mult simt nevoia să văd și să experimentez tot ce se face sau s-a făcut mai bun în această privință.

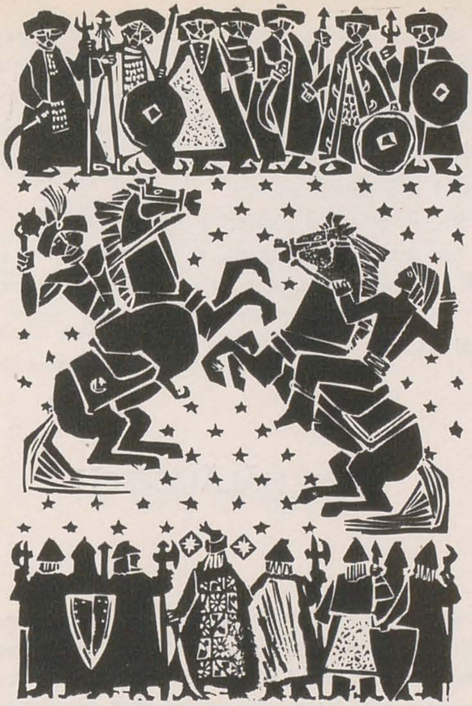

FLORIN RONY NOEL : Ilustrație pentru « Nicoară Potcoavă » de Mihail Sadoveanu

LUCIAN GRIGORESCU : Muncitoare

OCTAV GRIGORESCU

Cei douăzeci de ani ce au trecut de la evenimentele de la 23 August 1944 înseamnă pentru mine foarte mult ; anii de studii, de formare a concepției de viață și creație, care s-au desfășurat pentru mine ca și pentru atîția alții sub semnul schimbării petrecute atunci.

Încercînd să sintetizez în ce constă pentru mine această determinare, îmi trece prin minte aproape tot ce fac sau gîndesc. Ca oricine care are pasiune pentru meseria sa, în primul rînd mă gîndesc la munca de artist grafician, la ce am încercat pînă acum, la ce voi face de acum înainte. Principiul artei pentru popor în lumina căruia am căutat să merg și în substanța căruia sînt convins că voi găsi totdeauna izvoare de creație, este unul din principalele deziderate ale artei noi, generată de actul eliberării.

Cred că pentru un grafician este o datorie, astăzi mai mult ca oricînd, să fie la înălțime din acest punct de vedere, în așa fel încît stampa oferită de el publicului să constituie o rubinare prețioasă a ideilor actuale și a tehnicității actuale, datorită căreia gravura sau desenul devine deodată un « obiect » de mare sensibilitate ca atare, fiind în același timp și accesibil oricui.

Mă preocupă deci realizarea unui contact mai strîns cu publicul căruia sper să mă adresez în viitor prin intermediul unei expoziții personale în care să arăt mai bine fructul încercărilor mele din ultimii ani.

GINA HAGIU

23 August 1944. . .
23 August 1964. . .

20 de ani ! Pentru mine, și cred pentru toată generația noastră, care, începînd cu 23 August 44, am intrat pe băncile facultăților, acești douăzeci de ani înseamnă cea mai frumoasă perioadă de viață, înseamnă drum parcurs pas la pas, umăr la umăr, în republica noastră.

Înseamnă pasiune și entuziasm, sete de cunoaștere, neastîmpăr și frămîntări, îndrăzneală și avînt, primă iubire și primă durere, îndoială și speranță, năzuințe și dezamăgiri, muncă și realizări, toate laolaltă tinerețe — tinerețe fără bătrînețe — tinerețea anilor noștri și a patriei noastre.

Sîntem primii ei pionieri și ne mîndrim.

Am crescut, am muncit și am învățat, și azi, tot împreună, aruncînd o privire îndărăt, maturizați și căliți — pornim hotărît înainte, mai siguri și mai stăpîni.

DORIO LAZĂR: Tinerețe

IULIA HĂLĂUCESCU

Neîndoios, există în viziunea despre viață a omului de artă o anume trăire care se cheamă transfigurație. De aici încolo începi să fii altfel. Evident, nu e vorba aci de a privi lumea prin prisma unor cataclisme de ordin fiziologic sau geologic, ci, în esența fenomenelor ei noi, revoluționare. Te îndîrjești împotriva a ceea ce a fost sau mai este vechi și perimat, crești, și în ființa ta se statornicesc noi sentimente, muncești dintr-o convingere rațională, și dintr-odată pașii ți se par că sună altfel pe caldarîm, oamenii sînt mai grăbiți, ritmul simfonic mai viu, și mergi, mergi cu ce vrei, pe jos, cu autobuzul, în tren, helicopter, avion, și chiar în nava cosmică. Destinația e simplă, mergi ca să te descoperi alături de ceilalți care țin pasul vremurilor. Ții pasul secolului nostru pe dimensiuni spațiale cosmice, cu știință cucerită prin muncă și cu sentimente dirijate de rațiune. Te descoperi pe tine în fiecare oraș crescut din pămînt, în baraje solide, în șerpuiri de șosele noi, în uzine și fabrici moderne, în puterea energiei electrice și în valențele chimiei, în voința oamenilor și în rîsul pur al copilului care se va bucura din plin de viața luminoasă în care vor porni primii lui pași conștienți.

Abia după ce ai trăit toate aceste emoții, care existau în tine în stare latentă, dar care nu au găsit pînă acum teren să rodească, te simți împlinit, reacționezi, ai ce spune. Transfigurația artistică este un proces triplu, acela de a te cunoaște prin societate, a substanțializa realitatea și a i te dărui.

Au trecut ani de frămîntări și de studii, cu bucurii și eșecuri, ca să pot spune astăzi din plin că sînt fericită de mărturia activă la toate transformările ce s-au făcut timp de douăzeci de ani în țara noastră, că m-am găsit în firul de iarbă sădit de mîna omului, nu întîmplător și drept mulțumire aduc omagiu constructorilor regiunii mele, printr-o lucrare de mari dimensiuni, ce reprezintă compoziția « De la Bicaz la Onești, după douăzeci de ani », rodul unei munci documentare de ani de zile, de cînd s-a auzit aici primul tîrnăcop constructiv.

ION IRIMESCU

Cu slove dăltuite în trăinicia granitului se înscrie în istoria poporului nostru glorioasa etapă a ultimilor douăzeci de ani.

ALEXANDRU ȘAINELIC: Maramureșeni

GINA HAGIU: Amiază de august

Față de întinderea istorică a existenței unui popor, douăzeci de ani înseamnă doar o părticică dintr-un imens nesfîrșit.

Dar, această părticică a timpului, parcursă de la eliberarea noastră, acumulează în trăirea ei, măreția marilor transformări și înfăptuiri] ce, de obicei în viața unui popor, se produc în limitele largi ale secolelor.

Ca lucrător în făurirea unor bunuri orînduite printre multiplele cerințe spirituale ale oamenilor, închin prin tot ceea ce fac gîndurile, dragostea, devotamentul și întreaga mea recunoștință partidului nostru, ctitor al unei țări noi.

Prin cîrmuirea sa realistă și înțeleaptă a făcut ca țara noastră, pînă nu de mult aproape necunoscută și neconsiderată în concernul mondial al țărilor civilizate, să devină astăzi deținătoarea unui loc de mare prestigiu, politic, economic și cultural, fondat pe egalitate și respect din partea celor mai mari puteri ale lumii.

Ce bun mai de preț poate să ne umple inima de bucurie și mîndrie în preajma marii sărbători a poporului nostru, decît acest lucru !

MARTIN IZSAK

Ziua de 23 August, marea sărbătoare națională a poporului romîn, trezește în fiecare om al muncii o profundă și caldă recunoștință față de toți

SPIRU CHINTILĂ: Portret

cei care sub conducerea partidului au înfăptuit prin jertfe glorioasa insurecție armată. Această zi a însemnat transformarea radicală a vieții poporului nostru care a pășit pe drumul unei dezvoltări multilaterale fără precedent.

Au trecut numai douăzeci de ani de cînd poporul muncitor, cu o înflăcărată încredere în viitorul său, a pornit cu pași hotărîți pe drumul vieții noi, luminat de partidul comuniștilor. Douăzeci de ani este o perioadă relativ scurtă în istoria unui popor, dar realizările revoluționare în toate domeniile vieții au schimbat radical profilul țării noastre, au ridicat Romînia în rîndurile țărilor cu o economie dezvoltată și cu o cultură înfloritoare. Douăzeci de ani au fost deajuns ca poporul romîn să se afirme pe arena mondială, ridicînd pe o treaptă nouă stima și prestigiul nostru peste hotare. La nenumăratele expoziții internaționale la care participăm, țara noastră se afirmă nu numai prin progresele obținute pe tărîm tehnic și științific, dar și prin operele sale de artă, opere care oglindesc umanismul poporului romîn, constructor al socialismului.

Anii de după eliberare au deschis artiștilor largi perspective de dezvoltare și de afirmare. În noua orînduire socială artistul ocupă un loc refuzat de regimul burghez. Astăzi, artiștii au condițiile prielnice de a-și înfăptui cu adevărat menirea, de a sluji înaltele țeluri ale omenirii progresiste.

Pentru mine, ziua de 23 August, și anii care au urmat-o, au însemnat deschiderea drumului spre adevărata artă. Viața clocotitoare din jurul meu reprezintă pentru mine cel mai bogat izvor de inspirație. Am căutat să redau în lucrările mele adevărații eroi ai zilelor noastre, constructori devotați ai vieții noi, luptătorii entuziaști ai celor mai nobile idealuri umane.

Adînc impresionat de realitățile vii, de avîntul creator al poporului romîn, m-am preocupat de înfățișarea omului noii societăți, făuritor al tuturor bunurilor materiale și spirituale ale oamenilor muncii, în compoziții oglindind avîntul muncii libere din fabrici și de pe ogoare.

Întîmpin măreața aniversare a zilei de 23 August cu un sentiment de profundă recunoștință față de partid și față de statul democrat popular, în plină muncă pentru realizarea Monumentului ostașului romîn eliberator. Acest monument va avea mărimea de 5 metri și va fi executat în bronz. Pe soclul statuii vor fi așezate două basoreliefuri.

În afară de acest monument, mai cioplesc și două portrete în piatră: unul înfățișînd un ostaș, iar celălalt un colectivist. Doresc din toată inima ca lucrările mele să fie demne de oamenii muncii care, prin avîntul lor revoluționar, mi-au fost izvor nesecat de inspirație.

ZOLTAN KOVACS

Și astăzi îmi aduc aminte: eram pe vremea aceea dascăl în Valea Codrului. Plecasem spre Cluj. În gara Dej am văzut un neobișnuit tren militar. O atmosferă ciudată domnea peste tot. În gara deobicei zgomotoasă, pîlcuri de soldați nemți, osteniți și descompuși, se scurgeau în toate părțile. Oriunde te-ai fi uitat zăreai uniformele verzui, tolănindu-se, risipite în toată gara. Niciodată nu-i mai văzusem pe acei soldați

într-o asemenea stare. Aspectul m-a surprins. Aș fi vrut să știu totul. Nu înțelegeam prea bine ce se petrecea, dar undeva în adîncul sufletului, eram de acord cu semnificația acestui tablou. Era plăcută la vedere, după atîtea scrîșnete metalice, această dezordine amuțită.

Am renunțat la drumul meu și m-am hotărît să mă întorc acasă. Dimineața, Valea Codrului — situată lăturalnic drumurilor principale — era copleșită de nemți în retragere. Astfel am aflat ceea ce s-a întîmplat.

Atunci istoria s-a scris pe sine în goană.

Dintr-odată au izbucnit pregătiri febrile de fugă. M-au chemat să mă duc cu ei. Eu continuam să-mi îngrijesc, la fel ca și înainte, grădina din preajma casei.

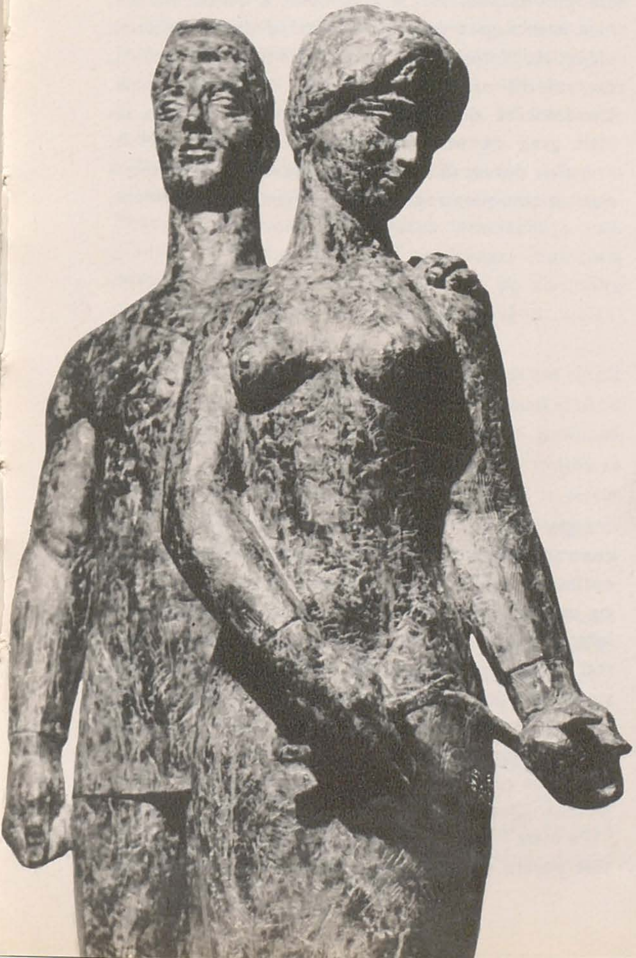

Au început să mă sperie: « Vor veni comuniștii și te vor spînzura, fiind funcționar de stat » — spuneau. Îmi era penibilă insistența lor, fiindcă eram convins: ceea ce am trăit nu se va mai putea repeta.

Au plecat. Cîtva timp a domnit o liniște de moarte.

Trei pictori, învățători-profesori în vremurile acelea, ne-am spus: poate ne vor recunoaște ca prieteni. Am avut încredere în viitor și nu ne-am înșelat. Așa am intrat în zorii unei lumi noi.

Cînd mi s-a încredințat executarea lucrării de pictură murală de la Clubul Uzinei Carbochim, din Cluj, la început am protestat, simțind că am prea puține trăiri pentru a putea executa această frescă. Dar m-am întors cu gîndul înapoi, la întîmplările istorisite și m-am apucat de lucru. Din firul acestor amintiri am simțit că pot ilustra un crîmpei din istoria Romîniei și acest sentiment mi-a dat forța morală să duc la bun sfîrșit, după puterile mele, lucrarea pe care am realizat-o.

TIBERIU KRAUSZ

Dacă îmi pun întrebarea ce înseamnă pentru mine ziua eliberării, pot să răspund cu un singur cuvînt: viața. Căci această zi a făcut posibilă împlinirea a tot în ce am crezut. Acest crez mi l-a dat partidul — iar acest crez mi-a dat puterea să lupt și să lucrez pentru idealurile mărețe ale poporului.

Privind înapoi din perspectiva acestor douăzeci de ani, gîndindu-mă la greutățile primilor ani de după război, pot să-mi dau seama de uriașul și istoricul pas străbătut de poporul nostru în înfăptuirea țelurilor sale supreme.

Ca artist și cetățean am căutat să fiu demn de încrederea investită de partid în cei ce crează valori pentru mobilizarea forțelor spirituale ale poporului, străduindu-mă ca prin creația mea să servesc cauza noastră comună.

În aceste momente înălțătoare simt și mai puternic răspunderea ce o am față de partid și popor: luminile zilelor pe care le trăim, frumusețea omului nou, bogăția vieții noastre trebuiesc materializate în opere cari să corespundă contemporaneității, să oglindească într-adevăr măreția epocii în care trăim.

GHEORGHE COMAN: Tineri (fragment)

ROMULUS LADEA

La douăzeci de ani de la Eliberare, putem privi cu mîndrie spre timpul care a trecut. Romînia și-a schimbat luminos vechea ei înfățișare — intrînd definitiv, datorită conducerii înțelepte a partidului, într-o zodie de prosperitate materială și spirituală care i-a adus un avînt nemaiîntîlnit în viața internă și un prestigiu internațional deosebit. Pentru arta din patria noastră a fost creat climatul ca ea să comunice nemijlocit cu omul și acesta să și-o apropie cu dragoste, simțind-o parte integrantă necesară în propria-i existență.

Arta noastră s-a aflat în fața unei societăți noi, în fața unor oameni noi: o societate din care exploatarea a fost înlăturată, oameni care și-au cîștigat sentimentul autenticei demnități și care înțeleg lucid mersul istoriei. Un asemenea climat material și spiritual nu poate fi decît extrem de fertil pentru artă. Nu vreau să fac teoretizări care să se piardă în generalități sau să devieze spre locuri comune. Aș spune cu simplitatea care-i este specifică numai adevărului, că — pentru mine — fiecare om întîlnit pe stradă poate să devină centrul de atenție al activității mele artistice, că față de fiecare om resimt datoria ca, prin arta mea, să tind la a-i face viața mai frumoasă. Aș observa că, spre deosebire de trecut, una dintre caracteristicile noii noastre societăți este marele număr de personalități exemplare pe care ea îl cuprinde. Un eroism fără emfază, cotidian, nimbează colectivitatea poporului nostru angajat pe drumul socialismului. Noi, creatorii de frumos, trebuie să-i dăruim acestui popor tot ceea ce sîntem capabili să realizăm mai desăvîrșit — pentru a putea justifica, măcar în parte, prețuirea de care sîntem înconjurați.

La douăzeci de ani de la eliberarea patriei noastre trăiesc deplin sentimentul mîndriei pentru prezentul luminos, privesc cu desăvîrșită încredere spre viitorul fecund care, nemijlocit, ne aparține cu certitudine.

GHEORGHE ŞARU: Constructori (în lucru)

VAL MUNTEANU: Ilustraţie la «Corbea», baladă populară romînească

CONSTANTIN LUCACI

Aniversăm douăzeci de ani de realizări, de muncă şi bucurie a împlinirilor; descoperim orizonturi noi, cu perspective mari, promiţătoare. Ţara noastră a devenit un mare şantier al construcţiilor în toate sectoarele. Temeliile au fost bine consolidate şi vor putea susţine marile edificii ale viitorului. Le întrevedem, participăm la realizarea lor, şi ne bucurăm că vor fi ale noastre, ale tuturor.

Pentru mine sînt aproape tot atîţia ani de cînd, într-o toamnă liniştită, m-am îndreptat spre drumul artei. A fost întîia linişte a copilăriei mele. Limitele timpului şi ale vîrstei mele nu mi-au permis înţelegerea deplină a rolului pe care îl are arta într-o societate. Numai încadrarea în eforturile constuctive ale oamenilor din ţara noastră mi-a dat posibilitatea înţelegerii.

Marile noastre realizări nu au putut fi înfăptuite fără dragoste şi poezie. Arta noastră în decursul celor două decenii s-a alăturat poporului şi a devenit credincioasă idealurilor lui. A cîntat înfăptuirile şi a îndemnat la deschiderea altor orizonturi. Constructorilor socialismului li s-au creat locuri de odihnă, de cultură şi locuinţe pe măsura lor. Ele au fost şi vor fi mereu înfrumuseţate de arta noastră. Datoria artistului contemporan este de a transmite omului încrederea în energia sa constructivă şi canalizarea ei către marile realizări paşnice.

Trăiesc emoţia multiplelor întrebări cosmice. Posibilităţile nesfîrşite de cunoaştere deschid porţile unor universuri noi pe care nici cele mai temerare visuri nu le-au imaginat. Astăzi descoperirile şi cuceririle îi conferă omului încrederea în geniul său creator.

ETHEL LUCACI-BĂIAŞ

Fac parte din fericita generaţie care a crescut în spiritul marilor idei generate de 23 August 1944.

Condiţiile create de partid şi de stat mi-au dat posibilitatea — ca atîtor tineri din ţara noastră — să cuceresc şi să stăpînesc mijloacele de exprimare plastică, dar, mai ales, să pot cunoaşte viaţa, lumea înconjurătoare, munca plină de avînt a constructorilor vieţii noi şi să le transpun în artă. Această cunoaştere a început treptat, în documentările succesive de lungă durată la Petroşeni, Oneşti, în Dobrogea. Fiecare etapă m-a făcut să pătrund mai adînc în viaţa nouă a zilelor noastre, să înţeleg sensurile profunde ale noilor transformări, problemele majore ale vieţii, probleme ce frămîntă pe fiecare constructor conştient al acestei vieţi noi. Pas cu pas, observ tot ceea ce se înfăptuieşte nou. Aceasta îmi dă o senzaţie de echilibru, de atmosferă caldă, de lumină, de spaţiu, de pace, de bucurie.

Doresc să comunic prin lucrările mele sentimentul sincer de optimism pe care-l am faţă de lume, faţă de viaţă. Consider că, atît compoziţia tematică cît şi portretul sau peisajul, dacă reuşesc să transmită direct această notă generoasă de optimism, îşi aduc din plin aportul lor la arta noastră contemporană.

În munca mea de creaţie, plecînd de la realitatea obiectivă, folosind caracterul sintetic al graficii, caut să mă exprim într-un mod cît mai personal. Urmăresc să ajung cu interpretarea artistică la un înalt grad de intelectualizare a limbajului plastic.

Astfel, doresc să integrez creaţia mea în arta epocii noastre care-şi extrage seva sa din realitatea vieţii noi.

LIGIA MACOVEI

Ligia Macovei este o personalitate complexă şi contradictorie. Sub aparenţa unei prezenţe de un optimism exuberant, descoperi un artist neliniştit, cu un fond sufletesc învolburat, cu un rafinament înăscut pentru obiect, pictură, poezie, muzică. Dar mai presus de orice, Ligiei Macovei îi este proprie starea poetică, o mare sensibilitate şi posibilitatea de a se transpune într-un univers poetic. Statistica universurilor lirice pe care le-a frecventat şi transpus plastic ne revelează şi direcţia afinităţilor ei: Robert Desnos, Quasimodo, Sabba, iar de curînd Eminescu.

Pe masa lungă din atelierul artistei am găsit ilustraţiile pentru volumul festiv apărut anul acesta cu pri-

lejul împlinirii a 75 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu.

,,Era un tăinuit plan de-al meu să-l ilustrez cîndva pe Eminescu — îmi mărturisește artista. Prima dată l-am abordat în 1950, cu poemul « Călin ». Acum am « măcinat » ideea aproape un an și jumătate și cam tot atît a durat și « facerea » propriu-zisă. Unele imagini s-au conturat de la prima variantă; altele au trebuit părăsite sau reluate de nenumărate ori. N-am descurajat însă; e una din tentațiile mele să nu evit lucrurile complicate. Date fiind variatele aspecte ale poeziei eminesciene, unitatea într-un volum a acestor ilustrații ridică desigur probleme. Intenția mea a fost aceea de a-l scoate pe Eminescu din epocă, de a-l aduce în contemporaneitate, respectînd bineînțeles ceea ce constituie esența și viziunea eminesciană.

Cu toate că meditația a fost îndelungă, mi-a venit totuși greu să-l ilustrez pe Eminescu. E un poet foarte complex: e liric, e fantastic, e critic, iar uneori dulce și trece cu mare ușurință din zona faptului mărunt la o viziune cosmică. Sînt poezii care mi-au plăcut pînă la contopire: « Trecut-au anii », « Dintre sute de catarge », « Odă în metru antic », « Revedere », « Prin nopți tăcute », « Melancolie ».''

De fapt ilustrațiile pentru aceste poezii se înscriu printre izbînzile grafice cele mai de seamă ale Ligiei Macovei, nu numai prin finețea inimitabilă a caligramei, ci și prin felul cum explorează multiplele fațete ale liricii eminesciene: dorința de contopire cu natura, viziunea suavă sau obsesivă a iubirii, sarcasmul criticii, etc.

« Eminescu m-a preocupat într-atît, încît am simțit nevoia și a unor replici în ulei » — a continuat artista, descoperindu-mi trei pînze, picturi de o profundă vibrație romantico-fantastică, sugerînd atmosfera liricii eminesciene. Această omagiere grafică și picturală a creației luceafărului poeziei romînești va reprezenta aportul Ligiei Macovei în întîmpinarea marii sărbători a eliberării din August 1944.

Artista mi-a vorbit apoi despre « cîștigul » pe care ultimii douăzeci de ani l-au adus dezvoltării graficii: « Dacă în pictură lucrurile se opresc, cu unele excepții, puțin după postimpresionism, în grafică tendințele de înnoire sînt mai profunde, mai expresive. Este, poate, și aportul unei serii de buni profesori care au îndrumat tînăra și talentata generație de graficieni. Cel mai de seamă dar pe care ni l-au adus anii de după eliberare este însă acela al unei alte viziuni despre

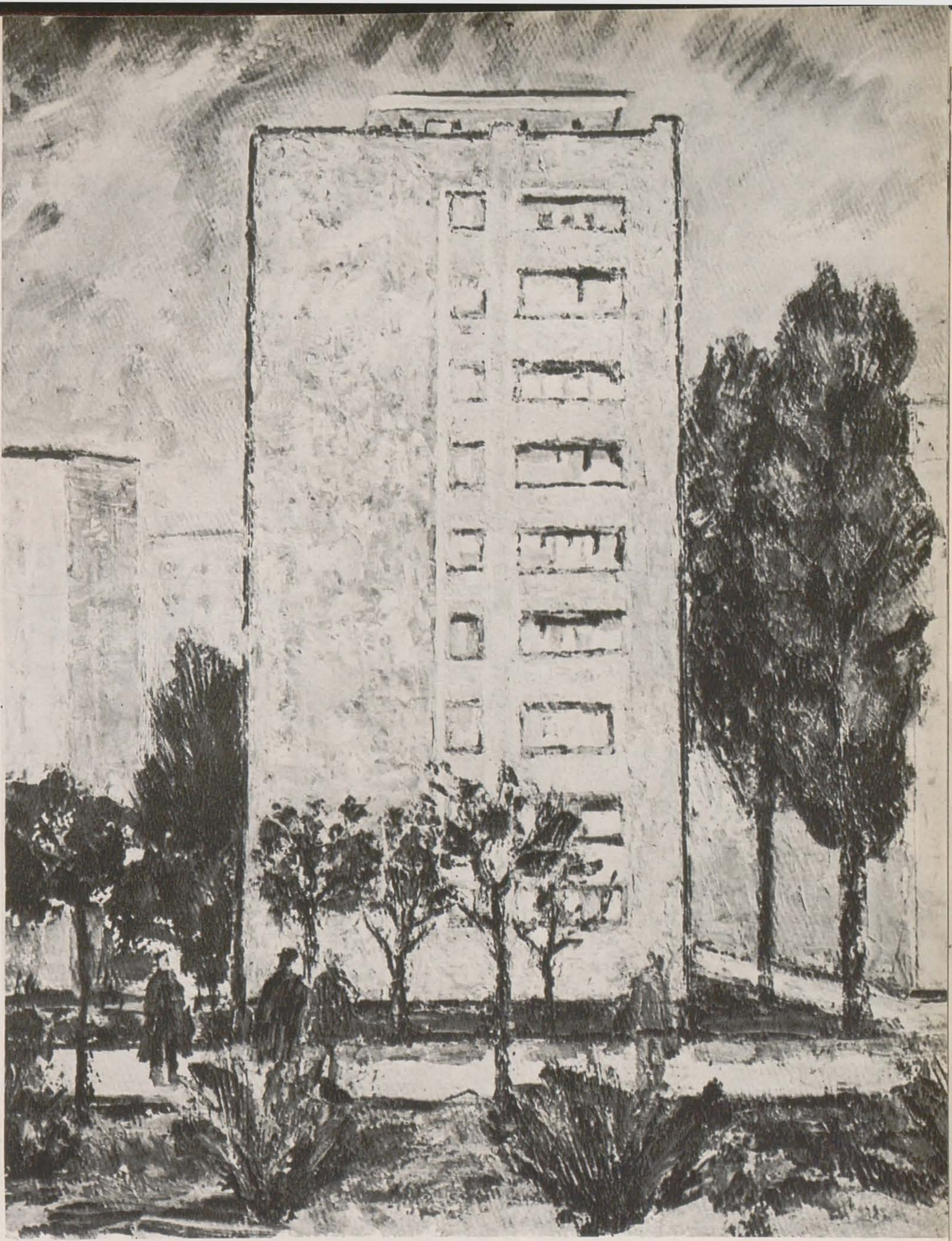

DUMITRU GHIAȚĂ: Peisaj din Bucureștiul nou

artă, al unui alt respect pentru meserie. Astăzi, fiecare dintre noi ne dăm seama că arta nu mai poate campa în vizual, că ea devine o chestiune foarte serioasă, de cunoaștere și influențare a societății în care trăim. Ritmul impetuos al dezvoltării arhitecturii a dus nu numai la o preocupare temeinică a artiștilor pentru arta monumentală, ci și la tendința generală a creatorilor către compoziție, către o creație mai de amploare, care să surprindă esența realității și să redea artei strălucirea pe care a avut-o întotdeauna în marile epoci ».

O. B.

RADU MAIER

Gîndurile și sentimentele mele sînt aceleași cu ale atîtor generații tinere de artiști crescuți și formați în aceste două decenii de viață nouă. Exprimate în cuvinte, ele repetă, fără să vreau, ceea ce spun atîția tineri de la un capăt la altul al țării. Și sînt fericit că exprim aceeași recunoștință față de partid, îmi pare bine că exprim aceeași dragoste de muncă, aceleași simțăminte, năzuinți și idealuri, aceeași

1

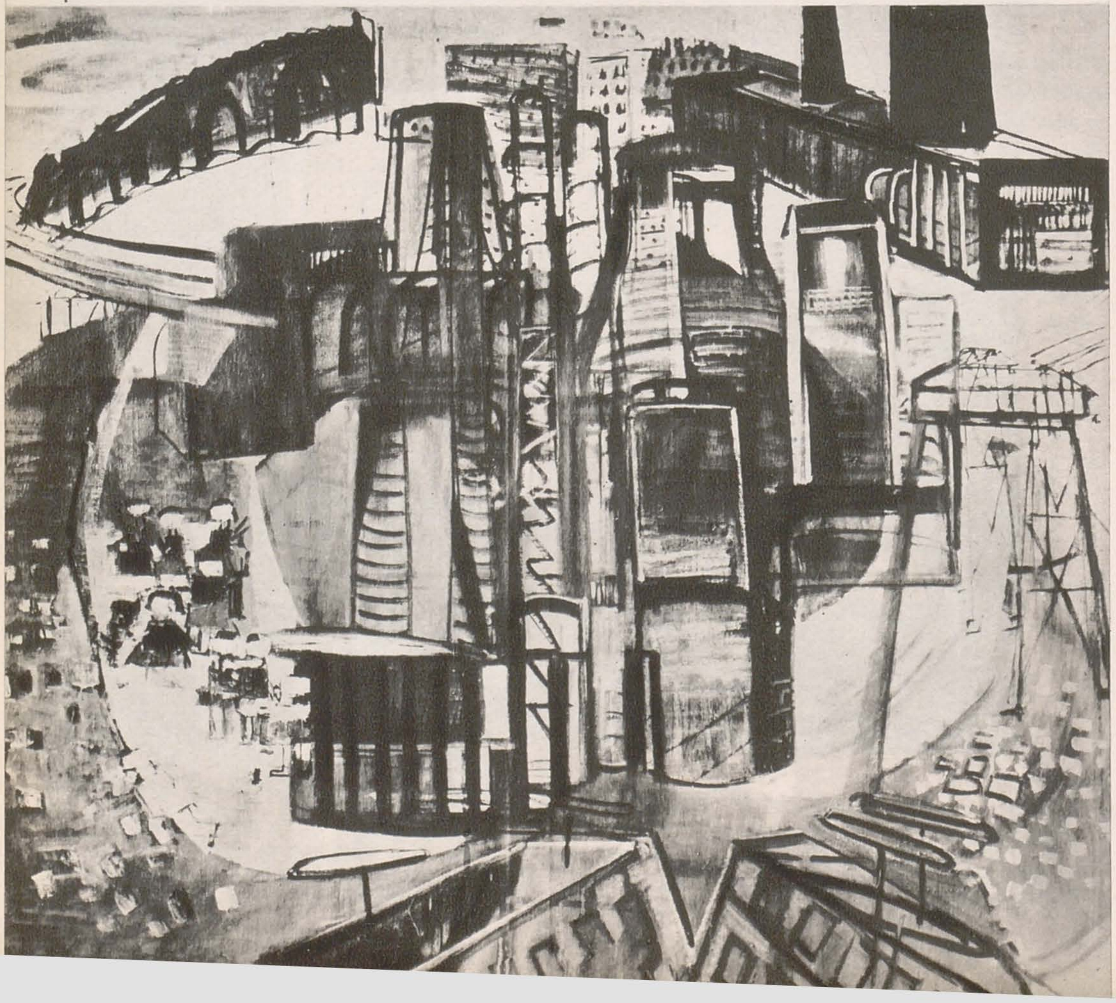

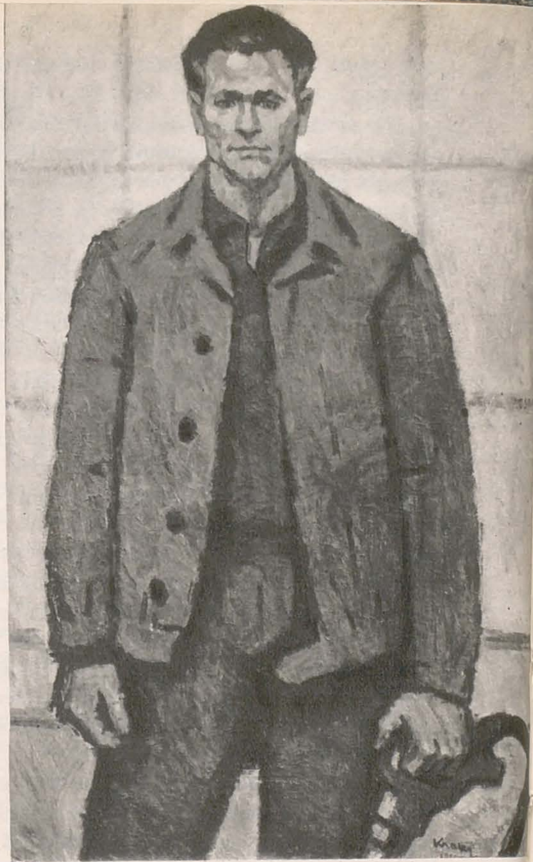

2

încredere în viață, în socialism, în viitorul luminos pe care noi înșine ni-l construim.

Sînt fericit că pot să îmi alătur, modest, rolul strădaniilor creatoare, activității și operelor maeștrilor de la care am învățat nu numai meșteșugul artei, ci și datoriile de artist. Sînt fericit că pot să împărtășesc studenților cu care lucrez cunoștințele mele, îndemnîndu-i ca, prin muncă asiduă, prin concentrarea tuturor forțelor creatoare, să ajungem a fi la înălțimea vremurilor pe care le trăim.

Studiul în atelier, lecțiile la institut, serile petrecute la căminul cultural și în îndelungatele documentări în mijlocul muncitorilor mi-au dat curaj să înfățișez un crîmpei din viața țăpinarilor din Munții Apuseni, o pagină din cronica pe care o alcătuiesc — la Cluj ca și la București, la Constanța ca și la Baia Mare, la Iași ca și la Timișoara — artiștii cu dalta sau cu penelul, ca să rămînă mărturie pentru entuziasmul unanim la această a XX-a aniversare a eliberării.

OVIDIU MAITEC

Timpul, judecat în semnificația sa, raportat la vîrsta omului, știu că, în mod necesar, determină și încunună un moment, o etapă, o epocă.

Istoric și sufletește am trăit momentele hotărîtoare ale vieții noastre noi și m-am format cu și în cei 20 de ani, mergînd și crescînd cu ei.

Atunci eram aproape de vîrsta frumoasă de douăzeci de ani, iar acum aproape de vîrsta frumoasă de patruzeci. Și, conștient, sînt recunoscător forței și înțelepciunii, dragostei și abnegației conținute de viața în care am adunat și împlinit acești ani.

Ca sculptor, aș vrea să am forța capabilă să întrezărească semnul biruinței acestor ani istorici.

Rechemat de timpul și faptele trăite, acum cînd sentimentele mele trec peste sfiala și truda meseriei — hărțuită mereu de luminile entuziasmului și de umbrele îndoielilor — simt că mă apropii mai mult de putința discernerii și a realizării.

1. WANDA SACHELARIE: Industrializare

2. TIBERIU KRAUSZ: Muncitorul Victor Cocoș de la «Semănătoarea»

3. DIMITRIE GRIGORAȘ: Peisaj industrial

4. ION SĂLIȘTEANU: Constructori

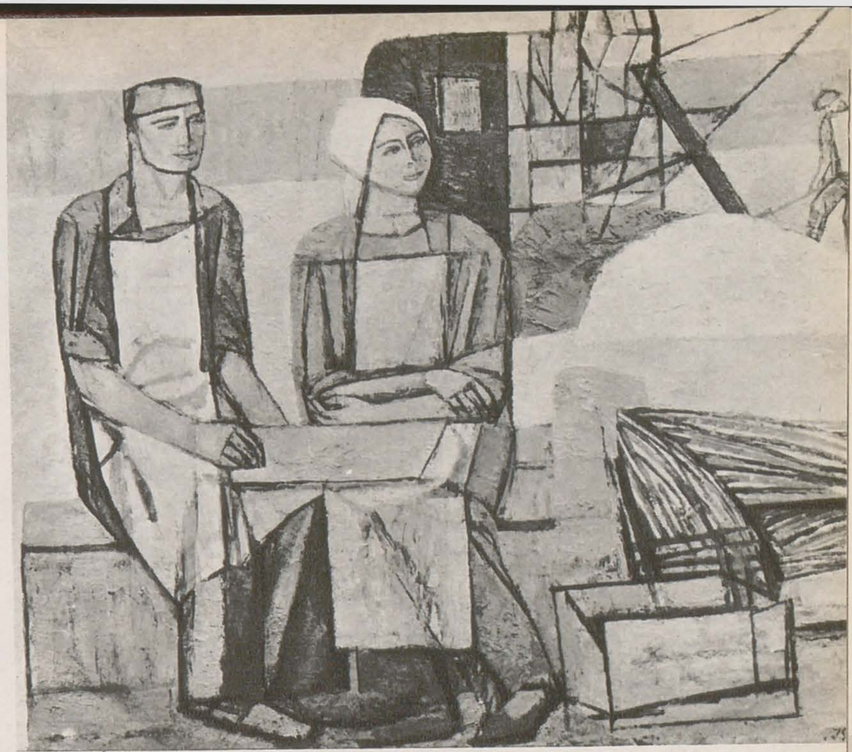

4

3

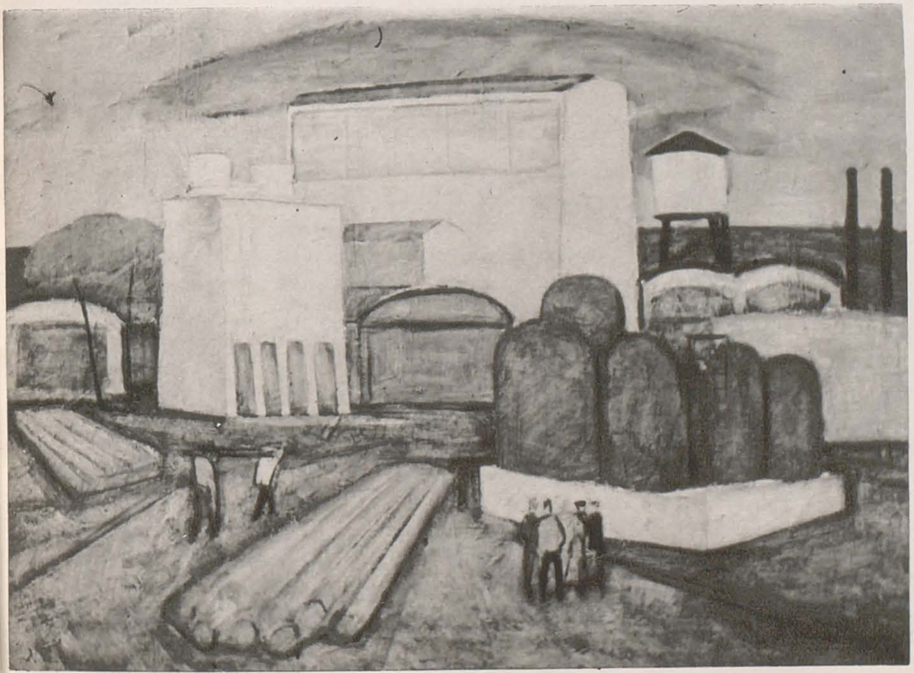

Îndoielile devin astfel mărunte și neînsemnate. Acum, parcă știu că trebuie să înțeleg și să-l văd mai bine — pînă spre culmea conștiinței omului identificat cu viața făurită prin actul măreț de acum două decenii — sublimul, perfecțiunea care iradiază rostul nou și forța vieții noastre. Să văd mai bine, mai profund:

Traiectoria istorică a poporului meu

Înțelegerea superioară a timpului contemporan

Traiectoria forței partidului meu.

PAUL MIRACOVICI

În anul 1944 s-a născut o nouă lume și a murit una veche. Pentru cîțiva, foarte puțini, această lume care se ducea fusese o lume de huzur și trîndăvie.

1

1. AUREL CIUPE: Odihnă (în lucru)

2. EVA CERBU: Pescuit de noapte

3. ION VLAD: Studiu

Pentru ceilalți — pentru toți oamenii muncii — ea a fost o lume de mizerii și umilințe. Artiștii plastici au avut, ca și celelalte categorii de artiști, cota lor din aceste « binefaceri » ale regimului burghezo-moșieresc. Ei trebuiau să lucreze și să creeze hărțuiți de grija zilei de mîine, în camere improvizate în « ateliere », ignorați de oficialitate și descurajați de lipsuri. Pe lîngă indiferența oficialității arta, și viața noastră artistică, era regizată de negustori veroși, de colecționari capricioși care practicînd o odioasă politică artistică făceau și desfăceau reputația artiștilor.

Nicolae Tonitza a fost cea mai ilustră victimă a acestor condiții — ca să nu mai vorbim de Dărăscu, Șirato, Ștefan Dimitrescu și alții.

Generația mea a cunoscut bine această lume . . . Dacă o pomenim din nou e pentru ca cei tineri să prețuiască o dată mai mult cum se cuvine condițiile de muncă și de creație de care se bucură, condiții pe care noi nici nu îndrăzneam să le visăm.

Astăzi artistul este solicitat să exprime idealurile mari și nobile ale întregii comunități, teme care — fericit realizate — servesc nu numai cauza poporului romîn dar — prin dimensiunea și universalitatea lor — însăși cauza întregii umanități. Astfel, i s-a restituit artistului demnitatea și locul lui de cinste în societate. El nu mai trebuie miluit din « Fondul calamităților », atunci cînd nu erau invazie de lăcuste sau inundații în țară. El e un element valoros care contribuie util la înălțarea minunatului și măreţului edificiu al socialismului.

Partidul și poporul nostru a creat din temelii o țară cu desăvîrșire nouă. Mergînd de-a lungul și latul ei, văzînd uriașele realizări pe care nici nu le puteam visa altădată, văzînd chipurile vesele și deschise ale oamenilor, e imposibil să nu fii mîndru că ești romîn, să nu dorești să-ți consacri toate puterile desăvîrșirii acestei opere.

PATRICIU MATEESCU

În 1944 împlineam 17 ani. 23 August 1944 înseamnă pentru mine în mod firesc trecerea de la copilărie la anii de formare ca om și artist. Tradus în fapte, drumul meu în artă este indisolubil legat de această

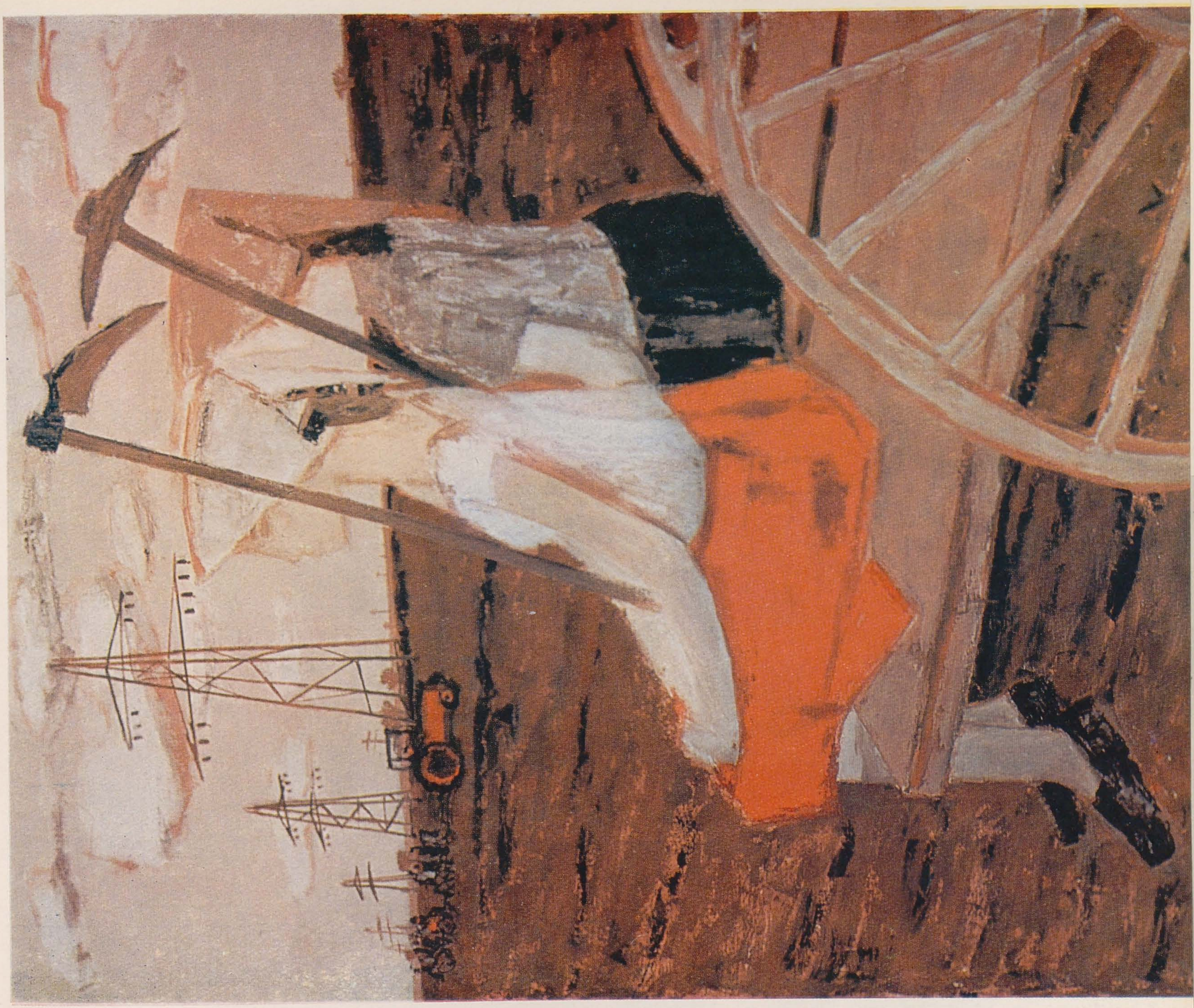

GRIGORE VASILE: Tinere colectiviste

2

epocă în care poporul nostru, alungînd barbaria fascistă, a început să-și făurească cu elan o viață nouă, eliberată de exploatarea capitalistă. Am început deci prin a studia și confrunta: a deosebi binele de rău, frumosul de urît, noul de vechi, utilul de dăunător; a sesiza contradicțiile rămîne în esență o problemă fundamentală, în crearea unei viziuni artistice, fără de care nu se poate crea. Și tot de aici au pornit marile dificultăți. Dacă altădată tinerii se mulțumeau să prezinte în expoziții doar naturi moarte sau busturi, destinate în ultimă instanță unor amatori de artă de multe ori cu gust îndoielnic, tineretul nou a fost pus dintr-odată în fața rezolvării unor probleme majore: compoziții monumentale destinate maselor largi și culturii plastice pe plan național și internațional. Această concepție necesară rezolvării problemelor majore ale artei socialiste s-a îmbogățit odată cu lucrul; operele de mare valoare au apărut nu fără frămîntări. Și eu, ca și alții poate, am trecut prin această fază dificilă (aș numi-o criză) de nepotrivire între concepție și formă, de neînțelegere a acestui echilibru în ultimă instanță esențial.

Alături de munca de sculptor, am încercat să mă fac folositor necesităților vremii și prin arta decorativă — și în special prin ceramică. Arta decorativă, mi se pare, se adresează și mai direct, mai larg, publicului decît sculptura. Omul are nevoie de ea pentru a-și face mai plăcută munca și odihna și chiar pentru a se pregăti să înțeleagă mai bine sculpturi și picturi valoroase, dar mai greu accesibile. Din experiențele colegilor mei, ca și din unele dintre modestele mele realizări, socot că se întrevede astăzi la noi o artă decorativă nouă, bazată pe o înțelegere în spirit modern a tradiției, pe o pasiune creatoare dublată de eforturi constante, de îmbogățire a cunoștințelor și rezolvării lor la un nivel superior. Cu toate greutățile începutului, arta noastră decorativă a început a se impune cu realizări de certă valoare, iar larga acțiune de sprijinire a creației de artă decorativă pe scară industrială va da roadele meritate și așteptate de societatea nouă, socialistă.

IOSIF MATYAS

Au trecut douăzeci de ani de cînd s-a eliberat patria noastră, de cînd sub conducerea partidului, întreg poporul, forță uriașă, construiește socialismul. În aceste două decenii am învățat să înțeleg fenomenele, am descoperit mulțumirea pe care ți-o dă munca creatoare. Am crescut împreună cu această descoperire. M-am dezvoltat odată cu Valea Jiului, dacă trebuie să socotesc totul din ziua cînd am descins în Petroșeni, o zi a anului 1956.

Încă de pe atunci, treceau peste oraș funicularele care alimentau Petrila. Încă de pe atunci, se ridicaseră noi cartiere. Însă, la ceea ce s-a construit de atunci încoace am participat și eu cu creionul în mînă, căutînd să prind ba lumina strecurată prin schelele înălțate pînă la cer, ba ritmul muncii miniere, viața nouă în toate momentele ei.

Au urmat apoi expozițiile noastre — ale graficienilor din Petroșeni, unele participări la expozițiile din străinătate, apariția unui album, cîteva realizări monumentale și multe mii de vizitatori ai expozițiilor noastre colective. Acestea denotă prezența noastră activă în această vale, în condiții

3

EFTIMIE BÎRLEANU: Țărancă colectivistă din Năsăud

IULIA HĂLĂUCESCU: De la Bicaz la Onești, după 20 de ani

LIVIU FLOREAN, ION MITREA, PAUL SIMA: Mozaic pentru Cantina studențească din Cluj

caracteristice orînduirii sub care înfloresc toate activitățile omenești.

Să privim înapoi ! Oare nu este tipic pentru vremea noastră faptul că peste zece artiști plastici s-au înrădăcinat într-un pămînt unde înainte, din pricina exploatării, n-a existat nici un fel de preocupare culturală? Și aceasta este una din cuceririle patriei noastre constructoare a socialismului, una din cuceririle celor douăzeci de ani.

Care vor fi în continuare pietrele de hotar care ne vor demarca dezvoltarea? După mine, întregul șir al noilor creații care și pe viitor se vor alimenta cu puternice rădăcini în popor. O artă puternic ancorată în realitatea socialistă — exprimată într-o formă realistă, redată în esențialitatea ei.

GHEORGHE ILIESCU: Portret

ALBERT NAGY

Acum douăzeci de ani patria noastră și-a luat destinul în propriile sale mîini. Aceasta reprezintă un moment unic, dăruit doar odată unui popor în decursul veacurilor. Cu două decenii în urmă, sub conducerea înțeleaptă a partidului, a fost statornicită calea reconstrucției și dezvoltării sociale a patriei noastre. De atunci, au fost obținute realizări excepționale, uneori de-a dreptul uimitoare. Acest avînt uriaș al muncii creatoare, socialiste, a exercitat o înrîurire decisivă asupra dezvoltării și orientării artei. Tematica lipsită de semnificație, preocuparea exclusivă pentru formă au fost depășite. În trecut artiștii uitau faptul că, dacă un copac are forme exterioare impresionante, mai impresionantă este soarta materialului lemnos pe care-l transformă omul. Artistul trebuie să vadă lucrurile în legătură cu marile prefaceri pe care le săvîrșesc oamenii.

Abia după victorioasa insurecție armată din August 1944 a început partea mai semnificativă a activității mele artistice, cînd am izbutit să realizez în conștiința mea, o sinteză între înclinațiile mele artistice și criteriile obștești de valorificare a creației.

ION PANĂ: Împroprietărirea

JENÖ SZERVATIUSZ: Autoportret. 1956 (fragment)

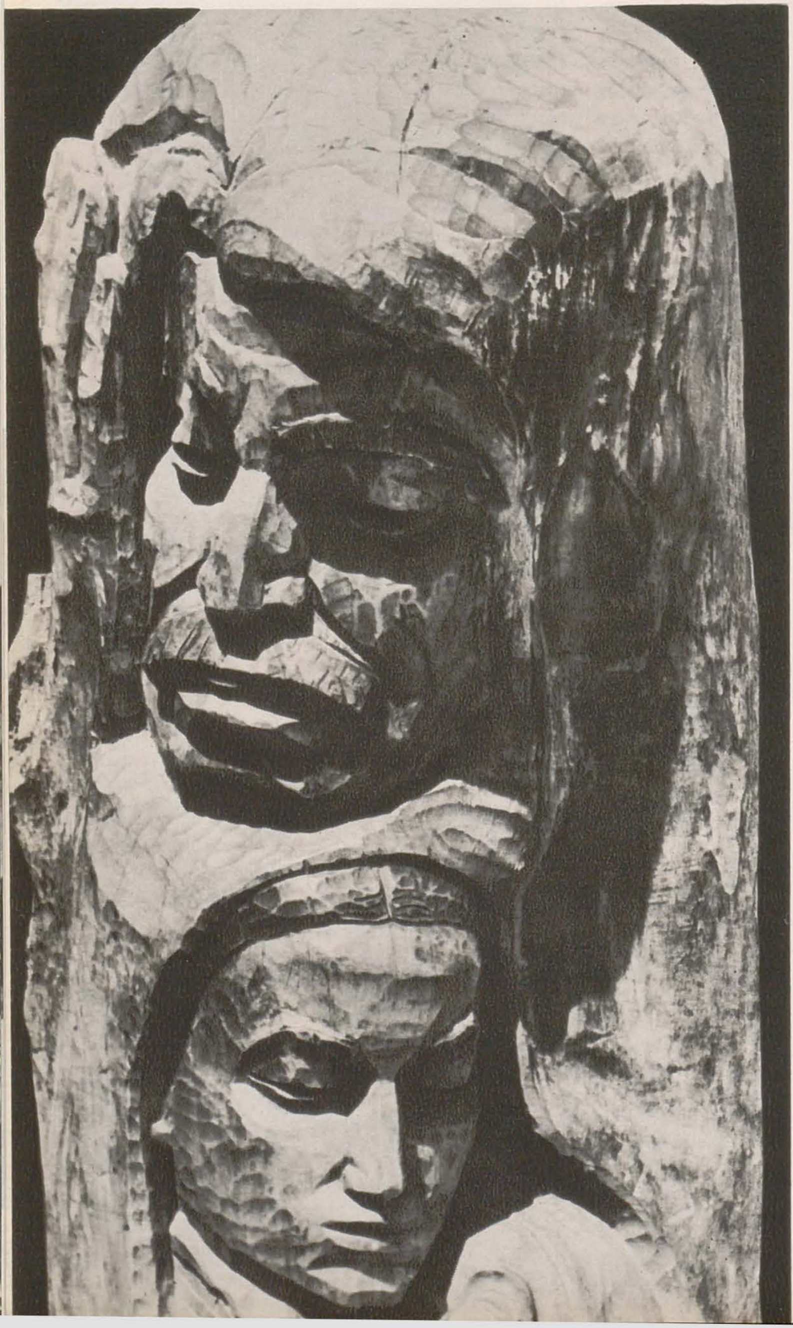

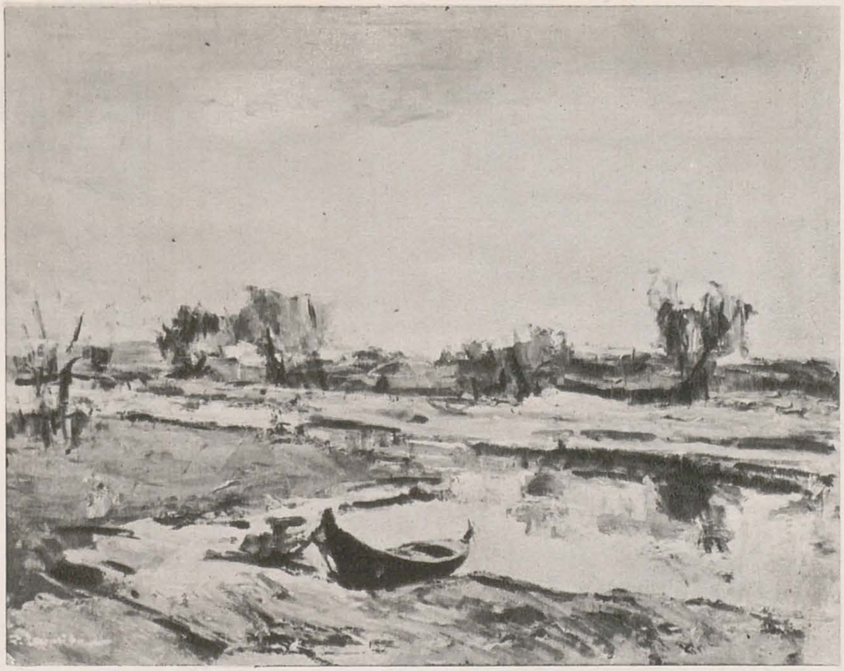

P. DUMITRESCU: Peisaj

LUCIA PISO: Colectivistă

Poate unele din lucrările mele nu reprezintă nemijlocit anumite procese concrete, lesne databile și localizabile. Aceasta deoarece stilul meu de creație se bazează pe principiul că arta devine un limbaj universal accesibil — ca în cazul copacului amintit — dacă surprinde esența lăuntrică a proceselor. Prin strădania mea în această direcție nădăjduiesc că arta mea constituie un modest omagiu adus sărbătoririi eliberării Romîniei.

ION PACEA

Plastica, de altfel ca toate artele, este mijlocul de exprimare a ideilor majore despre om şi societate, şi ca cetăţeni ai acestei societăţi avem înalta răspundere de a înfăţişa marile prefaceri din ţara noastră.

Cele două decenii care au trecut ne găsesc astăzi în plin avînt, cu un larg orizont creator.

Arta noastră contemporană devine tot mai cunoscută peste hotare. Arta noastră veche — frescele, arta medievală, creaţia artiştilor anonimi, covoarele, ceramica — stîrneşte admiraţia tuturor celor ce vor să o cerceteze.

Alături de colegii mei, mă voi strădui ca arta mea să exprime caracterele specifice poporului nostru, să comunice cu valorile creatoare ale acestui popor.

VASILE PINTEA

Alături de artiştii din filiala noastră, mă pregătesc și eu — stăpînit de o vie emoție față de această mare sărbătoare a întregului nostru popor — lucrînd la o compoziție inspirată din trecutul de luptă al clasei muncitoare. În această compoziție, intitulată «Jurămîntul», mi-am propus să oglindesc momentul dramatic al despărțirii unui tovarăș de altul căzut în luptă — moment ce se concretizează într-un jurămînt solemn de credință și luptă pentru idealurile de libertate, față de memoria celui dispărut.

O altă lucrare, pe care mi-am propus s-o termin în cinstea zilei de 23 August, este un mozaic, care va reprezenta în chip simbolic ideea păcii și socialismului. Am început munca la această lucrare în mozaic — care va însemna în activitatea mea artistică și prima experiență în acest domeniu — călăuzit fiind de dorința de a transpune o idee de înaltă semnificație în viziune monumentală.

Marile realizări înfăptuite de popor sub conducerea partidului nostru au stimulat și stimulează necontenit avîntul creator al tuturor artiștilor plastici, iar șirul bogat al operelor plastice din acești ani demonstrează fără tăgadă orizontul ideologic larg al artei noastre socialiste, îmbogățirea mijloacelor ei de expresie, frumoasele ei perspective.

MIMI PODEANU

Plămădit să fie primitor, prin dărnicia sa, pămîntul țării noastre oprește călătorul încă din timpuri străvechi. Avem o moștenire artistică bogată. În

SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: Calea Griviței

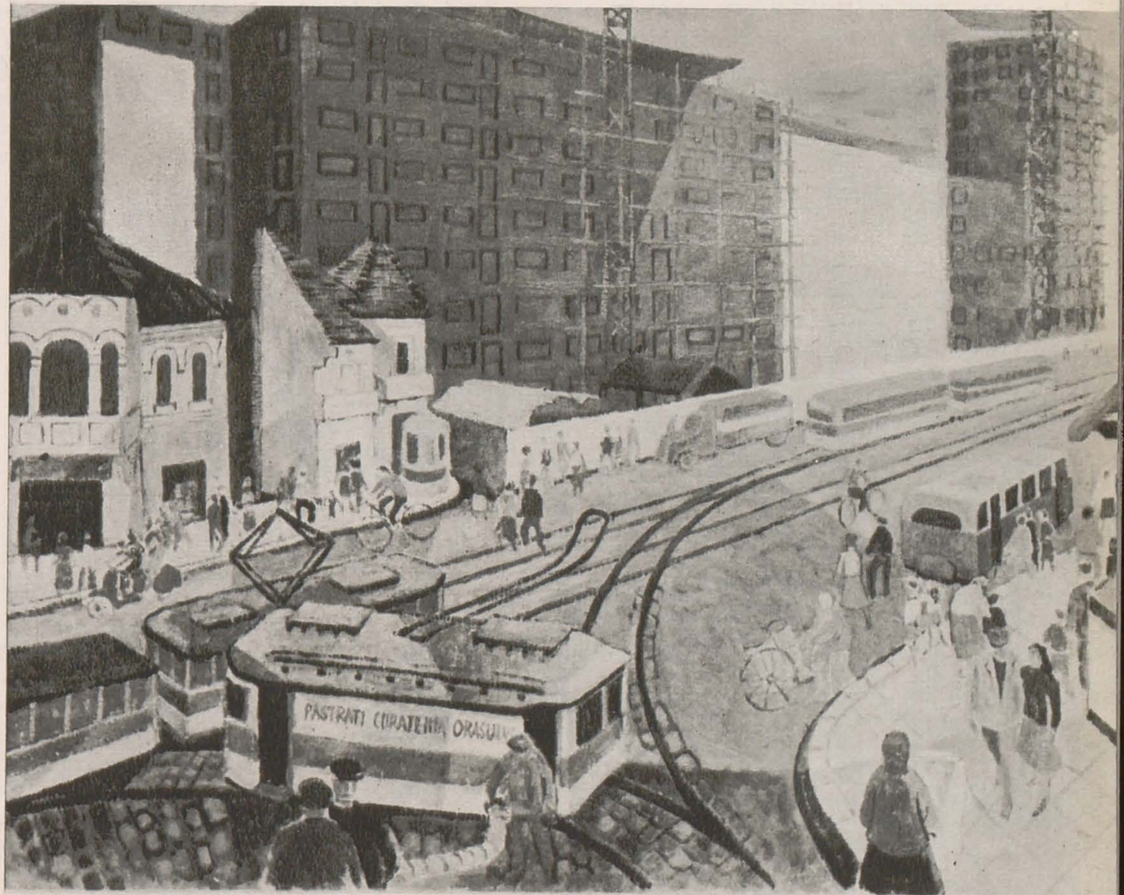

bradul cioplit pentru stîlpul adăpostului, în planta sălbatecă descojită cu răbdare pînă-n miezul ei textil, în migala primei urzeli prinsă ritmic de creanga copacului, munca s-a împletit cu invenția tehnică și creația artistică.

Înfăptuită de vatra frumosului, arta strămoșului nostru, singur în fața nevoii, reflectă în esența ei, varietatea, armonia și ritmul de compoziție al peisajului înconjurător, ca și fauna și flora sa. Ornamentica populară pomenește despre brăduți, creste, trei cerbi, cărarea rătăcită, șoimul, steluța etc. Sînt realizări prețioase ale unei epoci îndepărtate, care au ajuns, de-a lungul anilor, pînă la noi.

Vreau să desprind sporul spiritual al anilor noștri, gîndirea inedită, care înseamnă o nouă treaptă ridicată în munca și arta poporului nostru. Cred că ceea ce n-a fost simțit pe pămîntul acestei țări, decînd omul l-a răscolit cu munca sa, doar astăzi se află cuprins în concisele rapoarte « Am dat țării recolte bogate de grîu », și « Mai mult oțel patriei ». Această înaltă conștiință socială, munca astfel gîndită ca un act al iubirii de țară, ca o datorie de dragoste și de cinste, este sporul ultimilor douăzeci de ani, anii construirii socialismului. Nuanța aceasta sufletească prezentă în arta plastică actuală a umanismului socialist, îmbogățește tezaurul trecutului.

Ca și bătrînul fluviu ce va fi adus, prin minunea tehnicii moderne, sub forma de lumină în fiecare casă, străvechea vînă a artei romînești purtată prin filtrul acestei idei generoase, se aprinde de căldura ei, pătrunzînd luminoasă în casa fiecărui om spre a-i înfrumuseța viața, cinstind țara.

SZEKELY LASZLO: La pîndă

VIKTOR ROMAN

Cei douăzeci de ani de la eliberare, douăzeci de ani de luptă și muncă pentru socialism, au coincis cu anii mei de formație. Au fost ani de școală și de universitate, anii începuturilor.

Am venit în București cu incertitudini și speranțe, am învățat multe, și am început să gîndesc singur. Ultimii ani m-au făcut conștient de responsabilitățile ce-mi revin. Mi-am dat seama că meșteșugul și îndemînarea nu reprezintă decît modalitatea de exprimare a unei relații mult mai profunde — relația dintre propriul temperament artistic și realitate.

Trăirea emoțională intensă a contemporaneității îmi pare a fi prima cerință a artistului.

Pe linia acestei cerințe am căutat să înscriu lucrări ca: « Victorie », « Pace », « Eroul », « Constructori », portretele de țăranci și altele, care exprimă bucuria datoriei împlinite și pasionată dragoste de viață.

Momentul aniversării de la 23 August 1964 reprezintă pentru mine un moment deosebit de important. Merg mai departe cu o înțelegere mai matură și cîștiguri valoroase în practica modelajului, cu o sporită exigență față de mine însumi. Mă preocupă noi probleme, ca dimensiunea monumentală sau înscrierea figurii în spațiu, probleme pe care mi le propun să le rezolv cu toată seriozitatea, la nivelul așteptărilor. Și pornesc la muncă cu elan, cu o vie dorință de a le vedea cît mai curînd înfăptuite.

VLADIMIR ȘETRAN

Nevoia de clasificare a fenomenelor necesită uneori recurgerea la criterii de categorisire, criterii mai mult sau mai puțin obiective. Un obișnuit criteriu de clasificare ar fi cel al vîrstei, de aici și tinerii artiști, indispensabil termen al cronicilor de artă plastică.

Rezonanța formală a clasificării artiștilor în artiști maturi, artiști de vîrstă medie și tineri dispare însă atunci cînd ne referim la aceștia din urmă. Și aceasta deoarece la tinerii artiști caracteristica vîrstei impune și caracteristica atributelor majore ale tinereții, atribute care, din fericire nu arareori, reușesc să spargă zidul limită al celor treizeci și ceva de ani impus de criteriul formal de clasificare.

Justificarea tinereții în creație nu se rezumă la exuberanța tonului sau la prospețimea imaginii, ci implică în primul rînd vibrație la unison cu viața,

1

vibrație la cea mai înaltă temperatură, vibrație — și aceasta este poate lucrul cel mai important — comunicabilă spectatorului, consumatorului de artă: infuzie tonică de elan.

Tinerețea repudiază închistarea, manierismul și șablonul în favoarea receptivității, în favoarea sensibilității. Nu poate accepta soluții prefabricate, chiar dacă poartă parafe consacrate și universal admirate, pentru că tinereții îi sînt proprii căutările, neliniștea creației, bucuriile și îndoiala elaborării unui drum propriu, urmărirea febrilă a noului.

Este tocmai ceea ce caracterizează astăzi arta noastră, în plin avînt.

GRAZIELLA STOICHIȚĂ

Fac parte din generația de artiști care s-au format în climatul lumii noi ale cărei zări le-a deschis larg eliberarea. Am crescut odată cu țara, cu oamenii, cu noua conștiință socială, cu arta nouă. Eforturile creatoare mi le-am îndreptat, în rînd cu atîția colegi, în domeniul artei legate direct de viața de fiecare zi: arta decorativă.

Mi-am dat seama cum, an de an, odată cu ridicarea nivelului de trai, cerințele și exigențele oamenilor au sporit, rolul artei decorative a crescut, iar responsabilitatea noastră, a creatorilor, a devenit și mai mare. Mi-am dat seama că frumusețea însăși a epocii pe care o trăim impune dezvoltarea artei decorative, continuînd drumul parcurs în secole de minunata noastră artă populară, nu copiind-o ci creînd în spiritul ei, în condițiile noi ale civilizației moderne.

Am cunoscut bucuria de a da obiectelor din cotidian, obiectelor din ambianța familială, corespunzătoarea lor formă artistică, în stare să trezească sentimentul estetic. Am cunoscut bucuria pe care ți-o dă realizarea marilor lucrări de artă decorativă destinate împodobirii peisajului arhitecturii noastre noi.

Rodul strădaniilor noastre ne-a confirmat justețea drumului pe care am pornit. Și, acum, la capătul a două decenii de viață liberă, simt dorința de a mărturisi că plenitudinea sentimentului libertății sporește încrederea în forțele noastre, în arta noastră, în rosturile ei de a înfrumuseța viața, casa, locul de muncă și de odihnă, strada, piața, ansamblul arhitectural, parcul, grădina, orașul. Plenitudinea sentimentului libertății sporește încrederea în dezvoltarea artei decorative, artă majoră și complexă a epocii construcției socialiste.

ȘTEFAN SZÖNYI

Mă gîndesc cu emoție la primele zile ale eliberării, zile vibrînd de credință și speranță într-un viitor luminos.

Parcă era mai ieri. « Totul pentru front, totul pentru victorie », « Nici o brazdă neînsămînțată », erau dintre primele chemări ale partidului. Se cereau încă jertfe grele. Pe tot întinsul țării numai suferință, sărăcie, distrugere, pămînturi pîrjolite, nelucrate.

Partidul chema la reconstrucție, iar chemările sale prindeau viață. Și noi, artiștii, cu tot entuziasmul, am dat tot ce aveam mai bun din cunoștințele

2

1. ANDRASSY ZOLTAN: Difuzarea manifestelor
2. CLARETTE WACHTEL: Fete citind
3. TOTH LASZLO: Rafinărie de petrol la Onești

3

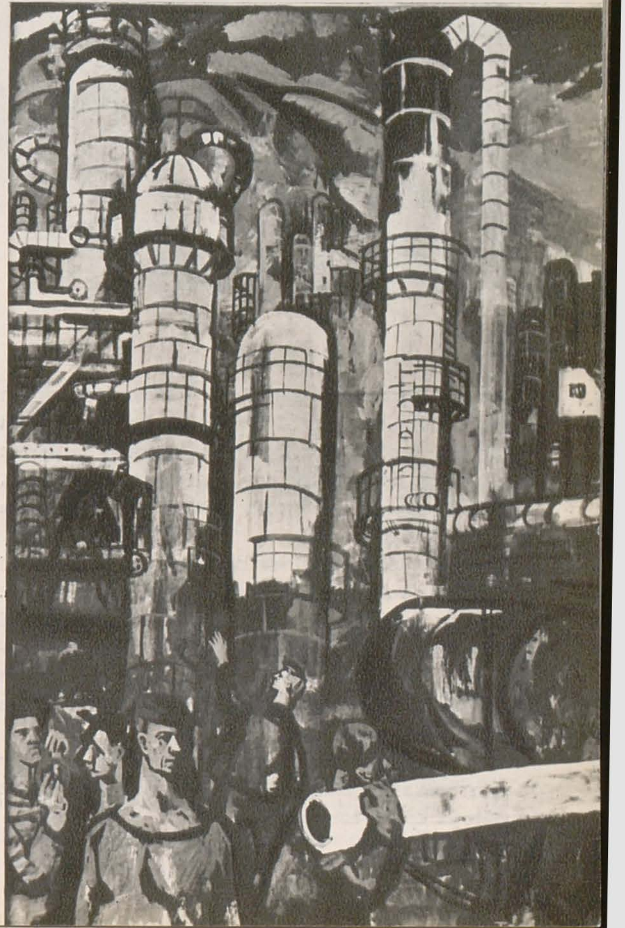

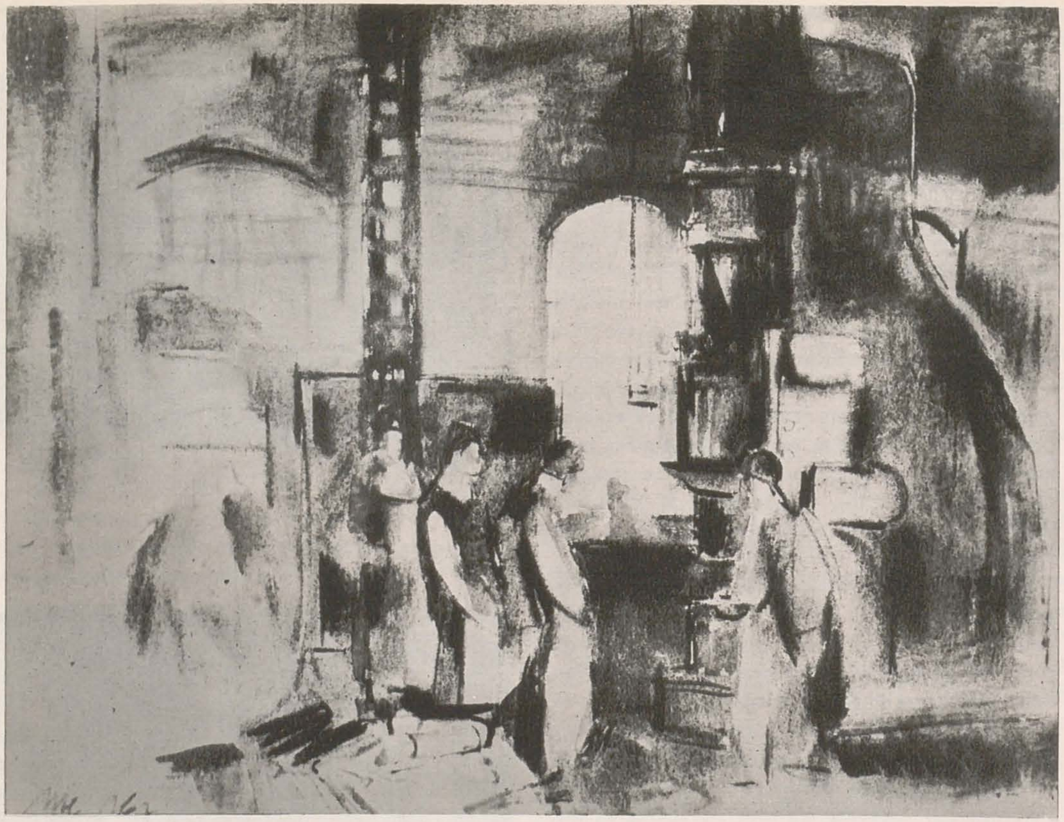

DIODOR DURE: Interior de uzină

noastre, ca aceste chemări să primească adeziunea poporului, încredere în cuvîntul partidului. Era partidul poporului care își lua soarta în propriile mîini. Cît de înălțător era sentimentul pentru noi, artiștii, că eram folositori, ajutînd o cauză atît de scumpă: viitorul.

Prin perspectiva amintirilor, contrastul prezentului cu zilele de acum douăzeci de ani este și mai izbitor. Într-un nestăvilit ritm se schimbă totul, se ridică orașe noi, se înalță oameni noi. Clocotul unei transformări în care svîcnește energia poporului condus de partid, cuprinde totul și vibrează și în mîinile noastre, în creația noastră.

Salut cu drag marea aniversare. La piatra de hotar la care ne aflăm astăzi se conturează luminos viitorul: măreția epocii comuniste.

Doresc fierbinte să fiu folositor acestei cauze, să creez pentru o umanitate nouă, fidel ideilor lui Lenin, partidului și poporului meu.

FLORICA VASILESCU

Ne apar în cale forme noi arhitecturale, construcții splendide, exprimări temerare ale minții umane, performanțe constructive și plastice. Locuim spații gîndite pentru a ne face viața ușoară și plăcută, pentru a ne oferi un maximum de confort, utilizăm edificii puse la dispoziția noastră cu generozitate și într-un ritm inegalabil pînă acum.

Rapiditatea dezvoltării economice, respectul valorilor tradiției, caracterul social al programelor dau arhitecturii noastre sensul de dezvoltare, valoarea ei.

Ea trebuie să fie frumoasă și demnă, sinceră și proprie nouă, podoabă înscrisă în peisajul romînesc. Ea trebuie să exprime credința într-un viitor luminos al omului.

Astăzi, în arhitectura modernă se construiesc adevărate capodopere plastice. Casele nu sînt numai adăpost, sînt ele însele inspirație: se depășește uneori măsurabilul, cunoscutul, se încearcă a se atinge eternul.

Jocul verticalelor și orizontalelor, tramele octogonale, în contrast cu plenitudinea volumelor curbate, libertatea formelor, lumina soarelui, jocul savant al culorilor, dau ansamblurilor arhitectonice caractere de operă de artă.

Progresul științelor, dezvoltarea studiilor matematice, ideile curajoase ale cercetărilor au dat fierului

MARTIN IZSAK: Cap de fată

și betonului armat calități nebănuite, favorizînd mijloace de a crea forme structurale fără precedent, conducînd la forme arhitecturale nemaiîntîlnite.

Arta, această sinteză creatoare, specifică omului, conduce la viziuni noi și extraordinare de forme și structuri.

Pare că, se prevestesc într-adevăr zorii unei mari epoci în arhitectură.

Ca în toate marile epoci ale arhitecturii, cea care se pregătește pretinde categorica asociere a arhitecturii cu tehnica și artele plastice.

Din ultima jumătate a ultimului secol, rolul arhitectului, singur creator estetic și tehnic, s-a schimbat. Schița unui proiect frumos și o structură curajoasă sînt doar o promisiune: pentru a deveni realitate arhitecturală ea trebuie să treacă faza concretizării prin tehnică și plastică.

Numai o conlucrare strînsă între cei trei factori, o conștiință comună a scopului de atins, pot duce la realizarea unor adevărate lucrări de artă, utile și valoroase.

O dorim cu toții din toată inima: numai așa, credem, vom putea spera să ne înscriem în paginile viitoarei epoci mari.

Ritmul nemaiîntîlnit al campaniei de construcții din țara noastră, cum și volumul investițiilor în continuare, ne vor prilejui să o facem, iar succesele obținute pînă acum de artiștii noștri, ne obligă.

OSCAR HAN: Ștefan cel Mare

I. SIMA: Iarnă

GEZA VIDA

Eliberarea mi-a adus totul: nețărmurita bucurie a victoriei pentru un revoluționar convins care și-a închinat modest, în rînd cu milioane de oameni,

toată energia, cauzei drepte a clasei muncitoare, luptei pentru libertate, luptei pentru pace.

În tinerețea mea am fost muncitor în mină și în fabrică, am fost grădinar, stupar... Eliberarea m-a făcut artist, mi-a dat posibilitatea să închipui prin limbajul sculpturii — cioplind în lemn sau tăind în piatră, — lumea în mijlocul căreia trăiesc. Mi-a dat posibilitatea să caut în vîltoarea transformărilor revoluționare din țara noastră, desfășurate sub înțeleapta conducere a partidului — aici în Maramureșul străvechi și totodată nou — sensurile adînci ale vieții, rostul trecerii noastre prin lume: lupta

VASILE CONDURACHE: Colectivista Elena Condurache

IOSIF BENE: Sărbătoare (Din ciclul « Satul nou și satul vechi »)

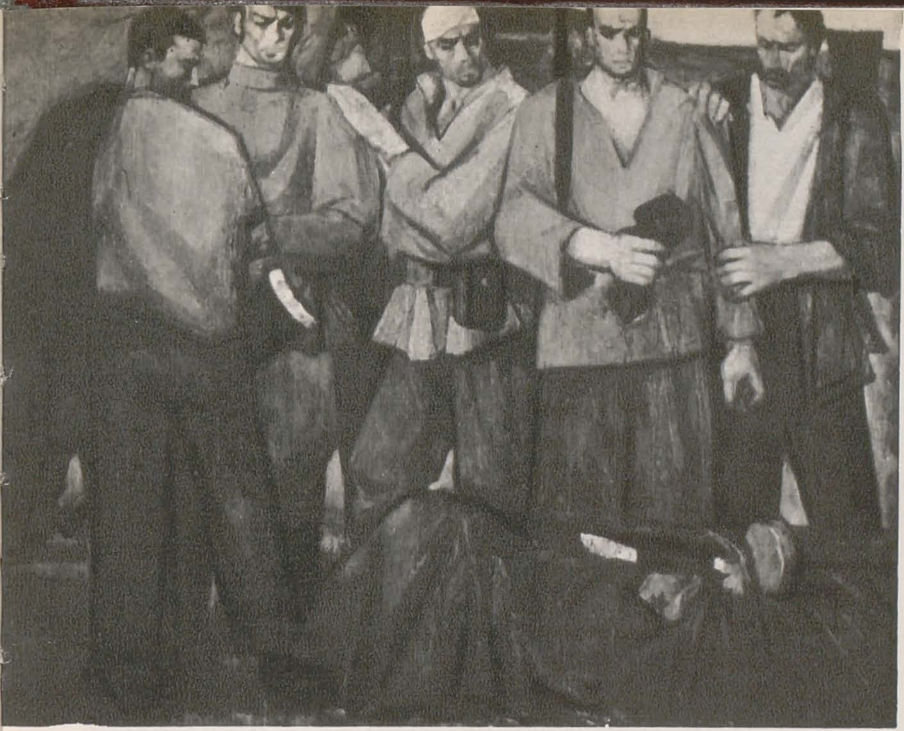

FRENŢIU SEVER: A căzut pentru libertatea noastră

VASILE CELMARE, SEVER MERMEZE: Răscoala lui Tudor Vladimirescu (frescă la Casa de cultură a tineretului din Raionul Tudor Vladimirescu) — (fragment)

pentru fericirea omului, aşa cum o înţelegem noi, sub semnul umanismului socialist. Am învăţat să fiu aproape de oameni, să-i îndrăgesc şi să-i cunosc. Şi oamenii m-au cunoscut şi ei. De multe ori, moroşeni şi oşeni, din preajmă sau din satele îndepărtate, vin la mine, stau la geam, mă privesc cioplind în lemnul pădurilor noastre şi, încrezători, intră în atelier. Îmi spun că le place ceea ce fac. Simplitatea şi sinceritatea lor îmi dau încredere. Dacă oamenii simpli au înţeles ceea ce ai avut să spui în sculptura ta, ce altă satisfacţie mai mare ai putea să ai?

Aniversarea eliberării mă găseşte lucrînd pentru monumentul ostaşului, pe care îl închipui legat de formele arhitecturii populare maramureşene, ca un corolar al luptelor de secole pentru libertate. Pentru lupta poporului şi pentru victoria lui, pentru viaţa lui nouă de care ne bucurăm cu toţii, e dator fiecare artist să creeze după puterile lui. Împlinirea acestei datorii este marea bucurie a înţelegerii şi cunoaşterii ţelului nostru în viaţă,

MIRCEA VREMIR

Sînt la vîrsta pe care Dante o numea « mijlocul căii vieţii noastre ». Calendaristic, viaţa mea a început înaintea eliberării patriei mele. Dar, calea mea n-am aflat-o decît cu ea.

Privind în urmă, văd lunga înşiruire de lucrări şi zile din aceşti douăzeci de ani. Zilele deşteptării mele la o viaţă conştientă de artist în slujba poporului sînt un fir împletit în ţesătura deasă şi glorioasă a zilelor anilor istoriei unei ţări noi. Lucrările mele pe care le privesc reflectînd entuziasmul şi migala orelor de atelier, le văd, din perspectiva acestor ani, alături de înfăptuirile unui întreg popor deşteptat la o viaţă nouă. Am crescut odată cu ţara mea. Speranţele sale sînt speranţele mele, măreţia realizărilor sale sînt mîndria mea.

Poţi oare privi în urmă la ceea ce au însemnat cei douăzeci de ani ce au trecut de la 23 August 1944, fără să te întorci şi spre timpul ce ne stă în faţă? Au fost anii unei ere noi, de libertate, de muncă plină de elan şi de rod bogat. În anii aceştia s-au durat sub conducerea partidului temeliile socialismului în ţara noastră.

De ce am încredere nemărginită în viitor? Pentru că văd în jurul meu în prezentul luminos izvoare nesecate de creaţie şi înnoire. Oriunde mi-aş întoarce privirile — şi ochiul e unealta cea dintîi a artistului plastic — mă întîmpină nu numai peisajele încîntătoare ale patriei, ci prezenţa eficace a unui om nou.

Pe acest om nou, imaginea sa, gesturile muncii sale, caut să le redau în compoziţiile mele. Acestui om doresc şi eu, alături de alţii, să-i înfrumuseţez viaţa, căci avem aceeaşi încredere în viitor.

CONSTANTIN PILIUȚĂ: Oțelari de la Hunedoara

CEVA DESPRE CRITICA DE ARTĂ

Acad. Prof. G. OPRESCU

Este incontestabil că artele plastice și, în general, orice formă de artă, s-a dezvoltat în ultimele două decenii în proporții uimitoare. Acesta a fost rezultatul măsurilor și concepțiilor rezonabile și perseverent urmărite, luate de stat și de către Partidul Muncitoresc Romîn, în vederea promovării acestor variate forme de expresie, care, în același timp sînt cel mai eficace mijloc de educație și dau măsura nivelului culturii, la care a ajuns poporul la un moment dat. N-a fost un lucru ușor ca de la situația atît de tristă, de haotică și de ridicolă uneori, a trecutului, să se ajungă la o situație bazată tocmai pe o organizare logică și pe un ansamblu de măsuri de lungă durată.

Nu s-ar putea spune că, mai ales în perioada dintre cele două războaie, am fost lipsiți de artiști semnificativi. Cîțiva dintre ei contau atunci, contează și astăzi, și vor continua să conteze printre cei mai străluciți pe care i-a avut arta noastră. Ei constituiau însă cazuri excepționale, rare și izolate, căci arta ca atare, atmosfera în care ea se desfășura se găsea într-o situație pe care, dacă o comparăm cu ceea ce există astăzi, ne minunează și ne face să ne întrebăm cum au putut acei artiști să se exprime și să găsească chiar și puținii admiratori care se strînseseră în jurul lor. Cum ar fi putut fi altfel, dacă muzee nu existau, expozițiile de artă, după primele manifestări ale Tinerimii Artistice, însoțite de un oarecare entuziasm, deveniseră ilogice ca organizare și departe de a putea strînge pe artiști în jurul unui ideal, chiar din punct de vedere estetic, concret și capabil de viitor. Îmi aduc aminte cu un îndoit sentiment, de veselie mai întîi, ca de o mascaradă a civilizației, de tristețe la reflexie, de vreme ce ceea ce vedeam se petrecea în capitala țării, de vizitele mele la muzeul de atunci al statului, în vederea unei lucrări. Una din aceste vizite, în adevăr, n-aș putea-o uita. Deși după program colecția ar fi trebuit să fie deschisă, am găsit-o încuiată și am fost nevoit să caut pe omul de serviciu ca s-o deschidă, iar cînd, după deschiderea ușii m-am

AL. CIUCURENCU : Natură statică cu cană

MIRCEA VREMIR: Pacea

VINCENŢIU GRIGORESCU: Peisaj cu sonde

la care a ajuns arta în ţara noastră. Pe lîngă organizaţiile artiştilor profesionişti, avem organizaţii de artişti amatori, ceea ce invederează dorinţa oamenilor să-şi satisfacă un impuls lăudabil de a se cultiva şi de a se devota artei.

Acesta este, expus în cîteva cuvinte şi evidenţiat prin exemple elocvente, tabloul în care se găseşte mişcarea noastră artistică, precum şi concepţiile pe care orice cetăţean şi le face astăzi despre artist şi despre rolul şi utilizarea lui în societatea socialistă. N-aş putea zice totuşi că aceeaşi situaţie favorabilă se întîlneşte în domeniul criticii de artă. Dar cum, după cît ştim, există o strînsă legătură între artişti şi critici, între cel care crează opera şi cel care o judecă şi o explică celor care se interesează de ea, presupun că nu e rău, chiar atunci cînd împrejurările ne obligă să facem plăcutele constatări despre progresele artei în ţara noastră, să ne gîndim şi cum ar putea să fie ameliorată situaţia, mai puţin fericită, a

găsit în mijlocul sălii, un spectacol bizar şi neobişnuit mă aştepta. În mijlocul sălii principale se găseau strînse unele tablouri, la un loc cu mobilierul, pline de un praf care data desigur de mai multe săptămîni, iar alte tablouri, tot grămadă, într-un colţ, ca să fie ferite de ploaia ce pătrundea de multă vreme prin acoperişul Ateneului. Această imagine ne dă măsura incuriei în care se găsea arta, de cînd începusem să ne considerăm un popor civilizat cu nevoi artistice.

Astăzi, nenumărate muzee există cu adevărat, nu sînt numai nişte ridicole simulacre. În ele n-aş zice că organizarea şi conducerea este în toate la înaltul nivel la care se găsesc cele importante, cum este cel din Bucureşti, ca prezentare unul din cele mai interesante din întreagă această regiune a Europei, sau Muzeul Brukenthal din Sibiu, dar, în cele mai multe, în orice zi de sărbătoare locuitorii, chiar cei ai unor mici oraşe, pot, privind colecţiile de artă populară, de artă plastică ori de grafică, petrece o oră de satisfacţii intelectuale. Artiştii s-au organizat, au o Uniune bine condusă, au ateliere, şi duc o viaţă care le dă posibilitatea, nu numai să se instruiască şi să realizeze operele care le stau la inimă, în oricare din formele pe care le poate lua producţia artistică, dar şi primi un ajutor, indispensabil uneori, pentru realizarea creaţiilor. Expoziţiile se ţin lanţ, fiecare cu un scop bine determinat, şi fiecare cuprinzînd opere care constituie un ansamblu ce ne dă măsura

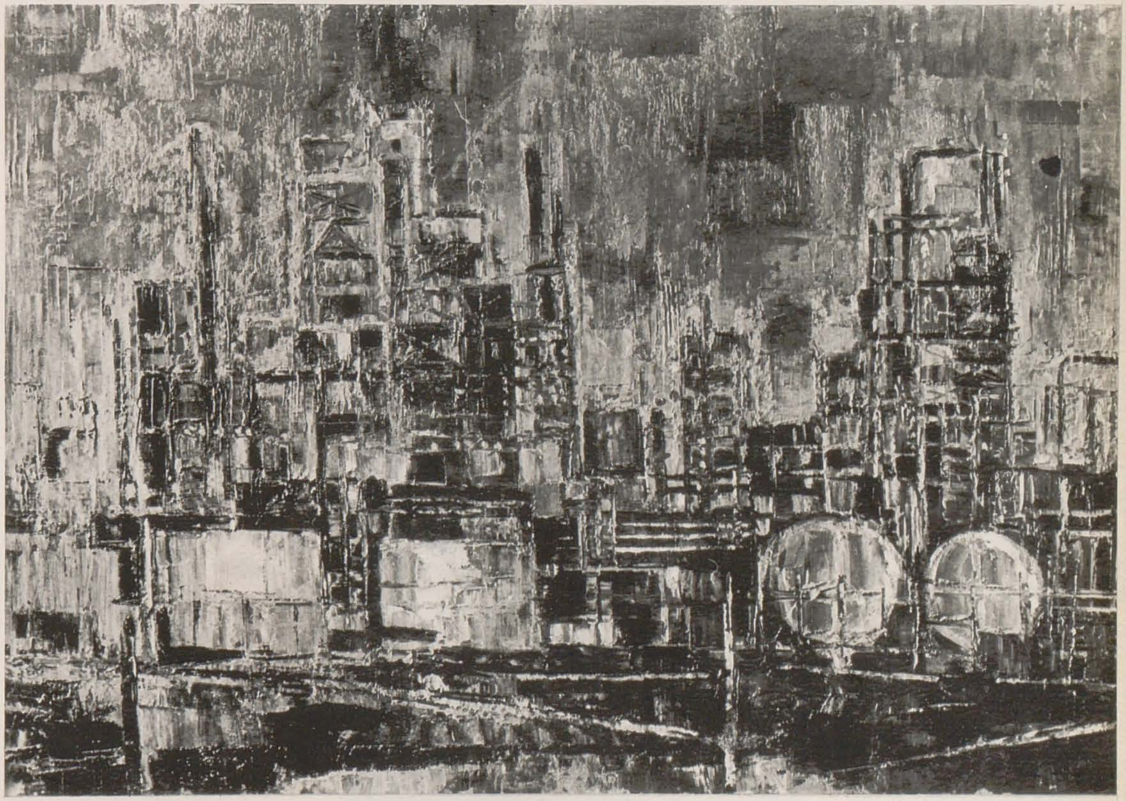

MARIA PLĂCINTĂ: Mozaic (Mamaia)

criticii de artă. Sînt nevoit să fac totuși o deosebire între critica de artă și istoria de artă. Ele sînt două discipline și atitudini spirituale care au multe puncte comune, dar care nu sînt absolut identice. Istoricul de artă — vorbesc de istoricul artei romînești — are menirea să îmbrățișeze întreaga dezvoltare a artei în țara noastră. El trebuie să pătrundă în probleme în care se pătrunde cu dificultate și să le lămurească în raport și în conexiune cu situația istorică, economică și socială, în momentul în care s-a produs fenomenul artistic studiat, căci această situație are o atît de mare influență asupra evoluției culturii noastre. Pentru cronicarul artistic, problema este ceva mai simplă. Ceea ce-l preocupă este în primul rînd situația prezentă a artei și a artistului, ceea ce are ca urmare necesitatea de a lua cunoștință de manifestările mai importante artistice în succesiunea lor, zilnică. Evident, situația lor este mai simplă, dar nu mai ușoară

ION VLASIU: Maternitate

pentru că, dacă dorește să fie obiectiv, el are de înfruntat dificultăți mai grele decît cele care se prezintă istoricului de artă, cercetînd trecutul, cele care rezultă din relații personale, din concepții ideologice și estetice diferite, chiar din deosebire de temperament. Pe de altă parte, cine nu și-a disciplinat spiritul, în direcția analizelor necesare, pe loc, în fața operelor dintr-o expoziție, este tentat să se bazeze pe impresii subiective, în care intră de multe ori și gradul de simpatie sau de antipatie pe care îl nutrește față de un anumit artist. Aceste dificultăți sînt înlăturate printr-o cultură solidă și printr-o lungă experiență. Lipsa acestei culturi speciale și a acestei lungi experiențe mi se pare că sînt cauzele pentru care cronicile noastre de artă n-au totdeauna seriozitatea și greutatea pe care ar trebui să o aibă. Aceasta se vede adesea și în revista « Arta Plastică ».

Acum însă, cînd s-au observat aceste neajunsuri să sperăm că și în critica de artă vom avea

GH. SPIRIDON: Bloc nou

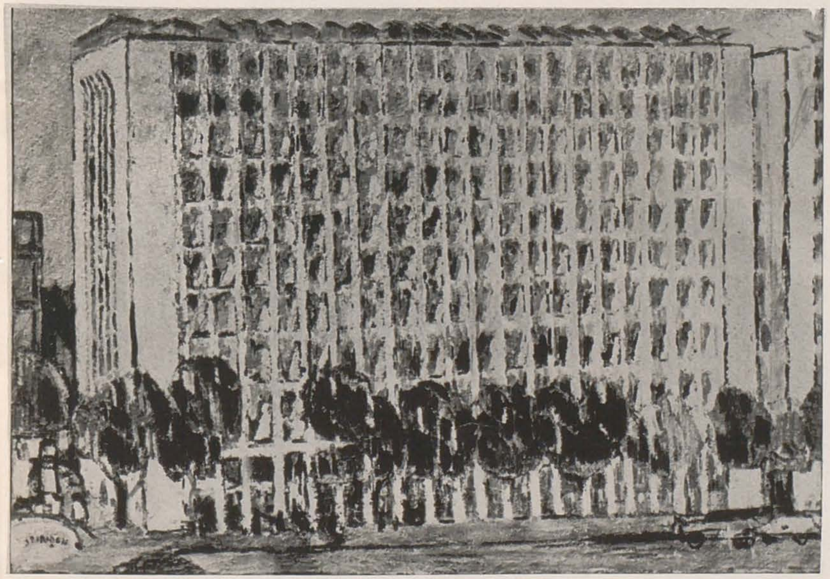

ȘTEFAN SZÖNYI: Sudor

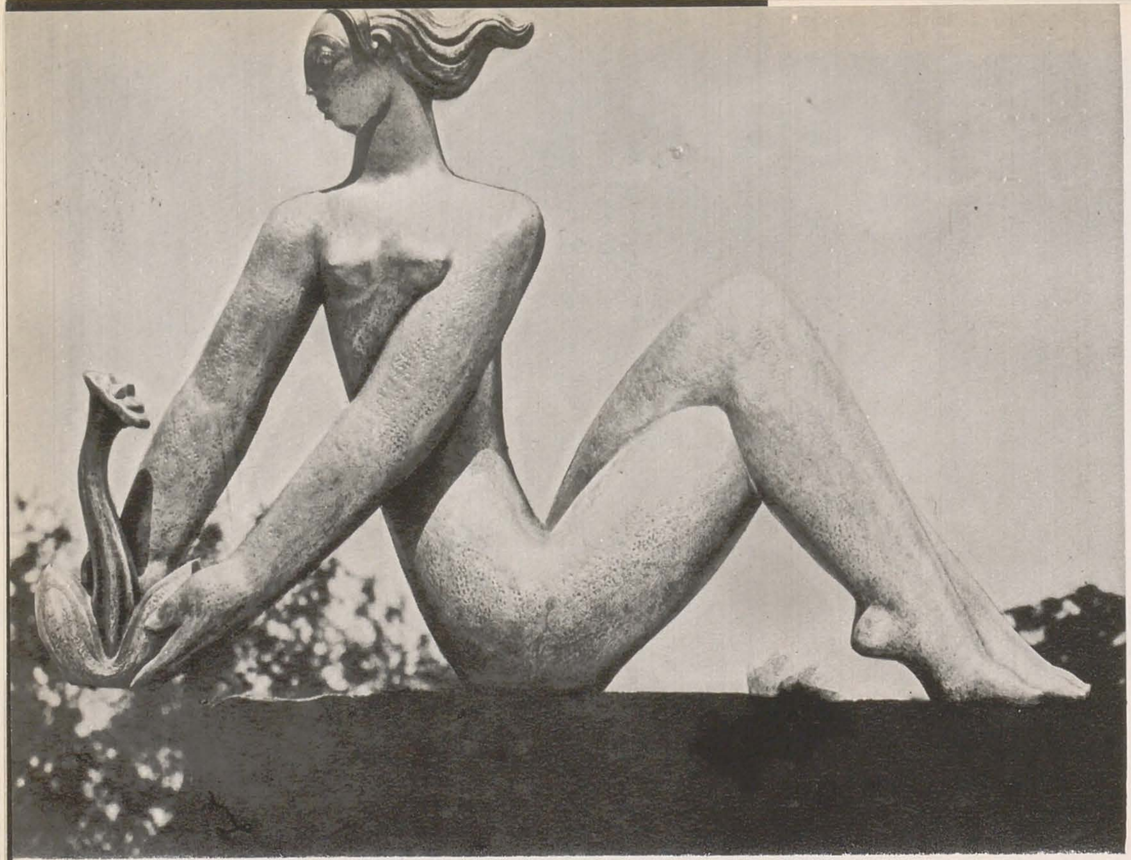

IOANA KASSARGIAN: Sculptură pentru litoral

o situație comparabilă cu cea din organizarea vieții artistice. Revistei « Arta Plastică » îi revine un rol principal în această direcție. Mărginind poate sumarul la un număr de articole mai sintetice, reducînd și numărul prea bogat de fotografii, ceea ce făcea din unele numere niște mici albume cu poze, ținînd adică seama că o fotografie este un document indispensabil pentru explicarea unui text, care el este partea importantă; publicînd articole care să ne instruiască și să ne dea de gîndit, obiective, pătrunzătoare și mărginite numai la ilustrația necesară; comprimînd eventual articolele mai puțin însemnate, dările de seamă de expoziții fără răsunet, în mici texte informative, cred că vom avea un progres și în ceea ce privește cronica artistică. Dorind călduros acest progres binefăcător revistei, închei această mică contribuție, la apariția unui număr festiv.

CRITICA DE ARTĂ ȘI PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI

Peisajul culturii și artei zilelor noastre ne dezvăluie infinita varietate de forme în care se manifestă conștiința socială, aspirațiile contemporanilor noștri. Nicicînd de-a lungul întregii istorii circulația ideilor, a operelor de artă nu a fost mai intensă și mai febrilă. Ritmul de dezvoltare a civilizației moderne, a științei și tehnicii, își pune de asemenea amprenta asupra problematicii creației artistice. Cerințe noi, sugestii și impresii multiple îl asaltează pe artistul și scriitorul contemporan, îi solicită un răspuns la nivelul problemelor reale ale vremii noastre.

Nu este de aceea posibilă o evaluare cu șanse de temeinicie a problemelor artei contemporane fără cunoașterea aprofundată a factorilor de toate categoriile care acționează asupra muncii artistului, fără o informare cît mai bogată asupra faptelor de cultură din țară și de peste hotare.

Cultura și arta socialistă nu se dezvoltă în circuit închis, ci în contact continuu cu tot ce este viu și activ în cultura și arta întregii omeniri. Aceasta cu atît mai mult cu cît în toate părțile lumii sînt astăzi aprinse făclii care vestesc fără îndoială o gîndire artistică înaintată. Ele se aprind și în zone excluse pînă nu de mult din circuitul vieții culturale internaționale. Se făuresc în prezent opere pline de semnificație pe toate treptele conștiinței, de la cele mai naive la cele mai sofisticate. Aspirațiile uneori clare, militante, alteori incerte, străbătute de deznădejde, ale unor colectivități umane care suferă sau care se înalță își găsesc expresia, directă sau mediată, în opere

CORNELIA DANEȚ: Dans în Oaș

EDITH ORLOWSCHI: Cap de femeie

sociale trebuie cercetate fiecare în parte înainte de a încerca să se deducă din ele concepțiile politice, juridice, estetice, filozofice, religioase etc., care le corespund. În această direcție s-a făcut puțin pînă acum, pentru că puțini oameni s-au apucat serios de acest lucru. Aici avem nevoie de un ajutor masiv, domeniul este nesfîrșit de vast, iar cine vrea să muncească serios va putea să realizeze multe și să se evidențieze ».

Marxism-leninismul ne pune la îndemînă metodele și instrumentele pentru efectuarea unei analize și sinteze a fenomenelor capabile să le caracterizeze nuanțat și complex în același timp, cu condiția însă a unei munci și a unei meditații temeinice. Sîntem într-un stadiu în care nimic altceva nu mai poate satisface exigențele reale ale publicului și ale creatorilor de valori culturale. Superficialitatea și pripeala nu pot decît să compromită chiar bunele intenții, nu pot decît să ne înstrăineze prietenii și să dea argumente adversarilor noștri. Eludarea unor probleme evidente și negarea lor de pe poziții dogmatice, neargumentate, nu este privită de nimeni ca un semn al forței și în orice caz nu ajută la clarificarea și formarea conștiinței oamenilor, la formarea și orientarea lor efectivă.

Izolarea de fenomen nu înseamnă nicidecum anularea existenței lui. Singură analiza și explicarea lui poate convinge și risipi confuziile, adesea serioase și pline de consecințe, care decurg fie din respingerea lui apriorică, fie din preluarea lui globală.

Este necesară discutarea cea mai temeinică, la un înalt nivel teoretic și științific, a tuturor problemelor creației contemporane. Sîntem siguri că o asemenea discuție va demonstra capacitatea teoriei marxist-leniniste despre literatură și artă de a descifra mai bine și mai profund decît orice altă metodă, tendințele și problematica reală a creației artistice contemporane. Sîntem siguri că o asemenea dezbatere

M. H. MAXY: În uzină la Reșița

de tipurile cele mai diverse. Avem datoria să cercetăm atent și să dezghiocăm cu grijă sîmburele de adevăr uman, de demnitate și noblețe a spiritului, îngenunchiat adesea, dar neînvins ; să valorificăm tot ceea ce, chiar în forme încîlcite și confuze, contribuie la îmbogățirea și nuanțarea experienței colective a umanității, reprezintă o mărturie sinceră, are un timbru autentic.

Am greșit — și se greșește încă, uneori din cele mai bune intenții — prin graba de a eticheta, în numele unei principialități îngust și superficial înțelese, fenomene care merită o analiză mai atentă și o valorificare mai pozitivă. Sînt încă foarte actuale pentru noi cuvintele lui Engels : « Din păcate . . . prea des se întîmplă să crezi că ai priceput perfect o teorie nouă și că o poți aplica fără greutăți pe dată ce ți-ai însușit principiile ei fundamentale . . . Concepția noastră despre istorie însă, e mai întîi de toate o călăuză pentru studiu și nu o pîrghie pentru construcții de genul lui Hegel. Întreaga istorie trebuie studiată din nou, condițiile de existență ale diferitelor formații

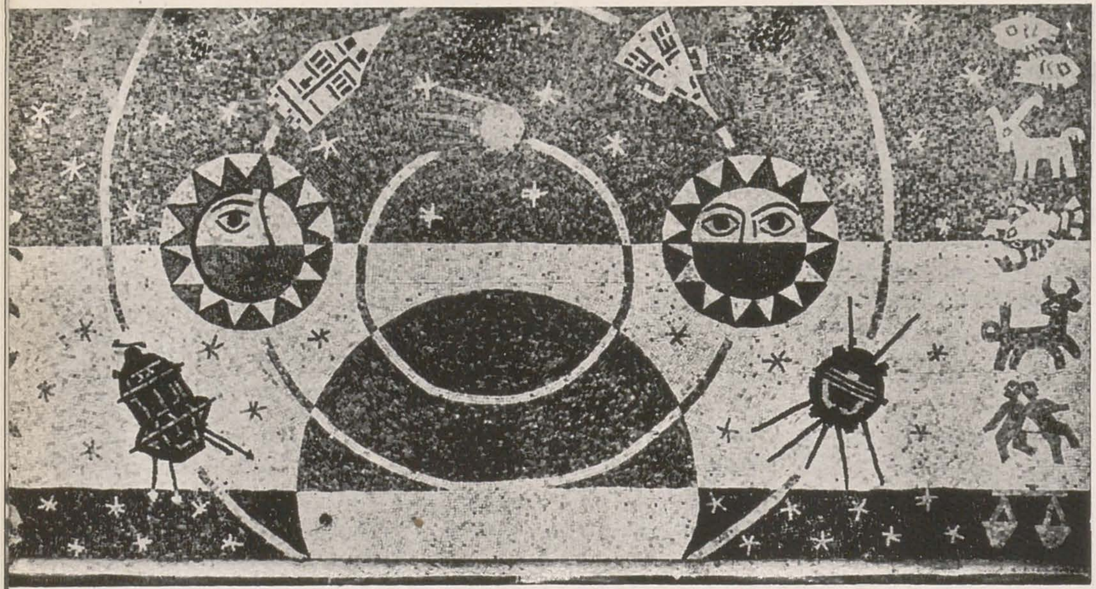

GH. POPESCU: Mozaic (Restaurantul Tomis — Mamaia)

ION PACEA: Prietenie

va arăta că avem mai mulți aliați în rîndurile oamenilor de bună credință de pretutindeni decît s-ar părea la prima vedere. Se manifestă într-adevăr, în rîndul oamenilor de cultură de cele mai diferite tendințe și convingeri o îngrijorare crescîndă față de lipsa acută de substanță a unei părți încă însemnate a creației literare și artistice din zilele noastre.

Nu putem să nu ascultăm cu interes vocile tot mai numeroase care ridică problemele destinului artei, ale relațiilor ei cu realitatea. Nu poate să nu ne atragă atenția faptul că înșiși teoreticieni ai abstracționismului deplîng solipsismul vizual și egocentrismul care duc la incapacitatea artistului de a-și raporta imaginea la vreo realitate externă. « Pictorul modern — scrie Herbert Read — a ajuns la capătul călătoriei sale și privește în necunoscut și în nenumit. A sugera altora această senzație a vacuității, nu înseamnă a crea o operă de artă . . . »

Prin proporțiile, prin efectele pe care le au asupra unor întinse domenii ale artei moderne, evaziunea, fuga de real, solipsismul vizual și intelectual sînt neîndoielnic simptome ale epocii, fenomene, dacă vreți, « moderne ».

Toate fenomenele însemnate, vii, ale literaturii și artei contemporane demonstrează însă cu claritate că ești infinit mai modern, mai nou și mai actual, situîndu-te în miezul problemelor realității, asumîndu-ți față de ele răspunderi, angajîndu-te.

Pasionanta, mereu reînnoita desfășurare a vieții însăși devine în acest caz sursa modernității celei mai autentice în însuși procesul de creație. Conținutul dă operei de artă formă nouă, înnoirea nu poate veni decît dinăuntru și nu din formule. Pe această bază se justifică procedee care, însumate, reflectă și pe planul formal spiritul nou al vremii. Nevoia de a concentra, de a condensa în imaginea artistică impresii, reflecții, asociații de idei deosebit de complexe, favorizează, impune adesea recurgerea la sinteze expresive, la racursiuri îndrăznețe, la folosirea mai largă a convențiilor și a simbolului. Orice unilateralitate, orice program prestabilit poate însă lipsi căutările în acest domeniu de suportul lor cel mai trainic care rămîne conținutul de viață și de idei al operei de artă.

Protestul sănătos și îndreptățit împotriva rigidităților dogmatice, a tendințelor de etichetare sumare care frînează elanurile și inițiativele nu trebuie neapărat să deschidă larg porțile tuturor exceselor, stridențelor și convulsiilor, cel mai adesea gratuite, preluate formal, dintr-o foarte calculată și foarte provincială dorință de originalitate.

Avem datoria să deosebim cu grijă în arta realistă contemporană ce este imitare sterilă de ceea ce poate fi o etapă fructuoasă în constituirea unui limbaj personal, în procesul de asimilare a unor experiențe ce pot fi valorificate. Înseși unele tendințe de deformare, o anumită asceză și asprime în exprimare pot avea surse diferite și tocmai de aceea trebuie analizate și judecate cu multă chibzuință. La baza lor se află uneori o sinceritate profundă și bărbătească, refuzul facilului, al sentimentalismului și platitudinii de esență mic-burgheză.

Problemele inovării mijloacelor de expresie, ale adecvării lor la necesitățile expresivității moderne nu pot fi discutate de pe pozițiile realismului, decît în cea mai strînsă legătură cu tradițiile artei universale și naționale. Atitudinea artistului față de aceste tradiții nu are un caracter și o importanță doar teoretice. De fapt, chiar în pofida unor declarații iconoclaste, artiștii autentici se integrează în procesul istoric, în opera lor răzbat

ecouri venite mai din adîncuri și mai de departe. Fenomenul de dezrădăcinare este totuși, alături de simptomele alienării, o trăsătură ce caracterizează multe din produsele culturii contemporane. Iată de ce în dezbaterea aspectelor și trăsăturilor realismului este firesc să se pună problema însemnătății fondului de experiență culturală și artistică pe care se grefează și cresc în chip firesc și organic opere de artă realistă. Și aici însă discuția trebuie dusă cu toată stringența și cu toate precauțiile teoretice necesare pentru a se evita sau înlătura confuzii ce pot duce — și au dus în trecut — fie la pitorescul etnografic, fie la un misti-

1

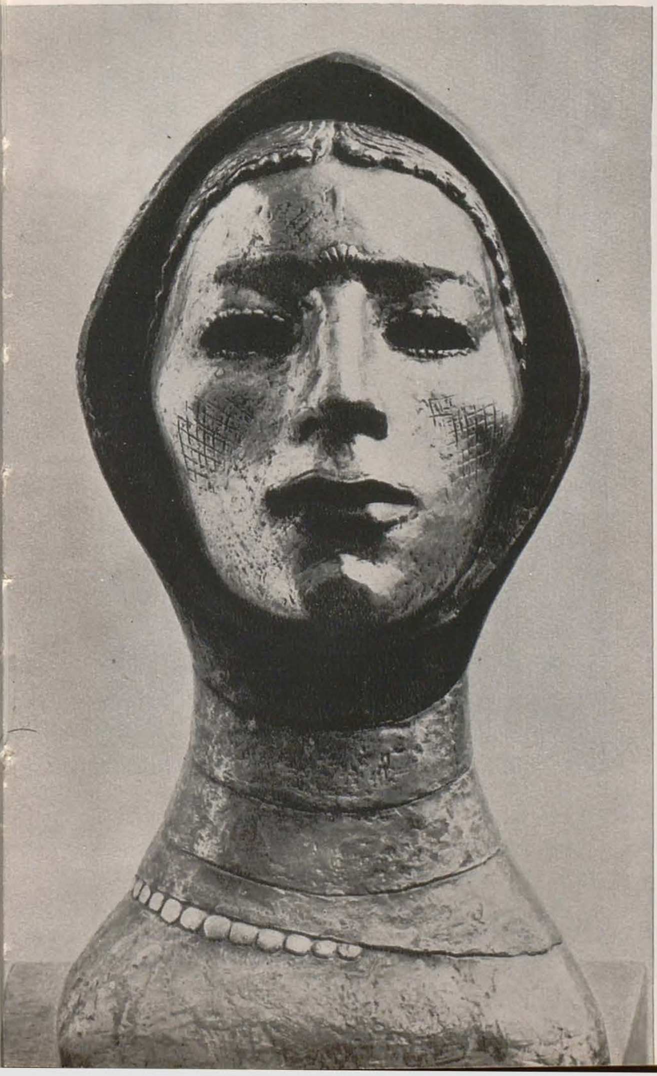

1. ION IRIMESCU: Portret de țărancă

2. NAGY IMRE: Construcția Fabricii de ciment de la Bicaz

cism național care, amîndouă, nu au nimic de-a face cu înțelegerea și valorificarea profundă a patrimoniului artistic național.

Punînd mai bine în lumină, pe fondul acestei vaste problematici, izvoarele și direcțiile de dezvoltare ale artei noastre contemporane, vom izbuti, cred, să stabilim și să ierarhizăm mai just valorile, vom izbuti mai ales să precizăm cu mai multă rigoare științifică și cu mai multă putere de convingere, aportul propriu — după părerea mea important și incontestabil — al artei noastre plastice în cultura artistică contemporană.

MIRCEA POPESCU

SĂ ÎNVĂȚĂM FRUMOSUL

În zilele noastre, artele decorative ridică probleme importante, care cu greu pot fi expuse în cîteva rînduri de text. Aprofundarea acestor probleme este în funcție de însemnătatea artelor decorative, cu participarea lor la viața actuală a omului, la cerințele mereu crescînde ale acestei vieți.

Integrarea artelor decorative în viața cotidiană, sub aspectele cele mai diverse, în interiorul locuinței și în ambianța urbanistică, constituie un imperativ al zilelor noastre.

Într-un trecut nu prea îndepărtat ca timp, dar foarte îndepărtat ca mentalitate, premizele integrării artelor în viață, erau altele. În epoca zisă « dintre cele două războaie », în ambianța construcțiilor vremii, cubiste, pseudobizantine și pseudoflorentine, nu se putea vorbi de o artă decorativă viabilă. O practică meșteșugărească de cele mai multe ori prost dirijată din punct de vedere al creației artistice, a ținut diversele ramuri ale artelor decorative romînești într-o reprobabilă stagnare. În vechea societate nu aveau acces decît piese decorative din import, de un gust dubios, bibelouri, obiecte de fier forjat și podoabe care invadase interioarele burgheze.

Personalități artistice din acea epocă, fără a fi decoratori de profesie, au încercat în rarele ocazii ivite, să ridice așa zisele arte minore din marasmul în care se aflau ; totuși, formarea unor cadre de decoratori calificați printr-un învățămînt organizat constituia un deziderat greu de realizat.

În fostele școli de arte frumoase, în fosta școală de arhitectură, se înfiripase, de bine de rău, un nucleu de curs de decorație. Efortul eroic al profesorilor artiști din vremea aceea se rezuma la rezolvarea unor teme de stilizări la planșetă, fără posibilitatea unor transpuneri pe material, fără posibilitatea unei experimentări concrete.

A rămas de pomină în atelierul școlii de arhitectură, amintirea cocoșului viu — pe care un distins profesor de decorație îl punea la dispoziția studenților spre a fi « stilizat ». Nu știu dacă studenții îl stilizau sau nu, dar de mîncat îl mîncau sigur.

Desigur că, în astfel de condiții artele decorative nu puteau să-și găsească formele de dezvoltare.

După 23 August 1944, trecerea la înfăptuirea socialismului a dat naștere la noi probleme sociale. În condițiile de viață ale omului contemporan, dezvoltarea artelor decorative a căpătat o însemnătate deosebită. Formarea cadrelor de artiști și artizani decoratori care să facă față multiplelor cerințe este-

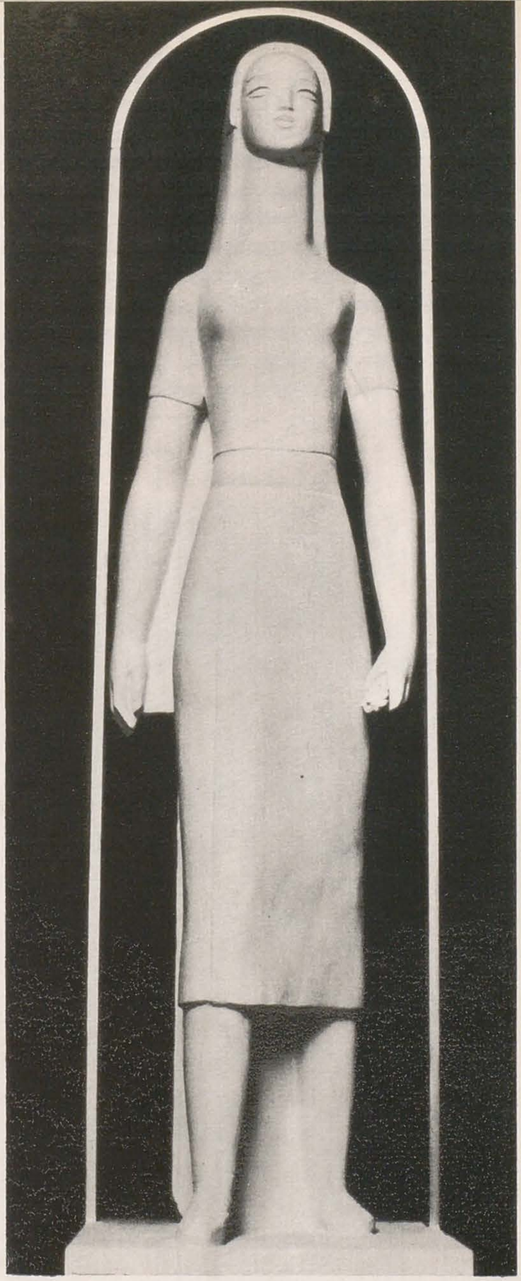

ANA ILIUȚ: Cărți noi

CORNEL MEDREA: Victorie

tice și de confort ale traiului cotidian, constituie o problemă majoră și o preocupare permanentă, mai cu seamă după reforma învățămîntului a cărei înfăptuire a coincis cu inițiativa desfășurării marii campanii de construcții.

Necesitățile crescînde în dezvoltarea învățămîntului artelor decorative au dus la schimburi de experiență între cele două institute de artă plastică din București și Cluj, de asemeni, la înființarea Facultății de arte decorative în cadrul Institutului « N. Grigorescu » din București.

Această facultate cuprinde, după cum se știe, repartizate pe catedre, secțiile de pictură monumentală, de ceramică, sticlărie, mase plastice, textile și scenografie. Învățămîntul picturii monumentale se dezvoltă pe linie murală prin decorarea suprafețelor construite, experimentînd cele mai diverse tehnici, frescă, tempera, mozaic, zgraffito etc.

Studiul nu se rezumă la exerciții de atelier, ci se extinde, mai cu seamă, la transpunerea directă pe ziduri existente, la diferite cluburi din întreprinderi, case de cultură și școli. Recent, s-a decorat în frescă interiorul Institutului de muzică « Ciprian Porumbescu » din București. Sistemul unui astfel de studiu constituie o inovație extrem de utilă studentului care ia contact direct cu suprafața murală, cu legile impuse de această suprafață și de ambianța în care-și înscrie compoziția.

Sistemul unui studiu transpus în faza de realizare se aplică de asemeni cu succes la secțiile de ceramică, textile și scenografie, prin mari suprafețe decorate pe interior și exterior, puse de acord cu ambianța decorației arhitecturale a diferitelor instituții pentru care au fost concepute, — cu armonizări de materiale și tehnici textile pentru interioare, și realizări concrete de decoruri și costume pentru piesele studiate de studenții Institutului de teatru, jucate în teatrul experimental al institutului.

Învățămîntul în secțiile de ceramică, sticlărie și textile prezintă și un alt aspect tot atît de interesant și util. În ceramică și sticlărie o atenție crescută de la an la an se dă creației de prototipuri.

În secția de textile preocuparea se îndreaptă pe de o parte către o tapiserie cu un caracter monumental într-o tehnică de îmbinare armonică între tradiție și inovație și s-au făcut realizări însemnate mai cu seamă în tehnica imprimeului textil, pentru cele mai diverse întrebuințări, de la draperia de interior la metrajul destinat mobilierului și însfîrșit la materialul destinat modei femenine.

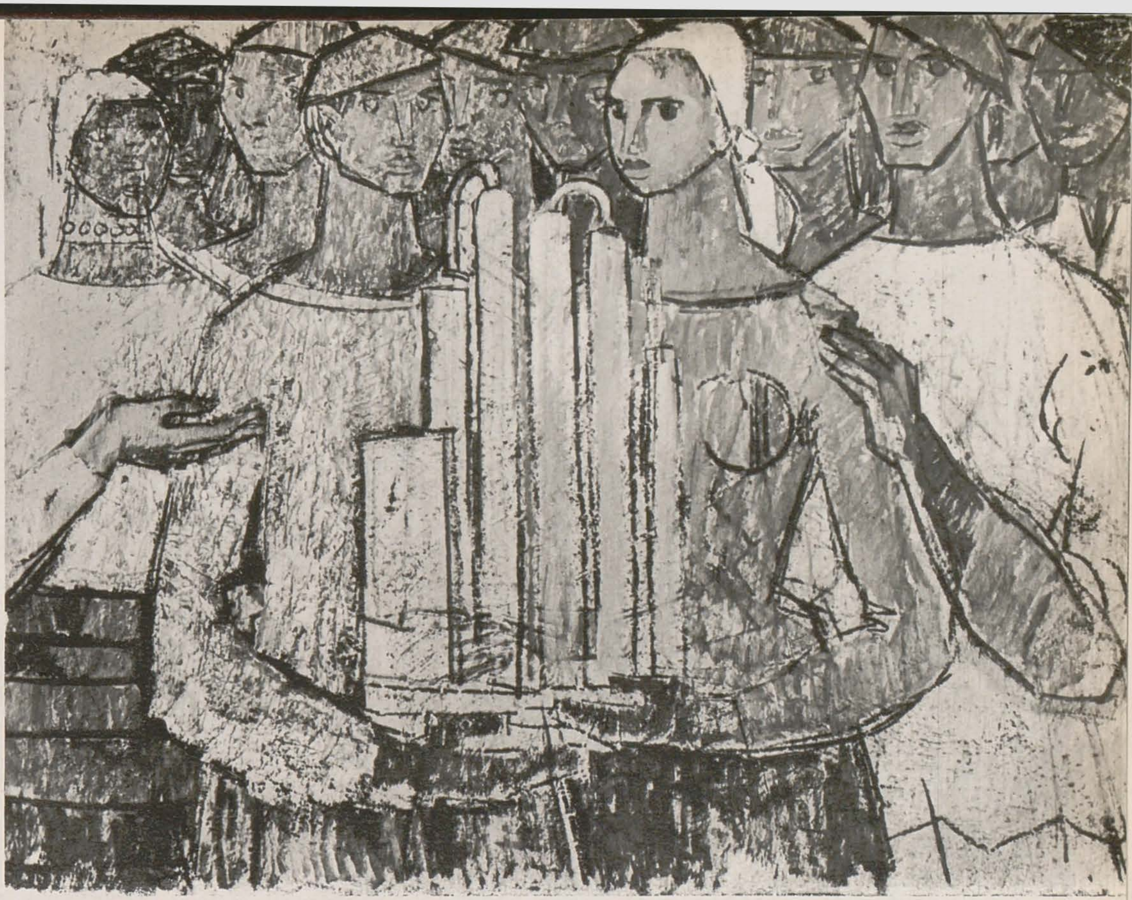

PETRE ABRUDAN: Compoziție (schiță)

Influența pozitivă a învățămîntului artistic din institutele noastre de artă se face simțită și în producție, mai ales la textile unde aspectul estetic al produselor este apreciabil crescut datorită noilor cadre de absolvenți.

Fiind de o deosebită importanță, semnalez următoarea acțiune. Anul acesta, cadrele facultății de arte decorative, cu sprijinul arhitecților din catedre, și-au propus un sistem de colaborare pe baza unui partiu arhitectonic stabilit. Astfel, începînd din anul viitor, studii eșalonate, pe etape, vor fi întreprinse de studenții facultății pentru decorația unui mare hotel cu caracter internațional. Prima etapă va fi destinată decorării monumentale a sălilor mai importante aflate la parterul acestui hotel, precum și a obiectelor de utilitate curentă pe care interiorul le implică. Facultatea de arte decorative pune mare preț pe această colaborare armonioasă a tuturor secțiilor de arte decorative din institut axate pe acest obiectiv comun. Colaborarea între arte, inclusiv arhitectura, este formula cea mai valabilă către care, dealtminteri, se tinde.

În privința pieselor de mobilier necesare acestui complex decorativ, colaborarea se va extinde apelînd și la studenții Institutului de arhitectură.

Inițiativa acestui program de colaborare și înfăptuirea lui este menită să mobilizeze cît mai multe ramuri de arte decorative, să le prepare pentru un nou sistem de înțelegere a creației artistice în acest domeniu al artelor.

HENRI CATARGI: Impresii de la Onești

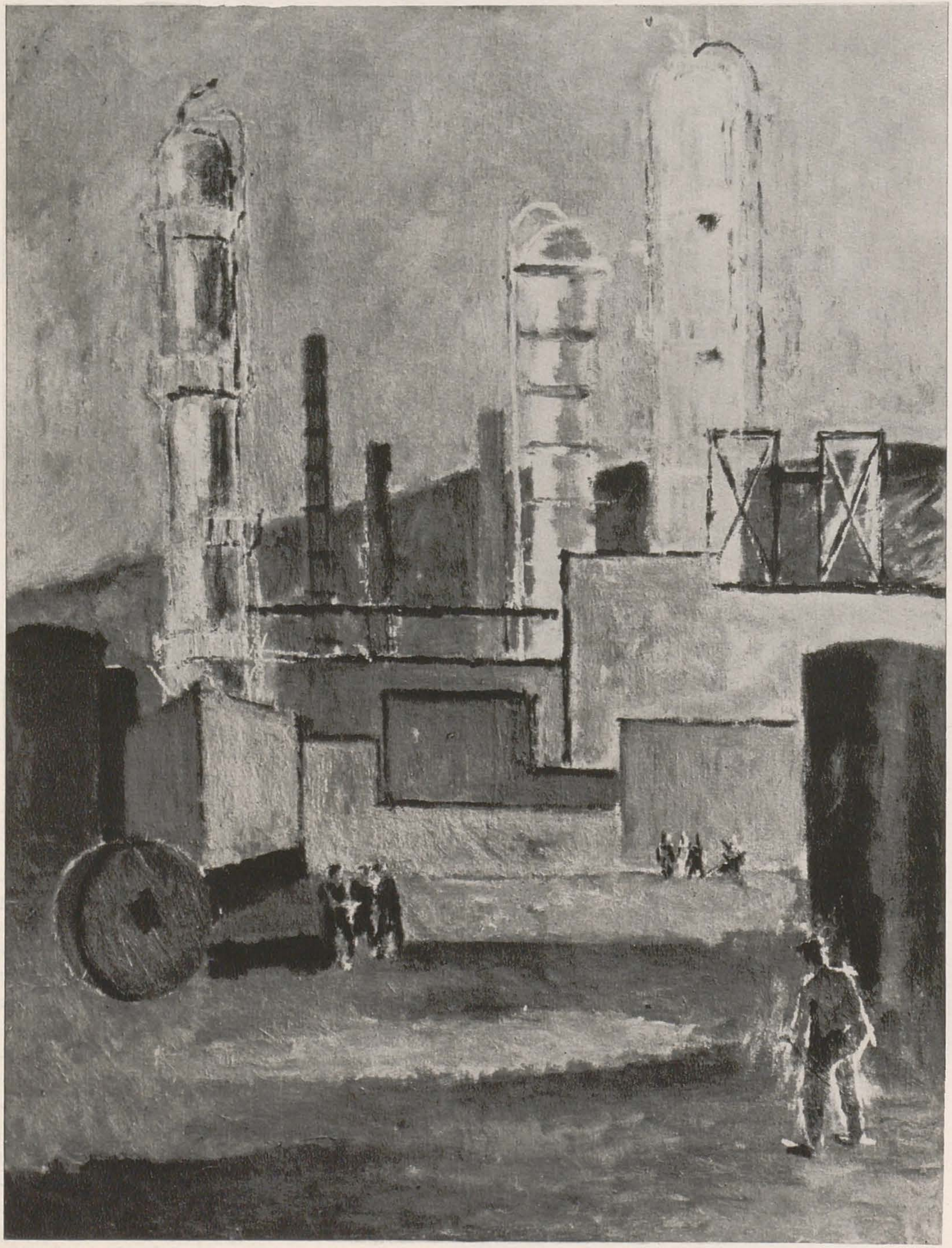

Sînt, de asemenea, oportune desele confruntări cu marea masă a publicului, prin expoziții care arată, prin oglindirea realizărilor din institut, intenția promovării unor obiecte de larg consum și a unor lucrări decorative demne de exigențele actuale.

MAC CONSTANTINESCU

DOUĂ NOI ÎNFĂPTUIRI ÎN DECORAȚIA URBANISTICĂ ROMÎNEASCĂ

Pe șantierul creației plastice din țara noastră asistăm la desfășurarea unui proces de îmbogățire cu genuri și stiluri noi, datorate unor individualități creatoare, care dau artelor plastice romînești actuale o notă de pregnantă originalitate, un specific generat de înseși cerințele majore ale epocii contemporane.

Socialismul imprimă urbanismului modern un conținut nou, o expresie umanizată, corespunzătoare aspirațiilor spre bunăstare și cultură ale poporului nostru.

În cadrul strădaniilor de înfăptuire a unei armonice sinteze între arhitectură și artele plastice, de încorporare organică a artelor monumentale și decorative în ansamblurile urbanistice, căutările creatoare ale unor artiști din țara noastră au dat de curînd la iveală valoroase și inedite realizări. În rîndul acestora se înscriu, ca forme de plenară manifestare a artei socialiste, decorația pavimentară a Pieței Unirii din Iași și înfăptuirea, de foarte recentă dată, a decorației pieței din centrul Sucevei, autorii proiectelor acestor două lucrări fiind sculptorița Olga Porumbaru și pictorul Gheorghe Șaru.

Realizată cu un an în urmă, decorația pavimentară a Pieței Unirii din Iași a pătruns deja în conștiința locuitorilor vechiului oraș moldovean, care văd în această operă de artă decorativă o contribuție prețioasă la întregirea aspectului complex al Iașilor reînnoiți. Autorii proiectului, în colaborare cu arhitectul Gheorghe Husar, au avut de înfruntat greutățile inerente oricărui început de drum într-un

ABODY NAGY BELA, PETRE ABRUDAN, PETRU FEIER: Frescă pentru Casa de cultură a studenților — Cluj (fragment)

SANDOR MOHI: Bicicliști

domeniu de creație fără tradiție nu numai în țara noastră, dar și în alte părți ale lumii, lucrări asemănătoare fiind, în epoca modernă, destul de rar și în cu totul alt spirit înfăptuite în alte țări. Pavimentul decorativ din Suceava a ridicat în fața autorilor săi — Olga Porumbaru și Gheorghe Șaru, în colaborare cu arhitectul Horia Constantinescu de la D.S.A.P.C. Suceava — probleme de creație nu mai puțin complexe, cu atît mai mult cu cît, deși valorifică învățămintele primei experiențe de acest fel, nu reprezintă deloc repetarea soluțiilor acesteia.

O cît de sumară analiză comparativă a acestor două lucrări de decorație urbanistică pune în valoare însemnătatea pe care, în procesul de creație, o are particularitatea căutărilor creatoare, imprimarea unei amprente specifice fiecărei opere în parte.

Între soluția de amenajare modernă a Pieței Unirii din Iași și a celei din Suceava există, mai înainte de toate, o netă deosebire din punct de vedere funcțional, fapt care a și impus artiștilor modalități diferite de

ALBERT NAGY: Construcții

oferă ca centru de interes decorativ o oglindă de apă, în care se reflectă imaginea construcțiilor din preajmă, îmbogățind efectul plastic și colaborînd la crearea impresiei pitorești a întregului ansamblu decorativ. Acest ochi de apă servește drept punct de organizare a întregii compoziții decorative; în jurul bazinului, pe o suprafață placată cu andezit de Baia Mare, avînd delicate tonuri de cenușiu, se aștern în mozaic mici « covoare » cu motive ornamentale de inspirație populară. Oglinda de apă îndeplinește totodată și rolul de ordonare, de dirijare a circulației în piață. De la bazin pornesc în cîmpul compoziției o serie de desfășurări de ritmuri și decorațiuni mai discrete, ca rapeluri la decorația centrală din jurul ochiului de apă, care, ca adevărate trasee regulatoare îndreptate spre extremitățile laterale ale pieței, impun celui ce străbate platoul

VASILICA MARINESCU: Repaus

concepție spațială și de structură compozițională în decorațiile realizate.

Piața Unirii din Iași este o piață pietonală și — în parte — carosabilă, fundațiile înseși ale acesteia fiind, la recenta sa amenajare, concepute pentru a servi acestor scopuri.

În structurarea pieței din Iași artiștii au conceput o compoziție bazată pe un ritm decorativ ordonat, ponderat, lapidar, spațiul urbanistic cuprins de succesiunea celor trei esplanade și fîntînile dispuse pe platoul pieței căpătînd o accentuată notă de monumental.

Piața din Suceava, încadrată de un vast ansamblu de noi construcții și avînd o perspectivă largă asupra pitorescului peisaj sucevean, cu coline cu linii domoale și bogată vegetație, îndeplinește o altă funcție: aceea de loc de agrement, ca piață-promenadă.

La amenajarea acesteia, pornindu-se anume de la caracterul de belvedere, al pieței, s-a preconizat, în schimb, o compoziție mai exuberantă, mai pitorească, mai descriptivă, eforturile realizatorilor ei îndreptîndu-se anume spre corelarea rezolvărilor decorative cu ambianța de relief a Sucevei.

Cu o structură spațială pe plan rectangular, piața din Suceava este așezată cu una din laturile sale mici pe principala arteră a orașului, strada Ștefan cel Mare. Din această importantă arteră de circulație pătrunzi în piață trecînd peste un bandou pavimentar decorativ, lung de 60 m. realizat ca o friză ritmică cu motive ornamentale, asemeni unei țesături populare.

Pe laturile sale lungi, o delimitare bine conturată este dată pieței de ansamblul de noi construcții de locuințe, din rîndul cărora, dominînd piața și întregul centru al Sucevei, se înalță un bloc turn cu 12 nivele.

De la înălțimea peronului porticului care se desfășoară pe fațada șirului de blocuri, dispuse pe una din laturile lungi ale pieței, ansamblul de mozaic pavimentar care acoperă platoul poate fi în întregime cuprins cu privirea, unitatea sa de concepție și compoziție fiind ușor perceptibilă. Schema compozițională a vastului paviment, gîndită astfel încît să poată corespunde perfect cerințelor funcționale ale pieței,

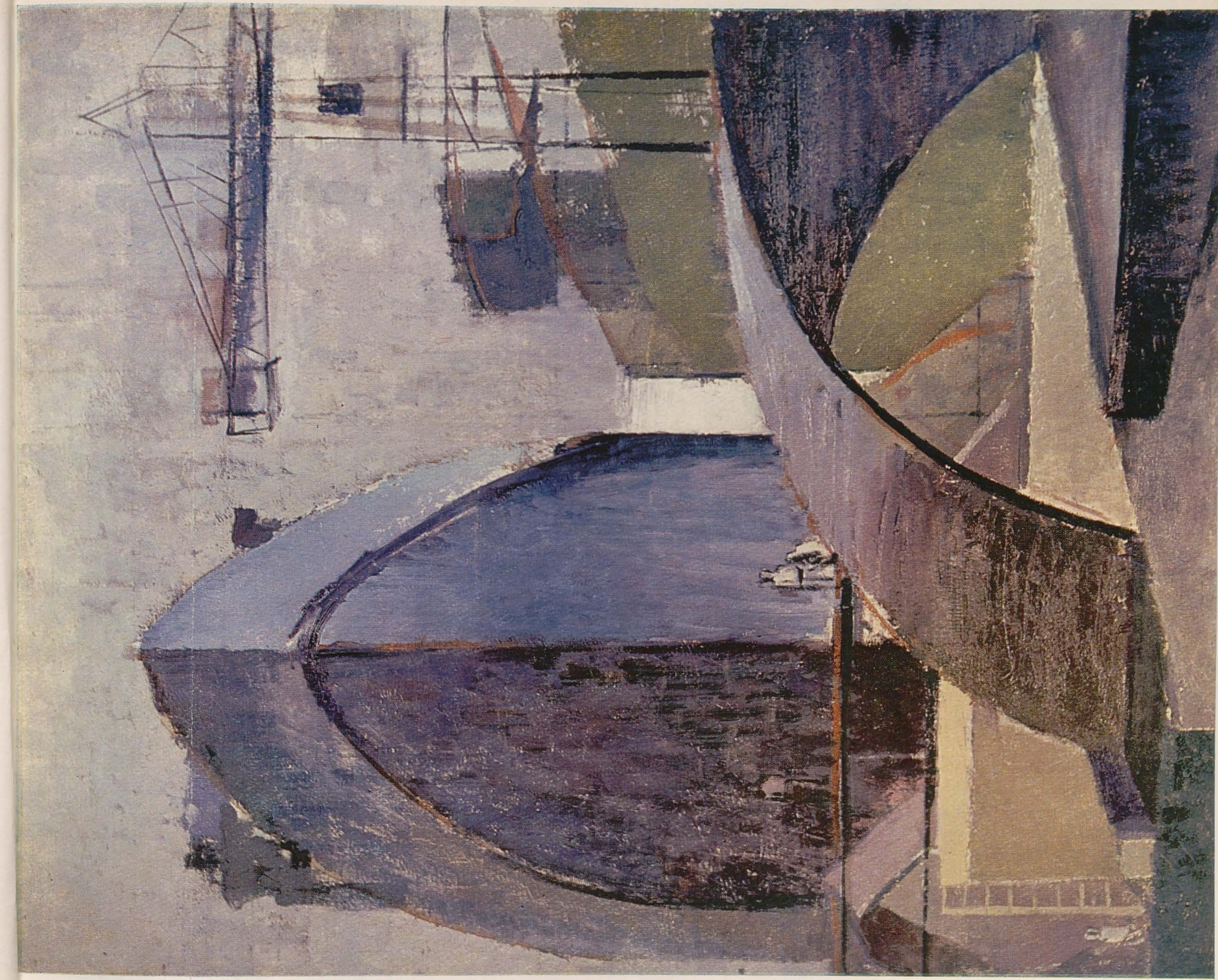

C. PAULEȚ: Șantier naval

un anumit sistem de « citire » a vastei compoziții, oferindu-i o succesivă descoperire a părților componente, o treptată gradare, ca importanță, a efectelor de pitoresc și inedit. Aceste desfășurări de ritmuri conduc spre punctele de decorație, de mai mare întindere, aflate la capetele frizei ritmice de la intrarea în piață, despărțite de bazin prin spații verzi.

Preocuparea de căpetenie a artiștilor a fost de a imprima compoziției decorative pavimentare sucevene o perfectă coeziune; părțile care o alcătuiesc au între ele strînse legături structurale, răspunzîndu-și unele altora armonic, într-o unitate echilibrată.

La cealaltă extremitate a pieței, opusă străzii Ștefan cel Mare, începînd chiar din apropierea oglinzii de apă, se desfășoară generos o largă deschidere de perspectivă spre vechea cetate a Sucevei, spre unduirile molcome ale colinelor, spre o zonă de vegetație, care, ca un fundal natural, închide esplanada suceveană.

Într-un articol publicat în Scînteia *, arhitectul Horia Constantinescu scotea în evidență anume această particularitate de concepție avută în proiectarea actuală a centrului orașului Suceava, concepție pe care o întîlnim creator aplicată și în soluțiile decorative găsite de Olga Porumbaru și Gheorghe Șaru pentru piața din Suceava. « Centrul orașului Suceava — scria Horia Constantinescu — a fost conceput ținînd seama de orientarea lui către cetatea Suceava, spre care oferă o perspectivă cu unele puncte de privire remarcabile. Epocilor viitoare li se transmit concentrat trăsături noi ale modificărilor

JANA GHERTLER: Fata cu gîște

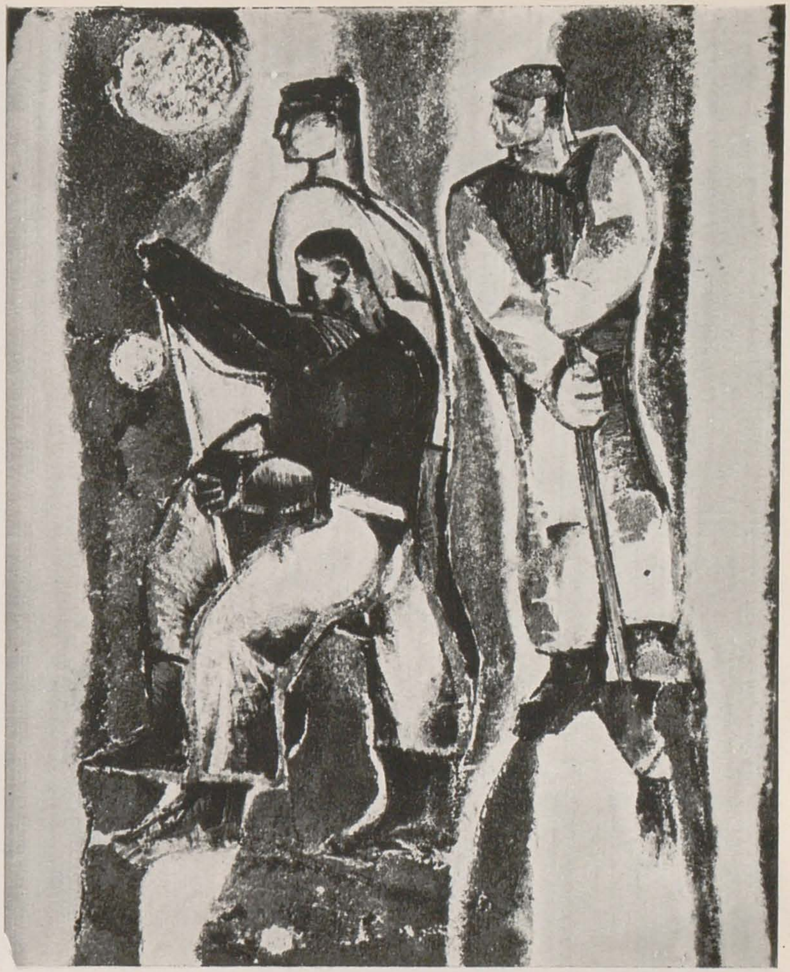

IOSIF MATYAS: Muncitori

---

* Arh. Horia Constantinescu, „Ansamblurile noi și monumentele istorice", „*Scînteia*" nr. 6283 din 10 iunie 1964.

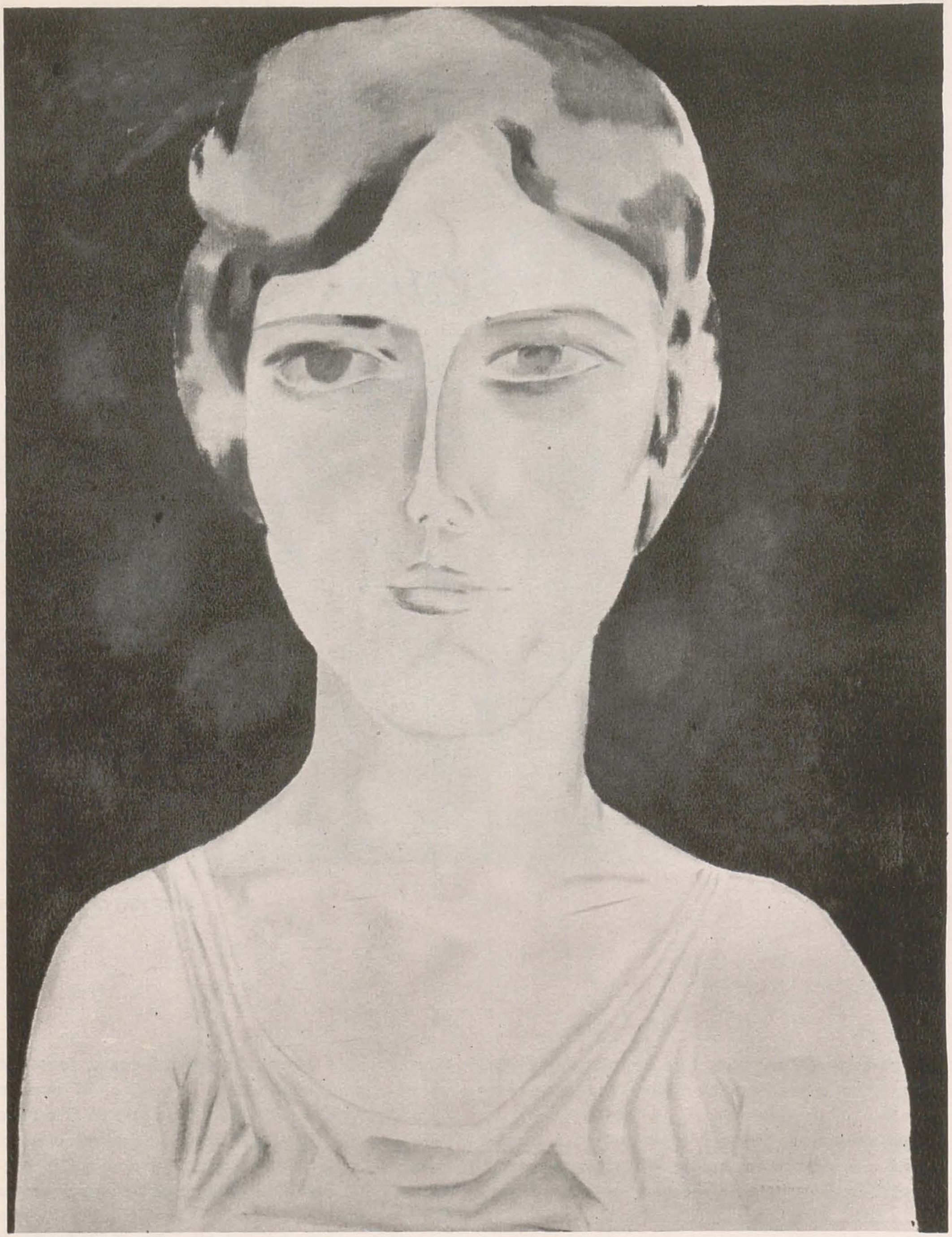

ION BIȚAN: Portret

survenite în concepția despre cultură a timpului nostru și pe această cale ».

În legătură cu decorarea centrului orașului Suceava, concepția compozițională a artiștilor nu s-a mărginit la realizarea pavimentului piațal. Acesta a fost conceput de către artiști doar ca făcînd parte dintr-un ansamblu monumental-decorativ mai vast, care, în viitorul apropiat, urmează să se întregească cu o piesă monumentală dispusă pe verticală, un obelisc, așezat pe cealaltă latură a străzii Ștefan cel Mare, în fața frontului larg al pieței. Acest obelisc, îmbrăcat și el în mozaic de granit, aducînd pe fațetele sale imagini simbolice inspirate din trecutul istoric al Sucevei, va servi în nucleul urbanistic central al orașului drept punct de echilibru pe verticală față de silueta dominantă a blocului turn.

Din punct de vedere tematic, în decorația pavimentară a pieței sucevene, artiștii au folosit un limbaj ornamental, în cea mai mare parte simbolic, menit să exprime lapidar și sintetic, în spiritul decorației populare romînești, specificul actualei dezvoltări economice și culturale a regiunii Suceava, precum și bogăția și semnificația tradițiilor sale istorice.

Astfel apar transpuse în ornamente cu valori de simbol industria și agricultura, bogățiile vegetale și animale ale regiunii, precum și cultura și artele cu puternice tradiții locale, ce își au obîrșia în îndepărtarea veacurilor.

Către expresia laconică a simbolurilor, către sinteză și simplificare i-a condus pe artiști și structura însăși a materialului folosit. În această privință se cuvin reținute două aspecte de importanță deosebită. Mai întîi, în realizarea decorației pavimentare piațale, începută în țara noastră, s-a experimentat un material dur, granitul, capabil să înfrunte timpul, spre deosebire de puținele realizări similare din alte țări (de pildă pavimentul din piața orașului Albisola, oraș aflat în apropierea Genovei), unde au fost utilizate materiale friabile.

În al doilea rînd trebuie amintit faptul că și sub raportul cantității și calității materialului folosit, între Piața Unirii din Iași și cea din Suceava există deosebiri fundamentale. Piața Unirii din Iași nu este pe întreaga ei suprafață placată cu granit. În afara brîurilor de ornamente de inspirație populară pe care le conține, decorația acestei piețe a fost concepută în rest ca o uriașă țesătură alcătuită din fîșii de decorație în granit, despărțite între ele prin suprafețe de beton.

LOWITH MARC EGON: Puterea muncitorească

În decorația pieții din Suceava s-a realizat placarea integrală cu granit, procedeul tehnic de întrebuințare a acestuia în panourile decorative fiind cel al intarsiei, alternată de porțiuni de pavele din granit.

Coloritul graniturilor folosite, cu calități atît de sensibil diferite, este izvorît din cromatica artei noastre populare: alb, negru, roșu, cenușiu. O parte din materialul folosit în decorația pavimentară din Suceava este alcătuită din granituri de import (negru Labrador cu puncte sidefii albastre și albe, negru de Suedia, roșu de Suedia, roșu de Carelia); altă parte o formează graniturile indigene (gri și roz de Măcin, andezit de Baia Mare și marmură albă de Ruschița).

Se cuvine de asemeni subliniată, ca o inițiativă lăudabilă, valorificarea în cadrul pieței sucevene, în largi suprafețe de placaj pavimentar, a unei pietre locale, « de Suceava », de un gri-verzui, cu o tonalitate deosebit de caldă și delicată.

În drumul parcurs de la conceperea proiectului pînă la realizarea lui în material definitiv, autorii acestei noi opere de decorație urbanistică au avut tot timpul alături puternicul și entuziastul sprijin al organelor de partid și de stat din Suceava, înțelegerea și îndrumarea atentă și competentă a acestora. Transpunerea proiectului în granit a fost înfăptuită, sub nemijlocita urmărire a artiștilor, la fabrica « Marmura » din București, unde simțul artistic, priceperea și destoinicia muncitorilor au permis întruparea gîndului înaripat al artiștilor în materiale durabile.

Realizarea unor asemenea ansambluri decorative, în spiritul celor mai îndrăznețe sarcini ale urbanismului modern, diversitatea și specificitatea formelor de manifestare din acest domeniu de creație cu nebănuit de largi perspective de dezvoltare viitoare, presupune din partea artiștilor o mare suplețe de gîndire, o fantezie mereu hrănită de pasiunea studiului și experimentului, o efervescență creatoare neobosită, singurele în stare să ducă la înfăptuiri trainice.

După realizarea vastei decorații pavimentare din Piața Unirii din Iași, cea de a doua lucrare artistică de acest gen din țara noastră, creată pe meleagurile sucevene în cinstea celei de a XX-a aniversări a eliberării patriei noastre, se înscrie cu cinste pe linia înfăptuirilor capabile să răspundă măreției epocii pe care o trăim.

MARIA BENEDICT

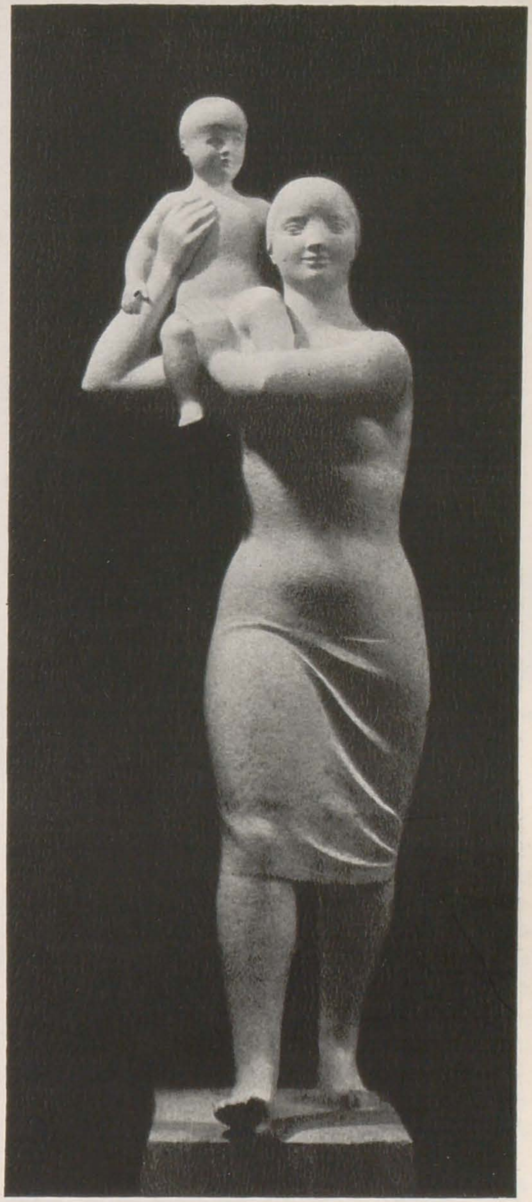

ARTUR VETRO: Mama

PROFILURI DE SCENOGRAFI

În general, cei mai buni dintre autorii de decoruri şi de costume romîni din zilele noastre au o pregătire multilaterală. Dacă celor care îi precedaseră li se părea că a fi pictor înseamnă a rezolva toate problemele scenografiei, ei înclină să creadă că pictura, rămînînd o condiţie « sine qua non » şi continuînd să-şi păstreze o pondere importantă în construcţia ansamblului scenografic, nu poate rezolva singură multiplele, variatele, complexele probleme pe care le ridică strădania de a echivala vizual recitarea. Arătînd domeniile artistice în care mulţi dintre decoratorii noştri de astăzi continuă să lucreze, în acelaşi timp în care îşi desfăşoară activitatea lor, de scenografi, vom înţelege mai uşor atît viziunea, cît şi soluţiile pe care ei le afirmă în cadrul reprezentaţiei teatrale.

IULIA ONIŢĂ: Portret de fetiţă

MARIA CIUPE: Zlatna

CAROLINA FRITZ: Schimbul de noapte

AL. BRĂTĂŞANU

De o multilaterală cultură teatrală şi plastică, *Al. Brătăşanu* reuşeşte să creeze ansambluri scenografice evocatoare, admirabil integrate spectacolului şi în acelaşi timp să formeze noi generaţii de scenografi deopotrivă de entuziasmaţi de teatru şi plastică. Arta de scenograf a lui Al. Brătăşanu se caracteri-

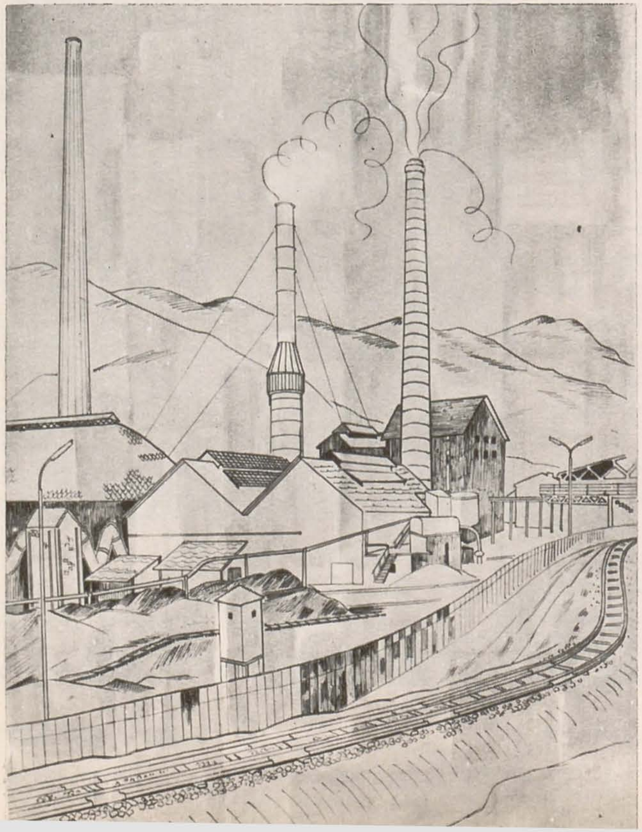

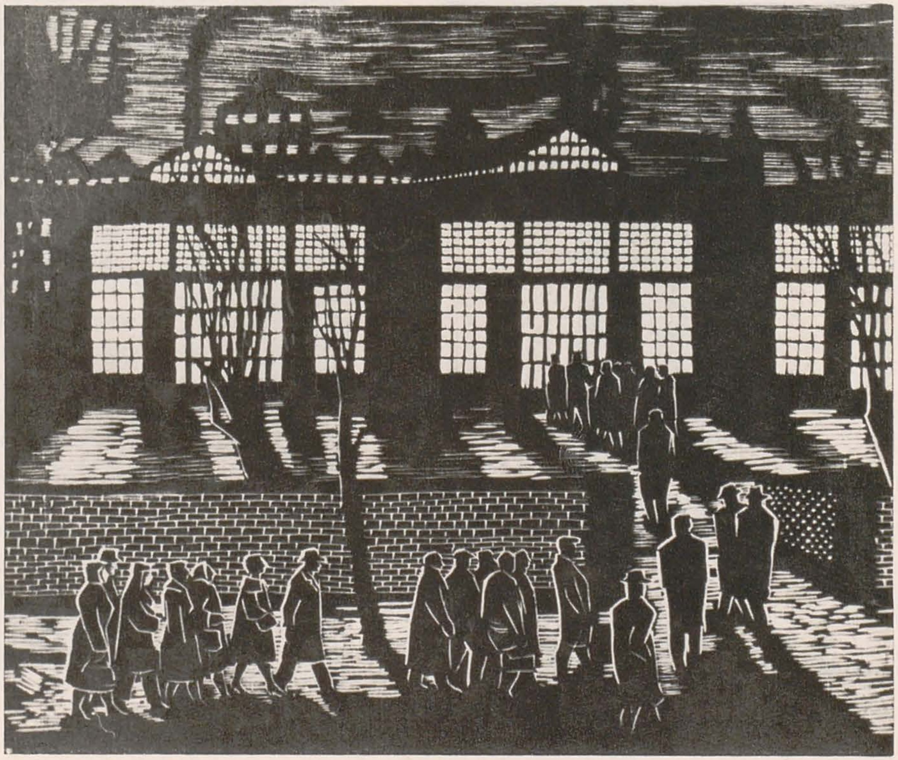

zează printr-o pondere, care, fiind conștiință a conexiunilor și completărilor reciproce dintre elementele componente ale ansamblului scenografic, nu se opune inovației și îndrăznelii, ci le solicită și le fundamentează. Scena transformabilă mărturisește la el legarea continuă a picturalului și plasticului de o arhitectură spațială variabilă și expresivă. Pasiunea pentru elementul de decorație interioară reprezentativ pentru universul interior al unei clase și al unei epoci, pentru elementul care păstrează, ca într-un sipet vechi, parfumul unei epoci, îl face să trateze decorurile pentru « D'ale Carnavalului » de I. L. Caragiale, într-un stil de ironie tincturată de o ușoară tandrețe și să exprime aceasta nu numai printr-un ansamblu de mobile care să amuze chiar și în absența recitării, ci și prin armonii cromatice proaspete, alerte, pline de vervă, care indică, ele singure, de la început un « allegro sostenuto ». În decorurile pentru « Citadela sfărîmată » de Horia Lovinescu evoluția mobilierului traduce destrămarea unei lumi agonice sub acțiunea progresului istoric, a revoluției.
Lumea calmă a obiectelor care păstrează normele fosilizate ale prezenței oamenilor care le-au dorit, le-au adunat, le-au folosit și, voluntar sau nu, s-au despărțit de ele, lumea obiectelor ca revelatoare ale unor mentalități și ca oglinzi ale destinelor individuale și sociale, iată mijlocul la care Al. Brătășanu recurge cel mai frecvent pentru a crea echivalențele vizuale ale sensurilor textului.

MAC CONSTANTINESCU: Mozaic

LIVIU CIULEI

Liviu Ciulei impresionează prin multiplele preocupări și realizări. Om de teatru (regizor, scenograf, actor) și cineast (regizor, actor), el e necontenit atent la corespondențe, la posibilitățile de îmbogățire reciprocă între domenii, la echivalențe și transpuneri în altă cheie, la noi integrări și noi sinteze artistice, rămînînd însă în același timp conștient de ceea ce constituie specificul ireductibil al fiecărui domeniu. Ca și alți artiști scenografi romîni, contemporani (Paul Bortnovski, Toni Gheorghiu — al cărui deces prematur a constituit o mare pierdere pentru teatrul nostru, — Mircea Marosin, Jules Perahim etc.), Liviu Ciulei e un spirit modern, pasionat, de ceea ce am putea numi « problemele de graniță », de interferențele între oameni. Respectuos pentru specificul teatral, el știe să exploateze teatral unele posibilități ale filmului, fie în ce privește succesiunea scenelor ca într-un montaj, fie în ce privește stabilirea locurilor și mișcărilor interpreților în planurile scenei și în raport cu elementele acesteia sau folosirea modulată a luminii pentru crearea valorilor afective, sublinierea semnificațiilor, izolarea și reliefarea unui personaj sau a unui moment. Și astfel fotografiile din spectacol descoperă unghiuri de vedere, puneri în pagină, decupaje de evidentă influență cinematografică. Orizontul cultural vast — din care nu lipsește nici Stanislavski, nici Brecht etc., — îl împiedică să alunece în arbitrar, să absolutizeze un element al reprezentației sau al scenografiei în paguba celorlalte, să extindă o viziune sau o formulă fără distincție, la conținuturile dramatice cele mai diferite, să dezvolte scenografia ca un scop în sine. De aceea, e pe rînd descriptiv, simbolic etc., tinzînd către construcție, funcționalitate, condensare expresivă, veracitate și poezie. În arhitectura marcat ritmată a scenelor sale, plasticul se îmbină cu un cromatism care beneficiază de asimilarea cunoștințelor moderne despre valențele culorii. Pentru « Anii negri » de Aurel Baranga și N. Moraru, odată cu construirea spațiului în care se petrece una din scenele piesei, este consemnată în registrul superior, într-un montaj de elemente reprezentative, imaginea cadrului general, din care spațiul în care se recită nu e decît un fragment. Se sugerează astfel că ceea ce se petrece în acest spațiu interesează de fapt obștea. În « Passacaglia » de Titus Popovici elementele de arhitectură și de peisaj sînt gîndite consonant (afectiv și stilistic). Deosebit de caracteristică pentru posibilitățile artistului este scenografia pentru « Doctor Faust vrăjitor » de Victor Eftimiu. Goethe dăduse în « Faust » doar aceste succinte indicații scenografice: « Într-o cameră cu bolta înaltă, strîmtă, gotică, Faust neliniștit stă în fața pupitrului său ». În piesa romînească menționată, Liviu Ciulei recurge la o altă viziune. Spațiul

spiritual. Cultura teatrală și plastică a lui Liviu Ciulei i-au îngăduit să soluționeze într-un chip fericit reprezentarea piesei « Cum vă place » de W. Shakespeare. Informat asupra evoluției reprezentării pieselor lui Shakespeare în Marea Britanie și sedus de faptul că putea să prezinte scenele într-o fluiditate cvasi-cinematografică, Ciulei aproape că a exclus întreruperile, pauzele, întîlnindu-se astfel cu concepția lui Peter Brook: « Cel puțin în Anglia, toate punerile în scenă, o vreme destul de îndelungată au fost influențate de descoperirea că piesele lui Shakespeare fuseseră scrise pentru a fi reprezentate fără întrerupere, că structura lor cinematografică de scurte scene alternate, scene-racord, făcea parte dintr-un tot care se desvăluia doar dinamic — adică în secvența neîntreruptă a acestor scene — altminteri efectul și puterea lor diminuînd cum s-ar întîmpla cu orice film proiectat cu întreruperi și cu intermedii muzicale între bobine » (Peter Brook: « Cazul Shakespeare »).

se întinde nu numai în adîncime, ci și în înălțime, verticalitatea lui fiind marcată de scara în melc, care nu are doar o valoare funcțională, ci și una simbolică, ea sugerînd ca și scările de același tip din imaginile în care Rembrandt a reprezentat filozofi, demersurile gîndirii, mersul ei ascendent. În acest cadru scenograful a introdus mai multe obiecte decît în oricare dintre compozițiile sale, obiecte aparent heteroclite, dar de fapt legate prin aceea că sînt elemente ale unui șir continuu de cercetări și experimente. Liviu Ciulei, organizîndu-și compoziția, și-a adus aminte de picturile și gravurile unora dintre artiștii veacului al XVI-lea care, ca Marinus van der Royneers Waele, Albrecht Dürer sau Pieter Bruegel cel Bătrîn, au înfățișat sub titlul « Sf. Ieronim în chilia lui » tipuri de umaniști care porniseră la examenul științific al naturii sau (cum face Bruegel) alhimiști (de altfel Ciulei nu a uitat să introducă scheletul unei salamandre, simbolul alhimic al noncombustiunii). Astfel, obiectele evocatoare la care recurge scenograful declanșează o apreciabilă suită de asociații de idei. Și călătorind printre obiectele microcosmosului pe care îl reprezintă camera lui Faust facem și o călătorie în universul interior al personajului, reconstituind etapele itinerarului său

ZOLTAN KOVACS: Frescă pentru Clubul Uzinelor Carbochim (fragment)

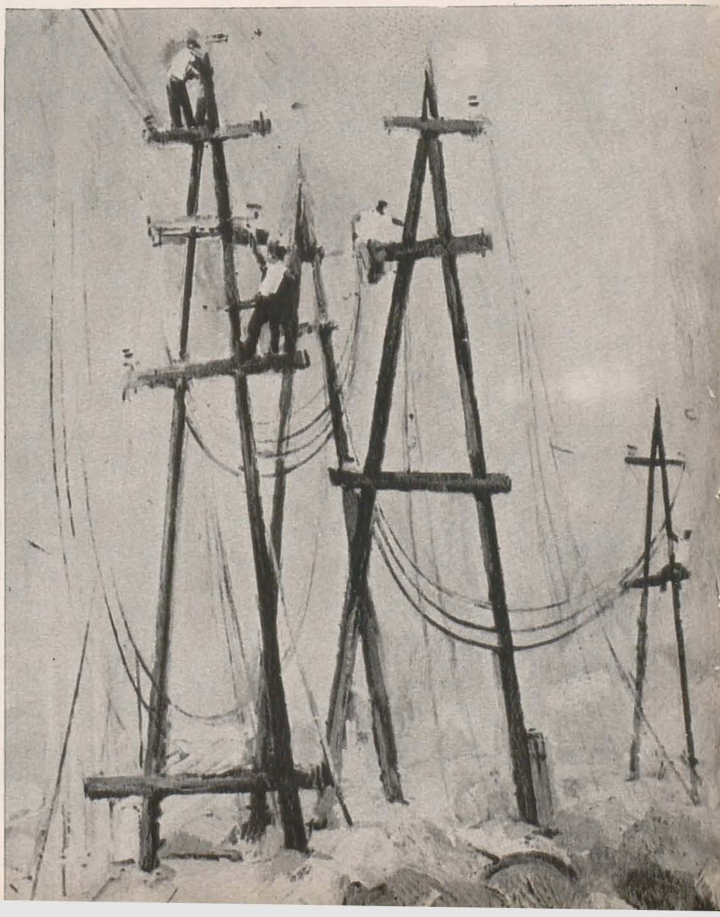

MIRCEA VELEA: Electrificarea-Bicaz 1961

Ciulei, reconstituind fluiditatea spectacolului shakespearian, a tratat unele părți din « Cum vă place » ca un balet. În acelaș timp, introducerea unui foișor sau balcon în care a situat muzicanții, a constituit o aluzie la teatrul shakespearian, « diagramă a universului așa cum era văzut acesta de spectatorii și dramaturgul veacului al XVI-lea », « scenă care era o mașină perfectă pentru un filozof »: (Peter Brook: id).

Una dintre realizările cele mai remarcabile ale teatrului romînesc din ultimii ani a fost « Sfînta Ioana » de G. B. Shaw. Decorurile și costumele pentru această reprezentație se datorau lui Liviu Ciulei. Se întîlneau aici aceleași concepții: funcționalism, dozaj savant între plastic și pictural, posibilități de schimbări mai rapide, introducerea unor elemente arhitectonico-plastice, care, revenind sub forme schimbate, căpătau alte valențe, alte semnificații, menținînd totodată unitatea în varietate, folosirea draperiilor, o regie a luminii îmbogățită de experiența de cineast a artistului și care izbutea puneri în pagină, unghiuri de vedere, evidențieri succesive de o mare eficiență emotivă și plastică. Cu puține elemente erau indicate cadrul istoric și ambianța. « La grande rosace » care apărea pe fundalul unei secvențe teatrale nu era numai o emblemă a goticului, ci și un element cu efect emotiv și plastic. Această mare roză fusese tratată într-o gamă cromatică înrudită cu aceea pe care o întîlnim în pictura lui Rouault. Culori saturate cu vibrații profunde de gemă, transmiteau astfel o impresie în același timp de neliniște — ca prevestirea martiriului eroinei — și de elevație. Al doilea element era constituit de arcele de boltă, a căror interpretare stilizată se schimba închegînd variații pe aceeași temă. Mobilele și costumele desenate de scenograf erau simple și expresive, adevărați generatori de atmosferă. În scenografia pentru « Azilul de noapte » de Maxim Gorki și « Omul cu arma » de N. Pogodin, Liviu Ciulei valorifica lecțiile nemuritoare ale lui Stanislavski, lecții pe care o teoreticiană sovietică a scenografiei le sintetizează astfel: « Trăsăturile caracteristice scenografiei ruse nu pot fi înțelese independent de reforma săvîrșită de K. Stanislavski și V. Nemirovici-Dancenko la « Teatrul de Artă » din Moscova, care în practica lui a atins o unitate fără precedent între țelurile regizorului și

ȘTEFAN CONSTANTINESCU: Proiect de pictură monumentală

cele ale decoratorului în munca lor comună pentru a da acțiunii un mediu veridic, ajutînd astfel actorul nu să « joace », ci să « trăiască personajul » și generînd în spectator credința profundă în realitatea celor ce se petrec pe scenă » (Militza Pojarskaia: « La Decoration theatrale en U.R.S.S. au XX siècle », « Le Théatre dans le Monde » Vol. X, Nr. 3/1961). Dar așa cum se știe, Stanislavski nu condiționa obținerea efectului de veridic de un descriptivism statistic, ci, precum subliniază comentatoarea sovietică menționată, « considera că decorul trebuie să fie laconic, dar, în același timp, extrem de expresiv ». E tocmai poziția pe care s-a situat și scenograful romîn. Decorul pe care l-a executat pentru « Azilul de noapte » se distinge înainte de toate printr-o expresivă organizare a spațiului. Planurile suprapuse, care, plastic, dau o dramatică geometrie de orizontale, verticale și diagonale, mărturisesc prin această exploatare la limită a spațiului de cazare, mizeria nudă a cadrului și a personajelor. În « Omul cu

C. BARASCHI: Eminescu

VASILE CELMARE: La îndemnul sirenei lui Roaită

arma », în unele scene cadrul este — ca arhitectură și decorație interioară — infinit mai nobil: coloane care susțin plafoane lucrate, lambiuri decorate, o tapiserie, mobile de stil. Elementele sînt puține la număr, dar fiecare e tratat cu o adevărată artă a finisajului și a veracității artistice, astfel încît ansamblul degajă o atmosferă pregnantă. În plus, Liviu Ciulei a recurs, pentru o parte a decorului unei scene, la introducerea unei fotografii de mai mari dimensiuni care sub proiector creează iluzia și potențează efectul emoțional. În această folosire a unor fotografii în alb-negru, care redau, în mărime naturală, părți dintr-o stradă, dintr-o fațadă, sau, ca în cazul menționat mai înainte, o fereastră, o ușă etc., se citește din nou influența cinematografului. Trebuie de asemenea să atragem atenția asupra dragostei cu care, în asemenea cazuri, în care accentele descriptive sînt mai numeroase, scenograful nostru tratează obiectele. În asemenea ocazii, Ciulei, adversar consecvent al indiferentismului, al detașării de obiecte

2

1

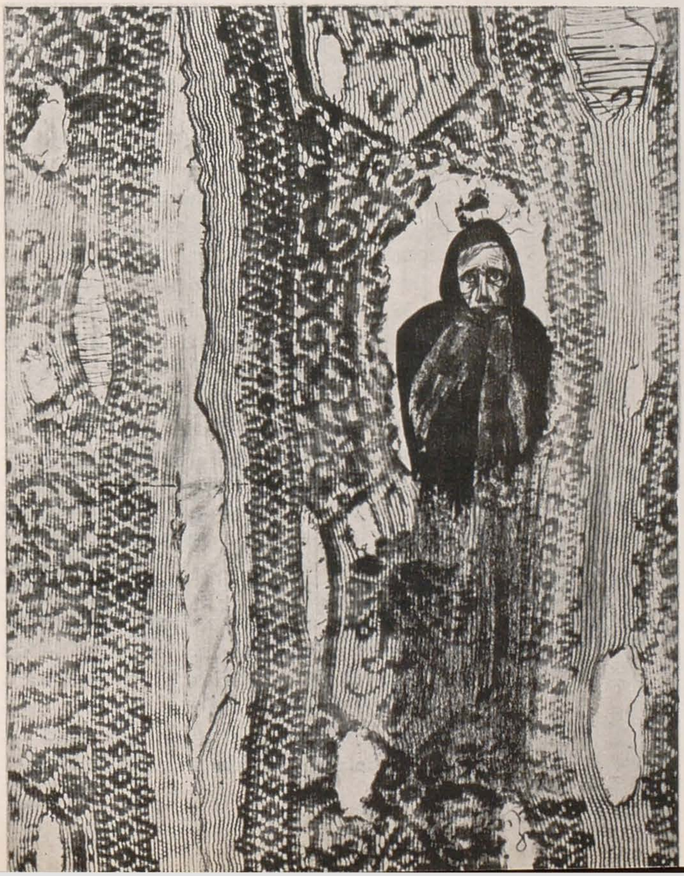

1. EUGEN MIHĂIESCU: Ilustrație la « Mama » de Maxim Gorki

2. LUDOVIC BOROȘ: Însămînțare

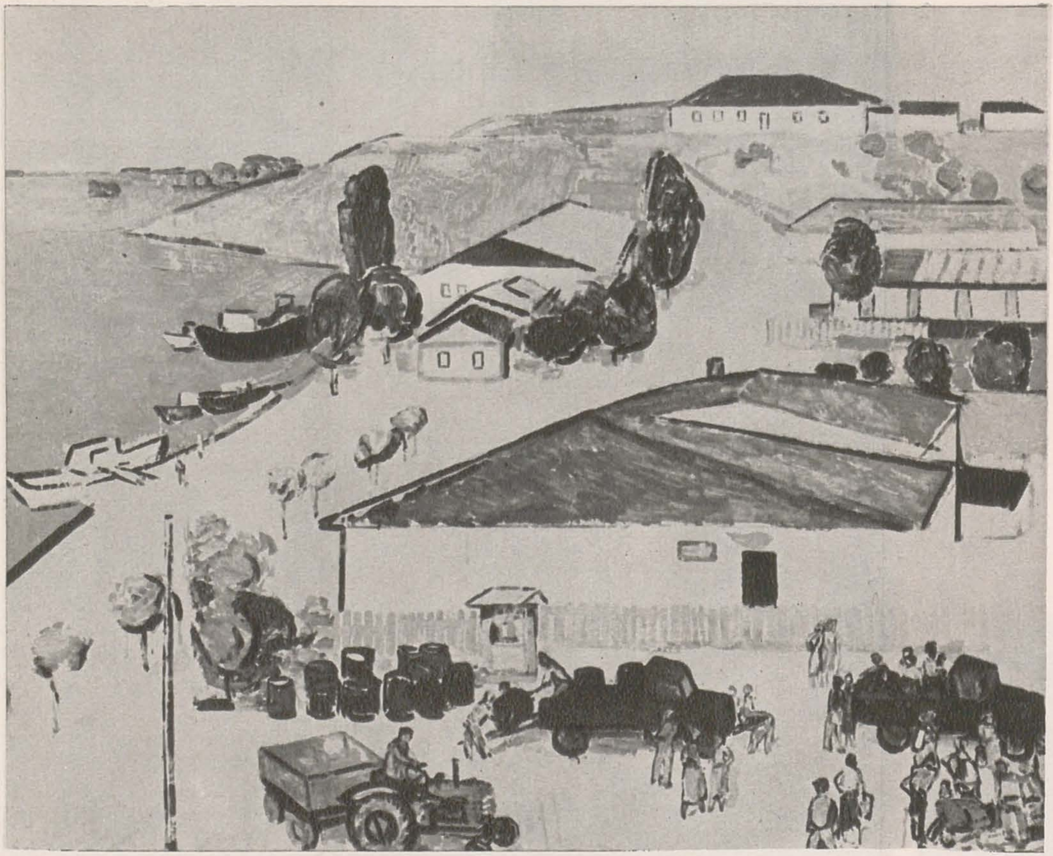

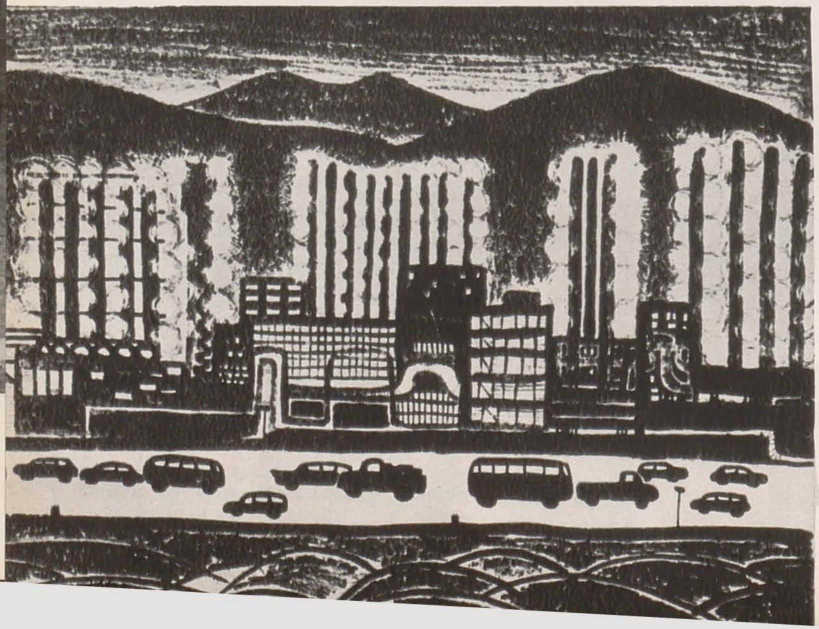

DORIAN SZASZ : Viață nouă în Dobrogea

GH. BOȚAN : Onești

care generează uscăciunea și lipsa de expresivitate proprii naturalismului, reușește să transforme scena de interior într-o « stare de suflet ». Nu mai puțin interesante sînt experimentele făcute de scenograful nostru pe tărîmul materialelor. Răspunzînd unei anchete organizate de publicația « Le Théatre dans le Monde », el a enumerat cîteva dintre ele : « Întrebuințez foarte des pînza de sac (vopsită sau patinată în bronz cu vaporizatorul sau cu pensula) pentru confecționarea costumelor (dar pînza de sac se poate întrebuința și în stare brută, numai că atunci trebuie făcută suplă printr-o baie de sodă). Folosesc sfoara pentru cămășile de zale, sau rafia etc. Imit mohairul împlîntînd fire de mătase în țesătură, pielea de șarpe, folosind paietele, blana de leopard, pictînd pielea de miel tuns. Fac perle din lemn de tei colorat în diferite nuanțe ». (« Le Théatre dans le Monde », Vol. XII Nr. 1/1963).

PAUL BORTNOVSKI

Paul Bortnovski este un artist multilateral : arhitect la curent cu problemele și direcțiile existente astăzi în acest domeniu, pictor înzestrat pentru compoziția murală, grafician încercat, creator de păpuși, scenograf. Cu o înzestrare atît de multiplă Paul Bortnovski reușește compoziții scenografice în care ingeniozitatea se împletește necontenit cu adecvarea la text. Soluțiile pe care le stabilește sînt mereu altele, iar elementul prevalent în fiecare dintre ele — arhitectură, plastică, pictură, lumină — se schimbă ca și modul de interpretare și de stilizare a acestui element. În scenografia lui e generator de efecte psihologice și servește de foarte multe ori, prin renunțarea la orice elemente inutile, să reliefeze sarcina semnificativă a cuvintelor. Bortnovski, ca și alți scenografi romîni, nu se mulțumește să ia un spațiu convențional și să-l îmbrace, ci caută să creeze, pentru a folosi o expresie a lui Georges Lerminier, « locul poemului », mereu altul precum mereu altul este universul textului dramatic. La rîndul lui, stilul de tratare picturală, plastică etc., a plantațiilor, elementelor tridimensionale (lirice, mobile, vehicule) etc., e generator de efecte psihologice, satirice, dramatice modulate. Caligrafia și cromatica vioaie și

vaporoasă prin care este realizată cortina pentru « Iașii în carnaval » echivalează, pe plan vizual, o prezentare în cuvinte a genului de spectacol la care vom asista. E un « capriciu » cum spuneau italienii, spaniolii și francezii din veacul al XVIII-lea, un divertisment compus într-un ritm alert și în cursul desfășurării căruia se dezvăluie multe aspecte serioase ale unui mediu social într-un anumit moment istoric. Imaginea sugerează astfel o atmosferă și un anumit ritm, o anumită dinamică a reprezentației. Recurgînd în « Millo director » la procedeul « umbrelor chinezești » (care fie spus în treacăt constituiau într-o etapă mai îndepărtată din istoria spectacolului în țara noastră, un gen foarte gustat), scenograful a tratat siluetele într-un stil de evidentă intenție ironică. Pentru « Surorile Boga » de Horia Lovinescu, picturalul a căpătat valori prevalente fără să cadă în descriptivism inutil și gratuit. Draperiile, ușile, mobilele, lămpile au fost proiectate, alese, executate, pentru a putea mărturisi o atmosferă, un stil de viață, amprenta lăsată asupra lor de personajele care viețuiesc printre și cu ele. Caracterul constructivist și funcțional al decorului este evident în scenografia pentru « O singură viață » de Ionel Hristea, ca și pentru aproape toate celelalte realizări ale artistului menționat. Un spațiu cu cîteva elemente de arhitectură specific americană sugerate în fundal, cu un felinar și cu un panou publicitar, reconstituie sub o regie a luminii atentă la valorile psihologice coordonatele sociale și morale ale unei lumi în care V. Bîrlădeanu și-a plasat acțiunea piesei sale: « Dansatoarea, gangsterul și necunoscutul ». Că Paul Bortnovski este interesat, ca și alți scenografi ai noștri, să creeze mai înainte de toate o

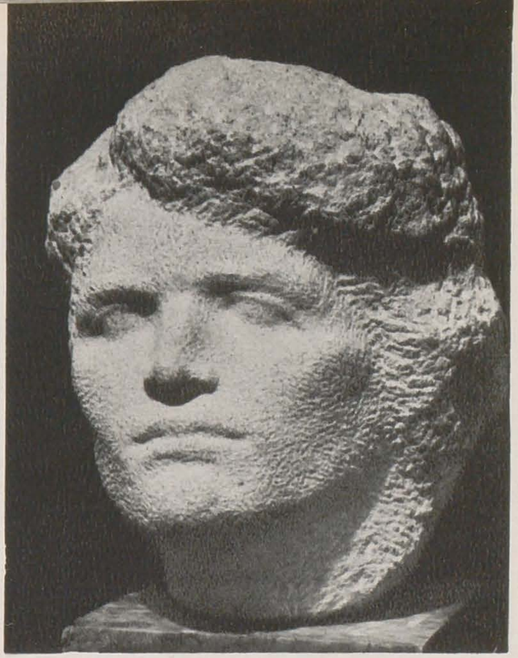

LELIA ZUAF: Portretul Mariei Dogaru, deputată în Marea Adunare Națională

CORINA BEIU-ANGHELUȚĂ: Pentru pace

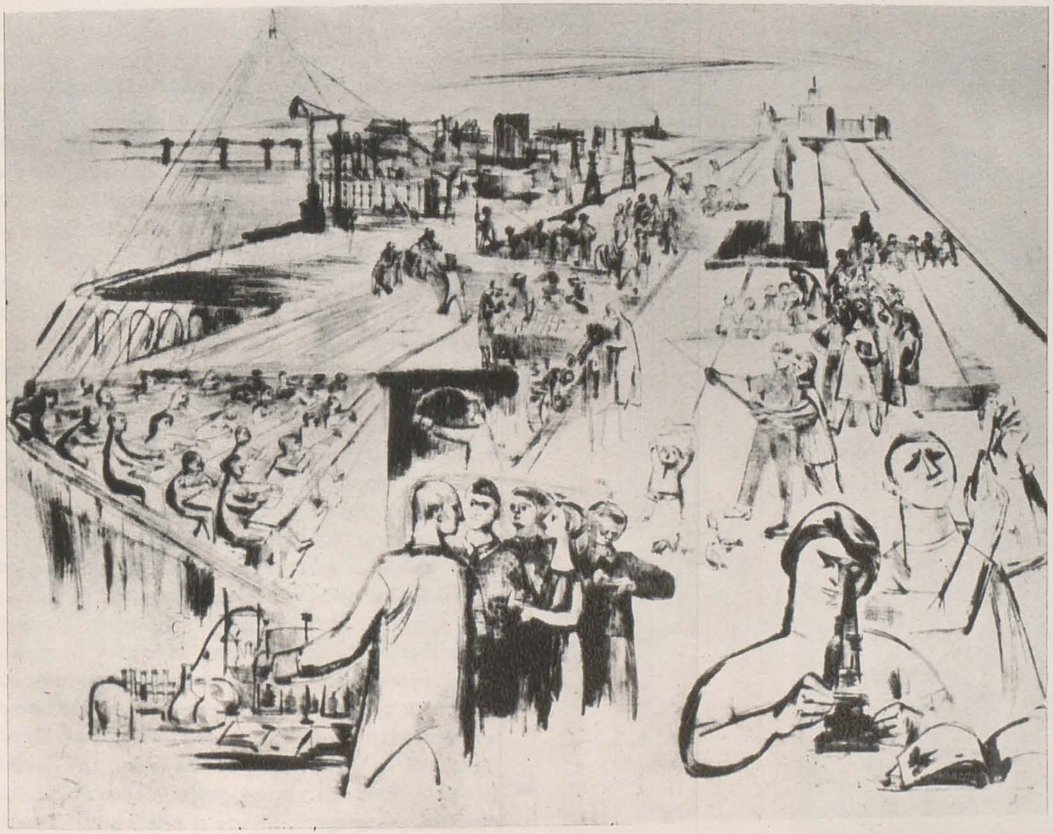

ambianță, se vede și din felul în care alege și dispune elementele de arhitectură în piese atît de deosebite între ele cum sînt « Copiii soarelui » de Maxim Gorki, « Cezar și Cleopatra » de G. B. Shaw, « Omul care aduce ploaia » de K. Nash sau « Moartea unui comis voiajor » de Arthur Miller. De fiecare dată el se oprește asupra unui număr cît mai redus de elemente arhitectonice sau de decorație interioară (mobilier etc.) suficient de reprezentative pentru a sugera o țară, o epocă, o clasă socială, un stil de viață dedus din ele. Dar niciodată aceste elemente ale compoziției scenografice nu sînt tratate « obiectivist », cu glacială indiferență, ci prin locul ce li s-a dat în ansamblu, prin plastica și cromatica lor, prin lumina proiectată, ele apar îmbibate de valori psihologice, rezumate, condensări ale unor ambianțe specifice. Altfel spus nimic nu rămîne cadru exterior, ci totul, sub proiecția interpretativă a artistului scenograf care s-a pătruns de semnificațiile afective și intelectuale cele mai intime ale textului dramatic, primește un indice și o finalitate lirică, dramatică etc., devenind element al însăși dezvoltării vizuale a conflictului dramatic. În scenografia pentru « Copiii

PAUL ERDÖS: Maramureş

ADRIAN PODOLEANU: Rafinăria Nr. 1

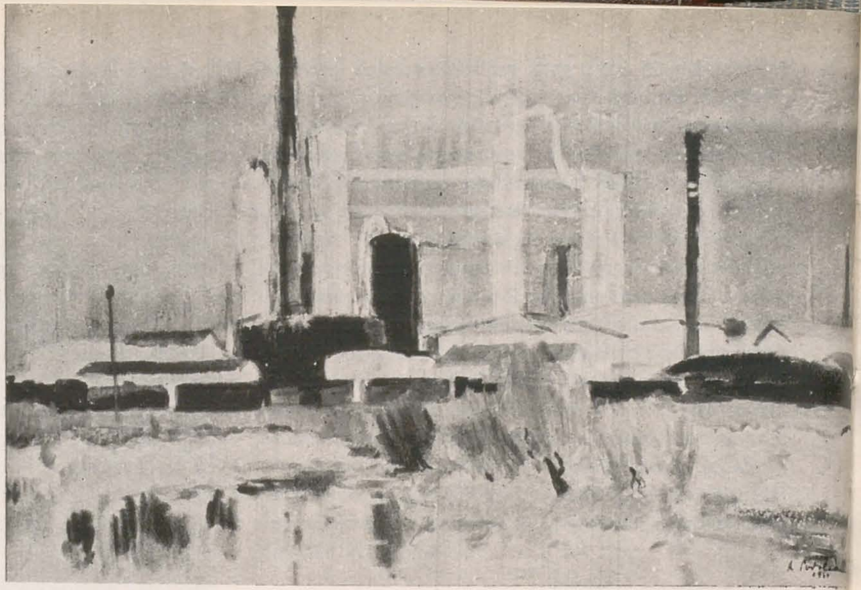

soarelui » o construcţie care aduce o pergolă şi un fundal peisajistic tratat într-o notă de sobru lirism nostalgic refac ambianţa rusă specifică unei clase sociale, într-un anumit moment al parcurgerii traiectoriei sale istorice. În decorurile pentru « Cezar şi Cleopatra », concepute cu un deosebit simţ al funcţionalităţii, care, la rîndul lui creează nu numai posibilităţi de transformare, ci şi o evidentă unitate stilistică de-a lungul scenelor, cîţiva pilaştri care ritmează, ajutaţi de lumină, spaţiul, cîteva mobile stilizate, un bassorelief egiptean şi folosirea unei draperii somptuoase încheagă un ansamblu de o sobră monumentalitate şi traduce vizual valenţele teatrului, pe care spectatorul neîmpiedicat de nici o prolixitate scenografică, îl poate recepta şi urmări în toate subtilităţile lui. În « Omul care aduce ploaia », decorul atît de transformabil aduce atmosfera micului oraş de provincie americană cu elemente de arhitectură « farmer », iar în « Moartea unui comis voiajor » interiorul mic-burghez e dominat de un fundal apăsător, ameninţător ca destinul şi care sugerează oraşul tentacular capitalist. Deosebit de interesant de urmărit este adecvarea la spiritul piesei, adecvare de care scenograful menţionat dă dovadă în soluţiile imaginate pentru reprezentarea « Vizitei bătrînei doamne » de Dürrenmatt. Decor funcţional cu unele elemente de pictură în fundal, laconic şi expresiv. Înseşi proiectele, prin formele deschise, dezagregate, sfîşiate şi prin unele elemente

ION MIREA : Peisaj marin

sau fragmente de elemente, sugerează o linie heteroclită, incongruentă, absurdă în care ca și obiectele, conștiințele se degradează. În această lume care nu poate să-și supraviețuiască, disparitatea obiectelor prezente în compoziția scenografică indică anacronismul sentimentelor și comportamentelor.

Contradicția investește totul scoțînd în relief tot ceea ce e vetust, promis morții. Trăsurica dintr-o epocă revolută pe care stă cocoțată într-o poză triumfătoare bătrîna doamnă îmbrăcată într-o rochie imaculată de mireasă este de fapt fantoma unui obiect. Disparitatea vehicolului și a costumului mărturisește asincronismul tragic dintre aspirațiile eroinei și realizarea, care îndelung contrariată, se produce mult prea tîrziu, pentru a mai avea vreo valoare. Și ca și obiectele care prin degradare rămîn simple carcase halucinante, conștiințele se exfoliază — își pierd deghizamentele și se descoperă, desigur fără să vrea, în acea nuditate a instinctelor la care le-a redus capitalismul, nuditate pentru evidențierea căreia cadrul scenografic se ghidează de orice element, de orice accesoriu, rămînînd fundal monocrom pe care pînă și lumina e mișcată cu o severă economie. Și totuși chiar și în asemenea cazuri care vădesc recursuri la concepția scenei « epice » (Brecht, Frisch, uneori Vilar etc.) se poate vorbi de frumusețea plasticii scenografice. Și aici există o proiectare deliberată a unui anumit tip de spațiu, a unui spațiu cu precise funcțiuni semnificative. Pe fundalul simplu cu care compune lumina proiectată, prezența actorilor în mișcare constituie un element a cărui plasticitate e mai impresionantă ca oricînd. Spațiul gol în care se desfășoară această plastică vie vrea să sugereze imposibilitatea de comunicare, singurătatea, uscăciunea și absurdul, dar nu ca trăsături ieșite printr-o metafizică « condiție umană », ci a situației istorice, explicabile și limitate social și istoric. Căci Paul Bortnovski, ca și cei mai buni dintre scenografii romîni contemporani, nu pierde niciodată din vedere determinantele social-istorice și pleacă de la o analiză științifică a textului dramatic. Însfîrșit, sub impresia de imaginație liberă și de spontaneitate pe care o degajă arta scenografică a lui Paul Bortnovski, se ascunde, fundamentînd-o și făcînd-o eficientă, deliberarea lucidă, reflecția îndelungată, finisajul atent al celui mai mic amănunt, cum se poate vedea și din planșele de detalii tehnice sau din cele desenate într-o grafie precisă, fluidă și saturată de ironie acidă pentru unele dintre plantațiile, elementele, detaliile din « Soldatul Sveik ».

MIHAI TOFAN

În creația lui *Mihai Tofan* adecvarea la textul dramatic e evidentă. A știut, astfel, să reconstituie poezia satului nou în decorurile pentru « În Valea Cucului » de Mihai Beniuc, dramatismul sobru al piesei « Oamenii înving » de Al. Voitin, atmosfera apăsătoare din « Singur printre dușmani », sau de marasm și dezagregare din piesele lui Tennessee Williams. În costume (« Avarul » de Molière, « Fata fără zestre» de Ostrovski etc.), fidelitatea față de epocă se împletește cu fidelitatea față de personaj, față de reconstituirea portretului moral al acestuia.

EUGEN SCHILERU

EMILIA DUMITRESCU: Șantierul naval Brăila

ȘTEFAN BARABAȘ: În campanie de vară

PRINTRE ARTIȘTII DIN ȚARĂ ȘI

ÎNSEMNĂRI DIN VIZITELE LA CLUJ, PETROȘENI, SIBIU ȘI CONSTANȚA

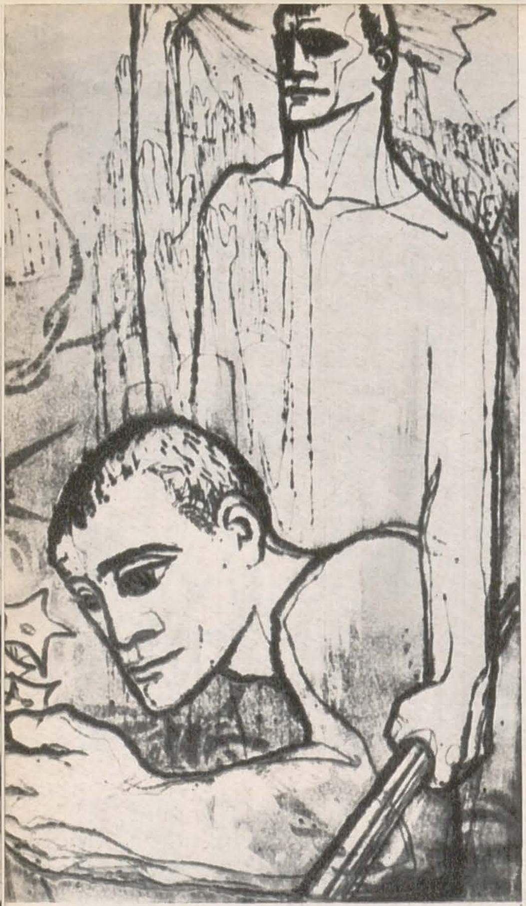

Cu același avînt creator, cu aceeași efervescență a înnoirii artistice lucrează deopotrivă artiștii din Capitală ca și cei din întreaga țară. Vizitînd recent unele centre ale țării, am avut satisfacția de a vedea noi compoziții murale de înaltă calitate și semnificație, iar din cele ce ni s-au arătat în atelier, ne-am dat seama cît de metodic, susținut, inspirat lucrează cei mai mulți dintre artiștii plastici din diferitele generații.

Este un fenomen caracteristic revoluției noastre culturale, noii epoci a socialismului, această neobosită, avîntată și progresivă activitate.

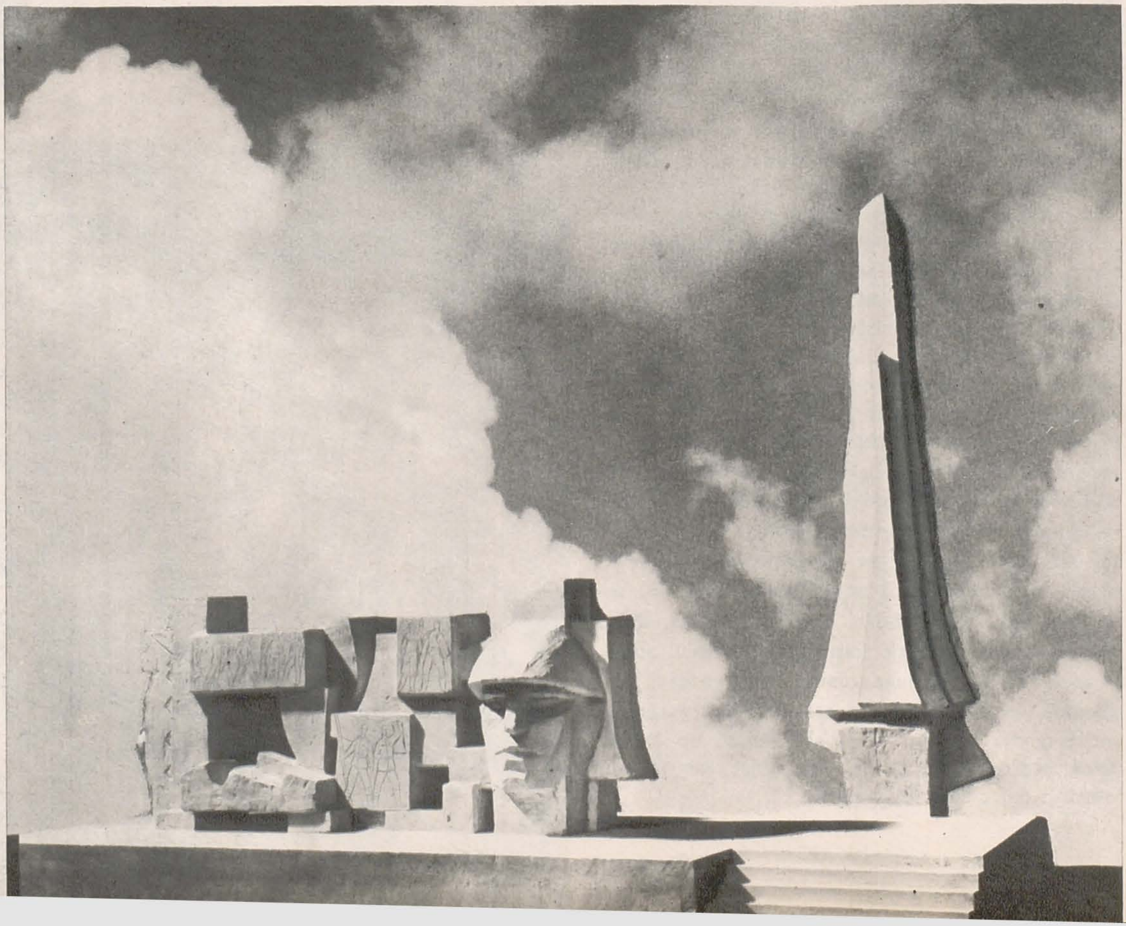

MARCEL CHIRNOAGĂ: Învingătorii (Din ciclul «Împotriva fascismului»)

GEZA VIDA: Proiect pentru Monumentul ostașului romîn

REALIZĂRILE LOR

CLUJ

Pe lîngă picturile murale de la unele fabrici și instituții, făcute acum cîțiva ani și care sînt bine cunoscute, s-au realizat recent la Cluj o nouă serie de lucrări murale în mozaic, tempera și alte tehnici, de asemenea remarcabile. Pe trei pereți mari din sala de festivități a Casei de cultură a tineretului, pictorii Bela Abody Nagy, Petre Abrudan și Petru Feyer au zugrăvit în tempera o mare compoziție înfățișînd aspecte semnificative din activitatea culturală a tineretului universitar. Grupurile de personaje au mișcare și se integrează unui ritm compozițional destul de clar și expresiv. Preocupările de tipologie sînt vădite. Coloritul însă, ne pare șters, bătînd în ceva albicios, care răpește figurilor și mișcării relevanța pe care ar fi căpătat-o datorită unei tratări mai picturale.

La cantina complexului studențesc, o vastă și foarte modernă clădire așezată pe înălțimi și avînd o sală de mese cu autoservire, la care pot lua masa cîte trei mii de studenți deodată, se află două mari compoziții murale. Una dintre acestea, cu certe merite, dar și cu vădite neajunsuri, este opera pictorilor Anton Lazăr și Vasile Crișan. Este lucrată în plăci glazurate pe fond de ciment. Înfățișează aspecte din viața tineretului și mai ales momente din îndeletnicirile culturale și artistice. Pictorii au lucrat cu vădite intenții de a aduce în totul o atmosferă poetică, au folosit culori mai vii decît precedenții muraliști, dar efectul nu este pe de-a întregul satisfăcător. Unele detalii și podoabe decorative sînt prea încărcate, ducînd la un baroc necorespunzător cu viziunea compoziției și cu linia arhitecturală a clădirii.

Cu totul izbutită și într-un stil care îmbină tradiția cu noul este compoziția de pe alt perete al cantinei

M. TOFAN: Schiță de decor pentru piesa «Orfeu în infern» de Tenessee Williams

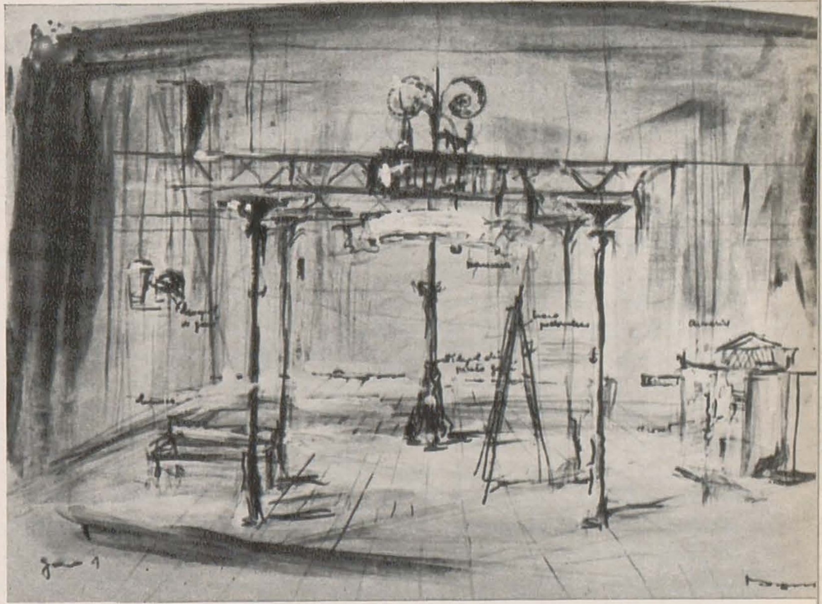

PAUL BORTNOVSKI: Schiță de decor pentru piesa «Vizita bătrînei doamne» de E. Dürrenmatt

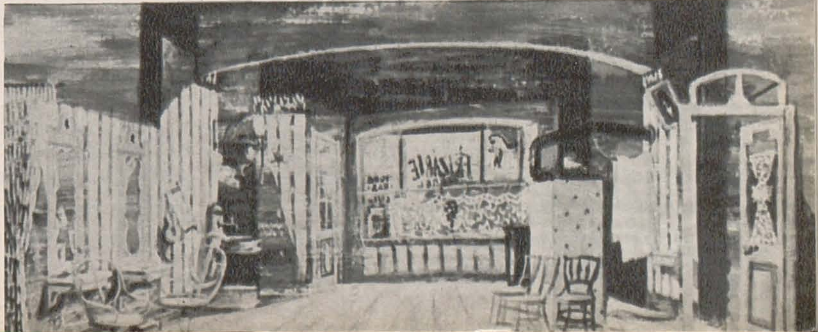

AL. BRĂTĂȘANU: Schiță de decor pentru piesa «D'ale carnavalului» de I. L. Caragiale

studențești de la Cluj. Ne referim la ampla compoziție în mozaic datorită pictorilor Liviu Florean, Ion Mitrea și Paul Sima care înfățișează aspecte din viața contemporană. Forme mari, distincte, logic înlănțuite — personaje, elemente arhitecturale, flori, arbori, ceramică populară, mașini — sînt îmbinate aerat și au o ritmică splendid organizată. Amploarea vieții contemporane este transfigurată poetic și totul cîntă, are prospețime și avînt în această vastă compoziție cu oțelari și chimiste, cu cosmonauți și ingineri, cu studenți și studente în diferitele lor îndeletniciri.

Florean și Mitrea sînt, de altfel, autorii unui vast mozaic, în curs de realizare, la Casa de cultură raională din Bistrița. Compoziția, care ne-a fost arătată în schițe de proporții mari la Cluj, constă din patru panouri-scene: *a)* « Sub steagul partidului »; *b)* « Pentru socialism »; *c)* « Învățămînt și cultură » și *d)* « Teatrul și muzica ». Ca picturi de șevalet, Liviu Florean lucrează la două mari compoziții simbolice « Eliberarea Clujului » și « Primăvara », iar Ion Mitrea la compozițiile « Aurul Deltei » și « Activități culturale ». Paul Sima realizează o mare compoziție cu șase personaje « Pregătiri pentru inaugurarea unei gospodării colective ».

Pictorul Ion Sima are gata trei lucrări: « Blocuri pe Someș », « Ieri și azi » (contraste bucureștene) și « Primii pași » (o scenă de la o creșă). Pictor al florilor, în primul rînd, iată că Ion Sima cultivă acum peisajul urban și scenele din viața copiilor. Prețuirea pe care a găsit-o în expoziția de la București, puținele, dar valoroasele lucrări din aceste genuri și nu numai florile ori peisajele rurale l-au determinat să stăruie mai mult în noua direcție. Nu a greșit deloc, deoarece știe să sugereze spiritul sau atmosfera unui colț urbanistic, să redea frumusețea arhitecturală în ambianța specifică. Cît privește copiii, un iubitor al florilor îi poate înțelege lesne și a-i reda cu prospețimea cuvenită.

Foarte laborios și în vădită împlinire este pictorul Albert Nagy. Expoziția de la București ne-a arătat predilecția sa pentru oglindirea omului de azi, în compoziții mai complexe, cu o remarcabilă pătrundere psihologică și cu o interpretare poetic-naivă, care dă figurilor și însuși felului de a compune un farmec deosebit. Încurajat de prețuirea pe care a avut-o la București, Nagy a plecat direct la Onești pentru a-și îmbogăți tematica. În atelierul de la Cluj avea numeroase compoziții și portrete.

Menționăm dintre compoziții « Președinta » — o tînără țărancă avînd răspunderi în conducerea gospodăriei colective și « Combinatul » — o scenă din interiorul unui laborator de la Onești, cu patru tehnicieni, întreprinzînd un experiment, împreună cu un inginer, arătat în primul plan. Pe ferestre se văd aspecte ale Combinatului. Expresiile personajelor, atitudinea și mișcările lor, păstrează fiorul vieții; te cîștigă prin autenticitatea lor. Același lucru și cu oamenii din fața unui bloc din compoziția intitulată « Construcție ». Plină de vervă și cu o orientare spre fabulos este compoziția « Pegasus » — un cal năzdrăvan, trecînd prin fața unor blocuri. Gingășie și visare avîntată găsim în tratarea celor doi copii din compoziția « Planoriștii ». Cu o notă de umor și gingășie apar în compoziția « Box » învingătorul și arbitrul.

Iosif Bene a realizat două mari compoziții în ulei — « Din viața uzinei » și « Colectiviști », precum și un ciclu de tușuri colorate « Satul vechi și satul nou ». Al. Mohi a terminat compoziția « La tren » și portretul unui muncitor.

Poposind în atelierul pictorului Aurel Ciupe, așezat pe una din înălțimile cele mai pitorești ale Clujului, am văzut o adevărată expoziție retrospectivă. Lucrări recente, alături de altele din etape mai vechi. Anul viitor, maestrul împlinește 65 de ani și va avea o expoziție retrospectivă.

Iubitor al omului și al vieții, Aurel Ciupe este un colorist luminos, foarte sensibil față de metamorfozele naturii, față de frumusețea florilor și a obiectelor care poartă amprenta unui stil sau a unui mediu semnificativ. Compune cu rigoare și delicatețe, dînd un aer de poezie atît figurilor umane din compozițiii, cît și priveliștilor și naturii statice. Și în compozițiile cu personaje, și în portretele compoziționale, el aduce elemente din natură, și astfel, oglindește stările sufletești și cu ajutorul mediului înconjurător sau al felului în care este luminat acesta. Unele dintre cele mai interesante compoziții ilustrează această îmbinare dintre om și mediul său. De pildă, în lucrarea intitulată « În aer liber » sînt înfățișate trei personaje într-o excursie, iar tinerețea fetelor și a băiatului este accentuată de lumina primăvăratecă a peisajului. În portretul compozițional « Amintiri », figura unui om al muncii este însoțită de fragmente ale locului său de muncă. În compoziția « Studiind » (o studentă la lucru), lumina interiorului reliefează starea de spirit.

Soția pictorului, Maria S. Ciupe, graficiană și artistă decoratoare, a realizat o serie de monotipii cu penița, « Aspecte industriale de la Zlatna ». Notațiile făcute la fața locului au căpătat o mai mare amploare coloristică în atelier.

Mircea Vremir, autor de viguroase compoziții, a realizat lucrarea în ulei « Turnători » care face parte din ciclul de scene intitulat « Oțelarii ». Ileana Vremir, cunoscută bucureștenilor mai mult ca artistă decoratoare cu remarcabile țesături și imprimeuri, este și o valoroasă autoare de peisaje, pline de caracter și poezie. Lucra la un ciclu, în tempera, « Din viața satului ».

Radu Maier, un talent în afirmare, lucrează la compoziția pentru care a efectuat îndelungi documentări, « Brigadă de țăpinari ».

Tibor Erdös, în mare progres pictural, pregătește compoziția « Strungarii » iar Ileana Thot-Szücs — un aspect al noii urbanistici clujene, cu albastruri în lumina nopții. Laszlo Toth, un tînăr pictor, frămîntat de interesante probleme de înnoire a expresiei și a paletei, avea gata compoziția « Locatarii blocurilor noi » — un interior în care o tînără pereche trăiește bucuria unei instalări confortabile. Laszlo Toth este și un iscusit ilustrator de cărți și ne-a făcut plăcere să vedem recentele sale ilustrații la nuvelele scriitorului Sandor Huszar, tipărite la București. Talentatul F. Pamfil, care și-a dovedit priceperea de ilustrator de texte literare, lucrează la un ciclu consacrat eliberării.

În atelierele soților Lucia Piso și Romulus Ladea se vădea o intensă activitate. Pictorița Lucia Piso se află în cert progres. Mai ales portretistă, ea construiește acum mai în mare și cu mai multă stringență. Dovedește mai multă grijă față de armoniile coloristice, care să corespundă caracterului și mediului din care fac parte cei portretizați. Un viguros portret de « Muncitor » se alătură altor portrete: « Colectivistă », « Mama cu copilul », « Cîntăreață de muzică populară » și « Portretul lui Romulus Ladea ». Expresiile sînt acum mai interiorizate, pătrunderea psihologică mai adîncă și, în totul, se observă năzuința spre dobîndirea unui stil. Sculptorul Romulus Ladea a lucrat o mare compoziție « Bucuria vieții noi » (« Mama și copilul »). Vigoarea, sănătatea, privirea optimistă a mamei, încrederea ei în viitorul fericit al copilului căpătau valori de simbol, contemporan. Lucrarea însumează în mod reprezentativ cunoscutele însușiri ale maestrului Ladea: construcție viguroasă, modelaj cald și senzual, precum și acea notă lirică, prin care umanismul său

(urmare în pag. 377)

ÎNSEMNĂRI

MARCEL CHIRNOAGĂ

O aniversare impune multora retrospecții, introspecții, bilanțuri și perspective.

A XX-a aniversare a eliberării patriei este aniversarea unei tinereți ce se maturizează. Problemele vieții noastre, ale muncii noastre, s-au conturat, s-au precizat pentru noi toți în decursul acestor ani în care am crescut o dată cu țara. Adevărurile au căpătat formă ; și eu am ajuns la unele din ele, și am crezut că, explicitîndu-mi-le în vorbe, le voi înțelege singur mai bine, îmi voi preciza poziția, îmi voi fixa jaloane de drum înainte, principii mai general valabile.

★

Necesitatea recapitulării cîtorva idei fundamentale despre gravură se impune pentru ca — pe baza lor — să fie abordate probleme de acută actualitate ale graficii contemporane la noi.

Apărută aproape concomitent cu tiparul, gravura face posibilă reproducerea în tiraj mare a ilustrațiilor unui text. Curînd, posibilitățile de exprimare plastică ale tehnicilor gravurilor sugerează gravorilor ideea posibilității existenței autonome a gravurilor — ca opere de artă plastică independente. Datorită faptului că s-a născut ca ilustrație, gravura se prezintă încă — după secole de existență — prin tradiție și necesitate — în multe cazuri sub forma de grup de lucrări-cicluri. (Exemple ilustre sînt nenumărate — atît cicluri legate de texte : Holbein, « Elogiul nebuniei » ; Doré, ilustrații la « Divina Comedie », cît și cicluri autonome : Jaques Callot, « Țiganii », « Marile și micile mizerii ale războiului » ; Goya « Proverbele » ; Piranesi, « Carcere » ; Daumier, « Les bons bourgeois » ; Masereel, « Orașul » ; Gyula Dercovits, « Doja » etc. Trebuie subliniat faptul că nu orice serie de ilustrații gravate sau nu în vreuna din tehnicile gravurii poate purta denumirea de ciclu. Unitatea lucrărilor unui ciclu nu constă din firul unei anecdote literare sau din faptul că reprezintă aspecte exterioare ale unei existențe obiective. Un ciclu grafic este o unitate de idee ; legătura dintre lucrări o face conținutul emoțional. Ceea ce artistul exprimă sintetic printr-un monument, desfășurat printr-o frescă sau printr-un triptic, echivalează în grafică printr-un ciclu. Într-un ciclu grafic spiritul analitic al creatorului prezintă o problemă complexă, abordată în diversele ei forme de manifestare — urmărește o desfășurare a imaginilor ca pe fațetele descompuse ale unui corp unic (cristal) — autonomia unei lucrări față de ciclu este relativă, căci numai ansamblul complet conține ceea ce artistul a vrut să exprime — mesajul său.

Un ciclu deci nu este o suită de imagini independente, legate doar prin unitatea de loc sau de acțiune, ci o unitate mai profundă, organică, de concepție, ce nu se reflectă doar în interpretare și exclude « ilustrativul ».

Grafica contemporană romînească a ajuns la acel stadiu de dezvoltare la care poate și trebuie să clarifice unele probleme: De ce se face gravură? Desenul nu este oare mai valoros prin spontaneitatea, sensibilitatea, claritatea și prețiozitatea sa? Un ciclu grafic trebuie neapărat să fie gravat?

Mișcarea gravurii romînești se datorează incontestabil condițiilor create artiștilor în anii puterii populare — înainte gravura apărea sporadic în expoziții, acum ocupă un loc important. Îmbogățirea limbajului plastic, a modalităților de expresie a fost impusă de conținutul de idei-emoții pe care artiștii au simțit necesitatea să-l transmită prin lucrările lor. Spontaneitatea și sensibilitatea nu se pierd în mod obligatoriu în gravură, se cîștigă însă posibilități multiple, mult mai puternice, de exprimare — este un nou limbaj plastic tot atît de diferențiat de desen pe cît este modelajul în lut de cioplitul pietrei. Materialul folosit impune meșteșug — meșteșugul trebuie să facă parte integrantă din procesul de creație. Gravura nu este un desen transpus cu mai multă sau mai puțină dibăcie într-o tehnică ce-l face reproductibil într-un număr de exemplare, ci traducerea într-alt limbaj plastic — bogat, puternic, variat și expresiv. Virtuțile gravurii nu infirmă pe ale desenului — sînt altele. Stîngăciile existente la mulți gravori sînt inerente unui început care poate că se prelungește prea mult după unele păreri, dar care după douăzeci de ani este totuși, după părerea mea, un început. Desenul are o tradiție puternică în țara noastră : marii noștri pictori au fost și mari desenatori. Gravura își dezvoltă acum bazele, fiecare artist își caută și își găsește un vocabular adecvat. A vorbi despre incapacitatea romînului de a se emoționa la artă în alb-negru, despre o lipsă de sensibilitate națională pentru grafică, înseamnă a face afirmații gratuite. Să ne amintim cel puțin de xilogravura populară, dacă nu și de diverse ramuri ale artei ceramicii, lemnului, textilelor etc., realizate cu ornamentații în alb-negru.

Ciclul grafic nu are tradiție în țara noastră sau, mai precis, tradiția populară a fost frîntă în secolul trecut cum a fost frîntă și tradiția picturii populare și bisericești. Reabordat de cîtiva artiști între cele două războaie — (Jiquidi, Kazar, Dobrian, ș.a.) — ciclul grafic apare în ultimul deceniu în forme gravate și negravate, ca preocupare la artiști din generații diferite : (Vasile Kazar, Octav Grigorescu, Paul Erdös, Corina Beiu-Angheluță, Jules Perahim, Florica Cordescu, Marcela Cordescu, Geta Brătescu, Val Munteanu, Ion State și alții).

Importanța unei lucrări de artă nu constă în dimensiuni și întindere ci în amploarea efectului ei (Valery). Un ciclu grafic este o construcție plastică complexă, necesită un efort creator susținut, ordonat, organizat, aș zice planificat, care urmărește să stabilească cu privitorul o legătură de profunzime pe care nu poate s-o realizeze o lucrare izolată. Într-un fel, graficianul care atacă un ciclu grafic își pune în față o dublă problemă de *încredere: încredere în forțele proprii, în suflul său* și *încredere în privitor*, în puterea lui de recepție solicitată intens pe o desfășurare de lucrări legate între ele într-un singur tot. Abordarea ciclului grafic este incontestabil o problemă complexă pentru artist. El trebuie să aibă înclinație temperamentală pentru aceasta, care nu exclude lirismul, dar implică în special alte posibilități spirituale, analoage celor necesitate de suflul epic — scriitorului.

(urmare în pag. 379)

A R T A   T I N E R I L O R

DAN GRIGORESCU

Într-un interviu acordat în 1927 unui ziar berlinez, Käthe Kollwitz declara: « Între artiștii legați prin aceleași idealuri politice, nu se pot concepe diferențe de vîrstă ». Gîndul marii artiste germane cuprinde un adevăr a cărui frumusețe poate fi verificată și astăzi. Așa cum a demonstrat-o creația ultimilor ani, distanțele de vîrstă dintre artiștii noștri nu se exprimă prin diferențe de concepție estetică; frontul artistic e unic, concepția tuturor creatorilor izvorăște din aceeași convingere că arta e un mijloc de exprimare a realității contemporane, a prefacerilor pe care le cunoaște Romînia socialistă.

Evident, în varietatea de stiluri individuale ale tinerilor se disting adesea ezitări, întoarceri, opriri, fenomene firești ale unui proces de creștere și maturizare. Cînd aceste încercări pornesc dintr-o *necesitate lăuntrică* de a găsi o cale proprie de exprimare a unor gînduri și sentimente care, cum spunea Hemingway, « nu pot să nu fie rostite », ele au drept rezultat conturarea (uneori mai rapidă, alteori mai lentă) a unui profil personal. Se întîmplă cîteodată ca motivul, nemărturisit, al transformării stilului unui artist să fie simpla căutare a originalității. Lăsînd la o parte adevărul exprimat de un celebru paradox, « căutarea originalității cu orice preț e cea mai crasă dovadă de banalitate », trebuie să observăm că această goană după originalitate eșuează, cînd nu e puternic susținută de o gîndire proprie, în pastișă. Bineînțeles că nu numai în cazul tinerilor nu avem dreptul să confundăm pastișa cu asimilarea unor influențe. Istoria artei nu este altceva decît o lungă istorie a preluării și continuării, pe alte planuri, a unor tradiții. Inovația, observa Van Gogh, nu e o întîmplare fericită, ci rezultatul asimilării *personale* a experienței artistice a altora. De aceea, nu putem
1 să ne declarăm *din principiu* împotriva acelor opere (mai ales ale tinerilor) în care descifrăm ecoul creației unor înaintași. Procesul este absolut firesc și necesar. În același sens trebuie înțeleasă și încercarea de acordare a propriilor posibilități creatoare cu realizările artei contemporane de pretutindeni. Veșnica înnoire a limbajului plastic nu poate respinge această căutare a unor modalități de expresie. Cu aceeași condiție, însă: ca ele să răspundă unor necesități de a realiza o reflectare mai completă și mai pregnantă a realității contemporane, exprimînd în același timp propria personalitate a artistului. Aceasta este condiția estetică de bază a originalității creatorului realist contemporan.

Așa cum constatam și cu un alt prilej, sîntem martorii unui fenomen pozitiv: tot mai mulți artiști tineri abordează frontal realitățile, găsindu-și un stil propriu de expresie, care face ca personalitățile unui număr însemnat dintre ei să nu poată fi confundate. Ultimele expoziții au demonstrat că sectorul în care aceste precizări ale unor profiluri proprii sînt mai sensibile rămîne pictura. Poate pentru că aici procesul s-a desfășurat mai rapid în ultima vreme. Oricum, se pot cita destule nume de pictori tineri al căror talent s-a afirmat (am spune spectaculos, păstrînd acestui cuvînt sensul lui pozitiv) în ultimii ani.

Ion Gheorghiu, cu o mare sensibilitate coloristică, integrînd subtil elementul folcloric într-o viziune nouă, realizează adesea tablouri de o intensă luminozitate. Pictura lui se înscrie, fără discuție, pe linia tradiției noastre moderne. S-au făcut referiri la Pallady în ceea ce privește lirismul și fluiditatea tonurilor calde ale lui Gheorghiu. Observația este desigur, îndreptățită; dar ea nu trebuie înțeleasă în sensul că tînărul artist ar urma, pur și simplu, un drum bătut. Ion Gheorghiu aduce de pe acum mărturia unei personalități proprii și, pe măsură ce va

reflecta mai îndelung la posibilitatea îmbrățișării unei tematici mai vaste, accentul personal al picturii sale va fi mai ușor de detectat.

Ion Nicodim este un alt colorist al tinerei generații; mai puțin elaborată decît pictura lui Gheorghiu, arta sa este, totuși, rodul unui temperament reflexiv care caută să pătrundă sensul contemporaneității. Culorile sale, izbucniri cîteodată de o surprinzătoare puritate, se cer, totuși, fixate într-o construcție mai consistentă. Disciplina severă a lucrului la tapiseria de mari dimensiuni pe care Nicodim a prezentat-o la expoziția din iarna trecută îi va folosi, desigur, la organizarea mai riguroasă a suprafeței picturale. Tînărul pictor va aduce, astfel, și în compoziția tematică dovada aceleiași logici a construcției pe care am admirat-o în tablourile sale de mici dimensiuni.

Se consideră compoziția tematică drept genul artistic care poate da măsura maturității artistice a unui pictor. Îmbucurător este faptul că un număr tot mai mare de tineri îl abordează, deși s-ar putea recomanda o perseverență sporită în această direcție. Preocuparea de a așeza mai multe portrete, expresive, individualizate, într-un tablou nu înseamnă prin ea însăși *compoziție*. După cum nici tema, oricît de generoasă și de inedită ar fi, nu salvează o pictură, ci, dimpotrivă, sporește obligațiile de bun meșteșugar ale autorului. Ceea ce impune din capul locului într-o asemenea operă este exprimarea clară, precisă, a ideii. Ceea ce nu coincide întotdeauna cu simpla încercare de a realiza un desen clar. E adevărat că, în unele cazuri (acela al « Agitatorului la sate » de Gh. Iacob, de pildă), siguranța liniei, naturalețea atitudinilor, au contribuit la reliefarea ideii. În alte împrejurări, însă, un tablou, în care desenului nu i se poate reproșa lipsa unui autentic aplomb (compoziția prezentată de C. Nițescu la expoziția închinată luptelor de la Grivița), era lipsită tocmai de acest elan necesar unei picturi cu o asemenea tematică. Gh. Iacob, la rîndul său, părăsind terenul mai ferm al desenului echilibrat, consistent, a creat, de pildă, în compoziția intitulată « Colectiviști ascultînd o emisiune de radio », impresia unor simple forme coloristice (e adevărat, de o remarcabilă fluiditate și cu o iradiere caldă), lipsite de contur. Talentul autentic al pictorului nu a fost slujit de o asemenea modalitate care, deocamdată, în ciuda frumosului efect cromatic, rămînea neclară, subiectul descifrîndu-se anevoie. De aceea, fără a putea vorbi despre o perfectă identitate între claritatea desenului și aceea a întregii imagini, s-a observat că o idee

1. SANDOR PUSKAS: Sportivă

2. P. ACHIȚENIE: Construim

3. ION NICODIM: Pîinea

4. GH. APOSTU: Maternitate

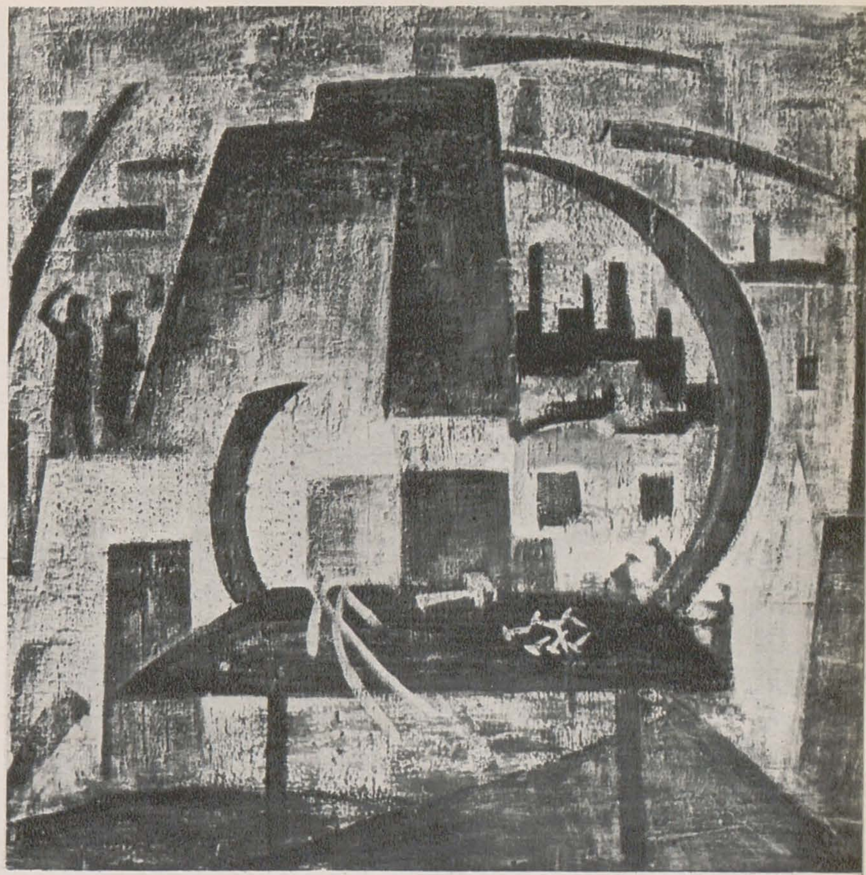
2

3

4

GH. IACOB: Contractarea mieilor

precisă, o idee de anvergură, cum este aceea pe care o reclamă compoziția tematică, nu se exprimă decît prin intermediul unui desen expresiv, limpede.

E ceea ce a realizat într-o largă măsură în compozițiile sale Grigore Vasile, ale cărui peisaje și naturi moarte atestaseră în primul rînd un talent coloristic de un real lirism. Cînd, în « Tinere colectiviste », a folosit și resursele talentului său de desenator, tabloul a căpătat un sunet plin, iar exuberanța coloristică s-a transformat într-o cumpănire a cromaticii, subordonată întru totul temei.

Constantin Piliuță, artist care s-a afirmat, la debut, spectaculos, a încercat, într-o compoziție inspirată din momentul dramatic al eliberării deținuților antifasciști la 23 August 1944, să realizeze același acord între cromatică și temă. Punînd pedală colorismului său (am spune orchestral) din naturile statice, Piliuță a urmărit aici efecte dramatice. Dar, el a împins prea departe această cromatică surdă, ajungînd (așa cum nu a fost în intenția sa) la un colorit monoton. Ultimele peisaje industriale, de mai mici dimensiuni, pe care le-a prezentat în expoziții, mărturiseau o maturizare a gîndirii lui Piliuță care începea să respingă tentația facilă a spectaculosului, construind imagini mai strînse, în care cromatica se încadra mai organic temei. O făgăduială pe care tînărul artist o făcea și în care avem dreptul să credem.

La fel de derutantă a fost și evoluția altor doi artiști talentați: Lia Szasz și Ion Sălișteanu. La fiecare expoziție vizitatorul se afla în fața unei alte concepții a celor doi pictori, uneori tribulațiile (în cazul celui de-al doilea) putînd fi urmărite în cadrul aceleiași expoziții, pe un același panou. Lia Szasz s-a apropiat tot mai mult de un desen aspru, părăsind, nu înțelegem pentru ce, linia prelungă, vibrantă, cromatica delicată, care păreau atît de proprii temperamentului ei și pe care le admiram, de pildă, în « Portretul de fată », prezentat la expoziția de portrete din 1961. Sălișteanu pare că încă nu și-a găsit un drum al creației sale; ezitările sînt firești pentru un temperament febril, pentru o minte inteligentă de căutător. Dar avem impresia că ele amenință să se prelungească prea mult.

Ni se pare că din punctul acesta de vedere, alți pictori tineri și-au găsit mai lesne domeniul propriu temperamentului lor. Viorel Mărgineanu, peisagist înzestrat cu o reală capacitate de evocare a priveliștilor țării, a dovedit în ultimii ani o substanțială creștere a puterii de sinteză, a priceperii de a vorbi lapidar, dar elocvent, despre lucrurile care îl pasio-

nează. La Ludovic Boroș se observă o orientare tot mai certă spre pictura de idee, spre organizarea *rațională* (uneori aceasta producîndu-se în dauna vibrației lirice) a tabloului. Se fac, negreșit, auzite ecouri din concepția artistică a lui Mattis Teutch, dar ele au fost asimilate și tînărul artist le înfățișează prin mijlocirea personalității sale, o personalitate care se conturează tot mai precis, mai convingător. Același efort rațional, aceeași strădanie de a exprima numai acele lucruri care au fost în prealabil supuse propriei judecăți se face cunoscută la Victor Cupșa. Pe măsură ce o oarecare tendință spre decorativ va dispare, lăsînd locul unor înfăptuiri de mai largă respirație, vom putea recunoaște talentul său real.

O altă evoluție, la fel de interesantă, a suferit pictura lui Petre Achițenie, artist care caută căile exprimării mai concise a unor realități contemporane. Sau Coriolan Hora, autor al unor picturi, care, dincolo de o certă influență mexicană, păstrează pecetea propriei sale personalități, exprimată printr-un dramatism autentic. O influență solid asimilată am descoperit și în pictura lui Paul Sima, în care factura proprie lui Tonitza a fost prelucrată într-o viziune personală.

Fără îndoială, numărul tinerilor pictori a căror creație ar justifica o discuție, chiar și mai aprofundată decît au izbutit s-o facă aceste rînduri, e mult mai mare. Am încercat să trecem în revistă, pe scurt, numai cîteva exemple mai concludente privind efervescența creatoare din rîndurile acestor tineri artiști.

Aceeași atmosferă de căutări febrile se întîlnește și în creația tinerilor graficieni. După o oarecare perioadă de automulțumire, grafica a înregistrat la ultimele expoziții (mai cu seamă la acelea ample din toamna și din iarna trecută) un progres real. Rolul pe care-l joacă în pictură compoziția tematică, îl are în grafică *ciclul*. Evident că nu vom pleda pentru o superioritate de la sine înțeleasă a autorilor de cicluri în comparație cu ceilalți graficieni. Dar nu vom putea contesta adevărul că problemele pe care cei dintîi și le pun sînt cu mult mai complexe și mai dificile. Ceea ce bineînțeles, solicită mai mult talentul artistului, capacitatea sa de reflectare și de exprimare a realității. O dovadă convingătoare în acest sens a dat Marcel Chirnoagă, atît în dramatica suită « Împotriva fascismului », cu imagini încărcate cu un puternic conținut de sentiment, cît și în ciclul mai recent, inspirat din viața Dobrogei. Viziunea sa amplă (amenințată cîndva de primejdia auto-pasti-

VICTOR CUPȘA:
Omagiu lui Enescu

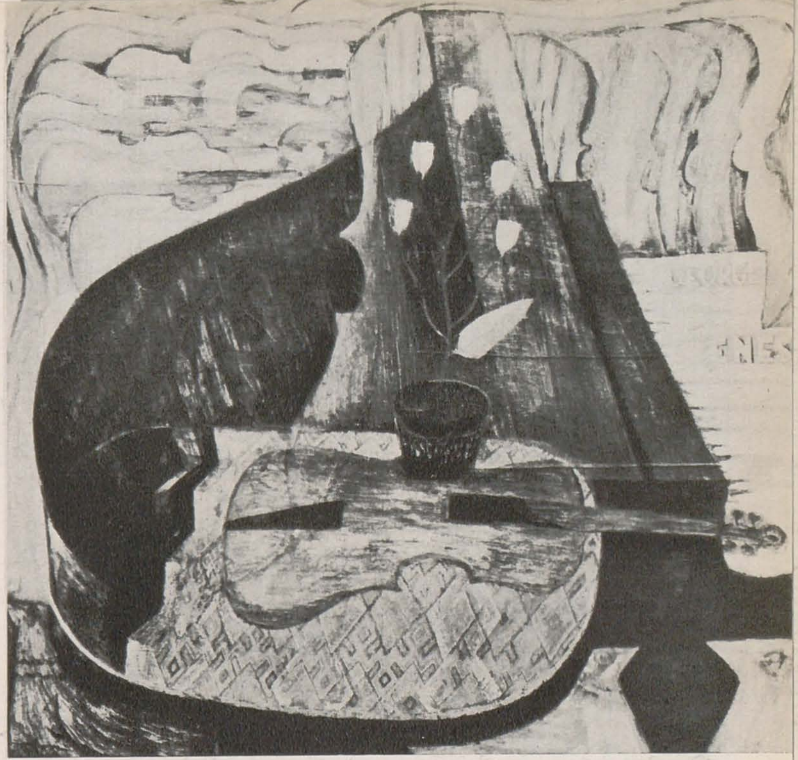

ION GHEORGHIU:
Natură moartă

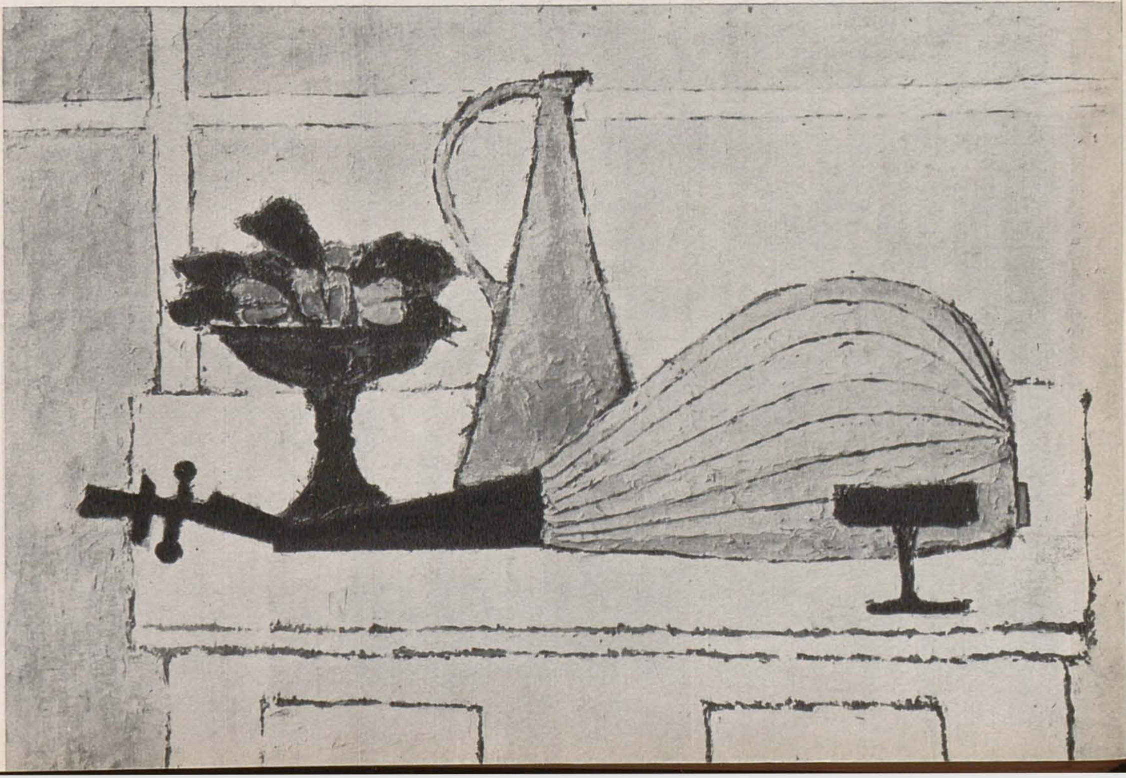

HORA CORIOLAN: Peisaj de iarnă

OCTAV GRIGORESCU: Desen

șării) a căpătat mai mult elan, artistul, lucid, căutînd în tehnici foarte diverse ale gravurii posibilități noi de expresie. Aceeași strădanie de a depăși stadiul închistării, vizibilă cu cîțiva ani în urmă în imaginile hieratice, rigide, se descifrează în creația mai recentă a Corneliei Daneț care a știut să încorporeze decorativul într-o perspectivă mai cuprinzătoare, încălzită de un suflu epic puternic. După cum Vasile Celmare izbutește, cu fiecare nouă expoziție, să aducă mărturia unei preciziuni sporite, a unui limbaj lapidar tot mai sugestiv. Simplitatea cu care acest artist izbutește, în cîteva linii bine gîndite, să înscrie o idee valoroasă, însoțită de un sentiment poetic amplu, prezent întotdeauna în gravurile sale, provine, credem, și din necesitățile impuse de arta dificilă a *ciclului* (unul dintre ele, « Cuvîntul Partidului », s-a bucurat îndeosebi de un succes legitim), artă căreia i s-a dedicat cu precădere în ultimii ani. Constantin Plăcintă a prezentat, în ciclul « Onești », încă o dovadă a posibilităților mult mai largi de expresie, pe care le oferă acest gen ; imaginile sale erau, în acest ciclu, compuse mai clar, logica lor era mai strictă, efectul mai convingător. Iar, la Gheorghe Boțan, adevăratele sale însușiri au fost relevate tot cu prilejul abordării *ciclului*, acela dedicat chimiei, cînd s-a putut constata forța de evocare pe care o posedă graficianul, posibilitățile sale de a descoperi unghiuri noi, inedite. Calități, pe care, după părerea noastră, nu le-am mai regăsit în ultimul ciclu, « Energia atomică », unde am avut impresia că ne aflăm în fața rezultatelor unei prea timpurii rutine.

E ceea ce ni se pare că se petrece și cu cîteva din cele mai recente gravuri ale lui Ethel Lucaci-Băiaș, unde desenul cunoaște o simplificare ce poate fi numită mai degrabă nuditate. Necesitatea înnoirii propriei viziuni a fost înțeleasă de numeroși graficieni tineri care și-au dat seama că, oricît de personal ar fi un stil abordat și ilustrat chiar și cu strălucire la un moment dat, el nu reprezintă, logic vorbind, o etapă finală care trebuie respectată cu sfințenie pînă la uzarea definitivă a imaginii, pînă la estomparea efectului afectiv. Traian Vasai, C. Baciu și, mai ales, Benedict Gănescu au dovedit că au suficiente resurse, că obiecțiile împotriva manierizării erau îndreptățite în cazul lor și că talentul nu e, într-adevăr, monocord. E, ceea ce, însfîrșit, par că încep să demonstreze Eugen Mihăescu și Mihu Vulcănescu, care au dezvăluit în ultimul timp (poate că nu suficient de convingător)

(urmare în pag. 380)

RELATIVITATEA NOŢIUNII DE MEŞTEŞUG

ION SĂLIȘTEANU

Ne aflăm la 20 de ani de la eliberare, și douăzeci de ani înseamnă o cifră în care se pot citi bine urmele timpului, înseamnă totodată maturizarea unei noi generații.

Pe coordonate scontate sau nu, descifrăm realitatea evenimentelor istorice care aduc în structura psihică, etică și estetică a generației ce ne urmează modificări surprinzătoare de gust și comportament.

Artele își dezvoltă trăsături acordate de lungimea de undă a sensibilității acestor promoții noi, a acestor reprezentanți ai societății noastre socialiste. Aceștia joacă un rol important prin acea capacitate dinamică specifică tinereții, prin energia pe care-o pretind în contactul cu arta și cultura.

În fața publicului pericolul desuetudinii pîndește pictura cu trăsături romantico-intimiste sau cea plină de gingășie dulceagă a imaginii lustruite, cea fie cu nota erudismului de salon fie cu cea a hiperconcretismului plicticos. Necruțătorul « altceva » plutește în jurul operelor celor ce repetă de decenii lucruri învățate conștiincios, ca pentru eternitate, probleme de meșteșug purtate ca ștafeta din generație în generație, uitînd că tradiționalul nu se copiază cu indigoul ci se regenerează pe o structură comună în funcție de ambianța estetică a epocii.

Pe de altă parte, destulă nedumerire se adună și pe marginea unor soluții artistice, mai adecvate poate, dar care, din lipsă de experiență și insuficientă stăpînire tehnică a mijloacelor meșteșugărești nu exprimă cu claritate ideea artistică.

În acești ani, mai ales în ultimul deceniu, arta noastră a dobîndit cîștiguri reale, urmărite nu întotdeauna pe opere reușite luate izolat, ci pe trasee noi, pe ramificații de drumuri deschise de noile condiții artistice.

ATELIERUL — LABORATOR DE CERCETĂRI

Asistăm la fenomene interesante, la migrarea unor genuri, la modificarea altora. Pictura solicită funcții decorative, pregătind încă pe șevalet dialogul cu arhitectura. Sculptura cere tot mai mult spațiu sau se adaptează expresiv simplicității interiorului modern. Plastica în general tinde să-și multiplice prezența în cele mai variate sectoare publice, să se încorporeze vestimentației, ambianțelor. Peste tot unde omul produce un lucru finit, în forma, dimensiunea sau culoarea lui, se tinde ca lucrul acesta să fie vegheat de specialist, care alungă întîmplătorul după legi pe care creatorul le descoperă în laboratorul cercetărilor plastice, acolo unde pictorul formulează ipoteza artistică întocmai ca o comunicare științifică în argumente cu specific propriu.

Este firesc deci ca meșteșugul artistului plastic să nu mai poată fi nici unic, nici constant, ci o multitudine de variante tehnice, care respectă *numai pe planul concepției artistice*, legile de bază ale artei noastre.

Fiecare drum nou, fiecare formă sau soluție artistică obligă la o aprofundare de mare intimitate nu numai filozofică dar și tehnică, la cucerirea unor noi științe de a stăpîni cutare sau cutare material încă în experiment. Fiecare se specializează astfel, încît ajunge la propria sa măiestrie pe căile cele mai neașteptate și fără această capacitate nu este posibilă expresia plastică.

Chiar descriptivismul savuros al picturii naive este și el datorat unei scrupulozități, unei anumite perfecțiuni plastice a inocenței în fața detaliului, orice urmă de competență « de acasă » ducînd spre ambiguitatea diletantului.

Se poate vorbi așadar de sensul relativ al noțiunii de meșteșug, în funcție de unde, cum și cît sînt aplicate cunoștințele de specific profesional.

Să ne imaginăm că un minunat perete de piatră de Dobrogea, cu lespezi alternate, nuanțate natural cu tonuri delicate, cu asperitatea plină de expresie proprie materialului, este șlefuit și pictat deasupra cu un fel de tempera insolubilă. Indiferent de capacitatea artistului — care execută o astfel de lucrare — de a compune cu abilitate racursiuri interesante sau figuri decorative, efectul general, mult mai ușor decît ponderea arhitectonică inițială a peretelui, nu cred că poate convinge de capacități meșteșugărești, ci dimpotrivă de ignorarea celor mai elementare legi ale meseriei. Astfel, decorația murală sau tabloul degradează ambianța în loc s-o înnobileze.

★

Simțim astăzi ce trează receptivitate este necesară artistului pentru a răspunde cu promptitudine exigențelor estetice, pentru a nu asista la tristul fenomen al volatilizării omului de cultură, rămînînd în loc un mic meseriaș conștiincios.

Cîți artiști, talente deosebite, adaptate perfect la ambianța artistică a momentului istoric, nu au murit ca personalitate odată cu goticul, cu barocul, cu impresionismul, colorînd numai cu prezența lor, bogata ilustrație plastică a epocii respective.

Meșteșugul de a construi imaginea artistică nu poate fi înțeles numai ca adaptare tehnică la cursul accepțiunii plastice dintr-un anumit moment.

A ști să construiești corect o figură, să pictezi un cap sau o mînă, cîteva elemente de natură într-o ordine oarecare (lucruri ce se învață în toate școlile și institutele de artă) este astăzi atît de insuficient încît a te rezuma la asta, este egal cu a face un lucru inutil sau chiar potrivnic meseriei noastre. Chiar atunci cînd pretențiile contemporanilor nu solicitau altceva, nu a dăinuit timpului decît artistul care, dincolo de concretul imaginii, răspundea cu ceva sensibilității superioare a contemporanilor, cel care descoperea tăinuite universuri, mimînd o adaptare la formula plastică a epocii lui.

Robia meșteșugismului îngust este antipodul adevăratei măiestrii, care nu se învață, ci se deduce din impetuoasa chemare lăuntrică, din perpetua necesitate de a iscodi legi ale organizării plastice.

OMUL CU UMBRELA DE PEISAJ

În istoria artelor plastice, apariția picturii în ulei a revoluționat tehnica, obligînd la specializare întreaga mișcare artistică a timpului și multă vreme a dat iluzia unui material perfect. Tatonările și experimentările cu tot felul de mijloace noi, nu au putut și nu vor putea însă să se termine căci servitutea principală nu e materialul folosit ci specificul artei plastice care, fixînd în imagine concretă realitatea în subtila ei metamorfoză, nu poate surprinde decît unul din nenumăratele sale chipuri. Nu este mai puțin adevărat că nici o altă artă nu supune actul de creație — tangența conștiinței umane cu materia — unei analize atît de îndelungate a timpului ca arta

(urmare în pag. 381)

ALEXANDRU CIUCURENCU

AL. CIUCURENCU: 1 Mai

O retrospectivă picturală încununată de prestigiul marii autenticități înseamnă un fel de corn al abundenței, un ansamblu de daruri pentru toate straturile publicului avid de desfătare artistică, adevărată hrană spirituală.

Însuflețirea care a domnit în expoziția lui Ciucurencu certifică cît de însetate sînt de artă superioară, cele mai largi mase. Ba, descoperim încîntați un personaj nou: noul colecționar de pictură, tipic regimului de democrație populară, colecționarul pasionat dar modest, care iubește pătimaș cele cîteva tablouri ale sale, neobsedat să facă mereu schimburi grotești, și să dea « lovituri » de bursă picturală.

În măsura în care ne putem da seama îndestulător, mai ales confruntînd-o de pildă cu unele ample expoziții recente care însumau jumătate de secol de pictură occidentală, retrospectiva Ciucurencu are net o semnificație europeană. În anii ce vor veni, este mai mult decît probabil că această impresie se va confirma din ce în ce mai mult. În cadrele vieții valorilor artei figurative contemporane, și în cadrele principiilor de evoluție creatoare, — mai exact de psihologie a creației — deoarece putem urmări desfășurarea a peste treizeci de ani de închegare a unei originalități de viziune picturală, — această retrospectivă închipuie într-adevăr un nesecat izvor de rodnică investigație estetică. Cu atît mai mult, cu cît trebuie să spunem din capul locului că, asemenea unora din maeștrii tuturor timpurilor, Ciucurencu știe că, oricît de deplină ar fi ceea ce se numește curent « maturitatea creatoare », oricît de cuprinzătoare ar părea și mai ales oricît de « consacrată », însăși această consacrare poate conține în germene unele principii de caducitate, un ferment posibil de stagnare. De aceea, Ciucurencu prezintă și lucrări foarte recente, din ultimii doi ani, ba chiar din ultimele luni, care sînt pe cît de interesante, — chiar extrem de interesante, — pe atît de vrednice de a fi discutate. Pe una dintre ele am văzut-o, cu satisfacție, dispărută din expoziție: este vorba de o « Tînără fată citind ».

Dar, trebuie să semnalăm cît este de prețioasă receptivitatea lui Ciucurencu la modernitatea viziunii în sensul cel mai viu și cel mai plenar al cuvîntului, — chiar în perioada în care dînsul revine la probleme de echilibru neoclasic, de constructivism echilibrat, uneori secret, uneori vădit. Chiar în această perioadă în care geniul lui Cézanne îl conduce către o tainică schelărie închizînd într-însa cele mai profunde esențe ale perenității contemporane în pictură, Ciucurencu rămîne deschis cu o cuceritoare prospețime la cele mai noi « fioruri » ale viziunii de extremă tipizare, de extremă sublimare, adică la explorările picturalului împinse către ultimele limite ale figurativului abstractizat.

Așadar, a caracteriza retrospectiva Ciucurencu prin formula: excepțional eveniment artistic ar fi prea puțin. Există cuvinte prea uzate, însă adesea de neînlocuit. S-a vorbit îndeajuns de cuceritoarea tinerețe creatoare a unui pictor care a depășit, de curînd, vîrsta de 60 de ani, s-a vorbit și de bogăția de aspecte, bogăție legată de treptele de evoluție multiple ale viziunii sale artistice. A încerca să închizi într-o cronică de cîteva pagini această bogăție este aproape absurd, și din mai multe puncte de vedere.

Trebuie repetat că expozițiile din străinătate au dovedit că realizările « de vîrf » ale lui Ciucurencu interesează patrimoniul artistic mondial în măsura în care, în cadre mondiale, mai există respect, solicitudine și receptivitate pentru pictura figurativă.

Am spus mai sus că publicul nostru are cea mai caldă înțelegere pentru viziunea picturală a lui Ciucurencu, *mai ales într-unele din etapele ei*. Am afirmat în alte împrejurări că publicul nostru, de oarecare maturitate estetică, de oarecare nivel pictural, are

o vibrantă receptivitate pentru o pictură valoroasă care se mișcă — trebuie să spunem cuvîntul — în post-impresionism. Cînd această viziune este nu numai cernută, echilibrată, ci păstrează și o remarcabilă spontaneitate, prin care se înscrie în cea mai autentică tradiție a poeziei picturale romînești, reprezentată cu o strălucire nelipsită de sclipiri de geniu la Luchian, și continuată cu un farmec irezistibil de Tonitza, și cu o rară eleganță de Pallady, — este firesc ca adeziunea să fie plenară.

Să mai amintim că, prevenindu-ne, Tonitza numea virtuozitatea lui Grigorescu « amețitoarea ușurință ». Pe alt plan o găsim și la Luchian. Astfel, caracterul de spontaneitate și de irezistibilă prospețime, de rafinat imn solar al picturii lui Ciucurencu se înscrie, în aspectul ei de stenică luminozitate, niciodată ostentativă, pe linia acestei tradiții romînești esențiale. Dar retrospectiva ne îngăduie să putem analiza mai limpede și fără putință de tăgadă, însuși fondul personalității lui Ciucurencu, substratul de seriozitate, scrupul, și dîrză tenacitate, substratul de luptător.

Într-adevăr, aci seriozitatea are sensul cel mai înalt, sensul creator al cuvîntului, în cadrele acestei spontaneități.

Este vorba deci de una dintre adevăratele conștiințe artistice ale picturii noastre. Dacă decenii întregi au putut fi prețuite calitățile sale de cetățean, rămînînd omenos și discret în dîrzenia lui, chiar « pe baricade », dacă este un excelent profesor, nu în sensul sec, didactic al cuvîntului « maestru », retrospectiva ne dovedește că « măiestria » lui se integrează și în coordonatele, în permanențele celei mai bune tradiții a picturii contemporane universale. Dacă Manet nu poate fi conceput fără Franz Hals și Velasquez, dacă Cézanne a fost socotit la început — chiar de critica serioasă —, « impresionist », deși însemna în bună măsură tocmai osîndirea impresionismului, și, deși negîndu-l, îl continua, a lumina izvoarele tainice din care își trage seva pictura lui Ciucurencu, ar necesita o analiză foarte amănunțită. Mai ales că, ar trebui luptat și cu unele ușoare confuzii vădite chiar în cronicile pricinuite de retrospectivă.

Sumar, putem aminti că există portrete de Ciucurencu, de acum trei decenii și jumătate, dar mai ales autoportretul din 1933, care, peste ușoare veleități constructiviste gen André Lhote din prima fază, peste complexe elemente ale faimoasei « école de Paris » de după primul război mondial, peste toate aceste surse vădite, urcă tainic nu spre frescismul prerenascentist, cum s-a spus, ci spre esențele realismului olandez, spre însuși miracolul geniului flamand, sorbind direct sau indirect din uluitoarea intuiție a unui Van Eyck, deschizătorul de drumuri al realismului mondial. Într-adevăr, autoportretul este un fel de transpunere modernă, de o captivantă complexitate. Conține însă curajul simplificării celei mai sugestive, — cu subtilele modulații de picturalitate armonioasă, « ținut » în secrete vibrații de tonuri calde, înnobilate de o secretă patină (ocruri tandre, cafeniuri stinse, alături de mase sumbre tot patinate, iar în centru, fermecătoarea vibrație a rozurilor, încadrînd tentele gălbui ori lăptoase ale figurii). Floarea din portretul lui Van Eyck lipsește, iar atmosfera de cîntec, de lirism descriptiv, de confesiune împletită cu elementul de obiectivă narațiune a geniului preclasic *regăsește accentul mărturisirilor lui Luchian cele mai lăuntrice*. Este păstrată într-adevăr o atmosferă florală, care amintește poate, oricît de surde ar fi tonurile, ceva din poezia portretelor lui Vermeer. La cele două mîini de o remarcabilă tensiune nervoasă, din primul plan, găsim subliniată nuanța de alb-gălbui revelantă pentru viața degetelor tînărului pictor, pentru elocvența delicată a epidermei vii, pentru destinul de pictor adevărat înscris în aceste mîini.

Pictura, vibrația de gri-uri ușor roșcate, rozuri din reverurile cămășii revelează din capul locului obsesia roșurilor de intimă, uneori intimistă semnificație, prefigurînd deceniile de creație de mai tîrziu, rafinamentul de neliniștitoare prețiozitate al tînărului artist. Există și atracția stranie pentru anumite efecte de ton cretos — discutabile poate —, la care artistul a revenit după trei decenii. Sînt obsesii care există uneori în pasta lui Pallady, marele « armonist ». Acesta a fost și el obsedat de « cretozitățile » primului său maestru, nobilul, delicatul și discutabilul Puvis de Chavanne.

În « Portretul de femeie » din 1935, elementul « olandez » e mai vădit, deși figura este puternic slavă. Aci, valoarea ascuțimii psihologice, excepționala forță de virtuozitate a desenatorului (îndeobște uitate cînd se vorbește de acest rafinat artist al « picturalului »), vibrația umană, « camparea », punerea în pagină de o remarcabilă siguranță, arată cum Ciucurencu putea revela conținutul uman în meandrele sale cele mai intime, chiar la începutul creației lui, necăzînd niciodată în amănuntul superflu, rămînînd în perenități de semnificații sufletești tipice, ba le integrează în cel mai autentic ansamblu pictural, care păstrează însă toate valențele « caracterologice », exact ca marii portretiști de totdeauna, și, mai ales, cei olandezi.

AL. CIUCURENCU : Peisaj

După aceste rînduri, putem aborda *culmile* portretistice ale lui Ciucurencu, « Portretul Dr. Dona », « Portretul colecționarului Lazărson » (care lipsește din retrospectivă), și mai cu seamă portretul mamei sale, care închipuie probabil, nu numai unul dintre cele mai emoționante portrete ale picturii noastre, dar ar putea sta cu cinste printre cele mai revelatoare portrete ale « mamei artistului » . . . din pictura modernă, după părerea noastră.

Dacă în portretistica olandeză există culmi caracterologice, *și nu numai la Rembrandt*, deoarece niciodată amănuntul esențial, oricît de exact ar fi, nu este meschin naturalist, și în portretul mamei lui Ciucurencu din 1940, cu toată eleganța armoniilor, cu toată « libertatea » tușei, cu toată *noblețea stilului*, observatorul atent poate descoperi, dacă dorește, precum altădată la marii olandezi, transpunerea picturală a pigmentației feței, și toate dominantele psihologice: extrema emotivitate, moștenită de fiu, impresionanta modestie, profunzimea unei înțelepciuni resemnate, dar rămase vie, tînără și dîrză; cuceritorul bun simț atoate-cuprinzător, adînca omenie ce caracterizează, împreună cu vitalitatea genuină, aproape rurală, — ca și la Grigorescu, care semnează poate cele mai frumoase portrete țărănești ale lumii, — și pe mamă și pe fiu.

« Portretul Dr. Dona » din 1945, în cadrele unei « libertăți » și mai vădite, aparent postimpresioniste, cuprinde atît de concrete atribute psihologice, atît de adînci, încît reproducerea în alb și negru le face și mai revelatoare, subliniind siguranța desenului și evocînd cu amestecul de forță și gingășie, caracteristice lui Ciucurencu, figura de neuitat farmec a colecționarului dr. Dona. Și reproducerile în alb și negru ale portretelor colecționarului ing. Weinberg (1956), caricaturistului I. Ross (1962) sînt psihologicește și mai revelante, reexaminate fără magia culorii. Căci Ciucurencu, — fapt caracteristic, ce trebuie subliniat, fiind foarte pilduitor, — înnobilează prin transpunerea decorativă și prin vrăjitele valențe ale cromaticii, dar nu « flatează » niciodată, nici nu idilizează personajul. Undeva, în străfunduri, veghează observatorul de neînfrînt care, deși niciodată tentat de uscate cerebralități, păstrează forța de pătrundere omenească a desăvîrșitului « instinct » perspicace.

AL. CIUCURENCU: Autoportret

AL. CIUCURENCU: Nud cu vioară

Acest lucru este vădit chiar în portretul « Soniei Cluceru » (1948) care, oricîte ușoare alterări de pastă ar conține, sîntem siguri că peste o jumătate de veac va interesa cît a interesat acum un deceniu și jumătate. Saltul de « eliberare » nu este vizibil nici aici, — nici în excelentul peisaj, poate unic pentru perioada, să-i zicem academic-grigoresciană, a lui Ciucurencu (de care vom vorbi mai tîrziu). Dar chiar fără saltul de depășire a unei constrîngeri exterioare, prin măiestria oricînd capabilă să facă față greutăților, excesiva subordonare realistă de aici, închipuie premizele unei și mai rodnice libertăți viitoare, și lucrul poate fi urmărit în aceste cazuri în chipul cel mai vădit. Adică: «libertatea» portretelor de ultimii ani (« Sică Alexandrescu », « Marcel Breslașu », împinsă poate prea departe la « Eusebiu Camilar », este autentificată tocmai de fostul efort de « finisaj academic » în sensul bun al cuvîntului. Pictura « de muzeu », gen secolul trecut, din epoca realismului dogmatic, de excesivă tutelă didactică măruntă, închipuie totuși una din temeliile secrete a libertății de azi.

În același fel, peisajul « ținut » în simfonice modulații de verde de savantă ritmică, pentru retina superficială prea « cézannian » din perioada de trecere, constituia o treaptă poate de neocolit pentru actuala duzină de peisaje din ultimii ani. Nu ne putem opri să nu spunem că socotim 7—8 dintre ele, și anume cele « modulate » în verzuri de crud primăvăratec, realizate în 1961—1963, printre cele mai *închegate*, printre cele mai « exemplare », deci printre cele mai fecunde — chiar dacă ele închipuie un *sfîrșit* de evoluție picturală — ale artei romînești. Pentru aceasta, noțiunea *sinteză* capătă înțelesul cel mai plin al cuvîntului, dar și cel mai complex. Aci, vibrația galbenului duce la un fel de dialog între lumină și culoare, dacă formula nu este prea uzată, unde solaritatea, cernută prin sita unui rafinament care nu exclude vigoarea, bărbăteasca forță de cuprindere, ajunge la cîntec. Simfonismul pare închis într-o modulație de flaut; izbucniri de alămuri, excese sonore nu există. Nici o stridență. Substanța meditației înnobilează desfătarea senzorială; melodia verzurilor nuanțate, fără nici un fel de ostentație, anulează orice prețiozitate discutabilă. Claritatea totală exclude însă orice efecte de contrast. Înțelegerea omenească atotcuprinzătoare duce la o înserare a prezențelor de activitate omenească (« Seră la Căciulați » sau

« Peisaj cu pomi din Căciulați ») în deplină armonie ; prin ritmică și subtilitate cromatică îndelung cumpănite, plenitudinea sufletească crește, iar accentul de sinceritate devine atît de convingător, încît ne simțim aproape de problematica fără de capăt a destinelor omenești. Percepem într-adevăr, dacă trecem de la satisfacțiile vizuale la propriile noastre preocupări intime, la propriile noastre rosturi pe lume, raporturile transpuse, exprimate cu savantă și discretă elocvență, dintre noi ca ființe pieritoare, și soarta perenă a colectivității. Lumina puternică, dar difuză, tamizată, și stenica vibrație a verdelui proaspăt, vor îngădui, cîndva, să se perceapă întreaga semnificație a acestor peisaje care, ca și peisajele lui Luchian, Lucian Grigorescu, Dumitru Ghiață și poate chiar Țuculescu, înseamnă trepte caracteristice, — o spunem răspicat — de variată valoare, dar trepte caracteristice pentru evoluția peisajului romînesc. Căci în aceste peisaje ale lui Ciucurencu, prețioasa spontaneitate este *lent cucerită*, și înseamnă rezultatul unei necurmate munci creatoare de sinteză picturală modernă.

În peisajul din 1963 (Colecția Petruț) există o gingașă muzicalitate obținută prin acorduri de rozuri cenușii și ocruri armonioase, iar vibrația sugerează un fel de legănare în marea de un verde crud, tot în surdină. Astfel obsesia rozurilor cu rezultate nu totdeauna fericite la Ciucurencu, i-a putut îngădui unele cuceriri remarcabile. În acestea sînt filtrate emoții, nostalgii, de o rară savoare. De aceea, înțelegem pe pictor fără să-l putem totdeauna urma și în ultimele sale peisaje, uneori surprinzătoare (peisajele cu pomi, tot din Căciulați — 1963 —, din colecția artistului), cînd plătește un tribut poate prea mare picturalității moderne, și *spontaneității de pionierat*. Se ajunge astfel la o viziune de basm copilăresc care, deși se poate înscrie eventual, pe o anumită linie de simplificare, deși este de o dezarmantă savoare, putînd place în chip netăgăduit, sărăcește poate plenitudinea maturității picturale a lui Ciucurencu. Ne amintim de un peisaj, tot din Căciulați, ansamblu de verzuri și ocruri tulburi, de o pastă înnegurată fără să fie totuși nocturnă, de o atmosferă greu de definit, în care numai ritmica dungilor albe ale copacilor — cretoase, transcriind varul pus pe trunchiuri, eșalonate pînă în primul plan — întreține o adevărată vibrație a vieții. Se tinde astfel către o viziune onirică, foarte simplificată, în care nu se realizează totuși adevărata prospețime ca în alte peisaje unde predomină accentul de sinceritate creatoare totală.

AL. CIUCURENCU : Natură moartă cu brîndușe

O serie întreagă de peisaje ar merita o analiză pe care nu o putem face aci. Să spunem, însă, că dacă unele încercări recente nu ating poate plenitudinea de care vorbeam mai sus, ele rămîn nespus de interesante, și, poate, fecunde pentru viitor. Astfel, putem vedea că, și într-un peisaj din 1946, găsim toate elementele unei epoci de tranziție. Cerul pe care se înscriu siluetele aproape tragice, profilate andreescian, ale crengilor resfirate deasupra caselor ce ocupă masiv centrul tabloului, *nu stinge muzicalitatea secretă*, extrema poezie a sensibilității, prin covîrșitoarea sa tristețe. Puternice accente sumbre, linii groase de albastru întunecat ale acoperișurilor, încearcă să se acorde cu căldura și gingășia rozurilor în ton de banană, și cu galbenul tulbure al zidurilor. Nici masele de zăpadă topită, și cafeniurile din primul plan de terre de sienne nu izbutesc să dea întregii viziuni tonalități depresive. De aproape examinat, ritmica accentelor de albastru ultramarin ne arată că sîntem în fața unuia dintre cele mai caracteristice tablouri *de răspîntie* din evoluția lui Ciucurencu. Repetam că nu trebuie să obosim niciodată cînd este vorba să stabilim etapele din evoluția unui artist, cum niciodată nu trebuie să exagerăm « periodizările » prea didactice. În cadrele tuturor perioadelor există împletiri, periodicități de obsesii, nu perioade sec cronologice, și există mai cu seamă complexe procese de asimilație. Astfel, și asimilarea criticii trebuiește deschisă celor mai variate aspecte ale adevăratei receptivități.

Nu putem spune decît cîteva cuvinte despre compoziții. Cea, atît de discutabilă, cu toate darurile ei de sugestie simplificatoare, esențiale, ale « Chirurgilor » din 1962, cea atît de plină de semnificații : « Epilogul răscoalei » din 1957, atît de emoționantă, deși neîndestulător închegată pictural, cum vom arăta cu alt prilej — rămînînd totuși pînza unui mare pictor ; cu totul excepționala « Execuție a Olgăi Bancic » (ce lipsește din expoziție). Sîntem datori să spunem însă că prin dinamismul ei, prin excepționala forță de sugestie a « diagonalelor în mișcare », prin extrema vibrație a tonurilor reci (din păcate, unele stinse de timp : verzurile roților), prin elanul figurilor echilibrat cu sobra gesticulație, prin elocvența

și tipicul dramatism viril al figurilor, și, — dincolo de dramatismul atmosferei de nobilă răzvrătire, — prin echilibrarea viziunii globale, echilibru încununat de accentele de secretă izbîndă ale dungilor de cer și prin încă alte multe calități de amănunt semnificativ, compoziția din 1948 « Ana Ipătescu » închipuie fără îndoială și una din izbînzile picturii noastre.

Versiunea recentă « Primul I Mai liber », oricît de interesantă ar fi, nu ne poate face să uităm primele versiuni.

Reîntorcîndu-ne la interioarele lui Ciucurencu, amintim sumar că, deși tributare uneori la Pallady și Matisse în deosebite grade, ele sînt aproape totdeauna atît de bogate sufletește și pictural, atît de neaservite celor mai suscitați, încît a deosebi omagiul sincer, asimilația creatoare pe de-o parte, iar pe de alta crescînda originalitate a lui Ciucurencu, adesea covîrșitoare, înseamnă un fel de voluptate a discernămîntului estetic, a controlului intelectual în receptivitatea noastră vibrantă.

Și cu unele dintre naturile așa-zise statice din ultima perioadă, ne aflăm în fața unor culmi de vie picturalitate. Aici natura « moartă » capătă pe linia unei savante muzicalități de albastruri reci, uneori de reverberație aproape fluorescentă, o viață atît de nouă, încît putem vorbi de cuceriri de pictură europeană. Cu atît mai mult cu cît geniul lui Cézanne veghează undeva tutelar. Aceste realizări însă vor necesita perspectiva anilor ce vor veni pentru a-și vădi întreaga lor semnificație.

Nu putem încheia fără a semnala valoarea « Portretului de muncitor » și noblețea secretă a « Portretului eroului muncii Gheorghe Belu », dar mai cu seamă atît de via realizare, prinos de recunoștință lui Luchian, a « Călcătoresei ». Despre încîntătoarele « flori » nu putem adăuga nimic. Vom înscrie lauda « florilor » în omagiul nostru pentru florile lui Luchian, flori printre cele mai frumoase, după părerea noastră, din pictura tuturor veacurilor. . .

Și astfel, această prestigioasă retrospectivă dovedește încă o dată că nu există talent autentic fără complexe procese de asimilație a celor mai semnificative valențe artistice ale vremii, pentru a se depăși « găoacea » unui subiectivism mai mult sau mai puțin limitat, dar că nu există talent autentic care să nu poarte întrînsul tot atît de complexe daruri de afirmare originală, înnoitoare, adevărată ofrandă pentru vremea noastră și, fără îndoială, putînd fecunda creația viitoare.

N. ARGINTESCU-AMZA

AL. CIUCURENCU : Peisaj

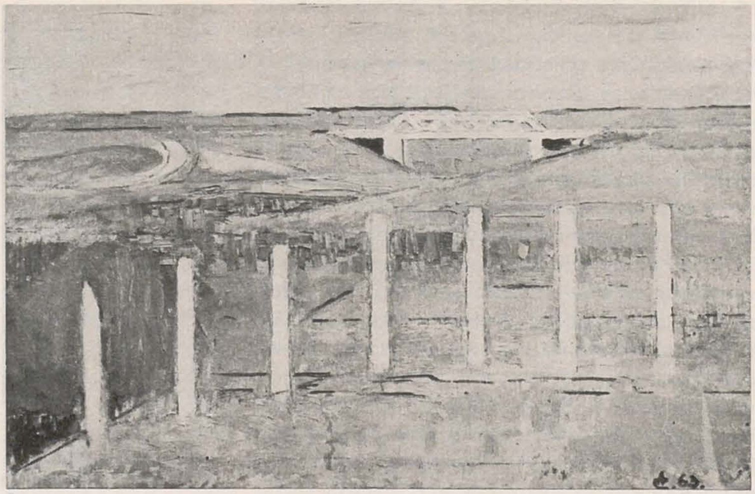

AL. CIUCURENCU : Femeie în interior

GHEORGHE IONESCU

Încă de la precedenta expoziție, în 1956, Gheorghe Ionescu își îmbogățise simțitor paleta și într-unele peisaje expuse atunci și mai ales în tablourile cu flori trecuse la intensități tonale, la o construire mai simplificată a formelor, la o compoziție mai elaborată. Orientarea spre o pictură mai interpretativă s-a accentuat și mai mult la noua expoziție din 1964.

Cele două mari calități ale lui Gheorghe Ionescu: sentimentul direct al realității și darul de a conferi poezie, prin felul său de a colora, s-au vădit de la primele sale manifestări și nu mai este pentru nimeni o taină că în acest artist modest, interiorizat, reținut, avem un valoros colorist. În expozițiile sale personale din 1943, 1946, 1956, ca și în fața diferitelor sale tablouri prezentate la expozițiile de stat și regionale, privitorii au găsit mai întotdeauna o construcție picturală solidă și bine echilibrată, în care veșmîntul de culoare conferea poezie pînă și celor mai multe sau mai prozaice aspecte ale naturii și orașelor. Se părea chiar că pictorul, bizuindu-se pe darul său de colorist, prefera priveliștile umile, obișnuite, banale, pentru a le înfrumuseța prin vibrațiile culorilor, prin armoniile sale grave, reținute, încărcate de tristețe și duioșie. Coloritul lui Gh. Ionescu nu a fost niciodată exuberant, torid, exploziv, dar avea mai totdeauna adevăr, autenticitate și o anumită vigoare lirică. Doi i-au fost călăuzitorii la începuturile sale: profesorul său de la Academia de arte frumoase, Camil Ressu, de la care a deprins stăpînirea desenului și a compoziției solide și echilibrate și marele colorist Ion Andreescu. Multă vreme, Ionescu, datorită probabil unor afinități cu viziunea gravă, tristă, reținută a lui Andreescu, a mers pe urmele acestui maestru. Nu ca un epigon sau imitator, ci ca un urmaș care își aducea contribuția sa proprie în sensul viziunii și stilului andreescian. Simțămîntul realității, coloritul erau ale sale, dar, adesea, viziunea calmă, gravă, reținută și chiar stările sufletești ale lui Andreescu se regăseau în operele lui Gh. Ionescu, așa cum unele viziuni și chiar procedee ale lui Luchian se regăseau la Tonitza, ca să dăm doar o pildă de continuare a unei viziuni de la un artist la altul.

Chiar și în expoziția din 1964 găsim această continuare cu variațiuni personale în unele tablouri. « Peisajul » din 1961, cu un cîmp plan, semănat cu legume, și avînd în depărtare arbori și case, ori « Arături pe deal », tot din 1961, au certe afinități cu viziunea andreesciană. Chiar natura moartă, cu o ulcică singură, pictată în cafeniu, sau « Trandafirul alb » așezat într-un pahar (1961) sînt motive andreesciene duse mai departe, cu intensificare și cu o pastă mai densă.

GH. IONESCU: Autoportret

Totuși, și mai înainte, dar mai ales la ultima sa expoziție, Gh. Ionescu a adus și certe diferențieri ca viziune și procedee față de acelea ale lui Andreescu, dar păstrîndu-i unele învățăminte în noile sale sinteze. Blocurile bucureștene, pictate pe vreme de iarnă, sugerează stări sufletești similare cu acelea din « Iarna la Barbizon », dar blocurile sînt construite mai simplificat decît le-ar fi făcut Andreescu, și altfel luminate.

Acum, Gh. Ionescu interpretează mai mult orașul și natura și poate că într-una din capodoperele sale, « Reflexe în apă » (1961), se constată trecerea spre un stil mai complex. Cele cîteva case albe, cu acoperișuri țuguiate, ce se oglindesc în lac, ca și arborii înconjurători, amintesc, curios, și de Andreescu și de Cézanne, poate, mai ales datorită construcțiilor ușor geometrizate a caselor și solidității cu care sînt

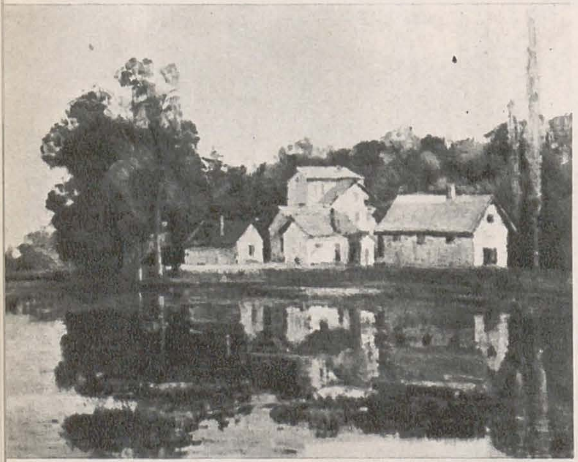

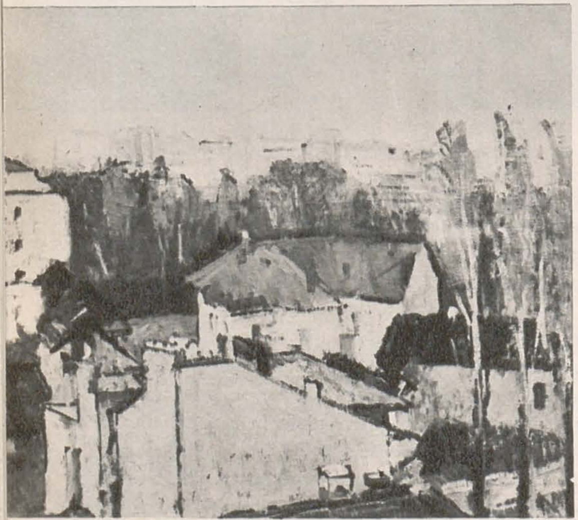

cuprinse toate elementele. Tabloul are un fluid poetic, încîntă pe privitor, pentru că în el este și sinteza naturii și a unei arhitecturi, dar și prezența unei adînci simțiri, a unui lirism intens, calm, visător. În orice caz, aici simțămîntul direct al realității este îmbinat cu o stare poetică de mare rezonanță, iar coloritul cu tonalități albăstrii și cu alburi pure, alături de verdele închis al vegetației și înseși reflexele atît de fine, ce schimbă formele oglindite și le dă aer de basm, asigură o viziune romantică. Viziunea aceasta este veche și nouă, totodată, căci în ea sînt cuprinse procedee mai îndrăznețe, rodul unor experiențe pictural post-romantice.

Distanțarea de viziunea andreesciană se observă și în gamele coloristice mai noi ale lui Gheorghe Ionescu, unde găsim galbenuri mai vii, alburi puternice, prin contrastul cu tonurile celelalte. Chiar în trandafirul din pahar, albul florii are o intensitate mai puternică și însăși pensulația este mai densă și mai suculentă. Iar « Petuniile » sale, surori ale strălucitelor și emoționantelor flori din expoziția precedentă, lucrate mai sintetic, cu o pastă mai suculentă și cu tonuri uneori mai calde, continuă tendința pictorului de a interpreta mai mult realitatea și aceasta nu numai cu sentimentele și senzațiile sale, dar și cu procedee mai noi.

Tendința de interpretare o vădesc acum și portretele pictorului. Mai înainte, unele portrete înregistrau fizionomia, aduceau cuvenita notă de veridicitate, dar nu te cîștigau îndeajuns pentru că nu se interpreta viața interioară a personajelor, nu se găseau trăsăturile acelea care scot din anonimat pe orice ființă, dacă îi pătrunzi viața lăuntrică, identitatea morală. Observăm cu bucurie noua tendință deoarece acum unele portrete ale lui Gh. Ionescu ne interesează și ne mișcă mai mult decît cele de odinioară. Și dimensionarea portretelor este acum mai justă decît înainte, în sensul că uneori apar portrete sau figuri în tablouri de dimensiuni mai mari, ce învederează mai puternic personajele și expresia lor. Desigur, și într-un tablou de dimensiuni mici poți spune uneori mai mult decît într-unul mare, dar mai înainte proporțiile și elementele compoziționale din unele portrete nu erau potrivite cu punerea lor în cadru. Mai important, însă, este faptul că acum chipurile personajelor sînt mult mai interpretate decît înainte, au elemente inedite, evidențiază stări sufletești, caracterizări psihologice mai pregnante, configurează mai semnificativ omul. Pictorul s-a înfățișat în două portrete, unul de dimensiuni mai mari (cu figura pe trei sferturi) și altul cu numai capul, într-un tablou de dimensiuni mici. Într-amîndouă observăm o interiorizare, o trăire meditativă, realizată cu ajutorul unor construcții, în care trăsăturile au viață, iar coloritul concură la definirea stării sufletești. Doctorul Mircea Iliescu, colecționar de artă, apare în două tablouri și în special în cel cu pardesiul pe mînă și cu umbrelă, nu numai mișcarea este sugerată, dar caracterizarea psihologică este adîncită, și aceasta cu mijloace moderne (accente mai puternice cînd e vorba de trăsături, modelare mai viguroasă a chipului, colorit mai interpretat în funcție de sensul imaginii etc.). La fel de interpretate sînt și alte portrete — fie de savanți și cărturari, fie figura fetei de la țară, care merge cu coșul, sau al studentei dintr-un interior. Găsim un colorit mai viu, mai multă mișcare, o tratare mai concentrată și mai simplificată, și, în special, o adîncire a caracterizării psihologice.

Ne exprimăm satisfacția pentru noile cîștiguri din pictura lui Gh. Ionescu, care se îndreaptă acum spre o artă mai interpretată, spre procedee mai contemporane, deși încă multe din viziunile sale rămîn la poetizarea unor realități puțin semnificative pentru vremea noastră. Cu darurile sale de colorist, cu sentimentul direct al realității, dar cu mai multă interpretare și deci cu îmbogățirile de procedee, pe care le implică interpretarea, Gh. Ionescu ar putea în viitor fi, în mai mare măsură, omul vremii sale, un interpret al semnificațiilor noastre contemporane.

A înfrumuseța prozaicul sau banalul este un dar al coloristului și poetului, însă coloristul-poet, care descoperă și valorifică adevărul și frumusețea epocii sale, are putința de a spune mult mai mult și de a rămîne permanent în istoria artei. Îi dorim, tocmai pentru aceasta, o înnoire și mai inspirată a viziunii și procedeelor, folosind mai departe virtuțile sale și afinitățile cu marea tradiție a picturii noastre, cu acea linie Andreescu-Ressu pe care o continuă și care poate fi infinit îmbogățită în spirit contemporan. Recenta sa expoziție a însemnat luarea unui suflu mai puternic pentru noi depășiri.

PETRU COMARNESCU

GH. IONESCU: Livada

GH. IONESCU: Reflexe în apă

GH. IONESCU: Peisaj urban

ARTA ROMÎNEASCĂ PE MERIDIANELE GLOBULUI

JACK BRUTARU

1867 — Paris. Expoziția internațională ! O primă participare a unui artist romîn : pictorul Nicolae Grigorescu expune 6 pînze ! Aproape un secol a trecut de atunci. Artiști plecați de pe meleagurile noastre studiază, expun și se afirmă în număr din ce în ce mai mare la Paris, München sau Roma.

În 1924 Gh. Petrașcu expune prima dată la Bienala de la Veneția. Participările sale se succed în 1938 și 1940. Lui i se alătură și alți pictori romîni de seamă. În 1937 Petrașcu primește Marele Premiu la Expoziția internațională de la Paris. Nu este singurul romîn care primește distincții cu acest prilej.

Totuși, expozițiile romînești de artă în străinătate în deceniile de pînă la eliberare sînt rare.

Abia în anii regimului popular arta plastică romînească găsește o merituoasă afirmare în alte țări, prin prezențe de prestigiu, din ce în ce mai ample, făcîndu-se tot mai cunoscută pe celelalte continente ale lumii.

ITALIA

1954 ! A XXVII-a Bienală de la Veneția ! Țara noastră își reia locul în Pavilionul romînesc. Expoziție reprezentativă, în intenția de a se urmări evoluția de ansamblu a picturii, sculpturii și graficii romînești în primul deceniu de după eliberare. 20 de pictori cu 29 lucrări, 12 graficieni cu 32 desene, gravuri, acuarele și ilustrații, 17 sculptori cu 23 de statui. Ediția următoare a Bienalei cuprinde un grup de artiști fruntași ai artei romînești contemporane : Corneliu Baba, Alexandru Ciucurencu, Ion Irimescu, Cornel Medrea, Ligia Macovei și Jules Perahim. Concepția expoziției este evidentă. Conturarea unor personalități reprezentative, prin ansambluri mai mari de lucrări pentru fiecare participant.

În 1958, la a XXIX-a Bienală, o prezentare a unor expoziții personale ample : Henri Catargi, Dumitru Ghiață, Ștefan Szönyi, Ion Jalea, Geza Vida, Vasile Kazar și Mariana Petrașcu.

La a XXX-a Bienală, care prin caracterul ei jubiliar a solicitat o contribuție valorică deosebită din partea țărilor participante, Romînia prezintă din nou pe Gh. Petrașcu, printr-o retrospectivă cuprinzînd 40 de pînze. În paralel este expusă « Gravura romînească contemporană » cu 100 de piese ale unor autori diferiți.

În 1962 expune un pictor, un sculptor și doi graficieni : Brăduț Covaliu, Ion Vlad, Paul Erdös și Vasile Dobrian.

Din nou o participare deosebită în întîlnirea internațională.

La a XXXII-a Bienală de la Veneția — iunie-septembrie 1964 — Pavilionul romînesc prezintă pe pictorii Ion Gheorghiu, Ion Pacea și Ion Bițan, alături de creația sculptorului Boris Caragea. Expoziția a trezit interes printre vizitatori și în special între oamenii de artă.

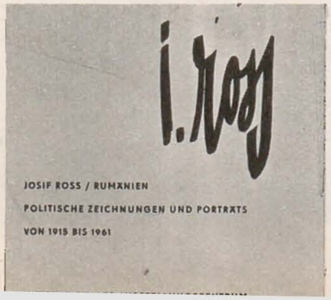

Televiziunea italiană a prezentat expoziția romînească, organizînd și o discuție în fața aparatului cu membrii delegației venite pentru deschiderea oficială.

În 1957, participarea Romîniei la cea de-a XI-a Trienală de la Milano, s-a soldat cu numeroase premii pentru artiștii noștri decoratori și pentru pictorii de afișe.

Artiștii decoratori din R.P.R. s-au remarcat prin concepția și realizarea amenajării Pavilionului. A reținut în mod deosebit atenția ciclul de lucrări al lui Brâncuși asamblate într-o formulă decorativă adecuată. Proiectanții amenajării au fost distinși cu Medalia de aur. 8 pictori de afișe au fost premiați cu medalii de argint, diplome de merit, primind obiecte decorative din domeniul ceramicii, textile și piele. Expoziția a ocazionat un fericit contact cu cercuri de specialitate străine, arta romînească cucerind aprecieri însemnate pe plan internațional.

Despre expoziția Ligiei Macovei la Roma (iunie 1962) — Mario Penelope scria: « Ligia Macovei nu este la prima confruntare cu publicul italian. Sînt cunoscute cele 50 de acuarele și desene prezentate la Bienala de la Veneția din 1956, lucrări elogiate de criticii italieni și străini pentru originalitatea și forța lor expresivă. Ligia Macovei a fost prezentă și la Bienala din 1960 cu o serie de desene. În același an, pictorița a deschis, tot la Veneția o expoziție personală. Opera de pictură și grafică a Ligiei Macovei s-a perfecționat în acești ultimi ani, selecționînd și valorile sale în căutarea unui limbaj care, neignorînd unele rezultate concrete ale artei moderne, a rămas profund legată de conținutul poetic și expresiv al tradițiilor țării sale ».

« Prezența la deschiderea expoziției a unui public excepțional, reprezentanți proeminenți ai artei plastice italiene, în frunte cu celebrul Renato Guttuso, numeroși oameni de cultură, critici de artă, scriitori, ziariști, a demonstrat nu numai prestigiul de care se bucură în Italia Ligia Macovei, ci și interesul major al iubitorilor de artă (lucru dovedit cu prisosință și în zilele următoare prin afluența de vizitatori), față de noile lucrări valoroase ale pictoriței romîne ». (« Contemporanul » — 22 iunie 1962).

Corespondențe semnate de Giorgio Nataletti, profesor de etnomuzicologie la Conservatorul « Santa Cecilia » din Roma, și de ziarista Anne Garafulo redau impresii despre arta populară romînească prezentată în vara anului 1963 la Roma, în sala mare a Muzeului Național de Artă și Tradiții Populare.

G. Nataletti arată: « . . . Este impresionant un lucru: costumele, ornamentele de costume, obiectele din lemn, stipele prezintă asemănări, uneori chiar identități, cu creații analoage ale artei populare din Italia, nu numai în ceea ce privește motivele și culorile, ci și materialele, modul în care sînt tratate și prelucrate, stilul și expresia artistică ». Sau, Anne Garafulo: « . . . În expoziția de artă populară romînească am regăsit atîtea lucruri pe care le-am admirat într-o recentă vizită la Muzeul Satului din București: frumoase costume femeiești din Oltenia, Moldova, Transilvania, fețe de masă, ii, lucrate din firul cel mai fin, marame de mătase naturală, covoare în culori sclipitoare, țesute cu mîna,

instrumente muzicale, ceramică şi, îndeosebi, ceramica neagră din Moldova. Am aflat cu plăcere că această expoziție populară va deveni permanentă, şi piesele sale au fost oferite în dar Italiei şi vor face parte din patrimoniul Muzeului italian de artă populară. »

Ilustrații de carte realizate de Val Munteanu, Geta Brătescu şi Eugen Mihăescu au însoțit expoziția de carte romînească organizată în decembrie 1963 la Roma, la « Palazzo Antici Matei ».

FRANȚA

În 1961 — cea mai importantă manifestare de artă romînească în Franța, de la eliberarea țării, şi anume: « Expoziția de artă clasică şi contemporană din R.P.R. » — (pictură şi sculptură), cu 187 lucrări, începînd cu N. Grigorescu, pînă la maeştrii contemporani, făuritori ai realismului socialist. Expoziția a provocat numeroase ecouri în presă. André Chastel (« Le Monde », din 27 octombrie 1961, în articolul « Un secol de artă romînească » scrie: « . . . Sculptura reține atenția. Este uneori de o forță impresionantă şi îndrăzneață, ca figura gigantică a lui «Tolstoi», de Paciurea. « Minerul » de Ion Irimescu, aduce aminte foarte bine pe Constantin Meunier, iar, în arta lemnului sculptat, Geza Vida şi Romulus Ladea se exprimă cu o vervă pentru care le sîntem recunoscători. Atracția cea mai mare este mica selecție de opere vechi ale lui Brâncuşi ».

Un articol amplu, intitulat « Arta romînească din secolul al XIX-lea pînă în zilele noastre » este semnat de către M. T. Maugis în « Les Lettres Françaises », 28 noiembrie 1961: « Este un secol de artă romînească extrem de pasionat, extrem de coerent, prezentat la Muzeul de artă modernă. Un secol de pictură şi de sculptură foarte influențate de arta europeană din această perioadă şi în special de cea din Franța, dar care ilustrează perfect această concepție: o artă adevărată trebuie să aibă un conținut socialist şi o formă națională.

«Artiştii romîni caută să demonstreze că fac istoria țării lor fixînd-o definitiv pentru toți, dar nu rămîn la o glorificare în tablouri remarcabile într-o formă impersonală, ci ilustrează prin compoziții sensibile o imagine vie a țării lor, alimentați de folclorul şi tradițiile acesteia ».

« Există o pictură cu temperament tipic romînesc, manifestat în lumina caldă, în strălucirea culorilor care te fac să retrăieşti întreg spectacolul lumii. Fenomenul nu s-a manifestat niciodată atît de limpede într-o expoziție națională, din cîte au fost găzduite în ultima vreme de Muzeul de artă modernă din Paris ». (Georges Boudaille).

1959 ! S-a inaugurat o nouă competiție internațională: Bienala tinerilor artişti de la Paris. Romînia participă la toate expozițiile deschise sub această egidă, în 1959, 1961 şi 1963.

Primii expozanți: Virgil Almăşanu, Emil Aniței, Constantin Blendea, Marius Cilievici, Constantin Crăciun, Dan Hatmanu, Aurel Nedel şi Cornelia Daneț.

În 1961 îi regăsim pe Constantin Blendea şi pe Cornelia Daneț, cărora li se alătură Ion Nicodim, Sabin Bălaşa, Lia Szasz, Traian Vasai şi Viktor Roman.

A treia bienală a tinerilor artişti a adus şi o consemnare a talentelor formate în anii puterii populare la noi în țară. Expozanții: pictorul Ion Gheorghiu, sculptorița Ioana Kassargian şi graficianul Gh. Boțan.

Un succes l-a reprezentat participarea țării noastre la Bienala tinerilor artişti deschisă la Paris în sălile Muzeului de Artă Modernă în septembrie-decembrie 1963. Pictura lui Ion Gheorghiu a fost remarcată şi apreciată de numeroşi critici şi oameni de artă, de presă.

La 27 septembrie, la Muzeul Național de Artă Modernă din Paris a fost inaugurată, de către André Malraux, ministrul de stat însărcinat cu afacerile culturale, cea de a III-a bienală a tinerilor artişti — la care participă şi R. P. Romînă.

Oprindu-se în fața lucrărilor expuse de artiştii romîni, unde a fost întîmpinat de dr. Victor Dimitriu, ministrul R. P. Romîne în Franța, André Malraux a făcut aprecieri elogioase asupra lucrărilor « Natură moartă » de Ion Gheorghiu, şi « Cap de tînără fată » de Ioana Kassargian.

Cronicarul Jean Rollin din Paris, scrie: « Talentul lui Ion Gheorghiu este pus în evidență de cele cinci tablouri pe care ni le prezintă: o « Natură statică » în care se vede o vioară roşie, detaşîndu-se pe un fond negru nuanțat de pete de lumină, pagini cu note muzicale, cărți fericit dispuse în ansamblul compoziției. Artistul a ştiut să utilizeze cu pricepere tonurile pure. Nici o stridență în această lucrare de o concepție îndrăzneață şi dificilă, ci un concert de culori armonioase, capabile să definească, fără false străluciri, sentimentul profund al lucrărilor. « Nud culcat » — lucrare a aceluiaşi artist — şi « Țărancă în costumul național alb », împodobit cu broderii florale, prin caracterul lor monumental, te duc cu gîndul la pictura murală. Într-o pastă densă, cu galben viu, subliniind arşița verii, astfel îşi pictează Gheorghiu tractoriştii şi secerătoarele. În « Peisajul industrial » se regăseşte tema naturii transformate de om.

Sculptura Ioanei Kassargian, «Cap de fată», este de o mare noblețe a sentimentului şi puritatea de stil nu dăunează cu nimic expresiei caracterului individual al modelului ».

« Țăndărică » a devenit în primăvara lui 1964 emisarul teatrelor de păpuşi din Romînia. Sub egida acestui personaj năstruşnic s-a deschis expoziția de păpuşi şi de schițe de decoruri în sala centrală a Muzeului Pedagogic din celebrul cartier latin din oraşul de pe Sena. Ființele fără viață au cules numeroase elogii pentru autorii şi mînuitorii lor.

« Am constatat, vizitînd expoziția, aspectul contemporan, modern, al păpuşilor expuse aici » — (Daniel Bazidien, secretar general al Uniunii generale a marionetiştilor — secția franceză). Scenografa Jaquelinne Delassaire, adaugă: « . . . Găsesc foarte originală folosirea judicioasă a tot felul de materiale ca mătasea de porumb, firul de material plastic, buretele etc., în confecționarea păpuşilor şi tocmai de aceea sîntem surprinşi, ele fiind deosebite de ale noastre ». Şi, ca un ultim cuvînt, de înaltă competență, directorul Teatrului Luxemburg, spune: « Această expoziție este extrem de interesantă, deoarece oferă o mare varietate, diferite genuri de păpuşi ».

Franța 1964 ! O altă manifestare artistică, care reuneşte creațiile a numeroase popoare. Festivalul internațional de artă şi cultură populară de la Vincennes la prima sa ediție. Expunerea romînească cuprinde litografii, gravuri în lemn, linogravuri şi desene în culori. Autorii sînt Corneliu Baba, Corina Beiu-Angheluță, Emilia Dumitrescu, Gy Szabo Bela, Brăduț Covaliu, Vincențiu Grigorescu şi alții.

U.R.S.S.

Una dintre cele mai importante participări romîneşti, în cadrul unei întîlniri artistice internaționale, a fost, în 1958—1959, la Expoziția țărilor socialiste de la Moscova.

Ecourile despre arta noastră au fost numeroase, atît în presa sovietică, cît şi în revistele de specialitate din alte țări participante.

În sinteză I. Țîrlin a scris despre sectorul romînesc: « Diversitatea individualităților creatoare, strălucit exprimate în opera de artă, iată, după părerea noastră, prin ce se caracterizează, mai întîi de toate, lucrările prezentate în sectorul romînesc al Expoziției țărilor

socialiste de la Moscova. Desigur, un rol însemnat în prezentarea amplă a unor personalități îl joacă și principiile, care stau la baza organizării expoziției, și, în conformitate cu care lucrările celor mai mari maeștri alcătuiesc ansambluri permițînd astfel privitorilor să aibă o imagine clară asupra creației, luată în întregul ei, a fiecărui artist în parte ».

Albrecht Bohman: « Cu greu se va fi găsit vreun vizitator al Expoziției care să nu fie adînc impresionat de operele artistului romîn Corneliu Baba. Tablourile lui Baba, dintre care unul a reprezentat pictura romînă în sala de onoare a expoziției, aparțin, sub raportul calității, operelor esențiale ale expoziției ».

Ianuarie 1958! Expoziția Aurel Jiquidi la Leningrad în sălile Institutului « I. Repin ». Tbilissi! Expoziția de grafică romînească (74 de lucrări).

În august, « Zilele culturii romînești în R. S. S. Moldovenească. La Chișinău — deschiderea festivă a expoziției de carte și artă grafică romînească. Biblioteca « Lenin » din Moscova adăpostește în noiembrie aceeași expoziție.

Cu ocazia vizitei oficiale făcută de graficianul Cik Damadian în R. S. S. Armeană, prilejuită de aniversarea a 40 de ani de la crearea acesteia, s-au organizat la Erevan două expoziții.

În « Casa artiștilor » din Erevan s-a deschis expoziția de pictură și grafică la care au participat Topalian, pictor din Franța, Ranos Mehia, pictoriță din Argentina și Cik Damadian, grafician din R. P. Romînă.

Damadian a expus un ciclu de litografii realizate în țară și portrete realizate în timpul vizitei făcute în R. S. S. Armeană.

Expoziția lui Jules Perahim, cuprinzînd peste 120 gravuri, desene, ilustrații de carte, schițe de decor și farfurii de faianță pictată, a fost organizată la Moscova, Riga și Leningrad, în 1960—1961. Expoziția, fără a avea un caracter retrospectiv, a prezentat creația lui Perahim, începînd din anul 1932 pînă în prezent. Lucrările din toate perioadele de activitate, din diferitele domenii în care s-a manifestat, au dat posibilitatea cunoașterii în esență a artei lui J. Perahim. Valoarea operei sale a fost în mod unanim apreciată. S-a subliniat contribuția adusă la ilustrarea operelor literare clasice ruse și sovietice.

M. Kuzmin în « Sovetskaia Kultura » îl caracterizează pe Jules Perahim ca « un maestru extrem de original și de interesant ». « Dacă ar trebui să vorbești despre ceea ce este mai important în arta lui Perahim, aceasta este orientarea socială, pătrunsă de actualitate și simț politic, incandescența combativă a celor mai multe din lucrările sale. Ele sînt pline de idei, ele sînt adînc contemporane prin tot spiritul lor... Integritatea concepției, partinitatea comunistă și-au găsit o expresie strălucită în arta sa ».

În ziua de 1 ianuarie 1961 a avut loc vernisajul expoziției pictorului Gh. Șaru și a graficianului M. Gion, cu imagini realizate după impresiile culese într-o călătorie anterioară în U.R.S.S. Au fost expuse portrete și compoziții pe baza documentării, făcute în colhozul « Maxim Gorki » de lîngă Moscova, de la uzinele de rulmenți din Moscova și uzinele « Kirov » din Leningrad. La 1 februarie 1961, expoziția a fost organizată și la Leningrad.

Ianuarie 1961. Se deschide la Muzeul de artă plastică « A. S. Pușkin » din Moscova expoziția « Sculptura romînească contemporană », organizată înainte la Muzeul « Ermitaj » din Leningrad. Expoziția a cuprins peste 70 de sculpturi, grupuri statuare, machete de monumente, reliefuri, busturi și portrete. Expoziția a fost completată cu 50 desene realizate de sculptori, studii de atelier. Expun: Ion Jalea (relieful « Invățătura lui Lenin » și bustul « Acad. Gh. Ionescu-Sisești »), Ion Irimescu (« Lupeni 1929 » și portretul lui I. Jalea), Boris Caragea (proiectul monumentului « Lenin » și compoziția « Descătușarea »). Au mai expus C. Baraschi, Gh. Anghel, Zoe Băicoianu, O. Han, Izsak Martin, C. Medrea, Geza Vida și alții.

Comentariile despre expoziție au fost numeroase în presa sovietică. A. Hupina în articolul « Sculptura romînească la Moscova » scrie: « Expoziția de sculptură romînească contemporană, stîrnește un viu interes în rîndurile moscoviților prin multiplele sale calități, tematica inspirată de actualitate, varietatea formelor, originalitatea gîndirii artistice la cea mai mare parte a autorilor ei, însfîrșit un bogat conținut ideologic ».

O altă manifestare romînească importantă organizată în anul 1961 în U.R.S.S. a fost expoziția « Grafica militantă », expoziție ce însuma circa 500 lucrări.

« Expoziția istorisește spectatorilor sovietici despre spiritul de luptă, înaltele tradiții democratice, creația diversă a celor mai buni dintre artiștii romîni, creație care a luat o mare dezvoltare în grafica contemporană a țării. » (« Vecernaia Moskva »).

Despre expoziția « V. Dobrian — E. Taru » la Kiev, Vasili Kasian, membru corespondent al Academiei de arte din U.R.S.S., scrie: « Pînă la această expoziție îl cunoșteam pe Dobrian ca pe un maestru al gravurii în alb-negru. De data aceasta, dînsul ni s-a înfățișat ca un grafician al picturii și ca un pictor al graficii. Aceste trăsături îl apropie de arta populară...

... Satiric, pătrunzător în ilustrații, pamfletist, plin de mînie în caricaturi, un strălucit umorist în desenele-șarje, iată bogăția paletei, a creației lui Taru ».

REPUBLICA DEMOCRATĂ GERMANĂ

La Berlin, în « Pavilionul artei », a fost organizată în 1960 Expoziția de artă romînească contemporană.

Cartea de impresii a cunoscut numeroase aprecieri favorabile nu numai din partea berlinezilor, dar și din partea a numeroși vizitatori străini. În paginile acesteia se pot citi:

« Fericită țară, această Romînie, ai cărei artiști, în trecut și azi, au mers și merg în pas cu poporul. Mulțumesc organizatorilor expoziției că am putut vedea acest lucru » (Hegenman — Leipzig). Și: « Această expoziție a fost adevărată trăire. Unele picturi m-au impresionat adînc. Sculpturile sînt deasemeni foarte bune. Această expoziție ne-a permis să cunoaștem și condițiile de viață din Romînia » (Hermann Stumtoch — Dresda).

Păreri din alte țări au menționat: ...

« O expoziție foarte interesantă » (John Giseger — Oregon — SUA). ... « Foarte frumos. Nimic de zis. Interesant și foarte frumos » (Christian Wandhal — Suedia). ... « Îmi trezește dorința de a călători prin Romînia » (Berne Trenk — New York).

BERLIN 1962

R. D. Germană. Cea mai cuprinzătoare expoziție retrospectivă a pictorului romîn Al. Ciucurencu a avut prilejul de a fi organizată în cadrul convențiilor culturale încheiate cu R. D. Germană.

În prefața catalogului, Eberhard Bartke arăta:

« Sînt vii în amintirea mea zilele de la începutul anului 1959, cînd primii vizitatori ai « Primei expoziții de arte plastice a țărilor socialiste » se întorceau de la Moscova. În referatele lor despre expoziție, un nume juca tot mereu un rol deosebit, numele pictorului romîn Alexandru Ciucurencu. Cînd apoi am avut personal ocazia să văd la Moscova lucrările pictorului romîn, am înțeles pe deplin entuziasmul celorlalți. Ciucurencu ne-a dat ceva ce simțeam că lipsește în propria noastră pictură: o privire sigură și clară asupra prezentului și asupra istoriei revoluționare a poporului său. O înaltă măiestrie a picturii, — sensibilitatea lirică pentru frumusețea lumii încon-

jurătoare şi afirmarea necondiţionată a vieţii în patria socialistă ».

Într-un articol apărut în ziarul « Sonntag » din 4 martie 1962 sub titlul «Farmecul culorii », Jahner Horst împărtăşeşte o serie de impresii în urma vizionării expoziţiei :

«La Bienala de la Veneţia am luat contact pentru prima oară cu lumea de imagini a lui Ciucurencu. Bogăţia picturală a lucrărilor sale a avut un efect captivant asupra mea. Fiecare lucrare a sa era pentru ochi o sărbătoare. Ele demonstrau în mod convingător ce importanţă se poate atribui culorii, ca formă de exprimare, cît de sensibil este capabilă să elucideze conţinutul lucrării respective.»

În acelaşi an are loc deschiderea expoziţiei lui Iosif Ross. Expoziţia s-a bucurat de un mare succes, fiind amplu prezentată în presa cotidiană şi în cea de specialitate.

După expoziţiile deschise în Berlin, la invitaţia conducerii celebrelor Galerii de artă din Dresda şi în schimbul manifestărilor organizate de această renumită instituţie muzeală, în perioada 16 iunie-15 septembrie 1963 s-a deschis în sălile noi din « Albertinum » expoziţia « Arta romînească contemporană ». Semnificativ pentru succesul obţinut: 100.000 de vizitatori ! Expozanţi : H. Catargi, L. Grigorescu, Şt. Szönyi, B. Covaliu, I. Pacea, M. Danu, I. Biţan, C. Baraschi, C. Medrea, Gy Szabo Bela, Gh. Ivancenco, V. Dobrian, M. Chirnoagă şi Geta Brătescu; — reprezentare largă ca tendinţe, generaţii şi stiluri, ca domenii şi tehnici artistice.

Expoziţia s-a bucurat de o deosebită atenţie.

« Adresăm cele mai sincere mulţumiri artiştilor romîni ale căror opere ne dovedesc din nou cît de necesar este să cunoaştem din ce în ce mai temeinic sculptura, pictura şi grafica romînească » — sînt cuvintele scrise de Dr. Lothar Boltz.

Studiul scris de Dr. Christian Emmrich, director adjunct al Galeriei de artă din Dresda exprimă punctul de vedere general afirmat asupra succeselor artiştilor plastici romîni : « Comoara nesecată a folclorului naţional, preluarea ideilor progresiste şi a mijloacelor de expresie a mişcării artistice europene, constituie izvoarele spiritului înnoitor care imprimă pecetea sa specifică artei romîneşti contemporane. . . »

AUSTRIA

« Kunstlerhaus », cea mai veche organizaţie artistică vieneză, a adăpostit în august 1957 expoziţia lui Iosif Iser, Artist al poporului din R.P.R. Creaţia artistului a fost foarte favorabil primită de public şi de către critici. Kurt Mellach aprecia : « Am descoperit în Iser o surprinzător de multilaterală personalitate artistică, dotată cu un fascinant talent, creînd nu numai pentru un restrîns cerc de « cunoscători », ci pentru cei mulţi, aş putea spune pentru întreg poporul ».

Iser era la a doua importantă manifestare în străinătate, după eliberarea ţării. În martie 1948 pictorul a expus 26 de uleiuri şi 16 lucrări de grafică la « Arnold Seligman-Helft Galleries » din New York.

În 1961, la Viena a fost expus în sala tipografiei austriace de stat un ansamblu de grafică, ilustraţii de carte, cărţi şi artizanat romînesc.

Mai 1963 ! « Săptămînile festive ale Vienei » ! Prilej de întîlnire internaţională între oameni de cultură şi artă din diferite ţări. Romînia este prezentă prin personalităţi şi manifestări de prima categorie. Orchestra Filarmonică « G. Enescu » a concertat sub bagheta lui George Georgescu, avînd solist pe Ion Voicu, în celebra « Konzerthaus ».

Artele plastice au avut o reprezentativă manifestare. « Wiener Kunstlerhaus » a adăpostit expoziţia cu lucrări de Constantin Brâncuşi, Alexandru Ciucurencu şi Boris Caragea. Grupul de cinci opere ale lui Brâncuşi, existente în colecţiile romîneşti, au monopolizat atenţia vizitatorilor. Pentru mulţi a reamintit sau chiar a făcut cunoscut că marele sculptor, afirmat pe plan mondial, a fost romîn şi că a pornit pe drumul său glorios, văzînd lumina soarelui într-un sat gorjean şi că primele noţiuni artistice le-a primit în ţara natală. Ziarul « Arbeiter Zeitung » sublinia : « . . . La această expoziţie sînt înfăţişate operele lui Brâncuşi rămase în patria sa. Ne bucurăm mult că putem vedea aceste opere aici, căci ele ne erau mai puţin cunoscute pînă acum, decît cele aflate în muzeele ţărilor apusene ».

Expunerea lui Brâncuşi era completată cu cîteva fotografii de mare amploare care reproduceau alte lucrări din ţară care nu au putut fi transportate, şi monumentele de la Tg. Jiu.

« Sărutul », reprodus pe afişul expoziţiei, căpătase caracter de emblemă pentru această manifestare romînească în care era cuprins marele sculptor, unul dintre cei mai mari creatori contemporani din întreaga lume.

O participare masivă în expoziţie a avut-o Alexandru Ciucurencu, prezentînd în şapte săli 123 de lucrări.

Publicul vienez a cunoscut în primăvara anului 1963 şi sculptura lui Boris Caragea, reprezentant de seamă al artei actuale realist-socialiste. Prin cele 13 lucrări expuse s-a conturat nu numai personalitatea sculptorului dar s-a putut descifra o tendinţă caracteristică pentru orientarea artei statuare în ultimele două decenii la noi în ţară.

« . . . Artistul preferă forma monumentală, de mare efect, mai ales în aer liber . . . » şi, mai departe : « . . . În sculptura « Pescarul » se observă că şi în dimensiuni mari artistul nu neglijează detaliul. Pentru a aprecia exact lucrările este necesar ca ele să fie văzute în ambianţa pentru care au fost realizate » (« Volkstimme »).

ELVEŢIA

În 1950 a luat fiinţă Bienala de « alb-negru » de la Lugano, sub conducerea graficianului Aldo Patocchi, prieten al ţării noastre.

Din 1956 ţara noastră are o participare regulată la această manifestare internaţională.

Expozanţi : 1956, J. Perahim, V. Dobrian, Gh. Naum, Gy Szabo Bela; 1958, Corina Beiu-Angheluţă, Gh. Ivancenco, Vasile Kazar, Mariana Petraşcu; 1960, Florica Cordescu, Cornelia Daneţ, T. Vasai, Paul Erdös; 1962, Ethel Lucaci-Băiaş, Gh. Boţan, Eva Cerbu, Puia-Hortensia Masichievici; 1964, Ligia Macovei, Emilia Dumitrescu, Marcel Chirnoagă.

Periodic, au loc în oraşelul elveţian Grenchen, expoziţii internaţionale de gravuri colorate.

În 1960, ţara noastră dăruieşte « Casei drepturilor intelectuale » din Geneva, construită de Birourile internaţionale reunite ale Uniunii internaţionale pentru protecţia proprietăţii industriale, un panou monumental în mozaic de faianţă, realizat de Ştefan Constantinescu şi Jules Perahim.

În 1964, ţara noastră a trimis lucrări de Eva Cerbu, Neti Biţan, Puia-Hortensia Masichievici, Ana Iliuţ, Vasile Dobrian, Lidia Mihăiescu.

În 1961, la Geneva, s-a deschis expoziţia de gravură contemporană romînească cu care am participat în anul anterior la Bienala de la Veneţia.

Arta populară romînească s-a bucurat de asemenea de succes în cadrul unei expoziţii organizate la Geneva în martie 1958, în incinta muzeului de artă şi istorie.

Comentarii presei : « Neue Zürichen Zeitung » : « Un simţ viu pentru înfrumuseţarea prin culori şi forme a vieţii cotidiene, o mare bogăţie de ornamente şi o măiestrie desăvîrşită ». « Tribune de Genève » : « . . . Farmecul degajat din costumele viu colorate,

din țesăturile somptuoase și din olăria rustică fac din această expoziție o ilustrare a tradiției populare, profund înrădăcinată în pămîntul și istoria țării.»

R. F. GERMANĂ

În iunie 1959 la Bremen, a fost deschisă o expoziție de artă populară romînească. Într-o veche și rustică construcție de pe Riensberg, s-a montat un interior țărănesc autentic din Maramureș. Succesul expoziției a determinat deschiderea ei în continuare la München și Nürnberg.

Februarie 1964 — Hamburg — expoziție de artă populară romînească la Muzeul de etnografie și preistorie.

ANGLIA

Expoziția de la «Horniman Museum» din Londra, iunie 1957. Arta populară romînească trezește un puternic interes. Obiectele dăruite cu acest prilej au fost primite cu o mare satisfacție de către conducerea muzeului.

Criticul de artă Graham Hugher, apreciază, în cadrul unui articol apărut în « Art New and Review »: « Arta țărănească pledează întotdeauna în favoarea folosirii nestînjenite a nuanțelor și a culorilor. Expoziția de artă populară romînească este plină de arabescuri și spirale, de linii curbe și întortochiate, constituind parcă decorurile unui basm; sculptate în lemn, spiralele cafenii pe dale nesmălțuite produc o adevărată delectare a ochilor, oferind o prețioasă lecție tuturor desenatorilor din țările industriale în continuă goană după desene complicate ».

BELGIA

O expoziție de gravură și desen de Gy Szabo Bela a fost găzduită la Academia serală de artă din Moelenbeel — Bruxelles. La vernisaj, cuvîntul de deschidere a fost ținut de senatorul Martens. În continuare, expoziția a fost deschisă la Liège, în sălile Muzeului de arte frumoase. Artistul a donat un mare număr de gravuri muzeului. Cu acest prilej, gravorul romîn a primit « Medalia de aur » a orașului Liège.

Expoziția Artistului poporului Corneliu Baba s-a deschis în Muzeul din Ixelles din Bruxelles, reunind cele mai importante creații ale pictorului.

În localurile Muzeului de artă, care, datorită directorului său, dl. Coquelet, a căpătat în ultimii ani o faimă binemeritată prin prezentarea unor opere de calitate, au fost expuse 40 de tablouri și 20 de desene și acuarele ale pictorului Corneliu Baba. Vernisajul acestei expoziții s-a desfășurat într-o atmosferă foarte cordială, în prezența pictorului și a unui mare număr de personalități artistice din Belgia, a d-lui Lehgui, reprezentantul ministrului culturii și educației naționale, a d-lui Vanderberg, consilier șef al propagandei artistice din Ministerul Educației Naționale, a d-lui Giron, directorul Palatului de arte frumoase etc.

Operele prezentate la această expoziție fac parte din ultimul deceniu al carierei pictorului. Ele sînt remarcabile prin intensitatea lor umană, prin frumusețea, realismul și sobrietatea lor. Presa belgiană a publicat numeroase articole consacrate manifestărilor care au avut loc în cadrul zilelor culturii romînești.

Ziarul « La Libre Belgique », scriind despre lucrările de pictură ale lui Corneliu Baba, prezentate la expoziția deschisă în aceste zile la Bruxelles, apreciază realismul pictorului romîn.

Criticul ziarului « Le Soir » compară pictura lui Corneliu Baba cu cea a lui Jordaens și Velasquez. «Artistul romîn posedă în mod evident—scrie ziarul — un temperament superb și un lirism de o elocvență viguroasă.»

Televiziunea belgiană a prezentat într-una din emisiunile sale opera lui Corneliu Baba.

Paul Casso: «... Ne-a mișcat climatul retrospectivei sale, starea sufletească a emoționantelor portrete ale soției sale, al scriitorului Mihail Sorbul, al poetului Tudor Arghezi și al actriței Lucia Sturdza-Bulandra. Tablouri ca naturi moarte cu roșuri profunde, aparținînd Muzeului din Constanța, și pateticul « Peisaj din Assisi » sînt ale unui artist ce aparține erei de expansiune a expresionismului european. Operele inspirate de țărani și muncitori, călcătoreasa dragă lui Picasso și nudurile elegante și pudice nu ne fac deloc să ne gîndim la imagini mari».

Mai 1964. Expoziția de folclor și artizanat din Romînia, deschisă în sălile primăriei Saint-Gilles din Bruxelles.

FINLANDA

În discursul inaugural, cu ocazia expoziției « Peisajul și sculptura din R.P.R. », în sala « Taidehalli » din Helsinki, Ministrul învățămîntului din Finlanda, Heikki H., a subliniat importanța acestei manifestări ca și a expoziției de artă plastică finlandeză organizată la București, pentru apropierea dintre cele două țări, pentru cunoașterea reciprocă a culturii și artei celor două popoare.

GRECIA

Semnificativ pentru modul cum a fost primită expoziția romînească la Atena este articolul semnat, în ziarul « Elefterie », de criticul de artă Melis Nicolaidis: « Prima și esențiala impresie pe care o încearcă vizitatorul expoziției de artă plastică romînească contemporană din noua sală Parnasas, este aceea că te afli în ținuturile curate și luminoase ale artei adevărate.

Pătrunse de specificul național al poporului romîn, în operele acestea vibrează un puternic și cald umanism. Exprimînd sufletul poporului romîn, ele exprimă totodată sufletul omenesc, omul însuși. De aceea, arta în Romînia are un puternic ecou, nu numai în sufletul poporului romîn, ci și în sufletul oricărui om, din orice punct al globului pămîntesc, indiferent de limba ce o vorbește ».

Anul 1962 a înregistrat și o a doua manifestare importantă, expoziția de scenografie organizată în Grecia în 1962, cu prilejul Congresului internațional al oamenilor de teatru, desfășurat la Epidaur.

TURCIA

« O artă adînc înrădăcinată în viață, în oamenii și grijile lor de toate zilele, te aduce în contact cu însăși viața, în cele mai veritabile, în cele mai simpatice, pot spune, manifestări ale ei și te cîștigă. Te face să te gîndești asupra problemelor ei, iar nu asupra formelor abstracte din afara realității, te face să iubești pe om, să-l simți mai profund, să te identifici cu el » — astfel observa un vizitator turc la expoziția romînească de pictură și sculptură deschisă la Ankara.

Februarie 1964 — expoziția de grafică romînească contemporană la Galeriile de arte frumoase din Ankara.

R. S. F. JUGOSLAVĂ

Perahim a fost prezentat la Belgrad în noiembrie 1962, în paralel, în două săli. Ziarul « Politika » a relevat valoarea artei lui Perahim.

În cuvîntul de deschidere, criticul de artă Pavle Vasie arăta: « Pentru noi reprezintă un interes deosebit opera lui Perahim, pentru că o putem urmări de la început și pînă astăzi. Ciclul «23 August» și lucrările inspirate din cartea lui John Reed, « Zece zile care au zguduit lumea », se evidențiază printr-o notă epică și dramatică. Ilustrațiile pentru poeziile poetulu

romîn Eminescu sînt pătrunse de lirism într-un stil care este în evidentă opoziție cu cel precedent. Aceasta demonstrează multilateralitatea artistului în modul de exprimare, complexitatea în raporturile față de teme, bogăția sentimentelor și vibrațiilor psihologice ».

Din 1956 participăm la expozițiile cu caracter trienal de gravură, de la Lubliana.

Participări: 1956, Jean Al. Steriadi, Gy Szabo Bela, Gh. Naum; 1958, Corina Beiu-Angheluță, Gh. Ivancenco, Vasile Kazar, Mariana Petrașcu; 1960, Andrassy Zoltan, Constantin Baciu, Iosif Bene, Mihai Cămăruț; 1962, Emilia Dumitrescu, Eva Cerbu, Cornelia Daneț, Marcel Chirnoagă, Paul Erdös, Ligia Macovei și alții; 1964, Ana Iliuț, Marcel Chirnoagă, Ethel Lucaci-Băiaș.

R. S. CEHOSLOVACĂ

La sfîrșitul anului 1957, 56 de lucrări ale celor mai buni caricaturiști romîni, au fost prezentate într-o expoziție organizată, întîi la Praga în sălile Comitetului Național al capitalei cehoslovace, apoi la Plzen și Ostrawa.

Expoziția de artă clasică și contemporană (pictură, grafică și sculptură etc.), din R.P.R., organizată în 1960, reprezintă cea mai importantă manifestare, în raport cu cele precedente trimise peste hotare. Ea cuprinde un număr mare de opere ale clasicilor, a celor mai de seamă artiști din prima jumătate a acestui veac, incluzînd pe cei mai valoroși creatori contemporani, făuritorii realismului socialist în mișcarea noastră artistică. Expoziția și-a început itinerariul său european la Bratislava. Publicul din Bratislava și Praga a avut prilejul să cunoască sau să se reîntîlnească cu țărăncile sau peisajele lui Nicolae Grigorescu și Ion Andreescu, cu florile lui Șt. Luchian sau arta militantă a lui Octav Băncilă, cu grafica satirică realizată cu decenii în urmă de N. Tonitza, I. Iser și Artistul poporului Camil Ressu.

Au fost expuse lucrări ale acelor artiști care au reprezentat cu cinste arta plastică în primele decenii ale secolului, în perioada dintre cele două războaie mondiale: Gh. Petrașcu, Th. Pallady, Francisc Șirato, Ștefan Dimitrescu, Constantin Brâncuși, D. Paciurea ș.a.

Majoritatea lucrărilor au reprezentat însă arta actuală din R.P.R., realizările în lumina evoluției pe drumul realismului socialist.

Expoziția, prin cele 275 de lucrări cuprinse, a conturat elementele caracteristice dezvoltării artelor plastice în țara noastră pe perioada ultimei sute de ani.

Între 13 mai — 30 iunie 1962, a fost deschisă expoziția internațională de ceramică contemporană în Parcul « Iulius Fucik » din Praga. Au participat și 28 de artiști decoratori și artiști plastici din R.P.R., cu circa 100 de lucrări: obiecte variate, ca utilitate, dimensiuni și forme, în cele mai diferite tehnici ale ceramicii.

Expoziția internațională de ceramică s-a organizat sub semnul prieteniei între popoare, pentru pace și colaborare între țările lumii. Deschiderea oficială a avut un caracter festiv reunind invitați din numeroase țări.

Juriul internațional, ales de către Comitetul de Conducere a Academiei Internaționale de Ceramică, a decernat premii și diplome celor mai valoroși expozanți. Un număr important de artiști romîni au fost distinși, pentru meritele lor artistice, cu premii.

Sculptorul ceramist Patriciu Mateescu a primit cea mai mare distincție, « Medalia de aur ».

Medalia de argint a fost decernată mai multor artiști din R.P.R., și anume sculptoriței Olga Porumbaru, ceramistelor Maria Lăzărescu, Cecilia Cuțescu-Botez și altora.

Alți artiști expozanți, printre care Spiru Chintilă, Mimi Podeanu, Germaine Vasilescu, Maria Chelsoi, Simona Vasiliu-Chintilă, Mioara Minulescu și alții, au primit « Diploma de onoare ».

Numeroase articole scrise de specialiști și apărute în presa din R. S. Cehoslovacă, și din alte țări, au analizat materialul expus.

Astfel, în articolul « Exuberanța și demnitatea artei olarului », apărut în ziarul englez « Daily Worker», din 13 iunie al aceluiaș an se relevă calitățile cromatice și ale smalțurilor obiectelor create de artiștii romîni: . . . « Lucrările fiecărei țări au fost grupate la un loc, astfel încît se pot desluși trăsăturile principale ale artei fiecărei națiuni — rafinamentul japonezilor, detașarea suedezilor, exuberanța coloristică a romînilor, impresionanta demnitate a argentinienilor ».

R. P. UNGARĂ.

Expoziția lui Alexandru Ciucurencu și a lui Paul Erdös, deschisă la Budapesta, s-a bucurat de aprecieri elogioase din partea presei. Ziarul « Népszava » arăta: «. . . Lumea coloristică, însorită și optimistă, din peisajele și naturile moarte ale pictorului Ciucurencu se valorifică și în tablourile sale de compoziție, inspirate din viața și istoria poporului romîn, ca și în portretele sale, atît de profund concretizate. În grafică, Paul Erdös dă dovadă de o cunoaștere evoluată a desenului și de un interes viu față de caracterul oamenilor. Ambii artiști, prin opera lor, oglindesc, într-o formă reprezentativă, arta plastică romînească actuală, participarea creatorilor în rezolvarea problemelor artei noi ».

Octombrie 1960. Într-una din sălile muzeului « Mücsarnok » din Budapesta, afluența publicului și numeroasele aprecieri favorabile confirmă valoarea artei pictorului romîn Brăduț Covaliu.

« În persoana lui Brăduț Covaliu am cunoscut un artist a cărui artă a evoluat după eliberare. Lucrările sale — peste 50 la număr — dovedesc un stil artistic personal, hotărît și format» — astfel apreciază cronicarul ziarului « Népszava » arta pictorului romîn, în cadrul unui articol scris despre expoziție.

În decembrie 1962, o nouă expoziție personală a unui pictor romîn la Budapesta, retrospectiva lui Lucian Grigorescu, este întîmpinată cu deosebit interes de public, elogios apreciată de critică.

R. P. BULGARIA

Sofia — noiembrie 1961. S-a deschis la Sofia «Expoziția de artă plastică clasică și contemporană din R.P.R.» (prezentată în cursul aceluiași an la Bratislava, Praga și Berlin).

În 1964, expoziția de artă decorativă romînească trimisă la Sofia, a cuprins circa 150 de obiecte — tapiserii, imprimeuri, ceramică și sticlă, realizate de Aurelia Ghiață, Geta Brătescu, Iosif Bene, Simona Vasiliu-Chintilă, Ion Nicodim, Mimi Podeanu, Maria Ciupe, Graziella Stoichiță, Zoe Băicoianu, Patriciu Mateescu și alții.

Expoziția, salutată de către opinia publică bulgară ca o « reprezentare largă și monumentală a realizărilor artelor decorative romînești », a fost apreciată pentru felul în care artiștii romîni au izbutit să îmbine, în creații originale, spiritul tradiției populare cu suflul noii epoci, cu exigența arhitecturii și tehnicii moderne. În cuvîntul de deschidere, vicepreședintele Comitetului de cultură și artă din R. P. Bulgaria — Boris Vapțarov — a definit expoziția de artă decorativă romînească drept « o sărbătoare pentru opinia noastră culturală». « În aceste minunate

exponate — spune Vapţarov — străluceşte elanul creator al artei în anii puterii populare. Ele trebuie privite ca o manifestare a avîntului general — spiritual şi material — al poporului romîn ».

Dar, arta romînească părăseşte bătrîna Europă, traversează oceanele. Ea apare pe toate meridianele lumii, în America de Nord, în cea Latină, în Asia şi în Africa.

1957 ! Cincinatti — S.U.A. Litografii de graficieni romîni în cadrul expoziţiei internaţionale de grafică.

Sub auspiciile I.R.R.C.S.-ului, în mai 1959, s-a deschis în localul Muzeului de istorie naturală din New York, expoziţia « Arta populară în Romînia ». Manifestarea a trezit un deosebit interes în cercurile de artă americane. « New York Times » scria: « Expoziţia romînească a transformat un colţ al muzeului american de istorie naturală, într-o reeditare strălucită a unor pagini din istoria Romîniei ». « New York Herald Tribune » aprecia: « Exponatele — bogat colorate. Nimic nu este într-o singură culoare. Broderiile dovedind meşteşugul cel mai complicat pot fi văzute pe costume, feţe de masă, carpete ».

În revista « Romances » din Havana Renée Potts, scrie, cu prilejul expoziţiei lui J. Perahim, din martie 1964, următoarele: « Lucrările lui Perahim, realizate în linoleum, vădesc vigoare şi măiestrie. Desenul nu are complicaţii, linia e simplă şi fermă, trăsăturile sînt sigure. Detaliile au un caracter simbolic: fiecare gravură ar putea reprezenta baza unei naraţiuni, ar putea conţine o povestire lentă. Ambianţa este dramatică şi grandioasă, ca şi evenimentele care au constituit inspiraţia operei ». În martie 1964 se deschide expoziţia de gravură romînească la Pinai del Rion din Cuba.

În 1958, cu prilejul inaugurării filialei Asociaţiei culturale « Argentina-Romînia » din La Plata, se deschide o expoziţie de gravuri romîneşti.

Buenos-Aires, 1957. « Asociation de Bellas Artes » a deschis o expoziţie de grafică romînească. Au expus: Jules Perahim, Corina Beiu-Angheluţă, Vasile Kazar, Hans Herman şi alţii.

În 1963 are loc prima participare a ţării noastre la Bienala de la Sao Paolo.

« Selecţia lucrărilor de gravură şi desen a pavilionului ţării noastre a stîrnit un viu interes. Aproape toate ziarele au subliniat participarea artiştilor Paul Erdös, Vasile Kazar, Gy Szabo Bela, Vasile Dobrian, Simona Vasiliu-Chintilă, Eugen Mihăescu, ca o demonstraţie a artei desenului din Romînia ». Publicînd datele biografice ale artiştilor şi arătînd varietatea temelor folosite, ziarul aprecia ca pozitivă prezenţa ţării noastre, socotind-o ca pe o oglindire a vieţii artistice actuale.

Cu prilejul Bienalei de artă de la Sao Paolo din Brazilia, a fost acordată pictoriţei Simona Vasiliu-Chintilă medalia reprezentînd menţiunea de onoare a juriului.

În cadrul expunerii romîneşti, artista a prezentat 12 desene colorate, cu imagini de pe şantierul naval de la Turnu Severin, de la Bicaz, Săvineşti, Piatra Neamţ şi altele.

INDIA

New Delhi — 1957. Romînia participă la expoziţia internaţională de artă plastică organizată de « All India and arts Society ». Premierul Nehru a apreciat cu cuvinte călduroase pictura romînească. Ulterior, expoziţia a fost deschisă şi în alte oraşe ale Indiei, la Bombay, Calcutta şi Madras.

1958 ! Expoziţia de artă populară romînească la Calcutta.

Rangoon primeşte în octombrie 1958 expoziţia de artă populară romînească, prezentată anterior în Italia şi Mexic.

JAPONIA

Tokio — 1957. Arta romînească a fost prezentată în cadrul a două manifestări în capitala Japoniei: la Expoziţia internaţională de grafică şi la Bienala de gravură organizată de Muzeul de artă modernă.

În martie 1964, în capitala Japoniei, se deschide expoziţia romînească de artizanat.

R. P. CHINEZĂ

La Pekin publicul şi presa chineză au apreciat cu căldură lucrările prezentate în expoziţia de pictură şi grafică romînească din 1957, manifestare ce a însumat peste 100 de creaţii contemporane.

AFRICA

În 1961, la Alexandria, se deschide expoziţia de artă plastică contemporană romînească. Oameni de artă egipteni, ca Mohamed Hassan, directorul Muzeului de arte plastice al centrului cultural din Alexandria şi Ahmed Osman, decanul Facultăţii de arte frumoase din Alexandria, au relevat calităţile picturii noastre: « . . . Se pot întîlni aici (în expoziţia romînească) multe tablouri de mare valoare. » Autorul articolului menţionează apoi lucrări semnate de H. Catargi, Catul Bogdan, Abody Nagy Bela, Al. Ciucurencu, Eugen Popa, Dan Hatmanu şi ale altor artişti. « Semnarea apelului pentru pace » de Camil Ressu, scrie Ahmed Osman, este un tablou remarcabil prin compoziţia sa solidă şi specific în expresie ».

Expoziţia de artă plastică contemporană romînească a plecat mai departe la Damasc, unde s-a deschis în martie, marcînd un adevărat eveniment în viaţa culturală a oraşului. La vernisaj au participat numeroase personalităţi. La 15 ale lunii, televiziunea siriană a consacrat 35 de minute expoziţiei. Aprecieri unanime au fost adresate artiştilor romîni, lui Corneliu Baba, Al. Ciucurencu, I. Jalea, J. Perahim, Gy Szabo Bela, Ligia Macovei, şi altora. Ali Sabonni de la Institutul de arte frumoase din Damasc: « Doresc ca artiştii noştri de astăzi să urmeze acelaşi drum; arta ar fi atunci constructivă şi ar ajuta la progresul naţiunii ».

Ianuarie 1964 — Sala « L'Atelier » din Cairo adăposteşte o expoziţie de artă populară din Romînia.

O remarcabilă prezenţă în cadrul manifestărilor internaţionale a constituit-o afişul romînesc contemporan.

La Toronto, în Canada, a fost organizată expoziţia « Arta afişului în lumea întreagă », în sala de expunere a « Royal Ontario Museum »-ului. Expoziţia a căpătat apoi un caracter itinerant, fiind deschisă şi în alte oraşe.

Pentru expoziţie au fost prezentate circa 4.000 de afişe din aproape 50 de ţări. Juriul expoziţiei a selecţionat numai 550 de lucrări. Între lucrările expuse au fost afişe şi ale artiştilor din R.P.R., şi anume: « Jocuri populare — R. P. Romînă », « Complex B » şi « Ceramica din R. P. Romînă » de Iosif Molnar, « Oedip » (G. Enescu) de Val Munteanu, « Nu vă jucaţi cu chibrituri » de Iosif Cova, « Bucureşti — 500 de ani » de Florica Vasilescu, « Vom da patriei mai mult oţel » de Lipa Alămaru, « Stăpînul familiei nu trebuie să fie el » de Radu Dan, « Delta Dunării » de Ion Drăgan, « D'ale Carnavalului » de Magda Ardeleanu şi « Mîine va fi prea tîrziu » de Tiberiu Nicorescu.

Semnificativă este declaraţia directorului lui « Royal Ontario Museum », John Hillen, făcută într-o scrisoare trimisă în legătură cu expoziţia: « Îmi pare bine că sînt în stare să vă scriu că expoziţia de afişe la care

(urmare în pag. 382)

MODALITĂŢI ALE APROPIERII ARTEI DE PUBLIC

MARINA VANCI

Situată pe o insulă în Oceanul Indian, în apropierea ecuatorului, — clădită din temelie, piatră cu piatră, de fantezia utopicului socialist Tomasso Campanella — acea aşezare numită Cetatea Soarelui ai cărei înalţi demnitari purtau nume de virtuţi: Curaj, Dreptate, Hărnicie, Adevăr, — instruia pe locuitorii ei prin imagini zugrăvite pe zidurile cetăţii.

Recunoaştem marelui visător impresionantul potenţial imaginativ. Nu ne este însă îngăduit să nu ne amintim că idealul mai sus formulat nu se născuse « ex nihilo ». Două mari epoci anterioare lui Campanella, prima îndepărtată în timp cu aproape două milenii, alta la distanţă de doar două, trei generaţii, ambele sudate prin numitorul comun al încrederii în forţa raţiunii umane, — perioadă de înflorire a antichităţii greceşti şi Renaşterea italiană — îi sugeraseră desigur punctul de plecare în imaginarea unei arte pe măsura omului, care să i se adreseze direct din însăşi piaţa cetăţii.

Atena Promachos, a lui Fidias, plasată pe Acropola oraşului a cărei patroană era, putea fi zărită de la mari depărtări, nu numai de pe uscat, dar şi de pe mare, vorbind atenienilor despre demnitatea şi frumuseţea omului liber.

Două mii de ani mai tîrziu, umanismul Renaşterii făcea să apară, cioplit într-un bloc de marmură de dalta titanului Buonarotti, figura omului care prin inteligenţă şi echilibru interior şi-a dominat duşmanul. Sinteză a însuşi idealului renaşcentist, statuia lui David, aşezată în Piaţa Primăriei din Florenţa a întruchipat timp de secole aspiraţia la libertate, demnitate şi independenţă a florentinilor. Cît despre însemnătatea pe care municipalitatea florentină o acorda campaniei de împodobire a edificiilor publice laice, ne vorbeşte simpla acţiune prin care Leonardo Da Vinci şi Michelangelo au fost chemaţi să se întreacă în decorarea Palatului Municipal.

Cert este — şi istoria artei ne e la îndemînă cu numeroase exemple — că toate perioadele de înflorire materială şi spirituală, de triumf al ideilor umaniste, au coincis, au rimat strîns cu fenomenul de sprijinire şi abordare a acelora dintre genurile artei care să vorbească unei colectivităţi cît mai largi despre aspiraţii şi idealuri comune întregii colectivităţi.

Apariţia tiparului şi dezvoltarea gravurii cu toate etapele şi tehnicile ei, de la tirajul manual pe lemn, metal, linoleum, litografie, la cel mecanic al zincografiei, a adăugat în rîndul sculpturii şi picturii monumentale o nouă artă, în ofensiva de pătrundere şi răspîndire a mesajului artistic pe scară vastă. Datorită capacităţii largi de circulaţie, operei de gravură i s-a investit adesea rolul de manifest agitatoric, însoţind printr-un comentariu plastic viu, înflăcărat, marile mişcări sociale ale istoriei. Gravurile inspirate din evenimentele războiului ţărănesc german le întîlnim în opera lui Dürer, cele contemporane guerilei antinapoleoniene în cea a lui Goya; creaţia grafică a lui Daumier cuprinde aproape o cronică a mişcărilor revoluţionare ale Franţei secolului trecut, începînd cu anul 1830 şi pînă la Comuna din Paris.

Era firesc ca secolul XX, secolul radicalelor transformări petrecute în istoria social-politică a unei lumi, să acorde un loc de seamă dezvoltării graficii. Ritmul trepidant al desfăşurării evenimentelor îl determină pe artistul epocii noastre să părăsească tihna atelierului său.

Uneltele graficianului, mai uşor de mînuit, oferă posibilitatea surprinderii pe viu, a operativităţii, cu care sînt înregistrate, ca pe o peliculă sensibilă, pulsaţiile contemporaneităţii, fixînd cu repeziciune, în cîteva linii, o idee laconic exprimată, uşor inteligibilă ca mesaj. Reprodusă în presă sau răspîndită în tiraj, opera grafică intră în mîinile zecilor de mii de cititori fără ca multiplicarea să-i ştirbească ceva din valoarea artistică a originalului. Afişul devine din ce în ce mai des folosit nu numai ca mijloc de reclamă şi concurenţă a unor firme burgheze, ci primenind rufăria zidurilor, artiştii împrăştie scînteia purtătoare de mesaj social.

De aceea, înfruntînd foamea şi frigul primelor ierni de după instaurarea puterii sovietice, un grup de tineri entuziaşti apelaseră tocmai la opera grafică realizînd afişe, pancarte, desenînd caricaturi pe care le expuneau în vitrinele goale ale magazinelor, pe trenuri şi vapoare, înlocuind adesea vopseaua cu pastă de dinţi sau cremă de ghete, rezistînd cu eroism numeroaselor stavile, cu convingerea că operativitatea cu care reuşeau să-şi transmită mesajul va grăbi înfrîngerea albilor şi a intervenţioniştilor, va aduce mai curînd victoria comuniştilor.

Tocmai de aceea, Posada şi Manilla luptînd împotriva regimului asupritor al lui Porfiro Diaz — lor alăturîndu-li-se Orozco şi Mendez, apoi Rivera, Siqueiros, Guerrero, — strîngeau rîndurile sub steagurile revoluţiei mexicane, vorbind în gravuri pasionate, imprimate ca foi volante, despre ţelurile revoluţiei, demascînd pe duşmanii acesteia.

Tocmai de aceea, tăişul cel mai ascuţit al luptei antifasciste fusese mînuit în arta plastică, de graficieni; să-i amintim doar pe Hans şi Lea Grundig, Georg Grosz şi alţii.

Tocmai de aceea, şi la noi în ţară în răstimpul dintre cele două războaie mondiale, accentele cele mai viguros protestatare, le întîlnim în grafica publicată în paginile presei progresiste.

Aceşti artişti înnodau astfel firul artei noastre militante care-şi propusese ca scop abordarea acelei modalităţi care să asigure stabilirea unei legături cît mai trainice cu marile mase. Ei continuau astfel, concretizînd, aspiraţiile în această direcţie ale unor

artişti cum fuseseră cei aparţinînd romanticei generaţii a pictorilor paşoptişti, dintre care Rosenthal proiectase realizarea unui monument închinat revoluţiei, iar Iscovescu îşi voise gravate lucrările pentru a răspîndi în public figuri de eroi intrate aproape în legendă.

Modalitatea de apropiere a artei de publicul larg se reducea, însă, în mare, prin iniţiativa unor entuziaşti, la grafica militantă reprodusă şi difuzată prin presa democrată.

Marele public căuta să-şi satisfacă nevoia de frumos, de colorat, ieşind din cenuşiul uzinei, cumpărînd cromolitografii şi pictură de gang mai accesibilă puterii lui de cumpărare, lucrări care generaţii de-a rîndul au pervertit gustul pentru frumos.

23 August a însemnat o schimbare calitativă, radicală, a raportului stabilit între opera de artă şi consumatorul ei.

23 August a stabilit o nouă ierarhie a genurilor, pledînd în favoarea acelora care-i puneau cel mai la îndemînă marelui public întîlnirea cu arta.

Şi aceasta nu a însemnat o renunţare la recunoaşterea rolului pe care muzeul îl are în opera de educaţie estetică a maselor. Dimpotrivă: Romînia antebelică nici nu îndrăznea să viseze la cifra la care se ridică astăzi numărul vizitatorilor unuia dintre muzeele din Capitală; cu atît mai puţin la deschiderea unui muzeu permanent de artă plastică în plin Bărăgan. Omul simte nevoia acelei reculegeri în tihna unei săli cu dale albe de marmură, învăluită în lumină egală, în care întîlnirea cu Rembrandt şi Velasquez, Watteau şi Poussin, devine sărbătoare pentru minte şi suflet. Şi această sărbătoare, omul şi-o poate oferi în nenumăratele muzee sau colecţii de artă, alcătuite cu grije şi competenţă, permanent îmbogăţite cu noi opere de artă, clasice şi contemporane.

Educaţia gustului estetic presupune un contact perpetuu cu opera de artă de valoare certă. Omul nu trebuie să fie nevoit să se ducă să caute Arta; Arta trebuie să-l întîmpine pe om pe stradă, la locul de muncă, de odihnă, în casă.

Desigur, formele prin care această apropiere între public şi artă a fost înfăptuită au urmat pas cu pas o evoluţie firească, determinată de înseşi caracterul şi specificul diferitelor etape ale revoluţiei din ţara noastră.

Încă în primele zile de după 23 August, afişe, panouri, placate pentru manifestaţii publice, decoraţii de săli sau sedii politice, gazete de stradă constituiau activitatea graficienilor, şi nu numai a graficienilor, grupaţi alături de sculptori şi arhitecţi în ateliere de creaţie, adevărate echipe de şoc care veneau să aducă în conştiinţa privitorului o dată cu chemarea înflăcărată a partidului, o nouă accepţie despre conceptul de frumos. Prima etapă a revoluţiei populare din ţara noastră solicitase prin caracterul ei, dintre formele artelor plastice, tocmai pe aceea care să reuşească să răspundă din mers tuturor cerinţelor, şi care totodată să aibă capacitatea de a se răspîndi cu iuţeală, în cele mai îndepărtate cătune ale ţării, pledînd pasionat şi convingător ştiutorilor şi neştiutorilor de carte. E drept, privite retrospectiv, multe din aceste creaţii păstrează adeseori evidentă pecetea unei oarecari stîngăcii inerente creaţiei lor realizate în goana evenimentelor. Să recunoaştem însă că puţine au fost creaţiile în afiş sau caricatură realizate mai tîrziu care să mai atingă tonusul vibrant şi răscolitor al lucrărilor născute atunci.

În schimb, alte domenii ale graficii, cu aceeaşi putere de pătrundere în mîna marelui public, cunosc o dezvoltare necunoscută odinioară. Să ne gîndim la tirajele, în număr impresionant, ale lucrărilor beletristice, care răspîndesc, o dată cu mesajul creaţiei literare şi pe acela al artei plastice.

De asemenea, să nu neglijăm numărul mare al afişelor de spectacol, care cheamă pe trecătorul de pe stradă prin artă către artă, apoi ambalaje, reclame, grafica publicitară şi comercială, în care s-au înregistrat adevărate succese. Aproape că nu există ediţie, volum în care graficianul să nu fi contribuit să facă mai apropiat cititorului textul literar, nu traducîndu-l ad-litteram prin imagine plastică, ci comentîndu-l prin linie şi culoare.

Alături de miile de volume de beletristică, cărţi ştiinţifice etc., cartea de artă, editată în condiţii excepţionale, este tipărită în tiraje de masă, constituind o modalitate dintre cele mai eficiente a apropierii artei de public.

Eroismul şi noul umanism al anilor construirii socialismului şi-au găsit în ultimul deceniu o întruchipare pe măsura conţinutului de idei exprimat în arta monumental-decorativă. Peste o sută de monumente de sculptură împodobesc parcurile şi pieţele publice, concretizînd în figura sau grupul reprezentat, însuşirile luptătorului pentru ideile înaintate ale omenirii, pe eroul zilelor noastre. Basoreliefuri decorînd frize, metopa sau frontonul unor lăcaşuri de cultură, desfăşoară larg prin naraţiune şi descripţie idei ample, generoase. Dar poate domeniul în care s-au realizat înfăptuirile cele mai impunătoare pe linia artei de for public a fost acela al picturii monumentale. Pictură, într-un sens mai larg căci noi şi îndrăzneţe tehnici şi materiale au fost folosite în decorarea marilor ansambluri arhitectonice, a şcolilor, căminelor, cluburilor, uzinelor, teatrelor, cinematografelor, bibliotecilor, stadioanelor, hotelurilor, magazinelor.

Ritmul impetuos cu care au apărut în ultimii ani sub ochii noştri noi locuinţe, noi edificii publice, noi cartiere, noi oraşe, gîndite şi create pentru necesitatea omului, răspund ideii de bunăstare şi demnitate umană. Creaţia arhitectonică, indiferent de destinaţia ei, este privită de statul socialist ca un act de cultură; de aici implicaţia conjugării ei cu celelalte arte, cu sculptura monumentală, cu arta decorării interiorului şi îndeosebi cu cea a decoraţiei murale, se impune ca o necesitate. Pictorul şi arhitectul au devenit solidari în opera de răspîndire pe scară largă a frumosului. Adresîndu-se privitorului, prin imagini de o mare forţă de generalizare exprimînd sentimentele care însufleţesc pe oamenii societăţii noi, decoraţia murală devine în acelaşi timp veşmînt colorat şi festiv oraşelor noastre.

Fenomenul de artă a devenit parte integrantă implicată în viaţa oraşului. La Mangalia, în urmă cu mai bine de un an, pe faţada Casei de cultură un ecran alb imens, ca al unui gigant cinemascop, aduna zilnic în faţa lui o mulţime de curioşi. Mangalioţii ştiau şi aşteptau cu nerăbdare ca hîrtia să fie înlăturată şi dedesubtul ei să apară viu, strălucitor, filmul Dobrogei noi, gîndit şi conceput în pietricele colorate.

În ultimii ani ofensiva pătrunderii frumosului a înscris în zona ei de atac şi mulţimea de obiecte care în ansamblul lor formează ambianţa în care trăim. De la necesitatea de a utiliza o cantitate din ce în ce mai mare de obiecte de artă decorativă la ştergerea a înseşi graniţei de despărţire între simplul obiect şi obiectul de artă decorativă, iată un drum pe care ne-am angajat şi pe care desigur că-l vom parcurge. Artiştii noştri decoratori şi-au propus să gîndească plastic profilul artistic al covorului şi frigiderului, al lingurei şi perdelei, al pantofului şi televizorului. Omul se va întîlni astfel pretutindeni, în permanenţă, cu Arta.

Să recunoaştem, certitudinea viitoarelor noastre înfăptuiri întrece cu mult, eclipsînd imaginaţia ctitorului «Cetăţii soarelui».

(Urmare din pag. 352)

este atît de convingător şi tonic. Maestrul Ladea termina, de asemenea, un bust monumental al scriitorului Liviu Rebreanu. Vigurosul autor al lui « Ion » şi « Răscoalei » este redat cu forţa lui spirituală. Pe chipul său se văd frămîntările creatorului, gîndul la eroii săi, impilaţii şi răsculaţii de odinioară. Expresiile chipului şi întreaga ţinută a personajului au un răscolitor dramatism, astfel, sculptorul aducînd o portretizare mai reprezentativă pentru om şi îmbogăţind portretistica noastră cu noi interpretări. Dramatismul prin care Luchian a ridicat portretele sale la mari şi emoţionante semnificaţii, ca de altfel şi portretul lui « Moş Nicolae Cobzarul », reapare acum în acest remarcabil portret monumental al lui Rebreanu, simbolizînd neliniştile şi frămîntările unui mare creator, unui iubitor al poporului din apăsătoarele vremuri de odinioară.

În atelierul sculptorului Artur Vetro am văzut un interesant proiect de monument al « Eliberării », cu trei figuri orînduite dinamic şi figura statuară a unei ţărănci, intitulată « Rod nou ». În afară de acestea, sculptorul avea numeroase schiţe în aluminiu, menite unor sculpturi monumental-decorative pentru spaţiile verzi şi pentru litoral. Văzute în spaţiu, sau alipite unor pereţi, aceste figuri din plăci de aluminiu ondulate produc vii efecte decorative.

PETROŞENI

La Petroşeni, pictorii Silviu Băiaş şi Fodor Kalman au terminat recent, în holul de la etajul I al Institutului de mine, o amplă compoziţie murală cu aspecte din *Construirea socialismului*. Compoziţia, în care alternează figuri mari şi puternic conturate cu elemente de construcţii industriale şi de peisaj, de asemenea reduse la esenţial, evocă avîntul şi măreţia vieţii din ţara noastră.

De o parte şi de alta a scării, ce duce în holul cu noua compoziţie murală, se află alte două picturi murale, concepute de Adalbert Szilagyi şi executate de acesta în 1962, împreună cu Iosif Matyas, Victor Silvester şi Geza Szilagyi. Pe un perete se evocă *Trecutul Văii Jiului*, cu istoricele lupte muncitoreşti, iar pe cel opus *Prezentul Văii Jiului*, înfăţişînd un grup de tineri mineri, ingineri, tehnicieni, consolidînd o galerie, prin montarea unei armături şi apoi efectuînd munca de extracţie a cărbunelui. Aceste două merituoase picturi murale păstrează un caracter narativ mai dezvoltat, au personaje mai numeroase, redate în acţiune şi, prin aceasta, atrag atenţia privitorului. Figurile sînt însă prea puţin individualizate, iar tratarea monumentală se bizuie pe procedee mai curînd grafice decît picturale.

O altă realizare este decoraţia murală a grădinii de vară de pe strada centrală. Aici fiind vorba de un local de distracţie, autorii lucrărilor în sgraffito — soţii Fodor — au adus o notă de voioşie şi umor în scenele decupate, înfăţişînd variate aspecte din munca industrială şi de pe ogoare, din locurile de odihnă şi sport, de la mare ori de la munte, precum şi scene de petreceri populare. Unele imagini cu oameni şi animale, redate în peisajul corespunzător, au farmec şi sînt viu colorate. Există însă şi imagini terne, iar în unele, chipul uman este lipsit aproape total de trăsături individualizatoare.

Interesante sînt şi lucrările din atelierele artiştilor de la Petroşeni. Majoritatea au început să se manifeste mai ales ca graficieni, apoi au cultivat, alături de grafică, pictura de şevalet, iar acum unii dintre ei se dedică picturii murale. Acesta este cazul lui Kalman Fodor, care a avut la Bucureşti o apreciată expoziţie de acuarele, cu peisaje din Valea Jiului şi Hunedoara făcînd surpriza unui colorist sensibil. Fodor a lucrat o serie de peisaje industriale în ulei şi în acuarelă, evocînd aspecte de pe Valea Jiului.

O dezvoltare de aceeaşi amploare în tehnicile şi genurile menţionate constatăm şi la Iosif Matyas. După începuturi de grafician — şi el are în albumul « Lupeni 1929 » cîteva lucrări reprezentative — tînărul artist continuă acum cu grafica şi se dedică picturii în ulei. În atelierul său am văzut un ciclu de linogravuri « Balada lui Horia », cu imagini puternic construite şi pline de dramatism.

Concentrarea desenului şi o tratare coloristică bine gîndită susţin noile sale compoziţii şi portrete în ulei: « Interior de uzină », « Ieşirea din mină », « Prepararea cărbunelui la Lupeni » şi « Muncitor forestier ». Pregătind şi o expoziţie personală pentru Bucureşti, Matyas are numeroase lucrări în atelier. Figurile sale dovedesc forţă expresivă, compoziţia este adesea echilibrată şi clară, iar armoniile coloristice vestesc certe calităţi poetice. În unele portrete se exagerează însă trăsăturile chipului şi mai ales forţa mîinilor, din dorinţa unei expresivităţi mai pregnante. Foarte armonioasă şi cu distincţie în colorit şi decorativitate este compoziţia cu o fată între arbori.

Un alt artist în plină efervescenţă creatoare este Adalbert Szilagyi. Am văzut în atelierul său numeroase compoziţii, portrete şi peisaje cu aspecte de la Combinatul Hunedoara. Redă în culori viu acordate şi cu răsunet poetic activitatea muncitorilor şi frumuseţea priveliştilor industriale ori a acelora din sînul naturii. Are o paletă deosebită de a celorlalţi pictori din Petroşeni. Fratele său, Geza Szilagyi, a lucrat, pentru întîmpinarea sărbătorii din August 23, privelişti de la Hunedoara, precum şi de la minele de la Petrila şi Jieţ. Este mai la începutul formării ca pictor decît ceilalţi artişti numiţi aici, vădind făgăduitoare calităţi de observaţie şi interpretare.

Elena Bianu şi soţii Silvester pregăteau lucrări pentru sărbătorirea marelui eveniment al Eliberării. La Lonea, lucra în acelaşi scop pictorul A. Slamka, iar la Lupeni, Iosif Tellman, grafician cunoscut din ciclul dedicat luptelor de odinioară din Valea Jiului şi coautor cu Fodor la lucrările în sgraffito ce împodobesc unele locuinţe muncitoreşti ale regiunii. Tellman pregătea un ciclu de linogravuri: « Naţionalizarea », « Electrificarea », « Revoluţia culturală ».

SIBIU

Sibiul are o seamă de valoroşi artişti plastici. În atelierul venerabilului pictor Hans Herman am văzut numeroase lucrări din diferite etape ale îndelungatei sale activităţi, începută pe la 1907. Pictorul şi-a ţinut « contabilitatea » activităţii sale şi, astfel,

am aflat de la dînsul că a lucrat nu mai puțin de 1098 uleiuri, acuarele, monotipuri și gravuri. Continuă să lucreze cu aceeași rîvnă și regularitate și în prezent. Terminase recent o serie de portrete cu oameni ai muncii și peisaje.

O pictoriță cu daruri de colorist și care aduce o atmosferă poetică în interioare și naturi statice este Rhea Silvia Radu, fostă elevă a maestrului Ressu, dar familiară și cu armoniile lui Pallady. În cîteva naturi moarte, cea cu stînjenei și cea cu ceainic, am găsit o sinteză din cele mai bune tradiții ale picturii noastre. Transparență de acuarelă și o atmosferă atrăgătoare am găsit în peisajul cu podul pe Someș (Cluj). Adîncit este și portretul scriitoarei Lucia Demetrius. Artista abordează acum și compoziția monumental-decorativă, de pildă « Treerișul », dar aici are încă multe de cîștigat pentru a fi cu adevărat expresivă și autentică, așa cum este în pictura de șevalet.

Daruri de peisagistă dovedește pictorița Gabriela Florescu, mai ales în lucrările « Mangalia Nouă », « Portul Constanței », « Fabrica din Blaj ». După încercări în sculptură și grafică, Vera Marcu se consacră acum picturii, unde se afirmă făgăduitor. Are un mod original de a compune personajele și de a le orîndui într-un cadru decorativ, inspirat din arta populară, de pildă în compozițiile « Creatoare de artă populară », « În drum spre stînă » și « Sudoriță ».

Nicolae Barcan, scenograf la teatrul local, posedă însușiri pentru peisaje, după cum arată lucrări ca « Pescadoare la Constanța » și « Cartier industrial din Sibiu ». Bune începuturi și în portrete. Graficianul Ferdinand Mazanek cultivă xilogravura și tușurile colorate. Lucrările sale mai noi au mai multă vibrație, mlădiere și conferă aer monumental unor așezări de la Sibiu și de la Praga și mai ales peisajelor industriale « Construcții la Bicaz », « Hunedoara » și « Electrificare ».

Sibiul dispune de o serie de tineri pictori, foarte talentați și laborioși. Simion Florea, care l-a avut ca profesor în 1952 pe Dărăscu, la București, are preferință pentru compozițiile de proporții mai mari, pentru descrierea oamenilor în activitate. De la compoziția, lucrată acum patru ani, « Dezarmarea trupelor hitleriste » la recentele compoziții « Lupta pentru pace », « Gospodărie colectivă », « La arie », a făcut pași serioși în privința corelării elementelor umane cu elementele peisagistice, în privința mișcării și a suflului epic. Însușiri, deci, remarcabile, care ar trebui completate în viitor cu o mai mare stăruință în privința construirii personajelor și a adîncirii expresiei lor.

Muncitor neobosit și foarte stăruitor este tînărul și talentatul pictor și grafician Nicolae Iorga, care dispune și de o frumoasă cultură. Lucrează ca muzeograf la Brukenthal. Are o bogată gamă de preocupări, de la tratarea monumentală a picturilor de șevalet — ca în compoziția « Arături de toamnă » — (cu un tractorist în centrul compoziției) — la compunerea stilizată a naturilor moarte, ca în acel tablou cu « Cale », unde florile se desprind dintr-un fundal de scoarțe țărănești, cu decorativitate brâncușiană. În monotipuri și linogravuri colorate, construite cu forță și distinct, figurile oamenilor noi, uneori folosesc viu și ingenios stilizarea artei populare. Iorga este un pictor cu simțămînt pentru armonie și ritmică, riguros în concepție și selecționînd cu bun gust corelațiile dintre elementele componente ale compozițiilor și naturilor moarte. Personajele sale au adesea viață și caracterul cuvenit.

Nu am putut vedea un număr mai mare de lucrări ale Marianei Simtion-Ambrozie, eleva lui Catul Bogdan la Institutul din București, dar cele două compoziții de proporții mari, una cu un chirurg și două țărănci și alta cu o vedere de la Agîrbiciu ne-au impresionat prin concentrarea mijloacelor de expresie, prin muzicalitatea nuanțelor în alb, prin fluiditatea de acuarelă, toate acestea puse în slujba ideii dominante. Compoziția cu chirurgul și cele două țărănci este intitulată « Pentru viața unui om » și amintește sintetic binefacerile asistenței medicale la sate.

Ne-am bucurat să regăsim la Sibiu pe doi recenți absolvenți ai Institutului de arte plastice « Ion Andreescu » din Cluj, pe soții Ion și Rodica Chișu, ale căror lucrări de diplomă au fost bine apreciate anul trecut. După compoziția « Pescari împingînd barca în mare », expusă la Cluj, pictorul Ion Chișu se îndreaptă acum spre compoziția monumentală. Lucrările «Prietene» sau «Peisaj din Sibiu» arată însă că artistul se află mai mult în căutări decît în rezolvări. Rodica Chișu, graficiană, are preferințe pentru compozițiile mai complexe: « Cîntec și joc », « Cusutul plasei », « Portret cu floare », îmbinînd decorativ figurile. Are simțămînt pentru mișcare, pentru vibrația spațiului.

Sculptorul Ion Török, elevul lui A. Koss, compune cu pricepere și bun gust formele, stilizîndu-le. În compoziția statuară « Bucuria vieții », un bărbat și o femeie așezați în capul oaselor, își împreună mîinile spre a susține copilul, către care converg elementele lucrării. De asemenea « Cap de fetiță » își sporește gingășia expresiei prin modul în care cosițele îi cad pe umeri, alcătuind un arc frînt.

CONSTANȚA

Constanța are un cenaclu alcătuit mai mult din tineri, majoritatea formați la Institutul de artă bucureștean. Se cunosc bine între ei, fac schimb de aprecieri critice și întrețin un spirit de mare exigență. Din discuțiile cu dînșii, am observat că fiecare gîndește nu numai la propria sa reușită, ci la reușita tovarășilor și fiecare simte o răspundere și pentru ceilalți.

Dintre pictori, unii au prezentat rar lucrări la expoziții, fiind deosebit de exigenți cu ei înșiși și dorind să sară etapele de firească inegalitate în realizări, refuzînd să arate altora ceea ce nu li se pare reprezentativ și original. Așa se face că nu am văzut dintre lucrările lui Mircea Vărzaru decît un singur peisaj, o plajă viu colorată, cu un remarcabil echilibru compozițional, iar de Eugen Mărgărit compoziția « Muncă voluntară », de asemenea lucrată cu siguranță și îndelung gîndită. Și de Constantin Georgescu, care a colaborat și la lucrări murale, am văzut puține lucrări :« Peisaj marin », « Mama cu copilul », « Mama », toate tratate într-o viziune monumentală și cu inedite armonii de culori, cu concentrări de planuri și ritmuri. De Silviu Băiaș nu am putut vedea decît unele lucrări de atelier, în care își punea probleme de construcție sintetică.

Alt pictor constănțean, pe care îl cunoaștem însă mai amplu de la expoziția personală pe care a avut-o în Capitală, este Ion Mătăsăreanu. Foarte sensibil în peisaje, fie cînd e vorba de notații directe, fie cînd e vorba de a le compune mai sintetic, Mătăsăreanu ne-a impus mai ales prin compozițiile cu tematică socială. În cinstea aniversării eliberării, pregătea o compoziție cu greva muncitorilor din portul Constanța în 1924 și o serie de portrete. Tînărul pictor se pricepe să dea viață lăuntrică personajelor sale, are putința de a individualiza expresiv chipurile și, în totul, compozițiile sale au un emoționant dramatism.

Cel mai laborios pictor constănțean și la care am văzut tablouri care ar putea alcătui o întreagă expoziție personală este Mihai Horea. Ne-a impresionat prin rigoarea gîndirii sale, prin felul în care își stăpînește talentul, prin concentrarea mijloacelor picturale la care a ajuns. Este unul dintre cei ma'

făgăduitori pictori ai noştri. Dacă în compoziţii cu multe personaje are încă oarecare rigiditate şi redă poate prea static figurile, în schimb portretele şi peisajele nu mai sînt, majoritatea dintre ele, lucrări de începător. Dintre cele douăzeci de peisaje pe care le-am văzut nici unul nu era şters sau banal ca viziune sau repeta armonii fericit găsite într-altul. Aspectele de la gospodăriile colective purtau în ele suflul vieţii noi, şi coloritul viu al Dobrogei, fiind compuse cu mare grijă. Peisajul « Răsărit » conţine o poezie sobră, discretă, adîncă. Iar în cele două portrete de dimensiuni mari « Fată în verde » şi « Studentă », expresivitatea umană era adîncită, interiorizată, concentrată, de o sobră frumuseţe. Graficienii locului sînt Ethel Lucaci-Băiaş şi M. Orlowski, cunoscuţi datorită manifestărilor la Bucureşti.

Dintre sculptorii care lucrează la Constanţa, W. Demeter — autorul acelei compoziţii în metal, închinată victimelor de la « Auschwitz » şi al altei figuri lucrate tot în metal, cu reflexe argintii — lucra la o compoziţie cu un « Căluşar », surprins într-un salt, sprijinit de bîtă, şi la proiectul unui monument în oţel inoxidabil « Pescăruş », destinat litoralului.

De sculptorul Ion Duman am văzut un viguros şi bine studiat « Cap de miner » şi figura armonios construită a unei fete cu floarea soarelui, simbolizînd « Recolta ». Compuse cu graţie şi gingăşie, ne-au părut cele două lucrări ale sculptoriţei Edith Balogh-Orlowski, « Repaus » şi « Băiatul ». Mihai Vătămanu avea gata lucrările « Dobrogene », un cap de fată şi o figură alegorică sugerînd zborul unei rachete în cosmos, toate cu anumite merite care sperăm că se vor accentua cu timpul.

Dacă numai în cîteva dintre centrele noastre artistice am putut constata atîta efervescenţă creatoare, ansamblul creaţiei plastice din întreaga ţară este fireşte şi mai impunător.

În atelierele artiştilor plastici se simte un suflu nou, o muncă fără preget, un avînt creator, gînduri şi căutări îndrăzneţe, proprii impetuosului ritm în care se desăvîrşeşte la noi construirea socialismului. În cei douăzeci de ani de la eliberare şi artiştii noştri s-au străduit să fie vrednici de timpul lor, răspunzînd cu entuziasm, devoţiune, muncă şi infinită inspiraţie năzuinţelor şi cerinţelor poporului, care îşi făureşte o viaţă nouă.

P. COM.

ÎNSEMNĂRI

(Urmare din pag. 353)

Ciclul este poate forma cea mai caracteristică de exprimare a artei de idei în grafică. (Este imposibil de imaginat un ciclu impresionist sau taşist). Ciclul, ca şi o lucrare monumentală, impune un anume respect pentru condiţiile create în afară de noi, *supunerea la obiect* şi colaborarea cu materialul ales. Condiţionarea reciprocă a conţinutului de către conţinător e opusul spiritului cabotin care e tirania clişeului. Mai mult încă, ciclul cere creatorului putere de a cuprinde un complex întreg de imagini într-o singură privire, spirit de sinteză combinat cu cel analitic, orientarea imaginilor ca o armată de emoţii în mers, ca un sistem coerent şi unitar după un plan final.

Anii puterii populare ne-au format existenţa noastră fizică, intelectuală şi emoţională; ne-au creat condiţiile acestei existenţe, instrumentele de lucru, limbajul, forma şi cea mai mare parte a gîndirii noastre. Ciclul grafic apare astfel ca o necesitate.

Există acum o pasiune de a înţelege plastica, aşa cum există o pasiune pentru muzică. Societatea face posibilă munca artiştilor, ea îi hrăneşte. Ea are dreptul să ceară la rîndul ei o artă pe măsura acestei pasiuni.

Orice lucrare de artă adevărată este într-un fel o profesiune de credinţă, o mărturisire adresată emoţionant tuturor. Credinţe, convingeri, concepţii ale creatorului sînt prezente mai mult sau mai puţin explicit în lucrare. Puterea de a transmite această viziune complexă, intensitatea sentimentelor cu care comentează artistul realitatea spre a o oferi societăţii — acelor cărora se adresează, contemporanilor săi în primul rînd — dă valoare şi durabilitate artei. Meşteşugul, meseria pe care o presupune orice formă de artă este ştiinţa folosirii materialului ales (cuvînt, sunet, formă plastică), pentru a realiza efectu optim, condiţiile cele mai bune de recepţie adresanţilor. Conţinutul de idei-emoţii pe care artistul îl are de transmis nu poate fi ocazional, ci este o parte din el însuşi, care se cere exteriorizată. Amplitudinea vibraţiei emoţionale a unui creator e provocată de realitatea obiectivă, din care face el însuşi parte, şi provoacă o creaţie mai directă şi spontană, aproape reflexă, sau mai filtrată, elaborată, decantată, mai intimă sau mai generală, dictează forma de manifestare a ei. Crearea unui ciclu presupune la creator un complex de idei-sentimente de atare amploare, încît exprimat să reclame singur o suită de imagini, presupune capacitatea unui efort susţinut în intensitate şi timp, presupune metodă. Ciclul — acea vastă lucrare, prin care artistul vrea să-şi conducă privitorii într-un întreg spaţiu stăpînit de spiritul său — elimină, de la început, prin însăşi structura sa, diletantismul, rutina şi clişeul şi pretinde existenţa unei *concepţii clare*, a unui scop premeditat în ansamblul lucrărilor componente. Căci, « artistul care desenează din rutină şi după ochi, fără să recurgă la raţiune, nu este decît o oglindă ce trimite înapoi *imaginea unui lucru ce nu-l înţelege* », spune Valery.

Trăind într-o lume în plină transformare, cufundat în dinamica evenimentelor generate de uriaşe prefaceri sociale, economice, ştiinţifice — întrebarea pusă recent de academicianul Moisil se impune cu acuitate dramatică: artistul — cînd înţelege că trăieşte în mijlocul unei ştiinţe şi tehnici din care nu pricepe nimic — cum s-o fi simţind? Artistul, creatorul-om viu, inteligent, amplu, căruia nimic din ce e omenesc nu-i e indiferent, nu se simte el un izolat? Că se întîmplă ceva pe lume o vede, o simte.

Participarea pe coordonate proprii la marile transformări, folosirea creaţiei ca modalitate de cunoaştere, atît pentru sine cît şi pentru cei

cărora se adresează, reprezintă unicul modus vivendi al artistului contemporan. Izolarea, ignorarea realității obiective din care face parte integrantă, evadarea în atemporalitate sau « tradiție » sînt mijloace de sinucidere a artistului ca artist.

Tradiția trebuie folosită pentru crearea stilului epocii noastre « in spiritu » și nu în formă; « tradiția » a fost contemporană epocii care a creat-o — este lucrul esențial ce-l poate transmite — a corespuns unor necesități spirituale ce s-au transformat considerabil în timp.

Totodată, « gustul exclusiv pentru noutate marchează o degenerescență a spiritului critic, căci nimic nu-i mai lesnicios decît să faci aprecieri cu privire la noutatea unei lucrări » — (Valery).

Noutatea gratuită, lipsită de justificare în contemporaneitate, ca și acuzația adusă contemporanilor de incapacitate de a percepe « arta nouă » sînt în fond manifestări travestite ale evadării în atemporal. Sarcina artistului este să *construiască o artă pe măsura lumii în care trăiește*, din care face parte — de care nu are deci nevoie « să se apropie », nefiind la distanță de ea, ci doar să încerce să-i exprime pulsația — care este și a lui proprie.

Imagini noi, la dispoziția oricui: industrii moderne, construcții moderne, locuințe moderne, mecanisme fine și mașini uriașe, automate sau nu, oamenii care făuresc toate acestea, — un material pe care un artist caută să-l descifreze, să-i descopere sensul, să-i dibuie valențele emoționale pentru a le proclama esențializate în opera sa. Artistul trăiește în acest univers și are misiunea să-l interpreteze pentru semenii săi — e stăpîn pe o meserie cu care trebuie să transmită ce a găsit, gîndit, imaginat, demn de spus referitor la această lume.

Pe baza acestui material de fapte și imagini, el trebuie să contribuie la popularea acestui univers cu creațiile sale a căror existență să participe la dinamismul universal. Conștient de această obligație, de menirea sa în contextul general, cît și de caracteristicile specifice mediului în care s-a format, artistul contemporan acționează asupra lumii înconjurătoare în sensul impus de legi obiective, cu posibilitățile lui proprii și prin interpretarea sa subiectivă.

A R T A T I N E R I L O R

(Urmare din pag. 358)

laturi noi ale stilului lor. Cunoașterea mai directă a realității (unii tineri graficieni întîrzie încă prea mult asupra unor mijlociri livrești a contactului cu viața autentică, trepidantă, a contemporanilor lor) va grăbi, desigur, desăvîrșirea acestui proces.

Progresul realizat, în ultimul timp, de Octav Grigorescu m-a impresionat într-un mod cu totul deosebit. La ultima expoziție de grafică, tînărul artist s-a impus categoric cu o serie de comentarii grafice de mare rafinament ale unor teme literare, realizate cu o delicatețe de incizie, subtile, a căror lectură prelungită prilejuia mereu descoperirea altor vibrații sufletești. Transpunerea fantasticului din basmul și snoava folclorului romînesc în viziune plastică a dat în grafica lui Octav Grigorescu, rezultate dintre cele mai fericite.

Dintre cei mai tineri graficieni, realizările lui Stan Done, Ion State și ale Anei Maria Smighelschi merită, în primul rînd, consemnate, pentru că ele au depășit stadiul promisiunilor și au început să puncteze profiluri personale.

Mai puțin discutat pînă acum, afișul (și mai cu seamă acela al tinerilor) ar impune o analiză mai profundă decît aceea pe care o îngăduie rîndurile de față. Oricum, numele lui Jean Eugen, care a început să se definească tot mai precis, depărtîndu-se cu tot mai multă hotărîre de sugestiile unor maeștri ai genului, Ion Mițurcă, artist înzestrat cu fantezie și A. D. Ionescu, remarcat la ultima expoziție a tineretului prin cîteva afișe concis concepute, se cuvin menționate.

Grafica tinerilor mai are de străbătut un drum destul de lung pînă la realizarea acelei imagini ample, convingătoare, a vieții noastre contemporane, notată uneori cu talent, dar aproape întotdeauna fărămițată.

În sculptură, problema este și mai complexă. Aici, unde maturizarea, după cum afirmă toată critica de artă europeană, se produce mult mai tîrziu (la Bienala tinerilor de la Paris, limita de vîrstă e mai ridicată la sculptură), numărul artiștilor cu un timbru personal, nu e, firește, atît de mare ca în rîndul confraților lor graficieni sau pictori. În același timp, însă, nu se pot contesta progresele înregistrate în ultimul timp în acest gen al artei; căutarea unui limbaj mai limpede, mai convingător, a dat, de cele mai multe ori, rezultate bune.

Portretul a cîștigat în elocvență. Tot mai adesea ne întîmpină în expoziții, chipuri care exprimă frumusețea morală a omului. Poate că nu totdeauna expresia e suficient aprofundată; poate că tocmai caracterizarea modelului lipsește. (Astfel, Alexandru Puskaș, remarcat cu cîțiva ani în urmă pentru sculptura monumentală, energică, « Arcașa », a prezentat de curînd un portret de colectivist, lucrat monoton și convențional). Dar, trebuie să remarcăm că, în același timp, nici capetele diforme, desumanizate, rod al unei false concepții despre « originalitatea » stilului, nu își mai fac apariția atît de des în expozițiile tineretului. Dimpotrivă, s-ar putea cita cîteva portrete de calitate sculpturală, capabile să transmită viața interioară a modelului. Am aminti acel patetic cap al lui Bacovia, în care sculptorul Nicolae Kruch a surprins drama interioară a autorului « Scînteilor galbene », tălmăcind-o cu delicatețǎ și cu dramatism. Sau admirabilul portret monumental de țărancă, sculptat în planuri largi, vibrante, în lemn, de Gheorghe Iliescu, portretul unui țăran, sculptat tot în lemn de C. Nicolin, învestit cu o demnitate impresionantă, sau capul de « Student african » al lui Gh. Vartic, avîntat și de o adîncă umanitate. Alteori, însă, chiar în creația unor tineri talentați, cum e Viktor Roman, autor al unei poetice « Țărănci din Mărtiniș », se mai poate urmări o anume înțelegere manieristă a tratării unor detalii, înțelegere care, în cele din urmă, duce la stereotip în cele mai bune lucrări ale sale. Viktor Roman, alegînd formele desenate cu multă grație, înscrie decorativul, în ritmuri pline de delicatețe. George Apostu urmărește în primul rînd masivitatea, planurile dramatice. Petre Balogh realizează monumentalitatea, chiar în sculptura de mai mici dimensiuni, printr-o modificare a proporțiilor care amintește, creația mai

veche a lui Fritz Cremer. Dar toți acești sculptori sînt uniți printr-o tendință comună către reprezentarea monumentală a realității. În vreme ce Ioana Kassargian, de pildă, urmărește realizarea unui decorativ de mari proporții, delicat, străbătut de o autentică undă de lirism. Primejdia de a înlocui lirismul acesta cu o simplă interpretare intelectualistă, de suprafață, a fost semnalată, cu toate consecințele ei, de critică.

Basorelieful, gen dificil în măsura în care urmărește să exprime într-un singur plan tot ceea ce sugerează o sculptură în spațiu, a avut prin cîteva lucrări de valoare, realizări certe. Am cita aici dinamica « Bază hipică » a lui Mircea Ștefănescu, sculptor cu resurse încă insuficient puse în valoare, sau « Culesul fructelor », viguroasă expresie a unui talent robust, Al. Gheorghiță.

Mai puțin convingătoare au fost pînă acum lucrările în metal ale lui W. Demeter, trădînd încă dorința de a epata prin soluții neașteptate. În schimb, de la primele manifestări la care a participat, Paul Vasilescu, remarcat prin vervă și umor, se arată a fi înzestrat cu o seriozitate profesională demnă de laudă. Faptul că în expoziții nu se întîlnesc destul de des numele lui E. Lungu, Val. Chendea sau al sculptorilor din Tg. Mureș, K. Balint și L. Hunyady, artiști cu o voce distinctă, înzestrați, căutători ai unor mijloace proprii de expresie, e regretabil.

*

Stilurile individuale ale artiștilor tineri sînt numeroase, pentru că însăși realitatea de care sînt solicitați oferă aspecte multiple, generoase. Condițiile de documentare și de lucru pe care le au la dispoziție, contactul cu realitatea contemporană le înlesnește crearea unor lucrări de valoare reală. Ezitările, însă, nu pot fi puse în legătură numai cu « procesul de creștere », ci și cu o insuficientă cunoaștere a vieții pasionante din jurul lor. Albumele de reproduceri nu reprezintă decît o slabă legătură cu problemele atît de complexe ale meșteșugului. Rezolvarea acestora (acel « drum spinos spre măiestrie » despre care vorbea Tonitza) nu poate fi obținută în afara unei munci asidue de investigare a realității, de descifrare a artei înaintașilor și a maeștrilor contemporani. Ceea ce o bună parte din tinerii artiști au înțeles. Dovadă: lucrările lor valoroase care și-au cîștigat aprecierea publicului nostru și a celui de peste hotare.

RELATIVITATEA NOȚIUNII DE MEȘTEȘUG

(urmare din pag. 359)

plastică, dar necesitatea de a căuta noi soluții de exprimare nu va putea avea niciodată capăt.

În fața diversității naturii, diversitatea de atitudine artistică este obligatorie. Astăzi varietatea mijloacelor tehnice este atît de mare încît noțiunea de meșteșug se dispersează pe soluții și personalități, devenind un fel de știință separată fără fond tehnologic comun.

Iată un pictor la peisaj. În accepțiunea întîrziat impresionistă a unei părți a publicului el este un pictor tipic. Umbrela mare de soare, paleta așezată pe o măsuță de campanie, măruntul « confort » care îl înconjoară, dovedesc un om care cunoaște și-și iubește meseria.

Acest fel de a înțelege sensul de meserie este refuzat însă de alt pictor, care preferă să noteze sau să memoreze numai aspecte esențiale ale realității, care supune în atelierul său experienței îndelungate imaginea, din care alungă cu bună știință acea spontaneitate și verva proprie pleneristului, găsindu-le echivalențe structurate pe registrul său afectiv și intelectual.

Alt artist pipăie zidul. În tencuiala aspră, inegală, cu variații abia perceptibile de nuanțe, el găsește frumuseți plastice pe care se străduiește în atelier să le amplifice și să le facă vizibile și celorlalți. El cercetează cu patimă forma stîncilor, aerodinamic cizelate eolian, face zeci și zeci de schițe în care încearcă să corecteze, să purifice pînă la perfecție formele simple din natură. El poate ajunge la organizări plastice fericit echilibrate, la virtuți estetice posibile numai pe drumul său. Nu poate fi oare considerat un meșteșugar tot așa de serios ca și primul?

Pe planul pur tehnic al virtuților de meșteșug, în pictura modernă — chiar abstractă — există variante plastice în care cizelarea pînă la perfecție a tehnicii, ajunge un fel de artă în sine, un scop al picturii. Valoarea meșteșugărească însă nu poate fi aplaudată separat de expresia general estetică, de concepția plastică și socială oglindită în operă.

În presa noastră se inseră, cu ton revoltat sau amuzat exemple de pictori ce stropesc pînza, o calcă sau o acoperă cu fel de fel de accidente cromatice. Procedeul în sine nu are niciodată nimic ridicol și pentru cei ce nu știu nimic despre pictură puteți fi siguri că omul de sub umbrela de peisaj este la fel de amuzant.

CEL CE PRIVEȘTE PESTE UMĂRUL MEU

În plastica romînească contemporană, favorizată de condițiile socialismului, apar mereu exemple noi care demonstrează că pictura se poate mula, se poate adapta la orice material. Ideile mari artistice, cu sensuri și rezonanțe profund sociale, se pot lipi de ziduri, se pot transpune în sticlă, așa cum pot rămîne cuminți pe șasiuri tradiționale. Filmul are nevoie de pictură și pictura de film. Interferența artelor, interactivitatea lor simbolică, migrația de procedee este specifică acestei jumătăți de secol.

Plastica învață de la muzică și poezie cum poate fi privitorul furat, purtat prin stări afective intense, cum să atingă realitatea *punctînd, nu strîngînd*, concretul într-o atingere permanentă pînă la insensibilizare, cum să-i capteze participarea, alternînd descifrabilul cu indescifrabilul într-o sudură organică, după legi sever stăpînite.

Ce ciudat pare faptul că într-un anumit moment al evoluției noastre artistice, cineva sau ceva devine un ferment viu în creația noastră, ne impulsionează și ne recalifică tehnic. Obsesia secretă a unui artist de care mai ieri nu știam că există sau nu-l recepționasem în amplitudinea mesajului său, ne determină modificări în limbaj și ne stimulează pe drumul unei nemărturisite concurențe.

Cînd lucrez, simt că cineva se uită peste umărul meu. E bucuria momentului cînd simți că altul gîndește ca tine. În afara timpului și a hotarelor geografice se petrece minunatul act al comunicabilității umane.

În fața pînzei la care lucrez, umbra unei neliniști este prezentă însă întotdeauna căci numai timpul este cel care poate separa iluzia de realitate. Mărturisesc că mă îngrijorează poate mai puțin aprecierea maeștrilor mei decît optica viitoare a pionierilor de azi, care cîndva pot valorifica sau infirma ipotezele mele artistice, fiind o părticică din ceea ce se cheamă posteritate.

Este firească așadar, răspunderea pe care o purtăm în meseria noastră, grija pentru perfecționarea meșteșugului propriu al fiecăruia. Asupra lui se pot pleca poate cu interes și pasiune noi promoții de pasionați ai artei plastice, care vor duce mai departe, modificînd și prelucrînd, limbajul propriu artei noastre.

ARTA ROMÎNEASCĂ PE MERIDIANELE GLOBULUI

(urmare din pag. 374)

locirea valorilor spirituale artistice, deschizîndu-se căi de cunoaştere şi înţelegere între artişti, între oameni.

Pictura, sculptura, desenul şi gravura, artele decorative şi scenografia, toate îşi dovedesc marile capacităţi de a mijloci cunoaşterea pe cele mai depărtate meridiane ale globului, de a răspunde cu căldură şi eficienţă căutării permanente a oamenilor de a se uni în eforturile comune pentru o viaţă mai bună şi fericită, mai frumoasă, pentru pace.

aţi contribuit în mod atît de generos, a fost deschisă cu mare succes la Toronto. »

R.P.R.-ul a participat la expoziţii internaţionale organizate în Danemarca şi Franţa, la Paris, cu ocazia sărbătoririi, în acest oraş, a zilei ziarului « L'Humanité ». Cea mai importantă manifestare organizată a fost expoziţia itinerantă trimisă în R. P. Chineză şi în alte ţări ale Asiei. Expoziţia a cuprins circa 100 de machete de afişe şi afişe tipărite, depăşind prin amploare toate manifestările precedente (expoziţia itinerantă organizată în oraşele Italiei în 1959, avea 40 de lucrări). Au fost selecţionate afişe reprezentative în special pentru creaţia din ultimii ani, expoziţia căpătînd astfel un caracter retrospectiv. Tematica este largă, cuprinzînd afişe politice, satirice, culturale etc. Au expus Lipa Alămaru, Iosif Cova, Petre Grant, Vincenţiu Grigorescu, Iosif Molnar, Val Munteanu, Pavlin Nazarie, Gheorghe Chiriac, Cik Damadian, Benedict Gănescu, Albert Poch, Iosif Ross şi alţii.

Aprecierile favorabile din partea artiştilor şi publicului chinez sînt sintetizate în articolul « Privire asupra afişului agitatoric romîn » (Ma Ţiun Ven).

În articol se scrie: « În Romînia dinainte de eliberare arta afişului era socotită o problemă minoră. În anii de după eliberare, datorită grijii şi conducerii Partidului Muncitoresc Romîn, arta afişului capătă o dezvoltare deosebită, făcîndu-se cunoscută nu numai în ţară, ci şi peste hotare. »

Harta lumii primeşte din ce în ce mai mult insemnele prezenţelor artistice romîneşti pe alte continente, în alte ţări şi oraşe, cu valori mereu mai importante. Creaţiile actuale îşi găsesc totodată contingenţe cu coordonatele fundamentale ale artei moderne, realiste şi puse în slujba omului, răspunzînd cu exigenţă cerinţelor estetice contemporane. Noi contacte şi prezenţe care se soldează cu cunoaşteri reciproce tot mai profunde. Se realizează o apropiere între poporul nostru şi alte popoare prin mij-

CIFRE SEMNIFICATIVE

REŢEAUA MUZEELOR DE ARTĂ

1944	20 muzee de artă
1964	51 muzee de artă, secţii de artă, colecţii, muzee memoriale de artă, muzee de artă săteşti
1964	35 muzee în provincie
	16 muzee în Bucureşti

NUMĂR DE VIZITATORI PE ÎNTREAGA REŢEA A MUZEELOR DE ARTĂ

1957	704.789 vizitatori
1962	1.755.500 vizitatori

MUZEUL THEODOR AMAN

1947	3.780 vizitatori
1963	43.530 vizitatori

MUZEUL ZAMBACCIAN

1949	10.488 vizitatori
1963	35.086 vizitatori

MUZEUL DE ARTĂ AL R. P. R.

1950	128.077 vizitatori
1963	270.648 vizitatori

MIŞCAREA ARTISTICĂ DE AMATORI

	Cercuri	artişti amatori	expoziţii raionale
Prima expoziţie bienală a artiştilor plastici amatori 1958	110	3.000	103
A doua expoziţie bienală a artiştilor plastici amatori 1960	140	5.322	215
A treia expoziţie bienală a artiştilor plastici amatori 1962—1963	173	5.713	246

ПОДПИСИ ИЛЛЮСТРАЦЯМ

ОВИДИУ МАЙТЕК. Проект Пантеона 278
ОВИДИУ МАЙТЕК. Проект Пантеона 279
ЕУДЖЕН ПОПА. Пейзаж 282
ПЕТРЕ БАЛОГ. Проект памятника в Галаце 283
ИОН ЖАЛЯ. Барелиеф 284
ВАСИЛЕ КАЗАР. Из цикла «Развлечения» III 285
ЭМИЛИЯ НИКУЛЕСКУ-ПЕТРОВИЧ. К станции обезбензиниваня 286
ВАСИЛЕ ПИНТЯ. Освобождение 287
Г. МИКЛОШИ. Партизаны 287
РОДИКА ЛАЗЭР и ЯКОБ ЛАЗЭР. Национализация. (Фреска для молодежного дома культуры района им. 23 Августа) 288
ВИКТОР РОМАН. Девушка 288
ЛИДЖИЯ МАКОВЕЙ. Иллюстрация к сборнику «Стихотворения» Эминеску. 289
ВАСИЛЕ ДОБРИАН. Зажжем свет во тьме!...... 290
МАРИУС БУНЕСКУ. Бухарест. 1959. 291
КОРНЕЛИУ БАБА. Автопортрет. 1963 292
ИОСИФ ФЕКЕТЕ. Сталевары 292
КОНСТАНТИН ПЛЭЧИНТЭ. Автоматизация .. 293
БРЭДУЦ КОВАЛИУ. Этюд для композиции 293
ЛУКА АДАЛЬБЕРТ. Триптих «Освобождение» (Солидарность, Восстание, Строительство). Масло 294
ПУЯ МАСИКЕВИЧ. Девушки из леса 295
БОРИС КАРАДЖА. Призыв 295
ИНЧЕ ЯНОШ ДЕШ. Электротехники 296
ОЛЬГА ПОРУМБАРУ и Г.ШАРУ. Проект замощения площади в Сучаве 296
МИХАЙ ДАНУ. Отдых.......... 297
ВЛАДИМИР ШЕТРАН. Натюрморт 298
ВИКТОР РУССУ-ЧОБАНУ. С добрым утром 298
РОМУЛУС ЛАДЯ. Радость жизни 299
МИХАЙ ХОРЯ. Коллективистка из Трансильвании 300
АЛЬМА РЕДЛИНГЕР. Каля Гривицей у Констанцского моста 300
ЛИЯ САСС. Отдых.......... 301
СИЛЬВИУ БЭЙАШ. Предварительный проект отделки стен и лестниц Горного института в Петрошань 302
ФЛОРИН РОНИ НОЭЛЬ. Иллюстрация к повести «Никоарэ Поткоавэ» Михаила Садовяну 303
ЛУЧИАН ГРИГОРЕСКУ. Работница 303
ДОРИО ЛАЗЭР. Юность 304
АЛЕКСАНДРУ ШАЙНЕЛИК. Жители Марамуреша 305
ДЖИНА ХАДЖИУ. Композиция 305
СПИРУ КИНТИЛЭ. Портрет 306
ГЕОРГЕ КОМАН. Молодежь. Деталь 307
ГЕОРГЕ ШАРУ. Строители (в работе) 308
ВАЛ. МУНТЯНУ. Иллюстрация к румынской народной балладе «Корбя» 308
ДУМИТРУ ГЬЯЦЭ. Пейзаж современного Бухареста 309
ВАНДА САКЕЛАРИЕ. Индустриализация 310
ТИБЕРИУ КРАУС. Рабочий Виктор Кокош с завода «Семэнэтоаря» 310
ДИМИТРИЕ ГРИГОРАШ. Индустриальный пейзаж 311
ИОН СЕЛИШТЯНУ. Строители 311
АУРЕЛ ЧУПЕ. Отдых (в работе) 312
ЕВА ЧЕРБУ. Ловля рыбы ночью 313
ИОН ВЛАД. Этюд 313
ЕФТИМИЕ БЫРЛЯНУ. Коллективистка из Нэсэуда 314
ЮЛИЯ ХЭЛЭУЧЕСКУ. От Биказа до Онешть спустя 20 лет 314
ЛИВИУ ФЛОРЯН. ИОН МИТРЯ, ПАУЛЬ СИМА. Мозаика для клужской студенческой столовой 314
ГЕОРГЕ ИЛИЕСКУ. Портрет 315
ИОН ПАНЭ. Наделение землей 315
ИЕНЭ СЕРВАТИУС. Автопортрет. 1956. Деталь.. 316
П. ДУМИТРЕСКУ. Пейзаж 316
ЛУЧИЯ ПИССО. Коллективистка 316
СИМОНА ВАСИЛИУ-КИНТИЛЭ. Калеа Гривицеи 317
СЕКЕЛИ ЛАСЛО. В засаде 318
АНДРАШИ ЗОЛТАН. Распространение листовок .. 319
КЛАРЕТТЕ ВАХТЕЛЬ. Девушки за чтением 319
ТОТ ЛАСЛО. Нефтеперерабатывающий завод в Онешть 319
ДУРЕ ДИОДОР. Внутреность завода 320
МАРТИН ИСАК. Голова девушки 320
И. СИМА. Зима 321
ОСКАР ХАН. Штефан Великий 321
ВАСИЛЕ КОНДУРАКЕ. Коллективистка Елена Кондураке 322
ИОСИФ БЕНЕ. Праздник. Из цикла «Новое и старое село» 322
ФРЕНЦИУ СЕВЕР. Он пал в борьбе за нашу свободу 323
ВАСИЛЕ ЧЕЛМАРЕ, СЕВЕР МЕРМЕЗЕ. Восстание Тудора Владимиреску. Фреска в молодежном доме культуры района Тудора Владимиреску. Фрагмент 323
КОНСТАНТИН ПИЛИУЦЭ. Сталевары из Хунедоары 324
МИРЧА ВРЕМИР. Мир 325
ВИНЧЕНЦИУ ГРИГОРЕСКУ. Пейзаж с вышками . 325
ИОН ВЛАСИУ. Материнство 326
МАРИЯ ПЛАЧИНТЭ. Мозаика. (Мамая) 326
Г. СПИРИДОН. Новый многоквартирный дом...... 327
ШТЕФАН СЕНИ. Сварщик 327
ИОАНА КАССАРДЖЯН. Скульптура для побережья 328
КОРНЕЛИЯ ДАНЕЦ. Танец района Оаш 328
ЭДИТ ОРЛОВСКИ. Голова женщины 329
М. Х. МАКСИ. На Решицком заводе 329
Г. ПОПЕСКУ. Мозаика, (Ресторан Томис в Мамае) 330
ИОН ПАЧА. Дружба 330
ИОН ИРИМЕСКУ. Портрет крестьянки 331
ИМРЕ НАДЬ. Цементный завод в Биказе 331
АНА ИЛИУЦ. Новые книги 332
КОРНЕЛ МЕДРЯ. Победа 332
ПЕТРЕ АБРУДАН. Композиция. Эскиз 333
АНРИ КАТАРЖИ. Впечатления об Онешть 334
БЕЛА АБОДЬ НАДЬ. ПЕТРЕ АБРУДАН И ПЕТРУ ФАЙЕР. Фреска для студенческого дома культуры в Клуже 335
ШАНДОР МОХИ. Велосипедисты 335
АЛЬБЕРТ НАДЬ. Постройки 336
ВАСИЛИКА МАРИНЕСКУ. Отдых 336
ЖАНА ГЕРТЛЕР. Девушка с гусями 337
ИОСИФ МАТИАШ. Рабочие 337
ИОН БИЦАН. Портрет 338
МАРК ЭГОН ЛЕВИГ. Рабочая сила 339
АРТУР ВЕТРО. Мать 339
ЮЛИЯ ОНИЦЭ. Портрет девочки 340
МАРИЯ ЧУПЕ. Златна 340
КАРОЛИНА ФРИЦ. Ночная смена 340
МАК КОНСТАНТИНЕСКУ. Мозаика.......... 341
ЗОЛТАН КОВАЧ. Фреска для завода «Карбохим». Фрагмент 342
МИРЧА ВЕЛЯ. Пеизаж 342
ШТЕФАН КОНСТАНТИНЕСКУ. Проект монументальной живописи 343
К. БАРАСКИ. Эминеску 344
ВАСИЛЕ ЧЕЛМАРЕ. По призыву гудка Василе Роайтэ 344
ЕУДЖЕН МИХЭЕСКУ. Иллюстрация к роману Максима Горького «Мать» 345
ЛЮДОВИК БОРОШ. Посев 345
ДОРИАН САС. Пеизаж.......... 346
Г. БОЦАН. Онешть 346
КОРИНА БЕЮ АНГЕЛУЦЭ. За мир 347
ЛЕЛИЯ ЗУАФ. Портрет депутата Великого Национального Собрания Марии Догару 347
ПАУЛ ЕРДЕШ: Марамуреш 348
АДРИАН ПОДОЛЯНУ. Нефтеперегонный завод № 1 348
ЭМИЛИЯ ДУМИТРЕСКУ. Судоверфь в Брэиле 349
ШТЕФАН БАРАБАШ. Летние работы 349
МАРЧЕЛ КИРНОАГЭ. Из цикла «Против фашизма» 350
ГЕЗА ВИДА. Проект памятника 350
Н. ТОФАН. Декорация к пьесе «Орфей в аду» Тенеси Уильямса 351
ПАУЛЬ БОРТНОВСКИ. Декорация к пьесе «Визит старой дамы» Е. Дюрренмата 351
АЛ. БРЭТАШАНУ. Декорация к пьесе «В дни карнавала» 351
ШАНДОР ПУШКАШ. Сцортсменка.......... 354
П. АКИЦЕНИЕ. Мы строим!.......... 355
ИОН НИКОДИМ. Хлеб.......... 355
Г. АПОСТУ. Материнство 356
Г. ЯКОБ. Контрактация ягнят 356
ВИКТОР КУПША. В честь Энеску 357
ИОН ГЕОРГИУ. Натюрморт 357
ХОРА КОРИОЛАН. Зимний пейзаж 358
ОКТАВ ГРИГОРЕСКУ. Рисунок 358
Ал. ЧУКУРЕНКУ. Первомай 360
АЛ. ЧУКУРЕНКУ. Пейзаж.......... 361
АЛ. ЧУКУРЕНКУ. Автопортрет 362
АЛ. ЧУКУРЕНКУ. Ню со скрипкой 362
АЛ. ЧУКУРУНКУ. Натюрморт с шафраном 363
АЛ. ЧУКУРЕНКУ. Пейсаж 364
АЛ. ЧУКУРЕНКУ. Женщина в интериоре.......... 364
Г. ИОНЕСКУ. Автопортрет 365
Г. ИОНЕСКУ. Плодовый сад. 366
Г. ИОНЕСКУ. Отражение в воде 366
Г. ИОНЕСКУ. Городской пейзаж 366

EXPLICATION [DES IMAGES

OVIDIU MAITEC: Projet du Panthéon 278
OVIDIU MAITEC: Projet du Panthéon 279
EUGEN POPA: Paysage 282
PETRE BALOGH: Projet de monument (Galaţi) 283
ION JALEA: Bas-relief 284
VASILE KAZAR: Du cycle « Amusement » III 285
EMILIA NICULESCO-PETROVICI: Vers la station de l'extraction de l'essence 286
VASILE PINTEA: La Libération 287
G. MIKLOSSY: Les Partisans 287
RODICA LAZĂR et JACOB LAZĂR. La Nationalisation (Fresque pour la Maison de Culture de la Jeunesse de l'arrondissement « Le 23 Août »).......... 288
VIKTOR ROMAN: Jeune fille 288
LIGIA MACOVEI: Ilustration aux « Poésies » d'Eminesco 289
VASILE DOBRIAN: Et des lumières s'allumaient dans la nuit 290
MARIUS BUNESCO: Bucarest 1959 291
CORNELIU BABA: Autoportrait. 1963 292
IOSIF FEKETE: Trempeurs d'acier 292
CONSTANTIN PLĂCINTĂ: Automatisation 293
BRĂDUŢ COVALIU: Etude de composition 293

LUCA ADALBERT: Le Triptyque de la Libération (Solidarité, Insurrection, Edification) — huile 294
PUIA MASICHIEVICI: Jeunes filles dans la forêt 295
BORIS CARAGEA: Appel 295
INCZE JANOS DES: Electriciens 296
OLGA PORUMBARU et GH. ŞARU: Projet de pavement (Suceava) 296
MIHAI DANU: Repos 297
VLADIMIR ŞETRAN: Nature statique 298
VICTOR RUSU-CIOBANU: Bon jour ! 298
ROMULUS LADEA: La voie de la vie 299
MIHAI HOREA: Collectiviste de Transylvanie 300
ALMA REDLINGER: La Calea Griviţei (Route Griviţei) au Pont de Constanţa 300
LIA SZASZ: Repos 301
SILVIU BĂIAŞ: Avant-projet de décoration des murs de la cage d'escalier de l'Institut des Mines de Petroşani 302
FLORIN RONY NOEL: Illustration à « Nicoară Potcoavă » par Mihail Sadoveanu 303
LUCIAN GRIGORESCO: Ouvriére 303
DORIO LAZĂR: Jeunesse 304
ALEXANDRU ŞAINELIC: Gens du Maramureş 305
GINA HAGIU: Composition 305
SPIRU CHINTILĂ: Portrait 306
GHEORGHE COMAN: Jeunes gens (détail) 307
GHEORGHE ŞARU: Constructeurs (se trouve en cours d'exécution) 308
VAL MUNTEANU: Illustration à la « Corbea », ballade populaire roumaine 308
DUMITRU GHIAŢĂ: Paysage du nouveau Bucarest 309
WANDA SACHELARIE: Industrialisation 310
TIBERIU KRAUSZ: L'ouvrier Victor Cocoş de la « Semănătoarea » (fabrique de machines agricoles) 310
DUMITRU GRIGORAŞ: Paysage industriel 311
ION SĂLIŞTEANU: Constructeurs 311
AUREL CIUPE: Repos (en cours d'exécution) 312
EVA CERBU: Pêche de nuit 313
ION VLAD: Etude pour un monument 313
EFTIMIE BÎRLEANU: Paysanne collectiviste de Năsăud 314
IULIA HĂLĂUCESCO: De Bicaz à Oneşti, aprés 20 ans 314
LIVIU FLOREAN, ION MITREA, PAUL SIMA: Mosaîque pour la Cantine des Etudiants de Cluj 314
GHEORGHE ILIESCO: Portrait 315
ION PANĂ: On donne les terres aux paysans 315
JENÖ SZERVATIUSZ: Autoportrait; 1956 (détail) 316
P. DUMITRESCO: Paysage 316
LUCIA PISO: Collectiviste 316
SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: Calea Griviţei 317
SZEKELY LASZLO: A l'affût 318
ANDRASSY ZOLTAN: La diffusion des manifestes 319
CLARETTE WACHTEL: Jeunes filles lisant 319
TOTH LASZLO: Raffinerie de pétrole à Oneşti 319
DURE DIODOR: Intérieur d'usine 320
MARTIN IZSAC: Tête de jeune fille 320
I. SIMA: Hiver 321
OSCAR HAN: Ştefan cel Mare (Etienne le Grand) 321
VASILE CONDURACHE: La collectiviste Elena Condurache 322
IOSIF BENE: Tête (Du cycle: « Le village nouveau et le village ancien ») 322
FRENŢIU SEVER: Il est tombé pour notre liberté 323
VASILE CELMARE, SEVER MERMEZE: La revolte de Tudor Vladimiresco (fresque à la Maison de Culture de la Jeunesse de l'arrondissement Tudor Vladimiresco) — fragment 323
CONSTANTIN PILIUŢĂ: Trempeurs d'acier de Hunedoara 324
MIRCEA VREMIR: La Paix 325
VICENŢIU GRIGORESCO: Paysage avec sondes 325
ION VLASIU: Maternité 326
MARIA PLĂCINTĂ: Mosaîque (Mamaia) 326
GH. SPIRIDON: Un nouveau building 327
ŞTEFAN SZÖNYI: Soudeur 327
IOANA KASSARGIAN: Sculpture pour le littoral 328
CORNELIA DANEŢ: Danse dans la région d'Oaş 328
EDITH ORLOWSCHI: Tête de femme 329
M. H. MAXY: Dans l'usine à Reşiţa 329
GH. POPESCO: Mosaîque (Le Restaurant Tomis — Mamaia) 330
ION PACEA: Amitié 330
ION IRIMESCO: Portrait de paysanne 331
NAGY IMRE: La construction de la Fabrique de Ciment de Bicaz 331
ANA ILIUŢ: Livres nouveaux 332
CORNEL MEDREA: Victoire 332
PETRE ABRUDAN: Composition (esquisse) 333
HENRI CATARGI: Impressions d'Oneşti 334
ABODY NAGY BELA, PETRE ABRUDAN, PETRU FEIER: Fresque pour la Maison de Culture des Etudiants — Cluj 335
SANDOR MOHI: Cyclistes 335
ALBERT NAGY: Constructions 336
VASILICA MARINESCO: Repos 336
JANA GHERTLER: Jeune fille avec des oies 337
IOSIF MATYAS: Ouvriers 337
ION BIŢAN: Portrait 338
LÖWITH MARC EGON: La force ouvriére 339
ARTUR VETRO: Mère 339
IULIA ONIŢĂ: Portrait de petite fille 340
MARIA CIUPE: Zlatna 340
CAROLINA FRITZ: L'équipe de nuit 340
MAC CONSTANTINESCO: Mosaîque 341
ZOLTAN KOVACS: Fresque pour les Usines Carbochim (fragment) 342
MIRCEA VELEA: Paysage-Bicaz 342
ŞTEFAN CONSTANTINESCO: Projet de peinture monumentale 343
C. BARASCHI: Eminesco 344
VASILE CELMARE: A l'exhortation de la sirène de Roaită 344
EUGEN MIHĂIESCO: Illustration à la «Mère» de Maxim Gorki 345
LUDOVIC BOROŞ: Ensemencement 345
DORIAN SZASZ: Nouvelle vie en Dobrogea 346
GH. BOŢAN: Oneşti 346
CORINA BEIU-ANGHELUŢĂ: Pour la Paix 347
LELIA ZUAF: Le portrait de Maria Dogaru, députée à la Grande Assemblée Nationale 347
PAUL ERDÖS: Maramureş 348
ADRIAN PODOLEANU: La Raffinerie Nr. 1 348
EMILIA DUMITRESCO: Le chantier naval Brăila 349
ŞTEFAN BARABAS: En compagnie d'été 349
MARCEL CHIRNOAGĂ: Du cycle « Contre le nazisme » 350
GEZA VIDA: Projet de monument 350
M. TOFAN: Décor pour la pièce de théâtre « Orphée aux enfers » par Tenessee Williams 351
PAUL BORTNOVSCHI: Décor pour la pièce de théâtre « La visite de la vieille dame » par E. Dürrenmat 351
AL. BRĂTĂŞEANU: Décor pour la pièce de théâtre: « C'est le carnaval» par I. L. Caragiale 351
SANDOR PUSKAS: La sportive 354
P. ACHIŢENIE: Nous construisons ! 355
ION NICODIM: Le pain 355
GH. APOSTU: Maternité 356
GH. IACOB: On conclut les contrats des agneaux 356
VICTOR CUPŞA: Hommage à Enesco 357
ION GHEORGHIU: Nature morte 357
HORA CORIOLAN: Paysage d'hiver 358
OCTAV GRIGORESCO: Dessin 358
AL. CIUCURENCO: Le 1er Mai 360
AL. CIUCURENCO: Paysage 361
AL. CIUCURENCO: Autoportrait 362
AL. CIUCURENCO: Nu avec violon 362
AL. CIUCURENCO: Nature morte avec des crocus 363
AL. CIUCURENCO: Paysage 364
AL. CIUCURENCO: Femme dans l'intérieur 364
GH. IONESCO: Autoportrait 365
GH. IONESCU: Verger 366
GH IONESCO: Réflexes dans l'eau 366
GH. IONESCO: Paysage urbain 366

Redacţia revistei: Bucureşti, Constantin Mille 5—7—9, telefon: 13.75.61. *Abonamente:* Lei 72 pe 6 luni — lei 144 pe 12 luni

Întreprinderea Poligrafică « Arta Grafică », Calea Şerban Vodă 133—135, Bucureşti